

O dragoste

Dino Buzzati

I

La Milano, într-o dimineață de februarie a anului 1960, arhitectul Antonio Dorigo îi telefonă doamnei Ermelina.

— Sunt Tonino, bună ziua, doam...

— Dumneavoastră sunteți? De când nu v-am mai văzut! Ce mai faceți?

— Mulțumesc, bine. Știți, am avut mult de lucru și așa... Spuneți-mi, aș putea veni după-masă?

— În după-masa asta? ... stați să mă gândesc... la ce oră?

— Nu știu. Pe la trei, trei și jumătate...

— De acord, la trei și jumătate.

— Ah, stați puțin, doamnă...

— Spuneți, spuneți...

— Ultima dată... vă aduceți aminte? ... pe scurt, stofa aceea, ca să fiu sincer, nu-mi prea plăcea, aș vrea...

— Înțeleg. Din păcate, eu câteodată ...

— Ceva mai modern, înțelegeți?

— Da, da. Dar vedeți, ați făcut bine că mi-ați telefonat astăzi, e o ocazie... mă rog, o să vedeți că veți fi mulțumit.

— Aș prefera o stofă neagră.

— Neagră, neagră, știu, cum e cărbunele.

— Mulțumesc. Atunci, pe curând.

Puse receptorul în furcă. Era singur la birou, iar Gaetano Maronni, colegul care ocupa biroul alăturat, ieșise în dimineața aceea.

Era o dimineață oarecare dintr-o zi oarecare. Munca mergea bine. De la fereastra mare de la etajul al optulea se vedea casa din față, o clădire modernă, asemenea tuturor caselor din jur, aidoma celei în care se afla biroul lui Dorigo. Era totuși destul de plăcut marele ansamblu de locuințe de pe via Moscova, în mijlocul căreia spații verzi îngăduiau parcare pentru automobile.

Era una dintre multele zile milaneze cenușii, fără ploaie, însă cu acel cer nedeslușit pe care nu-ți dădeai seama dacă sunt nori sau numai o ceață dincolo de care se afla, poate, soarele. Sau pur și simplu doar funinginea din coșuri, din gurile cazanelor de păcură ale furnalelor de la rafinăria Coloradi, din camioanele zgomotoase, din canale, din grămezile de resturi fetide răsturnate în locurile virane ale periferiei, din traheele a milioane și milioane de oameni – erau atât de mulți? –, ticsite între ciment, asfalt și încheștarea din juru-le.

Aprinse a treia țigară, era zece și trei sferturi („Sunt Tonino, bună ziua, doam...” „Dumneavoastră sunteți? De când nu v-am mai...”), cum arăta pe zidul din fața lui ceasul electric al ansamblului de locuințe, uneori un crâmpei firav de muzică, acolo, în camera de alături domnișoara Maria Torri ținea deschis non-stop pe masă, în poșetă, în burtă, un mic radio japonez, chiar și în timpul discuțiilor, iar Dorigo n-a îndrăznit să i-l interzică, în fond chiar și el și-a luat de plăcere unul portabil, de contrabandă, cu zece mii de

lire, la magazinele din centru se vindeau cu douăzeci și patru, douăzeci și cinci de mii, dar după nici două zile Giordina i l-a suflat, nu că l-ar fi interesat Giordina, dar se cunoșteau de-atâta timp, o întâlnise la intrarea de pe via Corso, în timp ce din buzunarul paltonului îi răzbătea un vals vienez chiar dintre cele pe care nu le putea suferi, însă din lene nu-l stinsese, iar atunci ea spusese: „Arată-mi, ce frumos, mi-l dăruiești?” În fond, ce-l interesa pe el un radio de buzunar?

Aprinse cea de-a patra țigară, ar fi trebuit să termine o lucrare, dar nu avea nici un chef, și apoi nu era o urgență, sâmbătă trebuia prezentată, iar acum era abia marți, pe urmă, când îi venea chef să facă dragoste, nu-i ardea de muncă, nu pentru că Dorigo ar fi fost un ins prea senzual și plin de virilitate, dar totuși, uneori, fără motive aparente, imaginația începea să-i lucreze, iar tot cursul gândurilor i se schimba pe de-a-ntregul.

Apoi, când întâlnirea cu o fată era deja aranjată, întregul corp îi intra în așteptare, era o stare dureroasă, dar, una peste alta, plăcută, greu de explicat, aproape senzația de-a fi victima care se oferă deplin jertfei, cu întregul trup gol, cu abandonul și revărsarea unor energii dureroase, care-i trepidau în fiecare parte a trupului și a viscerelor și a cărnii. Povara unei cumplite puteri, cu totul altfel decât bestială și oarbă, dimpotrivă, lirică și plină de turpitudini obscure.

În orele acestea, Dorigo își uita chiar și chipul care îl nemulțumea dintotdeauna, pe care totdeauna și-l socotise oribil; și se iluziona că ar putea fi chiar atrăgător.

În același timp, așteptarea femeii („Sunt Tonino, bună ziua, doam...”) îl făcea să-și piardă siguranța de sine, atât de mare atunci când era vorba despre munca sa. În fața femeii nu mai era artistul aproape celebru de-acum, cu renume internațional, personalitatea invidiată, omul care inspira imediat simpatie, el înșusi se minuna că reușește atât de repede să devină simpatic, însă cu femeile era altfel, devenea un oarecare, chiar antipatic, observase asta de nenumărate ori, femeile erau intimidat, iar el, cu cât se străduia să pară dezinvolt și spiritual, cu atât era mai rău, femeia îl privea dezorientată și aproape înspăimântată, era nevoie de o mare încredere, era nevoie de timp, începuturile erau totdeauna anevoioase și trudnice, cât îl invidia pe Maronni care după trei cuvinte le făcea pe fete să se simtă în largul lor, câteodată îl ura chiar cu dispreț, cu femeile paradoxurile sale predilecte erau un joc de-a dreptul falimentar, își dădea foarte bine seama de asta, în loc să le distreze, provoca dezorientare și jenă, ele aveau impresia că sunt luate în răs sau tratate într-un mod snob. Se mângâia puțin cu gândul că, până la urmă, firea lui rasată izbutea aproape totdeauna să-l salveze, cel puțin să-l ajute să facă figură acceptabilă, dacă nu chiar să placă; femeia intuia într-adevăr, chiar antipatizându-l, superioritatea lui intelectuală, închisă și orgolioasă, care nu izbutea...

Ce fată i-o fi pregătit, în după-amiaza aceea, doamna Ermelina? Se ferea de un optimism excesiv, era atât de greu să-i ghicești preferințele, sigur, la doamna Ermelina, slavă Domnului, afla totdeauna tipese proaspete, sau măcar tinerețea unor trupuri.

În fond, se gândea, dacă Ermelina i-ar fi chemat-o pe Britta, n-ar fi fost rău. De luni bune nu mai făcea dragoste cu Britta. Britta nu știa ce înseamnă abandonul sentimental, însă în pat nu făcea mofturi. Acel trup blond, tare, neted, elastic, fără un fir de păr, nici măcar în părțile inghinale, iar lui nu-i

prea plăceau blondele, chiar dacă erau false. Însă Britta avea carnea vârtoasă și provocatoare a unei focoase. Când își ridica brațele, subsuorile i se dăruiau, niște flori deschise, roz, netede, umede, călduțe, fără o umbră, o ridicătură dulce ieșea puțin în relief, pocnind de tinerețe.

Își privi biroul acoperit de cărți, fascicole, hărți de-a valma – semne ale muncii.

La ora aceea orașul lucra din plin, deasupra, dedesubtul și în jurul lui, în aceeași clădire, lucrau oameni ai domnului și în clădirea din față lucrau și în cea foarte veche de pe via Foppa, care se întrezărea într-o crăpătură dintre clădiri, și îndărăt la fel, în case, nevăzute și mai încolo, mai încolo, în, ceață, pe kilometri și kilometri, se lucra. Hărți, registre, formulare, telefoane, chitanțe, mâini cu stilouri, unelte, creioane, concentrate pe un instrument, o adunare, o sudură, un extras de cont, mușuroi de furnici frenetice însetate de bunăstare, și totuși gândurile lor, oh, îi venea să râdă, totul în jur, pe kilometri și kilometri, gânduri ai domnului cu ale lui, mizere sau sublime, prin misterioasa voce care îndeamnă la răspândirea speciei, transferată în vicii străni și imperioase, de ce nimeni n-avea curajul s-o spună? Gânduri ale ei, ale ei, invite din gura aceea anume, dintre buzele acelea făcute într-un anume fel, dintr-o perspectivă de mușchi contractați, ți-amintești?, moi și fluizi, într-o rotunjire deosebită de toate celelalte, de o cută, de un pliu, de o concavitate, de ceva cald, de ceva umed, de o consimțire, de o cufundare, de un abis fierbinte. Iar jurnalele vorbesc despre poziția și mai rigidă a sovieticilor, despre interpelările de la Cameră pentru Alto Adige, asigurările lui Nenni privind autonomia PSI, incendiul de la cinematograful Fiamma, criza adunării regionale siciliene, ce caraghioslâc demențial!

Aprinse a cincea țigară. Era în picioare, cu excitația specială care îl caracteriza, pe el, atât de sensibil și neliniștit („Sunt Tonino, bună ziua, doam...” „Dumneavoastră sunteți? De când nu v-am mai...”). Dar se simțea bine, nici o parte a corpului nu-l supăra. Absolut liniștit, puternic și senin. Era, într-adevăr, o dimineață ca toate celelalte. Afară cerul rămânea cenușiu și uniform. Dar el se simțea bine.

Următoarele ore nu-l preocupau, iar zilele următoare nu-i dădeau nici un motiv de teamă. Nici viitorul îndepărtat. Telefonul era tăcut. Dorigo era liniștit, toate-i mergeau din plin. Îmbrăcat într-un costum gri, cămașă albă, cravată roșu magenta, șosete tot roșii, pantofi negri de comandă, ca și cum...

Ca și cum totul ar fi trebuit să meargă înainte așa acum mersese până atunci, până în acea zi de februarie, care era o marți și purta numărul 9. Totul sigur și propice pentru un burghez în floarea vârstei, inteligent, depravat, bogat și norocos.

II

Doamna Ermelina locuia la etajul al șaselea într-un bloc mare în apropiere de piazza Missori. Ascensorul era dintre acelea a căror ușă se deschide automat, dar uneori se închide pe neașteptate. Dorigo rămăsese o dată captiv, pentru o clipă frica de-a fi strivit ca o nucă, dar de fapt presiunea celor două valve nu era exagerată.

Pe ușă nu era nici o plăcuță cu numele locatarului. Coridorul mare, pardosit cu marmură, era pustiu. Însă nu putea greși ușa chiar din pricina

lipsei plăcuței, căci toate celelalte uși aveau așa ceva.

Era nerăbdarea vagă, dacă nu chiar emoția, unor asemenea situații. Ce fată o fi venit? Era cel mai ușor, din păcate avea dreptate. Și totuși, i se părea cumplit ca fetița aceea proaspătă să fie pusă în rândul prostituatelor de profesie și ca ele s-o considere colegă.

— Drăguță, nu? insistă Wanna ca să-l zgândăre.

— Dar mai termină! răspunse Antonio. E, până la urmă, discutabilă, în fond? Vechea obiecție.

Și totuși, satisfacție era. Uriasă. Chiar neverosimilă. Nu exact pentru exercițiile carnale, mai mult sau mai puțin rafinate. Tot ceea ce le preceda făcea actul uluitor.

Doamna Ermelina deschise imediat. Era din Reggio Emilia, cordială, cumsecade, o femeie încă frumoasă, cu o purtare familiară, fără nici un echivoc. Ascultând-o cum vorbește, ai fi crezut că face pe codoașa numai pentru a le ajuta pe acele sărmane fete. El de-abia intrase, că ea îi șușoti, cu aerul acela complice:

— O să vedeți ce fetiță, o să vedeți (coborî vocea și mai mult)...Vă rog, știți, e minoră...o balerină, o balerină de la Scala. Între timp îl conducea în salon.

Ce lucru minunat e prostituția, cugeta Dorigo. Crudă, nemiloasă, câte nu se distrugeau din cauza ei! Dar ce minunată! Se ostenea să creadă ce posibilități de acest gen ar putea exista în lumea de azi, atât de reglementată și anostă. Vis realizat, dintr-o mișcare de baghetă magică, pentru douăzeci de mii de lire.

Pentru douăzeci de mii de lire, adesea chiar și pentru mai puțin, să posezi imediat, fără cea mai mică greutate sau primejdie, fete uluitoare care, în viața de zi cu zi, în afara convenției, te-ar costa o groază de timp, de osteneală, de bani, și-apoi, la momentul potrivit, să fie în stare să-ți tragă clapa. Pe când așa! Un telefon, o scurtă deplasare în mașină, șase etaje cu liftul și iată mica nimfă e gata să-și scoată zămbind sutienul.

Ce era rău în asta? Lui Dorigo nu-i lipseau scrupulele morale. Însă, tot cugetând îndelung la aceasta, nu izbutise să găsească punctul slab. Dacă toți ar face ca mine, ar fi mai bine sau mai rău? se întreba. Dar nu vedea eventualul prejudiciu.

Și totuși, în toate astea era ceva josnic. Poate că prostituția îl atrăgea tocmai pentru cruda și imensa ei absurditate. Poate că din cauza educației familiale femeia îi păruse totdeauna o făptură străină, cu o femeie nu reușise niciodată comunicarea confidențială pe care o avea cu prietenii. Femeia rămănea totdeauna pentru el o făptură din altă lume, vag superioară și indecifrabilă. La gândul că o tinerică de optsprezece ani s-ar culca pentru a câștiga cincisprezece mii de lire, fără preambul, cu un bărbat nevăzut, necunoscut, și ar juia din tot corpul, participând chiar cu un elan vicios mai mult sau mai puțin simulat – Dorigo încerca o reacție de incredulitate și revoltă. Ca și cum toate acestea ar fi fost ceva complet greșit.

Însă din gândul acesta aspru și dureros, din această neputință de-a admite lua naștere dorința. O femeie de condiție bună care ar fi mers în pat cu el din iubire dezinteresată i-ar fi plăcut mult mai puțin.

Sadism poate? Plăcerea perversă de-a vedea ceva frumos, tânăr și curat supunându-se ca o sclavă celor mai scârnave practici? Savurarea spasmului de umilință corporală de care, cu siguranță, fata nu e conștientă, dimpotrivă,

simte plăcere și râde și se distrează, dar în străfundul sufletului ei ceva se contorsionează și se revoltă și vomită în tot acest timp, însă ea râde, face mici nebunii, își dă capul pe spate, cu ochii închiși, cu gurița găfăind, de parcă s-ar afla în paradis?

Dar mai ales în acest sentiment al său se ascundea urma de neșters a educației primite: catolică, privind actul sexual cu severitate ostilă. De aceea, între el și femeile tinere a fost totdeauna o barieră, femeile erau ceva neîngăduit, iar actul carnal era un fel de mit. De aici senzația că a merge în pat cu un bărbat era pentru femeie un episod de extremă importanță care privea, fie și pe o durată de puține minute, propria ei viață. Iar a constata că aceasta nu putea fi adevărat, că milioane de femei erau dispuse să practice, pentru o compensație neînsemnată, măști necunoscute, iar faptul că el însuși le frecventase timp de decenii nu-i folosise ca să distrugă gândul acesta. De fiecare dată când prostituata se dezbrăca dinainte-i, i se părea ceva neverosimil, uluitor, comparabil cu o poveste.

Astfel, de câte ori mergea la întâlnirile fixate de mijlocitoare (iar acest lucru i se întâmpla și pe vremea când bordelurile erau deschise) nu s-ar fi minunat nicidecum dacă i s-ar fi spus: „Dar sunteți nebun, domnule? Ce vă trece prin minte? O fată cu plată? Poate credeți că vă aflați pe vremea lui Heliogabalus? Știți că sunteți bine.” Și totuși, de fiecare dată, miracolul se adevăra.

O fată minunată – din păcate, nu totdeauna, dar era greu să găsești la doamna Ermelina vreo slută –, o făptură uluitoare, dintre cele care te fac să-ntorci capul pe stradă, se dezbrăca dinainte-i la zece minute după ce i-a fost prezentată, iar el putea s-o strângă în brațe și s-o sărute, bucurându-se de deplina putere a trupului. Totul pentru douăzeci de mii de lire amărate.

În aceste momente încerca să ghicească ce gândea ea. Dezgust? Resemnare? Sentimentul degradării? Nimic din toate acestea, dacă judecai după comportamentul lor. Fetele se purtau de parcă ar fi fost lucrul cel mai simplu și natural din lume. Chiar dacă fără o disimulare îndeajuns de mare pentru a masca dorința de-a isprăvi repede. Dar, întotdeauna, fără cel mai vag sentiment de sacrificiu sau aversiune.

Iar fetele acestea erau atât de numeroase, de origini atât de diferite, încât era firesc să te gândești că prostituția e un comportament firesc al tuturor femeilor, numai că în anumite medii, din cauza unei riguroase discipline împotriva naturii, această pro-pensiune instinctivă a fost constrânsă și desființată: gata totuși să se redreseze, dacă evenimentele i-ar fi oferit prilejul.

Fata, balerina de la Scala, aștepta deja în salon.

III

În așa-zisul salon se afla un divan colțar, o masă rotundă, un alt divan lung, un dulăpaș, un dulap în perete. Mobile socotite moderne, model suedez, destul de simple, un vag simț al curățeniei. Pe pereți te uimea prezența a două mari reproduceri de Breugel cel Bătrân: faimoasele scene cu țărani. Cine știe cum nimeriseră acolo ori fuseseră alese.

Era acolo, așezată pe divanul lung. La o primă ochire, încercă o impresie plăcută, tuși, nimic extraordinar. O fetișoară palidă, căreia nasul drept și obraznic îi dădea un aer malițios, ca și gura mică, de altminteri, ochii rotunzi

și inexpressivi. Era ceva proaspăt, popular, dar nu vulgar.

A privit, căutând să măsoare plăcerea pe care i-ar fi procurat-o. Își dădea seama că ovalul chipului era foarte frumos, pur, chiar dacă nu avea nimic clasic. Dar cu precădere te uluia părul negru, lung, curgând pe umeri. În mișcare, gura alcătuia cute grațioase. O copilă.

Gura avea buzele subțiri, însă în relief, nu în mod evident senzuale, cât malițioase. Buza inferioară era puțin proeminentă, cu atât mai mult cu cât bărbia era mică, iar din profil curbată spre interior. Era nerujată.

Gura îi era închisă și crispată, prea mică în raport cu fața, însă bine conturată de tensiunea tinereții. Era un chip hotărât, inteligent, ingenuu, viclean, curat, provocator. Își aminti o Madonna a lui Antonello da Messina. Tăietura chipului și a gurii erau identice. Desigur, Madonna avea mai multă blândețe. Însă aceleași trăsături, curate și pure.

Aceste apropieri îl puneau pe Dorigo în dificultate. Ceea ce ea gândea despre el în secret îl îngrozea. Știa că nu era frumos. Dimpotrivă. Chipul său îi provoca totdeauna neplăcere. Încă de pe când era un băiețel, i se întâmpla să privească când trecea pe dinaintea vitrinelor, întâlnindu-și pe geam propria-i imagine. De fiecare dată era o umilire. Ce față groaznică, ce mutră de cretin, ce femeie l-ar plăcea?

— Cum vă numiți? La început nu izbutea să renunțe la dumneavoastră, chiar dacă își dădea seama de stupiditatea acestei disimulări.

— Laide.

— Laide? Ce nume curios!

— Laide, diminutivul de la Adelaide, nu?

Iată-l pe el, Dorigo, așezat pe divan, aprinzând o țigară și, ca de obicei, intimidat de noua prezență, analizând copila ce urma a-i fi vândută. Peste câteva minute, ființa aceea proaspătă și grațioasă, a cărei existență o ignora, care avea în spatele ei o copilărie, o lume întregă populată cu o infinitate de personaje, alcătuită dintr-un țesut foarte complicat de amintiri, de obiceiuri, de cunoștințe, de speranțe, de particularități fizice, de zile vesele și triste, cu desăvârșire necunoscute lui, această ființă cu atât mai tânără decât el va sta peste puțin goală în brațele lui, întinsă pe pat, iar el, la rândul-i, la fel de gol. Și totul se va petrece de parcă ar fi fost soț și soție ori s-ar fi iubit timp îndelungat și s-ar fi frecventat dinainte ori măcar ar fi fost o pregătire logică de prezentare, invitații, promisiuni, măguliri, șiretlicuri poate. Dar ei nu se văzuseră niciodată, el nu știa nimic despre ea și invers, și totuși, peste puține minute, ea va primi în trupu-i carnea lui.

De când nu mai era un copil, toate acestea i se păreau lui Dorigo neverosimile și, într-un anumit sens, înspăimântătoare.

Dar în bordelurile de odinioară, pe care Antonio le frecventase cu plăcere, nu se petreceau oare lucrurile în același fel? Nu, Dorigo nu reușea să-și explice bine, însă era ceva diferit.

Poate pentru sancțiunea legală care făcea din acele femei o categorie aparte, asemănătoare aproape unei miliții sau unui ordin religios. Oare pe jandarmi ori preoți îi socotim aidoma nouă? Nu. Făpturi sacre, însă de altă rasă. La fel se petrec lucrurile și cu femeile ușoare. Puteau fi oricât de tinere și de o frumusețe uluitoare, acest fapt nu era rar, totuși avea senzația că între ele și noi s-ar afla o barieră de netrecut: atât de mult pot influența obiceiurile, prejudecățile și autoritatea legii.

Poate și pentru că fetele din lupanare se înfățișau aproape goale, în rochii ridicole, ample și retorice, în general de un gust oribil, care lăsau

descoperite picioarele și sâni. Din care cauză orice dubiu era înlăturat de la bun început. O adevărată uniformă care nu avea nimic de-a face cu rochiile de seară, chiar dacă le imitau. Și acest fapt contribuia la formarea unei categorii în sine, complet separată de restul speciei umane.

Poate pentru că ele însele, fetele din bordeluri, nu făceau nimic pentru a părea asemenea celorlalte. Își jucau rolul fără nici o concesie sentimentală. Amabile da, adesea afectuoase chiar, însă o barieră ermetică le ținea la distanță de client. Între cei doi – eliminând excepțiile în care se destrăma vraja birocratică, iar atunci era prăpăd – nu exista decât un raport corporal. Oricare alt interes era exclus. Dacă bărbatul, curios, cerea amănunte despre viața ei privată, nu primea decât informații vagi și convenționale.

În ceea ce o privea pe ea, regula lipsei de curiozitate era bună: cine era clientul? ce meserie făcea? avea familie? era bogat?

Aceste informații, atât de importante în orice relație amoroasă normală, nu făceau parte din joc. Și amândoi respectau norma și nu făceau nimic ca să o violeze. Mai presus de orice, dezinteresul reciproc ușura relația și o făcea mai puțin obositoare.

În schimb, cu fetele acestea, care se vindeau ca atare ca și acelea, dar în circumstanțe, medii și moduri cu totul diferite, situația era cu totul alta. Ele nu se deosebeau prin nimic de cele din viața de zi cu zi prin simplul motiv că făceau parte din ea. La exterior nu erau cu nimic diferite de femeile pe care un bărbat de condiție bună le frecventa în mod obișnuit, acasă și în afară. Același aspect, aceleași obiceiuri, adesea același limbaj. Ele aveau frecvent tați, frați și logodnici care nu se deosebeau prin nimic de clienții lor. Nu exista o graniță despărțitoare, nu aparțineau unei alte rase, chiar cu o seară înainte fusese oaspetele unei familii foarte bune pe care el o frecventa curent.

De aceea prostituția își asuma aici un aspect contrariant, într-un anume sens illogic și de o și mai mare atracție. Din acest motiv, Antonio avea de fiecare dată senzația că pășește peste o limită prohibită, regulile în care trăise dintotdeauna, pentru care femeia era un fruct oprit, de cucerit după îndelungi și adesea vane strădanii, se anulau, pentru a lăsa loc destrăbălării. Desigur, fetele de trotuar erau niște începătoare grosiere în comparație cu profesionistele experte, obișnuite cu fanteziile cele mai depravate. Totuși, în compensație, exista misterul.

IV

În acest moment, doamna Ermelina întrebă:

— Nu vă deranjează dacă probăm o rochie?

— Nici vorbă. Dorigo știa că Ermelina, pentru a-și masca ocupația de proxenetă, spunea că ține o boutique. În dormitor se afla, într-adevăr, pe un perete întreg, un dulap în perete, plin probabil cu rochii,

Apoi, diversiunea simplifica ipocritele ceremonii ale așteptării. Printr-o convenție a decenței, de fiecare dată mersul în pat era precedat de un sfert de oră de flecăreală despre una alta, cu un ton de veselie forțată. După care, odată epuizate temele generale de discuție, se lăsa o liniște stânjenitoare până când doamna Ermelina întreba: „Hai, curaj, vreți să mergeți dincolo?” Atunci când însăși fata nu-l lua de mână, invitându-l să se ridice; simularea unei dorințe care avea totdeauna un anumit efect.

Doamna Ermelina aduse o rochie de tricot gros de lână, de culoarea cafelei cu lapte.

— Asta ține de cald.

Fără cea mai vagă umbră de jenă, Laide își scoase pulovărul gri și fusta petrecută, în carouri scoțiene. Rămase într-un combinezon negru. Antonio îi remarcă picioarele. Erau zvelte, puternice, tari, cu pulpele dezvoltate, dar erau încă ale unei fetițe, fără acel bloc de mușchi proeminenți pe care-l au aproape toate balerinele.

Îl mai izbi rotunjimea compactă, atât de rară, a brațelor. Era acolo o vigoare naturală și sănătoasă împreună cu o inocență copilărească. În timp ce-și trăgea rochia peste cap, el observă că subsuorile nu-i erau depilate: straniu, pentru o balerină.

– Pare făcută pe măsură, spuse doamna Ermelina.

Fără un cuvânt, Laide se apropie de o oglindă rezemată de un perete. Și, ridicând brațele, își aranjă părul lung, rămas pe dinăuntrul rochiei.

În timp ce-și ținea brațele astfel ridicate, cu spatele la el, își răsuci capul, privindu-l pe Antonio cu un mic surâs ștregăresc. Își dădea seama că în poziția aceea era foarte frumoasă? Observase ea singură, cu fulgerătoarea intuiție a femeilor, examinându-se în oglindă? Ori o învățase cineva?

Astfel întors, chipul i se înfățișa frontal, cu trăsăturile lui pure, cu o nerușinată siguranță de sine, spunând parcă: mă vezi? Așa-i că sunt deosebită de altele? Așa-i că-ți plac? Însă fără cochetărie lascivă. Fetițele fac astfel, privindu-și mama, tatăl, frații, atunci când sunt îmbrăcate pentru prima împărtașanie.

Însă chiar în momentul acela în adâncurile lui se petrecu o fulgerare, o prefacere misterioasă, ca atunci când pe o vastă câmpie singuratică se aude chemarea unei voci foarte îndepărtate. Dintr-o dată, într-una din acele străfulgerări în care ți se revelă deodată amprente obscure ale timpului trecut, își aminti că mai văzuse fata aceea.

La Milano, pe via Garibaldi, există un grup de case foarte vechi, vârâte una într-alta într-o aglomerare de ziduri, balcoane, acoperișuri, hornuri. Unde spiritul vechii cetăți, nu aceea a seniorilor, ci aceea a sărmanilor, supraviețuia cu o putere unică. Bucată cu bucată, vechiul Milano fusese distrus. Fuseseră cruțate doar palatele solemne, asemănătoare, în fond, palatelor din toate celelalte orașe de oriunde: exprimau, nu interesa în ce stil, orgoliul și vanitatea aceleiași naturi umane. Pe când în locuințele sărmanilor e firesc să se manifeste sufletul adevărat al poporului. Dar fiarele nu înțeleg aceste lucruri și, cu greutatea miliardelor, culcă la pământ slinoasele și prăfoasele cartiere milenare de dragul profitului.

Pe via Garibaldi rezista, însă, încăpățanată, chiar știrbită pe la margini de târnăcoape, o insulă neatinsă încă, iar între numerele 72 și 74 era un pasaj acoperit cu un arc, un fel de poartă care dădea într-un vicolo, o ulicioară scurtă și strâmtă. Există chiar o plăcuță de piatră pe care scria vicolo del Fossetto.

E atât de îngustă intrarea minusculei străzi, încât majoritatea trecătorilor nici măcar n-o bagă în seamă. Dar după opt-nouă metri, ulicioara se lărgeste într-un soi de piațetă înconjurată de clădiri jerpelite. E un colț uitat, un labirint de străduțe, mici piețe, scări și scărițe unde se cuibărește încă o viață colcăitoare. I se spune, cine știe de ce, la Storta.

Cine trăiește aici? Ce se întâmplă noaptea aici? E un ghetou de ființe

mizere? E o cloacă a bolii sau a viciului? Ulițele care despart acest vălmășag de case nu poartă, îndeobște, un nume. Lumina le vine seara numai de la niște îndepărtate opaițe albăstrie care abia luminează intrările. Crâmpie de muzică la radio, strigăte, ecouri de ceartă, lătrat de câine.

Apoi tăcere.

Cu câteva luni înainte, trebuie să fi fost septembrie sau octombrie, într-o seară în care se aprinseseră deja luminile, el, Antonio, trecea pe jos, întorcându-se de la biroul lui, chiar pe via Garibaldi, îndreptându-se spre locuința lui din piazza Castello. Dincolo de largo della Foppa, spre centru, strada aduna o vâltoare de milanezi. Case vechi și străvechi de o parte și de alta. Magazine lipite. Ganguri întunecoase, care duc spre curți mohorâte și ciudate. Trotuarele sunt însă pline de un furnicar de lume și nu există acel confuz ferment sordid și disperat care aproape că năvălește seara în anumite cartiere, ca la Napoli de pildă; e o însuflețire vie, populară, voioasă, deloc mizeră, nicidecum așteptare și abandon, grabă și grijă de-a nu ajunge la timp, iar chipurile – dacă nu-i doar o simplă impresie – par mai puțin supte, îngrijorate și lipsite de viață ca în atâtea alte colțuri ale cetății, chiar mai centrale, mai bogate și mai moderne.

La un moment dat, Antonio și-a dat seama că înaintea lui mergea o fată. Era îmbrăcată într-o rochie gri-mov, tivită cu garnituri albe, din stofă pied-de-poule, o jachetică gen bolero din aceeași stofă, foarte strâmtă în talie, jupa bufantă și scurtă, cum era moda, cu brațul drept tras în jos ca să țină o geantă mare de piele, mergea cu pași hotărâți, grăbiți, aroganți aproape, fără să-și miște șoldurile, cu o ținută trufașă și orgolioasă, izbind autoritar trotuarul cu niște tocure subțiri și înalte. Gambele tinere aveau în mișcare un scurt freamăt interior al gleznei, deasupra locului unde se nășteau pulpele, și mai încolo, de-a lungul mușchilor, care se pierdeau în fustă.

Ca aproape toate femeile, fata își întorcea fața ca să se oglindească în vitrine, chiar dacă iluminarea interioară împiedica un reflex limpede. Dar imediat, fără o intenție precisă, ca dintr-un obicei devenit instinct. Antonio îi putea bănuși astfel privirea.

Profilul îi era desenat fără greș, nasul drept și proeminent cu o expresie de curiozitate, părul lung și foarte negru adunat la spate într-un coc des. Nu reușea să-i vadă gura, dar putea să-i întrezărească linia ascuțită a bărbiei. Trebuia să fie mică, hotărâtă și arogantă.

O copilă din popor, una dintre acele personalități fizice definite până la capăt, pe care le observi încetul cu încetul, descoperind în ele o eleganță naturală absolută. Să fi avut cam optsprezece ani.

Pe lângă ocheadele fugare în vitrine, înainta ținându-și capul drept și ferm, ca și cum ar fi privit drept înainte la propria-i persoană, fără să-i observe nici măcar pe cei care-i veneau în întâmpinare din sensul opus. Antonio își încetini pasul, ca să-și poată continua urmărirea. Din vremea îndepărtată a studenției nu mai urmărise sau oprise femei pe stradă, și atunci rareori, de patru sau cinci ori cu totul: nu tocmai pentru că nu i-ar fi plăcut s-o facă, ci din cauza unei neîvinse tirmități, convins cum era că nu ar fi putut să placă. Rarele experiențe de felul acesta fuseseră de altminteri nefericite. Tocmai din complex de inferioritate, Antonio, care în compania prietenilor știa să fie spiritual și degage, devenea un cretin desăvârșit atunci când aborda o femeie, nu-și mai găsea cuvintele, se bâlbâia, iar vocea lui, stânjenită, împrumuta un ton fals, neplăcut. Își dădea foarte bine seama de

toate acestea când cuvintele îi ieșeau de pe buze, însă era ceva peste puterile lui.

Nici de data aceasta nu se gândi în treacăt la posibilitatea de a o aborda. Era limpede că fata aparținea unei lumi complet diferite de a lui. Aceasta îi sporea interesul, dar îi crea totodată dificultăți insurmontabile. Ce putea să-i spună? Ce-i putea oferi? Cum i-ar putea atrage simpatia? Desigur, acel trup tânăr de vânzătoare, ori model, ori prezentatoare de modă ori târfuliță – cine știe ce meserie avea – îi plăcea enorm. Apoi era și diferența de vârstă, un handicap a cărui povară se făcea dureros resimțită de la o vreme.

Așadar, nimic de făcut. Peste puțin o s-o vadă dispărând într-o casă sau într-un magazin sau într-un tramvai și n-o va mai întâlni nicicând.

Într-adevăr, tânăra se strecură în gangul dintre numerele 72 și 74. Înainte de a dispărea – totuși – se întoarse pe neașteptate să privească înapoi. În acel loc lumina era puțină, dar Antonio îi putu zări fața. Palidă, ascuțită, copilăroasă, cu ochii rotunzi și lipsiți de expresie. I se păru foarte frumoasă, aducea puțin cu o spaniolă.

Pentru o clipă privirile lor se întâlniră. O fracțiune de secundă se agățară una de alta. El ar fi dorit s-o salute ori măcar să-i zâmbească. Nu găsi curajul s-o facă. La întâlnirea cu privirea bărbatului, expresia ei era de o indiferență absolută. Apoi, cu pasu-i îndrăzneț, înaintă spre gangul întunecos.

Să continue urmărirea? Antonio se opri la gura gangului, fixând silueta zveltă care se îndepărta în contrejour, căci în fund se afla o curtică sau o piațetă destul de luminată.

Numai după ce necunoscuta dispăru, Antonio îndrăzni să intre la rândul-i. La capătul gangului se găsi în acea piațetă minusculă. De aici se răspândeau între case alte străduțe și pasaje subterane. Trecu pe lângă el un băiat cu o tavă plină de pasta. O bătrână, care închidea obloanele de la un mezanin, îl privi curioasă. Trei copii care se jucau cu bile sub un felinar se întoarseră la rândul-le să-l privească atent. Din vălmășagul de case dimprejur, toate cu balcoane paralele, veneau glasuri, zgomote și sunete. Se auzea un ciocan bătând pe ceva metalic. Un miros tare, îmbietor, de supă cu usturoi.

Era un soi de sat minuscul între casele acelea. Un petec dintr-un Milano imprevizibil, despre care nu s-a vorbit niciodată. În afară de luminile electrice și o motoretă Vespa, lăsată dinaintea unei uși, totul era ca în urmă cu un secol-două.

Antonio ar fi vrut să exploreze gangurile înconjurătoare, până unde se întindea orașelul acela tainic. Or fi fost și alte piațete? Se putea ieși pe cealaltă parte, pe via Statuto sau în via Palermo? Ar fi putut reîntâlni fata. Însă, ca de obicei, fusese laș. Se simțea străin. La urma urmei, se afla în casa altora. Chiar și îngusta piațetă trebuie să fi fost proprietatea cuiva. Dacă l-ar fi întrebat cineva pentru ce a intrat, ce i-ar fi răspuns?

Plecă, aprinzându-și, resemnat, o țigară. Cine știe unde se vârase mica spaniolă! Să fi locuit acolo? Ori venise la o prietenă? Sau intrase într-o mănăstire? N-ar mai fi întâlnit-o niciodată.

Și totuși, cu una dintre acele aparent absurde intuiții sufletești, de care pe moment nu ții seama, însă rămân înăuntru, ca să iasă la lumină peste luni și ani, când mecanismul destinului se va pune în mișcare, Antonio a avut un presentiment: de parcă întâlnirea aceea ar fi avut importanță în viața lui, de parcă fulgerătoarea întâlnire a privirilor ar fi stabilit fără știrea lor o

legătură neștirbită în veșnicie. Deja în trecut, mai mult decât o dată, constatase incredibila putere a dragostei, în stare să reînnoade cu nesfârșită tenacitate și răbdare, de-a lungul unor întâmplări amețitoare, două fire foarte subțiri care se pierduseră în confuzia vieții, de la un capăt la altul al lumii.

Apoi zilele, lucrul, călătoriile, lumea. Antonio nu se mai gândise la aceasta, răscolitorul chip uitat s-a îngropat în subteranele secrete ale memoriei.

V

Dar când, în salonul complezent al doamnei Ermelina, minora cu brațele goale ridicate în formă de amforă se întoarse ca să-i zâmbească, îi declanșă dintr-o dată amintirea acelei seri de septembrie sau octombrie de pe corso Garibaldi.

Nu se putea spune că fusese ea. Fata de pe corso Garibaldi, cel puțin în amintirea lui, era parcă mai frumoasă, însă exista o stranie identitate a tipului uman. Cu siguranță, această Laide nu avea același mister.

Sau violenta atracție exercitată asupra lui de fata aceea depindea de faptul că în momentul acela, în locul acela, ea era o ființă de neajuns, în timp ce aceasta se afla la deplina lui dispoziție? Poate numai situația diferită o făcea să pară altfel, în timp ce în realitate era aceeași persoană.

Între timp, Laide, satisfăcută de probă, își scosese rochia, rămânând din nou în combinezon.

— Doar n-ai vrea acum să te îmbraci la loc!, spuse Ermelina, râzând, pentru că fata își adunase fusta de pe divan. Copii, acolo totul e pregătit.

Precedat de Laide, Antonio trecu în dormitor.

Numai că, în prag, în timp ce fata și intrase, Ermelina îi facu un semn, chemându-l înapoi. Îi șopti la ureche:

— Fiți atent că e o tipă ciudată, nu-i așa?... Vă place... și făcu un gest. V-o spun....

— Ah, foarte bine, răspunse el, fără să fi priceput.

Patul era așternut, deasupra era o cuvertură de creton. Desigur, patroana socotea că vor face dragoste descoperiți. Dar în cameră nu era deloc cald. Antonio smulse cuvertura și se strecură sub cearșafuri. Între timp, ea intrase în baie să se spele.

Cele cinci minute de așteptare în pat însemnau poate cel mai plăcut moment, timp în care fata, acolo, își pregătea trupul cum se cuvine. Cu siguranță, închipuindu-și indiscutabila recompensă, dădea naștere celor mai excitante și vicioase ipoteze care, desigur, vor fi dezamăgite cel puțin optzeci la sută.

Reapăru tot în combinezon.

— Ciao, spuse intrând. Apoi, cu o anume stupoare: Te-ai vârât dedesubt?

— Draga mea, nu-i deloc cald aici!

— Da, nu-i prea cald.

Cu aceeași dezinvoltură, de parcă s-ar fi aflat singură într-un spațiu ermetic, fără cea mai mărunț simulare a pudorii, în timp ce el o savura din priviri, își scoase combinezonul, apoi ciorapii. Pe dedesubt purta chiloți mov și un corset mov cu linii verticale negre, aproape pretențios. Ermelina ținea ca fetele din turma ei să dea atenție lenjeriei intime. Era important pentru o clientelă aleasă. Dacă rochiile sau paltoanele erau jerpelite, era mai puțin

grav.

Cu capul lăsat pe spate, cu buzele contractate de efort, Laide își descheie capsele de la spate ale corsetului. Apoi și-l scoase, ca pe-o cochilie. Rămase goală.

Era trupul clasic al balerinei, subțire, cu șoldurile strâmte, coapsele lungi și zvelte, sânii mici de copilă. Părea un desen de Degas.

Alergă spre pat.

— Ai dreptate, ce mai frig! Și intră râzând sub cearsăfuri, în brațele lui.

El o sărută de îndată pe gură. Ea acceptă aparent cu plăcere, strecurându-i limba printre buze, fără dezlănțuiri obscene, ci, dimpotrivă, cu o anume reținere, aproape castă.

Apoi Antonio își depărtă capul ca s-o privească.

Fețișoara asta veselă și copilăroasă de sub trupul său, în negura părului lung împrăștiat. Părea că se simte în largul ei.

— E adevărat că ești balerină?

— Da.

— Și unde lucrezi? o întrebă, prefăcându-se a nu fi aflat de la Ermelina.

— Într-un teatru în care lucrezi și tu.

Ce voia să spună? Aflase cine era Antonio, că lucra ca scenograf? Sau făcea aluzie, la modul generic, la categoria lui socială, de parcă toți burghezii de o anumită ținută ar fi trebuit să frecventeze Scala?

— Merg acolo cum?

— Un teatru unde mergi și tu.

— Ești balerină la Scala?

Făcu semn din cap că da, o mărturisire care-i provoca satisfacție.

— Bravo. Voi veni să te aplaud.

— Mulțumesc.

— Dar, nu te supăra, cum de n-ai subsuorile depilate?

— Ce vorbești, e neapărată nevoie să mă duc la cosmeticiană?

— Dar cum faci să dansezi așa la Scala?

— Pentru asta sunt destule chestii care se pun la subsuori și așa, dansând, nu se vede părul. Făcu o mică strâmbătură încrețindu-și buza superioară, așa cum fac fetițele puțin cochete, atunci când vor să fie iertate.

— Spune, cum te cheamă? Laide? Ascultă, satisfă-mi o curiozitate.

Locuiești, întâmplător, pe corso Garibaldi?

— Eu? Făcu o strâmbătură de surpriză. Nici vorbă! De ce?

— Așa. Pentru că te-am văzut pe corso Garibaldi.

— Eu, pe corso Garibaldi? se minună. Când?

— Nu-mi amintesc, dar or fi trei-patru luni. Era seară. Prin septembrie-octombrie.

— Să tot fie doi ani de când nu mai trec pe corso Garibaldi!

— Ai intrat într-un fel de gang care dă în cartierul acela interior, cel numit la Storta.

— Eu, la Storta? Spunea Storta, cu un graseiat grațios. În frumoase locuri mă pui să umblu! N-am fost la Storta în viața mea, slavă Domnului!

— De ce? Ce-i rău în asta?

— Uite de ce. La Storta nu-s altceva decăt târfe, hoți și pești.

— Pești, adică?

— Codoși, de! ...

— Dar nu te supăra, de unde știi?

— O știe toată lumea doar! De ce? Tu ce credeai?

— Eu, nimic. Nu știam nici măcar că există.
— Hei, ascultă, eu în locuri din alea nu pun piciorul!
Părea iritată.
— Cum să-ți spun? Mi s-a părut că te-am văzut.
— O fi una care seamănă cu mine. Cum era?
— Nu-mi aduc aminte, spuse Antonio care, de fapt, își amintea foarte bine.
— Și ce m-ai mai văzut făcând? Trotuarul?
— Nu știu de ce te superi. Ce-am spus rău?
— Uite, mie anumite chestii nu-mi convin! Clar. Am pus cruce. Și-acum...
Îl trase spre ea, își lipi gura de a lui.

VI

Cine era? Spre ce se îndrepta? Ce nădăjduia? De ce ducea existența aceea? o fetișcană atât de proaspătă, vie, autentică! Dacă s-ar fi născut într-o farmilie ca a lui, a lui Antonio, ar mai fi venit acolo, la Ermelina? Ce copilărie păcătoasă ducea pe umeri? Sau era numai dorința nebună de libertate și de revoltă, lăcomia rochiilor, dorința bolnavă de a se umili, de a se azvârli în prăpastie, de a se vinde, de a-și abandona trupul poftelor anonime, voluptatea decăderii?

În timp ce se îmbrăca, cu acea stare sufletească specială, melancolică și senină, care urmează eliberării simțurilor, Antonio înlătură perdeaua de muselină a ferestrei. Și privi afară.

Nu credea că se afla atât de sus. În față era o clădire de aceeași înălțime, ba poate chiar mai înaltă. Însă în dreapta acestei case se deschidea un defileu prin care privirea se lăsa asupra unei nesfârșite perspective de acoperișuri și terase. Mai ales de acoperișuri pline de hornuri, acolo jos.

Acolo jos era orașul Milano din care venea Laide. Casele cu balcoane, cu damf de pisică, cu ghivece înflorite în luna mai și nădragi atârnați și vocea tinerei care cânta uitând de sine și scandalul îngrozitor dintre el și ea cu vorbe a căror repetare e rușinoasă, soarele bate în grădina nobiliară încălzind puțin zidurile gălbui ale casei cu steme, dimineața îl aduce pe vânzătorul de vechituri care se apropie încet-încet și-apoi iată-l dedesubt și în timp ce stai la îndoială e deja departe, scrâșnetul tramvaiului la curbă, de fiecare dată ochii contabilului țintesc silabisind ceafa micii copiste de cincisprezece ani, capacele de la gurile de canal ale administrației locale lucind de ploaie în curți, negre, sticloase, cu pick-up-ul de la etajul al șaptelea lăsat în plata Domnului care face taa-taa-taa, pentru că ea e răsturnată pe divan iar el o strânge și răsufală greu, ora unsprezece și jumătate dimineața, la sfârșitul pieței de cereale o să vină signor Marsigliani de la Borgotaro spusese o fetișcană blondă vă rog camioneta descarcă baloturile de bobine, de astă dată feoss-ul e negru, naiba știe unde trebuie depozitată marfa asta, e de ajuns să vrei scumpo ce ești? chelneriță? Uite numărul meu dacă vrei, dar fii atentă la o chestie: curățenie, te rog, nu mă interesează parfumul ci săpunul și pasta de dinți, tipii ăia care se clatină în pasajul subteran Carminati știi că-s cam ciudați? Ușa scărțiaie nu mamă am fost la Nora să ascult discuri și am lungit vorba și am întârziat, trei mii pe seară plus vânzarea de flori fără nehotărâți înțelegi, să nu faci cu mine pe mofturoasa, totul e să agăți niște bătrânei pe care dacă-i încingi sunt plini de lovele Milka l-a jupuit pe unul în toamna asta

era un spectacol greșos dar s-a aranjat cu o scurtă de vizon ai văzut-o nu? Scârțâitul ascensorului sus-jos, el îi prinde bărbia între două degete o zgâlțâie cu furie de șase șapte ori și-apoi o apucă și-apoi o zgâlțâie iarăși ea îl privește îngrozită și acum fără mofturi frumoaso să-mi scoți douăzeci de bucăți de zece mii una peste alta și dacă mai încerci altă dată te aranjăm noi ca să nu mai faci nici o băncuță de o sută, clar? Și p-ormă trosc o palmă d-aia la care se pricepe el că ăleia i se pare că-i ia fața foc și poc cade pe jos și dacă se zvârcolește cu-atât mai bine învață și câteodată el îi lipește și cureaua de la pantaloni pe buci și pe urmă să vezi semne că nu mai poate să lucreze o săptămână nici cu dosul și nici coapsele, șoferul inginerului Kasparri se schimbă în fiecare seară dar cine-i dă banii că parcă-i o gorilă totuși se spune că doamna Kasparri aceea care seamănă cu un înger ca o Madonnină apoi noaptea înnebunește de gelozie știind că el pilește șampanie cu puturile dar nu se poate abține e ca o boală, în biroul de la SNADL pe-ntunerice telefonul la ora asta telefonul insista de șase șapte ori a auzit tot căsoiul ăsta un sunet de-a dreptul disperat până spre trei și jumătate, să tot fie o săptămână de când el și-a dat seama, e o gaură de treisprezece milioane în șanțul de la gara de serviciu ceea ce vede trecând deasupra-i burta, vintrele și rușinea mașinilor șase sute și o mie o sută mereu aceleași cu zgârieturile lor murdare și de-abia așteaptă pauza și între o roată și alta pândeste ceasul șase fără un sfert șase fără zece și la mezaninul biroului de la TETRAM un țârâit de telefon, nu nu absolut dogoarea cu țigara rânjind neclintit: fără nu nu și iar nu, te-am trimis special, acum nu mă face să-mi pară rău cu toate cheltuielile pe care le-am făcut cu tine și între timp gândește-te la ciorapii negri pe cracii unei anumite curviștine cum a văzut-o i s-a și sculat dar e absurd el are soție și copii, și tocurile tocurile zgomotul nerușinat de tocuri jos pe scări cu toată greutatea șoldurilor lăsate-n voia cărnii de matahală, repede Ines e un domn care te-așteaptă, ce domn? Îl știi de la tine, îl cunoști, e același care vine de obicei la ora asta, nu te lăsa rugată, fă-l să-și borască sufletul, știi tu, de la balustrada de la al șaselea ea se-ableacă în afară cu ochii afară cu burta afară să-l aștepte pe el care nu mai vine, la mezanin în sfârșit lumină și poate cerul e mare și albastru dar poate sunt niște nori sau poate e nenorocita treabă din zori, soarele se înalță dar orașul nu-l vede nu-l vede niciodată, casele vinete și adormite și închise și puținii, cei foarte puținii care sunt încă vii simt pentru o clipă ceva aproape divin, doar pentru o clipă, doar o frântură, pentru că după urmează somnul, acea greutate deasupra capului, gândul programului, lumina vânăță și fără chef a zorilor în marele oraș dar e mare? e ridicol, în lume sunt sute de orașe mai mari, la mezanin lumina filtrată printre crăpături, asta dovedește punctualitate, copila goală vede bărbatul care a cumpărat-o pentru acea noapte, îl vede sătul și adormit cu gura întredeschisă seamănă cu gurile de canal sau și cu feștilele tremurânde de la altarul Maicii îndurerate unde ea îngenunchează în dimineața înghețată cu vâl negru pe cap azi dimineața ea, chiar ea, e cu puțință? se ruga cu lacrimi în ochi, se ruga pentru dragostea ei, pentru viitorul ei, pentru casa ei, un preot se tot fățâia prin naos, fățarnic, aruncându-i ocheade pe măsura demnității lui ecleziastice, mirosul acela de tămâie, senzația de case agățate una de alta, statura lor țeapănă, cenușie, doldora de vieți omenești, perdele cumplite învălmășite claie peste grămadă în jurul bisericuței din leatul trecut cu ziduri negre cu tencuiala căzută, o dureau genunchii ea se simțea neprihănită în pofida nopții plătite la discreția

unui necunoscut ba chiar tocmai din pricina asta pentru jertfa de sine la care te obligă prostituția, mama bolnavă acasă poate o boală îngrozitoare durerile alea în partea de jos seară de seară seară de seară și în jur tivul negru al zidurilor cu reflexul ce trimitea asupra-i acel val de umbră, o delicată lumină violetă pe cadranul panoului de la supersport în timp ce el cu o mână pe coapsa ei, așa, distrat, de parcă ar gusta marfa și-ntre timp trâncăneală neroadă o știi pe-aia cu copilul care vorbea porcării? deci era un copil care intră în salon și-acolo era maică-sa cu o grămadă de prietene și el zice, imediat ia curba ca nebunu' era să se ciocnească cu un taxi apoi iute în viteza treia, e frumoasă și senzația asta de forță mecanică, cine știe de ce-o fi având așa respirația urât mirositoare, simte ciorapul stâng deșirându-se deasupra genunchiului, altă belea, fir-ar al dracului, la cât bănet costă, domnu' colonel de la etajul de deasupra în pensiune cu cățelul maidanez care-o privește când o întâlnește pe scări, cum o privește, dac-ar ști, Doamne dac-ar ști, desigur tocurile înalte nu-s sănătoase te obolesc dar ce bine pun în vedere pulpele, privirile masculilor se agață ca niște filamente, ea le simte agățate ca niște păianjeni, porcii ăia, la școală sora Celesta le spunea mereu gata nu vă oglindiți în geamurile ferestrelor e păcat, așa spunea era iarnă de-acolo de la ferestre bulevardul acoperit tot de zăpadă tăcut ca niciodată lampioane cât vezi cu ochii, dar în noaptea asta automobile când și când în timp ce pe scările vechi și roase micile becuri de veghe slabe și umile la fiecare etaj, ba la al treilea s-a ars, și vine lumina aceea care evocă atâtea lucruri îngrozitoare, Doamne, Doamne, zidurile întunecate, băltoaca, misteriosul automobil oprit, laboratorul ciudat de la subsol unde intră și ies anumiți indivizi, oribilul studiou fotografic de la primul etaj care e de neînțeles cum rezistă, fantasticul talmeș-balmeș de hornuri pe acoperiș, prăpădul curților interioare care se afundă, tradiționala pișare în unghere, acel trac trac din locuința de alături, placa unde a locuit patriotul celor cinci, cărămida care iese în evidență, certurile din fiecare seară de la bodega din curtică, toată densitatea vieților care fermentează și nicicând nu se știe și nu se va ști într-un soi de vuiet tăcut, se lasă deja noaptea ici-colo lumini dar la etaje casele sunt încă întunecate, contururi fumegânde de funingine el era pe buza unui șanț imens și întunecos, de-acolo venea Laide din acea necunoscută împărăție și o voce dinlăuntrul lui Dorigo nu chiar o voce mai curând o mustrare profundă care-l cheamă îl cheamă, ce prostie își spuse, privi ceasul în clipa aceea intră Laide care venea din baie își adunase părul frumos ridicat într-un coc compact desigur dat naibii dar fără roșu pe buze îi spune:

— Cum, încă nu te-ai îmbrăcat?

VII

O revăzu după câteva zile, tot la doamna Ermelina. Telefonase ca de obicei, cerând-o totuși pe Laide. Când o regăsi în așa-zisul salon, rămase puțin decepționat. De data asta își adunase părul la ceafă și părea o amărâtă. Pe chip îi ieșeau în evidență trăsăturile acelea populare și grosiere, nasul obraznic terminat în formă de cartofior, mișcarea buzelor care se deschideau din când în când ca niște valve, cu o expresie vicleană, provocatoare și sigură de sine. Îl marcă și dezinvoltura cu care, în prezența lui, a Ermelinei și a unei

alte fete urâtele aflate în trecere, Laide spunea chestii porcoase. Povestea despre colegile ei balerine, le făcea pe toate curve.

— O mai fi totuși vreuna virgină, spuse Ermelina.

— Oh, da, da, zise Laide râzând, dar astea poate-s mai rele decât celelalte! E o amică de-a mea, una de familie bună, normal, care e o mare putoare tot... și aici făcu un mic gest îngrozitor, i s-au făcut șoldurile așa, și-a trebuit să lase baletul, închipuiți-vă ce activitate! Și totuși, e încă virgină!

— Și ce dacă i s-or fi îngroșat șoldurile? spuse Dorigo.

— Nu-i nimic mai urât, explică Laide tăios, cu aerul cuiva care se pricepe.

Nici în pat n-a mai fost ca prima dată. Mângâierile și sărutările păreau formalități birocratice. Între timp, el încerca să afle câte ceva despre ea. Dar Laide nu era dispusă să facă mărturisiri. Află doar că locuia cu o soră căsătorită, cu doisprezece ani mai în vârstă decât ea; că mama ei murise acum câteva luni, iar tatăl de cincisprezece ani. Sora ei era mereu bolnavă, cumnatul avea o mică fabrică. Statutul de balerină la Scala îi dădea marea libertate de-a ieși și de-a întârzia seara.

Însă mai ales în privința Scalei era Laide evazivă. Din dorința de a-i câștiga stima, de a stabili un fel de legătură profesională, Antonio îi spuse că tocmai în zilele acelea pregătea costumele pentru un balet de Lachenard, Bataille du soir, o să fie și ea? Oh, desigur, însă ei nu-i plăcea baletul acela.

— Dar ieri, de pildă, erai la repetiție?

— Ieri nu, am avut puțină febră. Cât privește numele de familie, nu putu cu nici un chip să i-l afle.

— Oricum, nu ne putem întâlni altfel?

— Dar de ce te temi?

— Nu, dar eu așa sunt, cu cât știi mai puține lucruri, cu atât e mai bine.

— Atunci nu ai încredere!

— Ce înseamnă asta? Eu numele de familie nu-l spun nimănui.

— Numărul de telefon ai putea, totuși, să mi-l dai.

— Pe ăla, închipuie-ți, pe ăla chiar nu-l știe nimeni! E jale dacă mă caută cineva acasă, sora mea face un șoc.

— Dar Ermelina cum face ca să te cheme?

— Eu o sun pe ea. De fiecare dată eu o chem.

— Ca să afli dacă e ceva nou?

— Sau mă sună ea după douăsprezece noaptea la Due.

— Clubul de noapte?

— Da.

— Cum? Te duci acolo în fiecare seară?

— Nu în toate serile. Când mă duc, fac un număr.

— Ce fel de număr?

— Un slow.

— Și cum ești îmbrăcată?

— Ei, acoperită complet, în maiou-ciorap.

Dorigo fusese de vreo-două ori la Due, cu niște prieteni. I se dăduse acest nume făcându-se aluzie la închisoarea San Vittorio, supranumită popular El do, pentru că intrarea avea numărul doi. Era în centru, în subsolul unui bar: una din așa-numitele săli de dans existențialiste, decorate cu stupidități macabre sau abstracte de gust cam deocheat. Băieți și fete se exhibau în frenetice boogie-woogie sau rock-and-roll de factură acrobatică. În mare, un loc destul de vesel și simpatic, mai mult sportiv, într-un anumit

sens, decât depravat. Dar era în subsol, iar scărița îngustă pe care coborai, inscripțiile impertinente și cu dublu sens, porcăriile, fie și nevinovate, cuprinse în pictura murală, un anumit suprarealism à la française îi confereau acel strop de lubricitate și mediu interlop care le fascina pe doamnele burgheze. Nu existau entraîneuses. Dar, firește, ninfetele de la „numere” n-aveau cum să fie novice de mănăstire. Simplul fapt de a se lăsa apucate, prin piruete și salturi mortale, din toate părțile posibile ale corpului. Antonio își aminti că a asistat și la un slow, un fel de dans apaș modernizat, cu ea care e azvârlită în repetate rânduri la pământ, maltratată și trasă de păr. Înseamnă că și Laide făcea ceva de genul ăsta.

— Dar, scuză-mă, cum faci cu Scala?

— La miezul nopții, chiar dacă e spectacol, la Scala se termină, cel mai târziu, la miezul nopții.

— Sora ta știe că dansezi la Due?

— Madonna! E jale dac-ar ști!

— Și la ce oră te-ntorci acasă? La trei? La patru?

— Stai puțin, cel mai târziu la unu, la unu și jumătate. Ei, altfel, soră-me!

Erau multe lucruri neverosimile în toate aceste povești. Că Ermelina, de pildă, n-ar cunoaște numărul ei de telefon. Că sora ei n-ar ști ce viață duce și că n-ar avea habar de spectacolele nocturne de la Due. Că Scala i-ar fi permis să danseze într-un loc nu prea serios. Dar ea vorbea cu atâta siguranță, cu un asemenea accent de siguranță absolută încât era cu neputință să n-o crezi, altfel ai fi zis că e un adevărat monstru.

Pe de altă parte, ce-i păsa lui? El ar mai fi posedat-o de maximum două ori pe Laide. Apoi s-ar fi plictisit și i-ar fi trecut curiozitatea. Ea nu era, desigur, dintre acele meseriașe înțelepte care știu să reânnoiască dorința chiar și după o îndelungată frecventare. Dacă o întrebase despre ea și despre viața ei era doar din fascinația pe care o exercita asupra lui un mediu necunoscut, existența acelor fetișcane. Cum trăiau? Cu ce fel de aspirații? Cum reușeau să reziste? Care erau adevărații lor bărbați? Ele făceau parte din universul familiilor oneste și normale și deopotrivă din lumea interlopă, îi frecventau pe cei mai bogați băieți de familie, intrau în vilele lor somptuoase, se urcau la bordul automobilelor Ferrari și ale yacht-urilor lor, iluzionându-se că aparțin societății lor, dar în realitate erau folosite de acești domni ca simple instrumente de amuzament și de plăcere și de aceea total disprețuite. Intrau ca oaspeți privilegiați în garsonierele miliardarilor, dar dacă le creau probleme ori nu se supuneau cu docilitate celor mai obscene și umilitoare capricii sau cereau zece mii în plus, erau poate alungate cu palme de bărbați beți, cu epitete infamante, aidoma lepădăturilor de pe trotuare. Se lăudau cu frecventarea croitoreselor de lux și a marilor hoteluri internaționale, povesteau despre nights cu circuit închis, în magazine erau mofturoase și trufașe, pe stradă mergeau cu mutre disprețuitoare de prințese inabordabile, dar apoi, pentru o bancnotă de cincizeci de mii, alergau gâfâind să satisfacă, în micul hotel din zona gării, destrăbălarea unui samsar de cincizeci de ani, gras și asudat, care le trata ca pe niște slugi.

Pe coridor, la ieșirea din cameră, dădu peste Ermelina. Ușa salonului era închisă, se auzea o vorbărie întreruptă de râsete. Era și o voce de bărbat. Un alt client, probabil. Poate că-i era destinată Laide. Antonio îi dădu patroanei douăzeci de mii.

— O salutați pe Laide din partea mea.

— Ba nu, vine imediat.

Ermelina întredeschise ușa băii.

— Ești gata? Domnul Tonino vrea să te salute.

Laide ieși din baie în combinezon. Îl salută zâmbind.

— Ciao, iubitele.

Acel iubitul îl deranjă. Era așa de profesional!

Plecă eliberat. Însă întâlnirea cu Laide îi lăsase o tulburare ciudată.

Poate și din cauza amintirii cu tipa întâlnită pe corso Garibaldi. De parcă ceva l-ar fi atins înăuntru. De parcă fata aceea ar fi fost altfel decât celelalte. De parcă între ei doi ar fi trebuit să se întâmple multe alte lucruri. De parcă el ar fi ieșit cu totul altul. De parcă Laide ar fi intrat în modul cel mai perfect și intens lumea aventuroasă și prohibită. De parcă ar fi fost o predestinare. Ca și când cineva, fără vreun alt simptom special, are senzația că se va îmbolnăvi, însa nu știe care-i motivul. Ca atunci când se aude de jos zgomotul ușii de la intrare iar casa este imensă, locuiesc în ea sute de familii și la intrare e un continuu du-te-vino și chiar să știi dintr-o dată că acela care a deschis ușa e o persoană care vine la tine.

De aceea se temea oarecum de cea de-a treia întâlnire, deși o dorea mult.

Lucrurile se puteau complica. El putea să rămână prins în mreje, agățat și mai mult. Dar nimic. Fascinația balerinei se risipi de la sine, în banalitatea împerecherilor cu plată. Laide era una dintre atâtea altele. Drăguță, desigur, proaspătă, foarte simpatică din punct de vedere fizic. Însă goală. Între el și ea nu ar fi fost niciodată nimic.

În rest, după o zi, plecă împreună cu sora și prietenul lui, să schieze. Rămase o săptămână la Sestriere. Era acolo Dede, o fată de familie foarte bună, pe care o cunoscuse anul trecut la Cort. Mergeau să schieze ziua întreagă. Laide nu existase niciodată.

VIII

La orele șaisprezece era repetiția baletului Bataille du soir de Lachenard. Îl anunțară în ultima clipă, iar Antonio aranjase cu doamna Ermelina o întâlnire cu Laide, chiar la aceea seară.

— Pe cine preferați? îl întrebă doamna Ermelina la telefon. O chem pe Laide? iar în vocea ei era o vagă umbră de maliție, ca și cum și-ar fi dat seama de ceva anume.

— Mmmm....nu știu, spusese el.

— O chem pe Laide?

— Pe Laide, sau pe Lietta.

— Pe Lietta?

— Da, mi-a spus că se numește Lietta.

— Ah, Lietta! Acea cam grăsuță?

— Da, da, zise el.

— O preferați pe Lietta?

— Hotărâți dumneavoastră, pentru mine ori una, ori alta. Era adevărat. Pe Lietta, o zdrahoancă roșcată, o cunoscuse cu două luni înainte. Și îl apucase iarăși cheful de ea. Umerii ei de aruncatoare de suliță, sânii plați și tari în același timp, coapsele care știau să strângă. Pe Laide nu o cunoștea

bine în exercițiul dragostei, nu-i putea promite nici o senzație nouă. Drăguță, desigur, pe gustul său. Totuși...

— Bine, zisese doamna Ermelina la telefon, una din cele două.

Dar în ultimul moment îl anunțaseră de repetiție, iar el telefonă ca să decomande.

— Răbdare, spusese Ermelina, cel mai greu este s-o pescuiesc la telefon ca să-i spun să nu vină.

— Cine?

— Aranjase cu Laide.

— Regret, dar nu e vina mea.

Atâta pagubă! În fond, el mergea mai mult din viciu decât dintr-o nevoie reală, din satisfacția de-a încerca plăcerea greu de definit de-a poseda o fată frumoasă aproape necunoscută, care pentru douăzeci, treizeci de minute devenea a lui ca o soție și cel puțin era o făptură foarte frumoasă, una după care toți întorceau capul pe stradă. Însă, când tocmai intra în spațiul scenei, îi trecu prin minte că și Laide trebuia să fie acolo, baletul folosind întregul corp al școlii.

Înaintă spre scenă cu o anume stânjeneză, pentru el balerinele erau, în primul rând, femei, apoi artiste. Și era pentru prima oară când le vedea atât de aproape.

La rampă erau șase, șapte scaune, pentru coregraf, Vassilievski, directoarea școlii de balet, compozitorul, venit anume de la Paris, dirijorul, maestrul de balet și alții. Mai încolo, la un pian deschis, un mestrul corepetitor era pe post de orchestră.

Cortina era dată la o parte, dar sala era cufundată în întuneric. Doar câteva reflectoare luminau de sus scândurile scenei cu lumină albă. Mai sus, și îndărat, se deschidea misteriosul pânțec al scenei, într-un talmeș-balmeș de fundaluri făcute sul, de frânghii. Pasarele, mecanisme ciudate, coridoare: perspective vertiginose ce lăseau să se întrevadă o lume în sine, foarte complicată, fascinantă și absurdă. Scenele desenate de el nu erau gata. Ca fundal, era clasicul chioșc, folosit probabil în Forța destinului.

Au urmat prezentări, i s-a oferit un scaun, îl tratau cu un respect curtenitor, ca pe un oaspete care nu-i la curent cu afacerile de familie. În realitate, în ziua aceea ar fi putut foarte bine să nu vină. Costumele nu fuseseră încă date în lucru. Totuși, în timp ce corepetitorul ataca la pian primele note, maestrul de balet se apropie ca să-i spună că prima balerină, Clara Fanti, voia să-i ceară unele lămuriri asupra costumului desenat pentru ea. Și surâdea în mod aluziv, ca pentru a-i spune: știți foarte bine că femeile astea ne creează totdeauna probleme.

În acest timp își dădu seama că nu-l mai interesau nici scenele, nici costumele. Dacă ar fi fost vorba numai de scene și costume nici n-ar fi venit probabil. Odată un lucru terminat, avea obiceiul să nu se mai intereseze de el, poate dintr-un soi de lene, care în realitate se transforma totuși în normă de înțelepciune practică. El venise pentru Laide, până în clipa aceea nu-și dăduse seama, iar acum se simțea copleșit de o nerăbdare chinuitoare.

Intră un stol de balerine, să fi fost vreo zece sau douăsprezece, erau umbrele amurgului. Firește, nici una nu era în costum, toate erau în maioul ciorap, negru. Fără fard, cu părul adunat cel mult de o panglică sau un batic trecut peste frunte, cu trupuri slăbănoage; iar în ținuta aceea dădeau impresia unei dezinvolturi ostentative, de neglijență, chiar și de murdărie, din pricina petelor albe de praf de pe genunchi, coate, șezut. Însa chiar această

neglijență le dădea fetelor ceva provocator și insolent, iar mai apoi, și pentru că tricoul ciorap modela trupurile în cele mai mici rotunjimi și cute, Antonio își dădu seama că erau infinit mai ispitoare decât în splendoarea elaborată a unui costum.

Văzându-le atât de aproape, absorbite de efortul muncii, fără fard sau cozi de păun, atât de simple și lipsite de podoabe, goale mai mult decât dacă ar fi fost în pielea goală, Dorigo le pricepu deodată taina, cauza pentru care din veacuri uitate balerinele au fost însuși simbolul feminității, al cărnii, al iubirii. Dansul era – înțelese el – un minunat simbol al actului sexual. Regula, disciplina, neînduplecata și adesea cruda constrângere a mișcărilor dificile și dureroase pentru membre, obligația acelor tinere trupuri virginale de-a arăta cele mai tainice locuri în poziții extrem de tensionate și ample, eliberarea gambelor, a torsului, a brațelor în maximele lor disponibilități: toate acestea urmăreau satisfacerea masculului. Căruia balerinele i se abandonau cu împătimită sudoare, iar frumusețea consta tocmai în acest pasionat și nerușinat abandon. Fără ca ele să aibă nici cea mai vagă bănuială, totul era ostentație, ofertă, invitație la contopirea carnală. Aceste guri întredeschise, aceste albe și fragede subsuori larg deschise, acele gambe desfăcute spasmului, acea arcuire a bustului pe culmile jertfei, azvârlindu-se aproape în brațele dogoritoare ale unui zeu nevăzut și nesățios. Cu o intuiție genială, mării coregrafi stilizaseră acest fenomen sexual în posturi aparent caste și unanim îngăduite. Dar înăuntru, statornic, povara. Încât, pentru cineva care ar fi știut să vadă, o secvență de pași clasici izbutea de departe mai intens decât lubricul dans din pânțele al unei streapteuse de night. Erau lucruri cărora nimeni nu îndrăznea să le spună pe nume în mod firesc, ori să le scrie, din pricina acelei generale și nebunești conspirații a ipocriziei tănuite de lumea erosului.

Dansul descoperi Dorigo – nu era decât o răbufnire lirică a sexului: în rest, nu putea fi altceva decât un moft sau o negliobie. Grosolanele și lascivele oferte carnale ale prostituatelor de bordel păreau o comedie ridicolă în comparație cu ispitirile aluzive foarte malițioase ale balerinelor, care pătrundeau în străfunduri. Și, cu cât o balerină era mai bună, cu atât erau mai îndrăznețe, mai desăvârșite, mai ușoare, mai armonioase și acrobatiche execuțiile ei, cu atât era mai intensă, pentru cel care o contempla, dorința de a o îmbrățișa, de a o strânge, de a o pipăi și mângâia îndeosebi pe coapse, de a o poseda până în străfunduri.

Intră un stol de balerine, să fi fost zece sau douăsprezece, erau umbrele amurgului.

În primul grup ea nu era. Pentru o clipă, cu un freamăt lăuntric, i se păru că o recunoaște în cea de-a treia, într-o brunetă de statură mijlocie. Cu mișcărilor rapide pe care le executau, nu era ușor să le distingi clar. Apoi, într-o piruetă, bruneta se apropie, oprindu-se brusc, împreună cu tovarășele ei, cu un picior ridicat înapoi, în echilibru nesigur pe vârful celuilalt. I se înfățișă astfel din profil, iar el descoperi că avea cu totul alt nas.

Intră apoi prima balerină, urmă un pas de doi, apoi grupul de dinainte interveni, alcătuiind o scenă colectivă. Treaba se cam lungea. Deși echipa era destul de bine pregătită și avea de-acum meseria dansului în picioare, Vassilievski, care era îmbrăcat într-un soi de salopetă, întrerupea frecvent, poate mai mult decât oricare, din plăcerea etalării personale și, fără muzică, refăcea un pas sau altul, scandând cu strigăte curioase: ta, ta, ta, ta, ta. Era

deja înaintat în vârstă, trebuie să fi avut de-acum vreo cincizeci de ani, și totuși zvâcnetul, precizia, eleganța, dacă nu puterea musculară, erau încă cele din timpurile lui de aur, când îl socoteau unul dintre cei doi sau trei primibalerini din lume.

Apărură, în sfârșit, cele opt balerine licurici, toate tinerele și firave, având la rându-le un aer dezordonat și răpus de efort, aidoma lucrătoarelor care, absorbite de muncă, nu-și propun să placă; cu atât mai mult cu cât spectatorii repetiției nu le judecau după frumusețe; iar cât îl privea pe Dorigo, nou în acest mediu, nici una dintre balerine nu părea să-l fi observat. Dar Laide nu era nici printre licurici.

Urmări rotirea înșurubată a vreo zece lilieci, bărbați aceștia, cu care Vassilievski își făcu mult de lucru, cercetând, rectificând, modificând, inventând ici-colo mișcări noi. Doar liliecii luară o întregă jumătate de oră, între mișcări și reluări de mișcări.

Și iată, în timp ce Antonio urmărea cu privirea exemplificarea lui Vassilievski, năvăliră, din partea dreaptă, niște spiriduși, Pe moment, el nici nu-și dădu seama.

Erau opt balerine. După ce au înaintat cu mici pași rapizi pe vârfuri, începură să pirueteze cu salturi laterale, unindu-și când picioarele, când mâinile, ca să alcătuiască o horă.

Antonio o zări îndată. Își adunase părul pe ceafă într-un coc, nici ea nu era rujată, cu acel chip năuc și diferit pe care îl au femeile când se scoală dimineața, de-a dreptul lipsite de farmec. Probabil că după față nici n-ar fi recunoscut-o. Și n-a identificat-o nici după trup, care putea fi ușor confundat cu acela al colegelor, la fel de înalte și deopotrivă de filiforme.

A recunoscut-o după ținuta ei inconfundabilă, elastică, mândră și sfidătoare. Dintre cele opt era singura care executase salturile aproape cu obstinație, fără a-și proiecta brațele vertical și picioarele în sus, într-o succesiune alternativă, ci abia punctând. Ca și cum ar fi vrut să dea de înțeles: pentru mine chestiile astea sunt niște tâmpenii, nu merită să te străduiești, mie-mi reușesc și una și alta.

O fixă, dar ea privea tot timpul în altă parte. Era și nu era ea. Cu soiul acela de costum, care nu era nici măcar un costum adevărat, și expresia feței îi era alta. Îi părea mai scundă, din pricina pantofiorilor fără toc.

Îmbrăcase un costum de arlechin cu mâneci lungi și ciorapi negri tricotați, groși, care îi urcau până aproape de încheietura inghinală și nu te dumireai cum pot să stea ridicați, iar între extremitatea tricoului și marginea ciorapilor rămănea descoperită, pe lateral, și o semilună de piele. Nu doar ea era aranjată astfel, era evident un obicei consimțit. Dar fâșia de coapsă goală avea un înțeles special, o aluzie, o referire la alte lucruri interzise.

Ea nu e în maiou-ciorap, ea poartă un arlechin cu mâneci lungi care i se lipește de șira spinării, pe sânul mic de fetiță și pe șezut. Pe gambe, o pereche de ciorapi negri care le acoperă în întregime, dar lateral marginea orizontală nu izbutește să se împreune cu marginea maioului care, datorită tensiunilor cărnii, formează o îndoitură rotundă. Astfel încât o fâșie de carne albește între suprafețele negre. Aproape o provocare, o cochetărie, un clipit din ochi, o invitație.

Odată terminate săriturile, ea urmează să treacă pe lângă el, la nu mai mult de doi metri și, întorcându-și capul într-o parte sau alta, îl va vedea, privirile ei i-au trecut chiar peste față, dar n-a existat nici o tresărire, nici o

schimbare, fie și neînsemnată, a trăsăturilor, nici un semn de recu-noaștere. De parcă nu l-ar fi văzut înainte, de parcă el nici n-ar exista.

Nu. Scenele, costumele, munca lui nu-l interesau.

Ducă-se dracului. Dorigo o urmărea, sperând că va ieși în evidență, că s-ar dovedi mai bună. Dar, în realitate, ea nu era nici mai bună, nici mai rea decât celelalte, îți dădeai seama că ar fi putut face mai mult, însă arăta cu ostentație că n-are chef. Executa de mântuială strictul necesar, ca să nu strice armonia cu colegele.

De două ori a trecut prin fața lui și l-a văzut, fără îndoială, dar era ca și cum ar fi privit în gol.

Apoi Vassilievski a bătut tare din picior și a făcut un semn cu mâna dreaptă, muzica pianului s-a întrerupt, aceasta însemna pauza pe care le-o acordă coregraful. Balerinii și balerinele se împrăștiară.

— Nu, nu, fetelor, rămâneți aici, doar cinci minute. Nu-i timp să mergeți la cabine, strigă directoarea școlii, deoarece unele păreau că vor să-și ia tălpășița.

Între timp, își făcu apariția scenograful, o celebritate, un senior de mare clasă, se apropie de Dorigo felicitându-l pentru schițe. Folosi termeni entuziaști, exagerați probabil, însă nu era ipocrizie, mai degrabă dorința ca Antonio, nou venit în acest mediu și evident derutat, să se simtă mai în largul său.

— Vă mulțumesc, spuse Antonio. Sunteți foarte amabil. Știți, este prima dată când fac lucruri atât de pretențioase, dar contez pe ajutorul dumneavoastră. Uneori din simple schițe măzgălite pe o foaie de hârtie dumneavoastră sunteți în stare să scoateți capodopere...

În timp ce rostea acestea, o văzu pe Laide care glumea cu un balerin, un superb atlet mai înalt cu un cap decât ea; era foarte aproape de el și la un moment dat, râzând, îi trase un pumn în plin piept.

Cum era ea, făcând gestul acela: nerușinată, malițioasă, cochetă, populară, sigură pe ea?

Ca un ac înfipt, o înțepătură dureroasă. Pumnul acela, vesel și camaraderesc, implica o lungă retrospectivă a intimității, sau cel puțin un raport liber și închegat de la egal la egal, cu o mulțime de amintiri comune, muncă, speranțe, glume, seri nebunești străbătând Milano, bârfele meseriei, anecdote porcoase, confidențe, poate nopți de amor, iar un asemenea raport nu va fi niciodată între Laide și el, înțelege prea bine, e de ajuns să te gândești la diferența de ani, la urma urmelor i-ar putea fi tată.

Apoi apăru doamna Novi cu Clara Fanti pentru costumul care trebuia modificat.

— Nu vă place? o întrebă Dorigo pe prima balerină.

— Ba nu, îmi place mult, dar e imposibil să dansez cu penajul acela pe cap.

El o privea. Văzută atât de aproape în maou-ciorap, faimoasa nu era desigur genul de zână micuță și zveltă pe care era obișnuit s-o vadă din scaunul de spectator sau în paginile revistelor ilustrate. Dar în ținută de lucru și ea părea mai sexy. Avea un chip sigur și bine conturat de copilă silitoare, doar brațele, cu mușchii bine definiți, păreau să aibă cel puțin treizeci de ani, în schimb picioarele erau perfecte, iar ea le făcea și mai provocatoare, trăgându-și peste maioul-ciorap o pereche de ciorapi lungi de culoare roșie, care-i ajungeau spre capătul gambelor și în jos spre gleznă. Astfel, fără a-și pierde din zveltețe, coapsele și mai ales pulpele arătau mai

puternice, tari și autoritare, absorbind în ele personalitatea complexă a chipului care era de altminteri de o diafanitate și un soi de fragilitate copilărești. Totuși, în mod straniu, lui Antonio nu-i inspira nici o dorință.

— Nu e un penaj, spuse. Ar trebui să fie extrem de ușor. Un soi de filigran.

— Făcut din ce?

— A, eu n-aș ști să vă spun, vă mărturisesc că nu mă pricep! Dar fără penajul acela, cum spuneți dumneavoastră, ar trebui schimbat întreg costumul.

— Nu, nu, costumul îmi place!

— Și atunci e nevoie de penaj.

— Dar cum să dansez cu chestia asta pe cap, mă învățați dumneavoastră cum să dansez?

Interveni doamna Novi, totdeauna veselă și stăpână pe situație. Propuse să se facă un penaj mai mic, materialul urmează să fie extrem de ușor, Clara nici n-o să-și dea măcar seama că-l poartă.

Între timp, împrejurul lor se adunaseră mulți balerini și balerine ca să privească schița costumului. Ea nu era însă printre ei. Discuția dură câteva secunde, doamnele Novi și Fanti plecară. El se afla singur și stingher în mijlocul scenei, care se umplea iarăși pentru repetiția ce urma să înceapă. Și rămase câteva momente nehotărât, privind împrejurul-i.

Atunci își dădu seama că la un pas depărtare, Laide, cu spatele întors la el, stătea la taclale cu doi balerini, printre care nu mai era cel de dinainte. A fost o scenă de mare rapiditate, o fracțiune de timp care i s-a întipărit însă pentru totdeauna. O altă balerină, o blondă, se apropie de Laide și-i spuse:

— Auzi, Mazza, vino o clipă, te rog.

Laide se întoarse ca s-o urmeze, după ce le făcu celor doi un semn de rămas-bun cu mâna stângă. Și așa se află față în față cu Dorigo.

Inevitabil, pentru cel puțin o fracțiune de secundă, ea îl privi drept în față. El era gata s-o salute. Din faptul că ea, mai înainte, nu-i adresase cel mai mic semn, Antonio intuise că la Scala fata preferă să simuleze că nu-l cunoaște: poate dintr-un scrupul de seriozitate ori poate pentru a nu amesteca diavolul cu aghiazma. Dar acum erau atât de aproape, față în față și relativ izolați (cu siguranță, nimeni nu-i băga în seamă), încât faptul de a nu se saluta părea absurd.

Antonio se abținu, totuși, așteptând să-l salute ea mai întâi. Însă balerina, după ce-l privi în ochi, își întoarse capul, urmându-și prietena, iar în această sustragere a ei nu era grabă, precipitarea caracteristică a cuiva care vrea să evite un contact. Ciudățenia era tocmai aceasta: că în comportamentul fetei nu se manifestase nici cea mai vagă urmă de disimulare sau de teatru. Ba chiar o indiferență totală, mai mult, totala absență a unei reacții, pentru că și indiferența este un mod de a te comporta față de realitatea exterioară. De parcă ea, chiar privindu-l în față, nici nu l-ar fi văzut. De parcă el ar fi fost un zid, o mobilă sau o ființă atât de obișnuită să nu existe aproape deloc. Și acest lucru nu-i era caracteristic, iar lui Dorigo i se părea de neânțeles. Laide ar fi trebuit să aibă un licăr speriat în ochi, o tresărire de surpriză, sau de plictiseală, sau de spaimă, care ar fi făcut-o să întredeschidă buzele. În schimb, nimic, iar aceasta era ceva inexplicabil. Și îi provoca îngrijorare.

Se gândea: e de înțeles ca ea să vrea să-și păstreze riguros separate cele

două existențe, cea de prostituată și cea de balerină la Scala, e de înțeles ca, odată terminată prestația, să dorească să elimine un client din viața privată și profesională; întâlnindu-l la Scala, clientul va deveni un necunoscut oarecare. Gândindu-se la aceasta, Dorigo se simțea mâhnit și ofensat ca bărbat și ca artist.

Dar ceea ce se întâmplase, ori mai degrabă ceea ce nu se întâmplase, i se părea încă și mai umilitor pentru el. Și-l încerca o tulburare, o revoltă, o furie al cărei motiv nu reușea să și-l explice. Să fi fost așa pentru că el, Antonio, nu exista pentru ea nici măcar ca o amintire? Deoarece calitatea lui de scenograf nu-i făcuse nici cea mai mică impresie? Pentru că ea se încăpățâna să vadă în Dorigo un simplu client, adică o larvă nediferențiată, și nu era nicidecum dispusă să-l socotească un tovarăș de muncă? Era din neputința de-a o interesa, dacă nu de a-i plăcea, de-a intra într-un fel oarecare în lumea ei?

Dar, ajuns în punctul acesta, se înfură și mai mult. De ce se supăra așa? De ce și rodea ficiații? Ce-i păsa lui de Laide, la urma urmelor? Sătul, în ceea ce-o privea, ca fată de consum, știa de-acum pe de rost tot ceea ce putea spera să obțină în pat de la ea. În rest, o tâmpițică oarecare. Ori poate acționa asupra lui romantica fascinație a balerinei? Posibil? Așa de ridicol provincial? Și-apoi, de ce balerină era vorba? De o oarecare din șir, nimic mai mult decât un număr, fără nici o personalitate artistică. Și în fond și la urma urmelor, era sigur ca aceea pe care o văzuse la probă fusese ea cu adevărat?

IX

După trei zile îi telefonă doamnei Ermelina:

— Vă rog, aș putea-o vedea pe Laide mâine după-masă?

Faptul că ea se prefăcuse că nu-l vede îl deranja teribil, voia o explicație din partea ei.

— Laide? zise doamna Ermelina. Știți, alaltăieri, când dumneavoastră, domnu' Tonino, n-ați putut veni, ea a venit la fix, sărăcuța.

— A venit la ora patru?

— La patru fix era aici.

Faptul era inexplicabil. La patru era repetiția de la Scala, iar pe Laide a văzut-o pe scenă. Ori putoarea aia mică o fi ajuns la timp că să fie la intrarea spiridușilor? Poate așa se explica aerul ei răuvoitor.

Totuși, Dorigo a preferat să nu cerceteze cazul cu doamna Ermelina, era un lucru care n-o privea. Aranjare pentru ziua următoare la două și jumătate.

Dar în dimineața următoare Laide îl sună la bioru, era pentru prima oară, glăsciorul ei cu r îi făcea o ciudată plăcere.

— Ascultă, spuse, aș vrea să-mi faci un serviciu. La două și douăzeci trebuie să plec la Roma.

— La Roma? De ce?

— Sunt invitată de unchii mei, pentru o săptămână. Mă invită în fiecare an. E o ocazie pe care nu vreau s-o pierd.

— Și Scala?

— Mi-am scos un certificat medical.

— Mda, atunci nu ne vedem?

— Nu. Să spunem: dacă ai timp să vii mai devreme...

— Când, mai devreme

— Nu știu. La unu, la unu și un sfert. Așa mă poți însoți după aceea la gară.

— Atunci trebuic să le facem pe toate cu sufletul la gură.

— Dacă tu nu poți, ai răbdare.

— Nu, nu, să ne întâlnim. Să zicem la unu?

— La unu, la doamna Ermelina. Ciao.

Laide chiar ținea să-l vadă? Ori doar pentru cele cincisprezece mii de lire? În ziua aceea Dorigo avea enorm de lucru. Dar aranjă treburile în așa fel încât să fie liber. Nu-l interesa dacă sare peste prânz.

La ora unu era la doamna Ermelina. Fu poftit să ia loc în salon. Ea se întoarse numaidecât în bucătărie. Nu-și terminase încă masa de prânz. Se auzea o altă voce de femeie.

Unu și cinci, unu și zece. Doamna Ermelina își făcu din nou apariția.

— Toate fetele astea-s așa. Aiurite. Știți unde am fost ieri să v-o pescuiesc pe Laide a dumneavoastră? La telefon nu răspundea.

— Unde?

— Am fost la night, la Due, unde-și face numărul.

— În fiecare seară își face numărul?

— Când e la Milano, da.

— De ce? Pleacă des din oraș?

— Mda, în ultima vreme e mereu la Modena.

— De ce la Modena?

— Ea spune că merge să lucreze, să facă fotografii de modă.

— La Modena?

— Zice că e o casă de modă importantă, dar cine știe!

— Și acum? E deja unu și un sfert. Și mi-a spus că trebuie să ia trenul de două și douăzeci.

— Ei, n-ar trebui să facă așa!

— Nu mai vine de-acuma. (Privea la ceas pentru a douăzecea oară poate, ce lucru ridicol, nici măcar nu-și aștepta iubita, la urma urmelor nu era vorba decât de o fată de trotuar, la dispoziția oricui avea douăzeci de mii de lire de cheltuit și poate chiar mai puțin, nu era exclus ca în alte situații Laide să se ofere chiar pentru mai puțin, probabil, fetițele astea cu cât câștigă mai mult cu-atât cheltuiesc mai tare, n-au niciodată destui bani, cinci mii în plus le prind bine totdeauna, chiar și patru mii, chiar și trei, la acest gând Dorigo simțea ceva înăuntrul său, un dezgust, o suferință, o arsură irațională, privi mai departe ceasul, era unu și șaptesprezece.)

— Nu, nu, spuse doamna Ermelina, dacă a spus că vine, asta vine, stați liniștit, și zâmbi răutăcios, cu mine nu se joacă.

— Oricum, acum nu mai e timp, dacă trebuie să plece la două și douăzeci. Acum, dacă e la gară...

— O să vină, o să vină, în privința asta nu sunt dubii, și făcu de trei, patru ori din cap în semn de aprobare, închizând puțin ochii. Voia să spună că Laide nu lăsa cu siguranță să-i scape zece, cincisprezece mii de lire, câți or fi fost. Sau că n-ar fi fost nepoliticoasă cu ea, Ermelina? Păi cum, n-ar mai fi pus piciorul în casa ei, destrăbălata aia, că erau mii și mii la Milano, chiar mai frumoase și mai tinere și mai proaspete, care nu doreau altceva, iar cercul ei, al Ermelinei, era cel mai șic din Milano, clienții cei mai bine, mai bogați și mai siguri, desigur, proxenete în oraș erau destule, dar celelalte, puah, ori exploatau fetele la sânge, ori le băgau în belele, nu-i deloc plăcut pentru o studentă de familie bună sau pentru o doamnă cu soț și copii, nu-i

deloc plăcut să fii surprinsă dintr-o dată goală în pat cu cineva pe care nu-l cunoști nici măcar după nume și apoi purtată cu duba la chestură și reținută pe puțin douăzeci și patru de ore într-o celulă cu cele mai scârnave târături, și-apoi anunțată familia, scandal, scene, și cum nu ești minoră, sfârșești la tribunal. În vreme ce cu ea, cu Ermelina, puteau dormi liniștite, printre clienții ei sunt prea multe persoane suspuse, ca să-i poată crea cineva probleme. Și-apoi de ea, de doamna Ermelina – înțelegea să precizeze și asta – fetișcanelor le este frică. Ea este cinstea în persoană, e o femeie de suflet, pe câte nu le-a ajutat în situații grele, pe nenorocitele alea, ea e ca o mamă pentru dragile ei fetițe! Dar vai de ele de cutează să-i facă vreo prostie, atât le trebuie! Ah, a fost câte una care a încercat, dar i-a trecut pofta numaidecât! Nu-i greu deloc să compromiți o fată care se expune prea mult, ea, Ermelina, e totdeauna bine informată, știe tot, uneori e de ajuns să dea un telefon acasă ori să trimită o scrisorică anonimă, ca să le vină mintea la cap. N-ar fi deloc prima pe care Ermelina ar distruge-o complet.

Dintr-o dată, Antonio își dădu seama că se ridicase de pe divan, de nerăbdare, și că mergea nervos de colo-colo prin cameră, incapabil să se domine, în timp ce doamna Ermelina îl observa cu amabilitate. La vârsta lui, așadar mai clocotea de dorințe, arhitectul!

— Auziți, îi spuse, o cafea nu v-ar face plăcere?

— Nu, mulțumesc, îi scăpă, eu nici nu am mâncat.

Ermelina izbucni în râs:

— Ah, asta-i bună, un bărbat ca dumneavoastră...pentru Laide... sare prânzul un bărbat ca dumneavoastră! Dar știți că sunteți foarte simpatic! Dumneavoastră sunteți chiar un copil!

În clipa aceea sună soneria, până la unu și jumătate mai era un minut.

X

Ea intră palidă, speriată, cu expresia unei jivine hăituite.

— Doamne, ce față ai! spuse doamna Ermelina, dându-i o pălmuță afectuoasă. Curaj, curaj! Ce ți s-a întâmplat?

— Am tras o goană, o goană, răspunse Laide, fără măcar să-l salute pe Antonio. Era repetiție la teatru, nu mă lăsausă să plec.

— Păi dacă pleci la Roma o săptămână? spuse Antonio.

— Ce treabă avea repetiția cu asta?

— Asta-i, așa-i la teatru! Cât este ceasul?

— Unu și jumătate de-acum.

— Hai, hai, mergeți, nu pierdeți timpul, îi îndemnă doamna Ermelina râzând.

Dorigo, ca să o ajute pe Laide, se dezbracă într-o clipită. Ea, în schimb, părea să nu se grăbească.

— Vin imediat, spuse ea și se retrase în baie. El continuă să privească ceasul. Auzi șiroitul îndelung al apei. Reapăru la unu și treizeci și șapte.

— Spune-mi ceva, îi ceru imediat, după ce o avu în brațele lui, de ce alaltăieri, la repetiție, te-ai prefăcut că nu mă recunoști?

— Scuză-mă, știi, zise ea imediat, dar eu prefer să evit. Dacă ai ști ce bârfitoare și afurisite sunt acolo! Dacă te salutăm, începeau pe urmă imediat să mă întrebe unde te-am cunoscut și cum și în ce fel.

— Dar măcar un surâs, un semn!

— Nu, nu, cu chestiile astea eu sunt foarte atentă!

— Dar acum eu știu cum te cheamă.

— Asta-i bună, Laide mă cheamă!

— Nu, numele de familie.

— Îmi știi numele de familie?

— Da.

Ea își retrase gura de pe gura lui.

— Ei bine, și cum mă cheamă?

— Te cheamă Mazza.

Atunci ea, certăreață, începu să lovească perna cu pumnii:

— Ce naiba, ce naiba! Ți-am spus că nu vreau să se afle anumite lucruri!

Și cum de-ai aflat?

— Așa. Era cineva care s-a apropiat și ți-a spus: auzi, Mazza.

— Mda, îmi pare rău.

— De ce? N-ai încredere în mine?

— Ce legătură are? Dar totdeauna e mai bine...

Ce gură avea, totuși, mică, vie, pneumatică. El încercă s-o cuprindă în brațe, voia să se dovedească superior, un adevărat gentleman: la două fără optsprezece totul era gata. Nici vorbă să numești asta a face dragoste. Dar trebuia prins trenul.

— Și valizele?

— Sunt jos, la portar.

— Eu sunt gata. Și tu?

— Doar să-mi dau cu ruj.

Au ieșit din cameră împreună.

— Doamne, Doamne, ce față ai astăzi, parcă nici nu ești tu! mai spuse doamna Ermelina.

Ea: – Sunt chiar așa de urâtă?

— Nici vorbă, doar că trebuie să fii spetită.

— Știu. Nu mai pot la teatru, până la urmă, am hotărât s-o las baltă. Nu mai e ca înainte. Acum e o atmosferă cumplită.

El fu rugat să aștepte afară pe palier. Cele două femei trebuiau să-și regleze, desigur, conturile. Auzi niște voci. La puțin timp după aceea ea își făcu apariția.

Valizele erau două, destul de frumoase. Cea mai mare, din piele albă cu negru, era greu de ridicat. Cu greutatea asta el se îndreptă spre mașina aflată ceva mai departe. Era două fără cinci. Iar soarele strălucea peste Milano.

— De ce spui că e o atmosferă cumplită? o întrebă el; i se părea un comentariu ciudat din partea unei copile ca ea.

— Ba da, ba da, zise ea iritată, te rog, nu mă pune să-ți povestesc! M-am săturat până peste cap! Mai mult, am hotărât să mă car.

Ajunseseră la mașinuța lui Antonio. Așezau valizele înăuntru.

— Și tu când te hotărăști, zise ea, să schimbi cursa asta de șoareci?

— Ia-ți gândul! Ca să te miști în oraș e cea mai comodă.

— Eu sunt obișnuită cu ceva mai bun, știi?

— Cu ce anume? Jaguar, Mercedes, Rolls Royce?

— Ei, nu te supăra, glumeam!

Ieșiră din via Velasca, 25, o casă mare, doamna Ermelina locuia la etajul șase.

Din via Velasca, 25, o clădire nouă, să fi avut doi-trei ani, Dorigo duse valizele până în piazza Missori unde lăsase mașina. La etajul șase era un

palier mare, luminat prost, iar în fund o ușă, aici stătea doamna Ermelina.

Dorigo așeză valizele pe scaunele din spate; veni supraveghetorul parcării, un individ cordial care semăna cu ministrul Pella, el îi dădu o sută de lire bacșiș. Laide se așeză, fusta i se ridică, i se iviră genunchii, purta ciorapi fumurii, genunchii și ceva mai mult, o bănuială. În casa doamnei Ermelina dormitorul era curat, însă gol, patul era mare, nu erau nici crucifixuri, nici madone, doar un oribil tablou cu o marină.

Ea îi spusese te rog treci pe via Larga trebuie să merg pe la cizmarul meu să scot o pereche de pantofi.

El porni, era traficul orelor aglomerate, se înainta încet el privi ceasul era deja ora două.

O privea pe Laide, care stătea alături, pentru prima dată venea cu el în mașină. Dar ea nu se întoarse.

El credea că Laide îl va privi, nu se iluziona nicicum că ar fi frumos, dar în fond un bărbat ca el ar fi trebuit să-i fie pe plac, din orgoliu, dacă nu din altceva, să se simtă protejată de o persoană de bună calitate, la urma urmei ea nu avea cum să fie obișnuită cu persoane atât de distinse, fără îndoială că nu mai întâlnise o persoană de calitate sau întâlnise, fără îndoială, și fusese în pat cu ei și îi sărutase și toate celelalte practici carnale dar nici una dintre persoanele acelea n-o tratase, desigur, ca el, toate o trataseră ca pe o fetișcană de douăzeci de mii de lire, cu toate complimentele de rigoare în spatele cărora se afla un suprem dispreț – așa credea –, în timp ce el nu făcea diferența între calitate bună ori proastă, el o trata ca pe o doamnă, nu s-ar fi purtat mai bine nici cu o principesă, nu ar fi avut atâtea atenții. Un surâs, o privire de recunoștință i se păreau aproape convenite.

Dar ea nici nu se uita la el, chiar dacă el se întorcea în continuu s-o privească. Ea privea înainte, pe stradă, cu o expresie tensionată și aproape anxioasă, nu mai era fetița arogantă și sigură pe ea.

Aproape că nu avea ruj, nu mai era frumoasă, era o mică jivină speriată, ca atunci când apăruse la doamna Ermelina.

— Uite aici. Poți să oprești aici?

— Dar hai repede, dacă nu, iau o amendă. Nu mai era fetița cutezătoare și mândră, era o făptură urmărită care voia să scape. Coborî din mașină și intră pe o ușă veche. El aprinse o țigară. Era deja două și cinci.

Reapăru puțin după aceea, în mână cu o pungă de celofan în care se aflau doi pantofi.

— Sunt noi?

— Nu, nu, i-am dus să le repare tocurile.

În goană, spre gară. Iar el continua s-o privească, nu putea face altfel. Ea nu. Ea privea înainte, nasul nu-i mai era mofturos și arogant, devenise partea cea mai importantă a feții, parcă adulmeca o primejdie.

Nu vorbea, era închisă în ea, o preocupa un gând imperativ și neliniștit, privea înainte, pe stradă, însă nu era nerăbdare, nu era frica de-a pierde trenul, era ceva mai mult. De parcă totul în juru-i i-ar fi fost dușman, iar ea ar fi trebuit să se păzească. De parcă ceea ce o aștepta, peste cinci minute, peste o oră, mâine, ar fi fost o amenințare. Ca și cum călătoria pe care urma s-o facă nu ar fi fost o bucurie și o vacanță, ci o corvoadă ingrată căreia trebuia să i se supună.

Nu era frumoasă, era palidă, avea un gând tainic și supărător. El continua s-o privească, ea nu-i răspundea.

Dar cu cât privea în jurul ei, aproape pândind, cu atât devenea mai depărtată, de neajuns, personaj dintr-o lume interzisă lui. Și Dorigo o dorea tot mai mult, deși nu-i aparținea, deși aparținea altor bărbați necunoscuți, unor foarte mulți bărbați, pe care îi ura, străduindu-se să și-i închipuie: înalți, plini de dezinvoltură, cu mustăcioară, la volanul unor mașini puternice, care o tratau ca pe un obiect al lor, ca pe una dintre multele aflate la absoluta lor dispoziție, la care nici măcar nu se gândeau, în momentul potrivit al serii, după night, puțin băuți, o duceau în cameră și fără măcar s-o privească în timp ce se dezbrăca, precum satrapii din antichitate, alături, în baie, urinau și își clăteau gingiile cu Odol, sigur că o vor afla în pat, absolut goală, iar dacă era cazul, dacă le venea cheful, strivindu-i puțin țâțișoarele, și în cel mai bun caz aplecându-se, desfăcându-i coapsele cu brațul, și cufundându-și mutra între picioarele ei, pentru ei suprema cinste, atleți selecționați cu Ferrari și yacht la Cannes, dar a doua zi dimineața, în golfla Monza, nici măcar n-ar fi recunoscut-o, o curviștină oarecare ca atâtea care nu merită nici o atenție, nici mai mult nici mai puțin decât o băutură luată la un bar într-un sat, unde te oprești în călătoria asta lungă în mașina descoperită sub soare doar ca să-ți potolești setea și-apoi gata, barul va fi uitat pe vecie, și fata de la această minunată făptură expusă cererii și ofertei pieței, proxeneta care spune: aș avea o copilă pe placul dumneavoastră, brunetă, subțire, plină de poftă, merge? Și el care spune să sperăm că n-o să fie ca ultima dată, ultima dată a fost o bleagă, nu era-n stare nici să sărute. Și atunci Laide e împinsă în încăpere, iar el, fără măcar s-o întrebe cum o cheamă, o așază pe genunchi și începe s-o pipăie și-apoi îi desface fermoarul de la spate, iar ea îl lasă, și el îi dă jos rochia și-i desface sutienul și apoi îi ațâță cu degetele sânii mici, feciorelnici, ca pe-o jucărie bineștiută, în timp ce cu mâna cealaltă o caută între picioare ca să-i vadă reacțiile, nu, nu, de-ajuns! Era absurd, era demential, ce-i păsa în fond de ceea ce-ar fi făcut fătuca aia, unde-ar fi mers și cu cine? Era una dintre atâtea altele, un bărbat ca el nu avea nicidecum de gând la vârsta lui să se încurce cu una ca ea, asta ar mai lipsi, s-o reguleze cine-o vrea și cu câți o vrea, el avea lucruri mult mai importante pe cap, sigur îi plăcea nu doar fața și corpul ci totul, chiar și felul în care rostea unele nuanțe de dialect milanez, mișcările și mersul ei, îi plăcea s-o aibă alături în mașină chiar dacă astăzi nu arată deloc extraordinar, era chiar urâtică, palidă și trasă la față părea chiar urâtă, nu, chiar îi făcea plăcere apropierea ei îi plăcea că s-a urcat cu el în mașină la urma urmei era o dovadă de încredere, în fond se simțea măgulit, cât se poate de ridicol dar chiar așa era: măgulit ca de considerația cuiva superior lui, în rest făptura asta era deocamdată alături de el, în automobil, în clipa asta trecătoare, dacă nu era a lui nu aparținea totuși nici altcuiva, peste puțină vreme, peste trei ore, în seara asta, da, va sta goală, înlănțuită și posedată de trupul unui mascul tânăr, viril și musculos poate, dar deocamdată nu, în scurtul răstimp rămas. Și el se gândea, dar nu spunea nimic. Și ea se gândea, se vedea foarte bine că se gândea la ceva care nu-l privea pe Antonio, se gândea la cine știe ce combinații ca să mai salveze ceva bani.

Dar, mica brunetă deloc rea până la un punct, care caută stida de sifon, s-a aplecat înainte și atunci, în decolteul larg al rochiei sărăcuțe de vară s-au întrevăzut, ba chiar s-au văzut foarte bine, cele două țâțe rotunde și tari de țarancă și pentru o clipă te gândești ce frumos ar fi să te oprești aici, în noaptea caldă plină de țânțari, în timp ce afară trec din când în când

camioanele cu zarva lor de mastodonți, s-o răstorni pe pat și s-o despoi, dezvelindu-i musculoasele membre brune, atât de naturale, cu mirosul ăla sănătos de sudoare și de săpun de rufe, ea lăsându-se în voia masculului bogat și străin, cu mândria naivă a țărănuței ce poate crede că trăiește un fragment de roman dintr-o bandă desenată, citit cu două ore înainte, în timp ce cavalier Frazzi și Viscardoni jucau tabinet în ungherul ăla din fundul barului și poate că el după ce m-a făcut să asud de plăcere o să-și dea seama ce iapă focoasă sunt și-o să mă ducă cu mașina lui grozavă la Milano și-o să-mi cumpere o casă și-o să mă ducă la teatru și-o să le arăt eu la sfrijitele alea cu pieptul fleșcăit ce-nseamnă să fii trupeșă, le fac să le curgă balele de invidie. Dar afară în mașină așteaptă Claudia, sofisticata aia care mi-a frânt până la urmă inima dar nu pot s-o las așa în drum, severa conveniență burgheză care-ți impune să te abții, iar atunci el își înăbușă dorința pentru chelneriță, nici măcar n-o salută, iese în soare, se urcă în mașină și-o pornește pe autostradă, în timp ce ea, Claudia, moțâie întrebând din când în când, alene: „Unde suntem?”

Laide, făptura umană așezată alături de el în micul automobil, cu toate amintirile ei de fetiță, vise, emoții, griji școlare, dorințe de jucării și de rochii frumoase, zile de sărbătoare începute cu speranțe și isprăvite cu dezamăgire seara în cămăruța amărâtă fără ferestre, cu lumea ei nesfârșită de amintiri, realități, speranțe, pantofiori prăpădiți, lenjerie cusută în casă, iluzia că e deosebită, destinată atenției domnilor, în stare să le aprindă dragostea, în schimb nimic, până când răstimpul se sfârși și, îndată ce mașina se opri în galeria de parcare a gării centrale din Milano, ea coborî, pierdută și crispată, căutând cu privirea un hamal care să-i care valizele. Apoi se întoarse spre el:

XI

— Dă-mi adresa ta.

— De ce ?

De ce-și făcea atâtea griji? De ce continua să se mai gândească? De ce-i era frică? Că Laide ar fi putut săTaxiunile claxonau în spate, huruind. Ea porni , o zări pentru ultima oară, din spate, intrând la casa de bilete cu pasul hotărât, sigur și trufaș de balerină . Dar pleca oare cu adevărat?

Nu, raționamentul acesta nu era perfect. Nu era suficient. Ea ar fi alergat, e adevărat, la chemarea doamnei Ermelina, și ar fi venit în pat cu el dar totul se reducea la o jumătate de oră, maximum o oră, pentru ea era doar un intermezzo pasional, pe care-l rezolva cu politețe, dar și cu cea mai mare rapiditate posibilă. (Dorigo își dăduse foarte bine seama că nu o făcea să juisseze, când îi săruta sexul, Laide ținea ochii închiși, concentrată, cu buzele întredeschise, dar în rest nici un freamăt, nici un suspin, nici un geamăt, oricum mai bine așa decât în dezgustătoarele comedii ale unor prostituate convinse că în dragoste toți bărbații trebuie să fie fără nici o deosebire niște cretini perfecți.) O jumătate de oră, maximum o oră cu el, de două ori pe săptămână. Dar în rest? În toate celelalte ore ale zilei și nopții? Unde mergea? Pe cine frecventa? Adevărata-i viață, speranțele, distracțiile, bucuriile, vanitățile, iubirile, ea era în altă parte, nu în scurtul răstimp petrecut cu Antonio. Acolo era cu adevărat ea, acolo era tot ceea ce ar fi vrut să știe despre ea, acolo era fascinația misterioasă, deopotrivă josnică și scârnavă lume interzisă lui. De pildă, câtă îndărjire când, după ce făceau dragoste, el îi propunea s-o conducă acasă cu mașina, iar ea spunea nu, trebuia să se mai

oprească puțin la doamna Ermelina ca să probeze ceva, în realitate rămânea să aștepte un alt client. Ori, dacă întâlnirea se petrecea seara, ea pleca înaintea lui, o așteptau la teatru, de pildă, ori nu voia să se întoarcă acasă târziu, dacă nu, ce scandal ar fi făcut sora ei, sau era așteptată jos, în mașină, de o prietenă.

Și apoi nu era nicidecum adevărat că Laide, pentru a câștiga zece, cincisprezece mii de lire, ar fi oricând la dispoziția lui. Întâlnirea de astăzi, de exemplu, era fixată pentru două și jumătate, iar Ermelina i-a spus la telefon că fusese aseară s-o caute la Due și luase anume o prietenă ca s-o însoțească, iar Laide a spus că va veni la două și jumătate și Antonio a venit la două și jumătate și acolo era doar Wanna, nenorocita aia, pentru că doamna Ermelina era în bucătărie și Wanna i-a spus ceva mai devreme că a telefonat Laide că nu putea să vină pentru că trebuia să plece la Modena și-atunci a rămas că nu pricepea ceea ce i se-ntâmpla, iar Wanna îl privea chiar cu un soi de milă și la un moment dat îi va spune „Ți-a tras clapa”, iar el n-a răspuns nimic, a aprins o țigară în salonul gol și-atunci ea, Wanna, se apropie și mai mult și începu să-l atingă pe ici, pe colo și-atunci Antonio, ca să se elibereze de neliniște, după ce-a rezistat puțin – fiindcă hotărâse să plece –, a încuviințat, fie și numai pentru a-i dovedi că nu era nimic adevărat. Așa se închiseră în cameră și Wanna se dezbracă și începu să-i facă jocurile perverse care îi plăceau lui de obicei, dar în ziua aceea totul era o plăcere animalică ce se consumase în câteva clipe.

Din pat, în timp ce el se îmbrăca vădit deprimat, Wanna îl privea cu un surâs compătimitor:

— Ce clapă, nu?

— Cum adică?

— Laide, păi nu? El ridică din umeri.

— Spune-mi, zise Wanna, lucrează așa de bine?

— Ce vorbe! Îmi place.

— Hai, fii sincer! Se pricepe ca și mine?

— Ce-nseamnă asta?

— Ciudat! Laide, ăia care merg cu ea, după prima dată...

— După prima dată ce?

— După prima dată stop, a doua oară nu se mai întorc, sunt scârbiți, preferă s-o schimbe.

— A, da?

— Tu ești primul. De obicei, cu alții o singură dată, după care o schimbă. Sigur că e drăguță... Cu părul ăla negru... nu-i așa că-i destul de drăguță?

El o privi cu ură. Stricata asta vorbea despre Laide ca despre o egală de-a ei, la fel de dispusă să-și vândă corpul primului venit. Și din păcate avea dreptate. Și totuși, i se părea cumplit ca fetița aceea proaspătă să fie pusă în rândul prostituatelor de profesie și ca ele s-o considere colegă.

— Drăguță, nu? insistă Wanna ca să-l zgândăre.

— Dar mai termină! răspunse Antonio, până la urmă exasperat.

Wanna izbucni în hohote de râs:

— Da' uită-te la el, nu vrea să-i vorbești iubirea de rău! Virginica! Și-a tras-o cu un regiment Laide a ta! Fii atent, îți spun, cunosc o mulțime de fete, dar una care să lucreze cât ea n-am mai văzut.... La urma urmei, dacă-ți place!

— De, zise el, eu o găsesc foarte drăguță.

Wanna: – Foarte drăguță? Vocea-i devenea rea. Îi cunoști specialitatea?

— Care specialitate?

— În amor, nu? Nu ți-ai dat seama?

— Despre ce să-mi dau seama?

— Nu? E mai bine să n-o știi. Se vede că nu s-a lansat niciodată cu tine.

— Care specialitate?

— Mai bine să nu știi! Dacă ai ști, ți-ar trece pofta, garantat. Sau ți-ar face și mai multă poftă. Voi, bărbații!

— Cum adică?

— Nimic.

— Vrei să-mi spui sau nu? Care ar fi specialitatea aia?

— Mai bine nu, nu c-ar fi un secret, ea-l spune prima, se laudă, știi, cu mine care-am stat doi ani îi case de-alea îi e frică să facă pe neștiutoarea, ai vrea ca să facă pe fina, pe cumințica, dar poate că nici nu e adevărat, nu, e mai bine să nu-ți spun, la urma urmei faptul că n-a făcut cu tine ordinările alea...

— Ordinării?

— Ordinării, obiceiuri, porcării, scârnăvii, zi-le cum vrei, dacă nu le-a făcut cu tine, mă face să cred că toate-s gogoși.

— De ce? E ceva așa de oribil?

— Oribil pe naiba, dimpotrivă, foarte frumos dacă e făcut cum trebuie!

— Și-atunci, îmi explici sau nu? Simții chinul în dreptul sternului.

— Ți-am spus, mai bine nu! Dar atunci ce clapă ți-a tras! Era o înțepătură de ură.

— Eu mă duc, zise Dorigo, împăturind două bancnote de zece mii și strecurându-le sub o vază de cristal goală de pe masă. Și se îndreptă spre ieșire.

Wanna încercă s-o dreagă:

— Hai, nu te supăra! De ce ești așa? Nu ți-ai dai seama că glumeam, că totul era o glumă?

— Și specialitatea de care vorbeai?

— Dar habar n-am, nici n-o cunosc pe Laide a ta ,oi fi văzut-o aici de două, trei ori, bună ziua, bună seara, asta-i tot, ce-ai vrea să știu despre Laide a ta.

— Atunci inventai?

— Da.

— Ce mai jigodie!

S-a răsturnat înapoi pe pernă, râzând.

— Ca să te fac să te-nfurii! Îmi place mutra ta când ești furios.

Plecă plin de dezgust. Înțelegea că era mai bine s-o lase baltă. Cine știe în ce povești era vârată, iar de el, de Antonio, nici că se sinchisea. Sunt în jur fete și mai bine decât ea. O asemenea pasiune a mai avut, și-aduce aminte, în timpul războiului, la Taranto, pentru o brunetă foarte frumoasă din Trieste care lucra la cazinou. Pe vremea aceea casele de toleranță din bazele navale erau dotate cu marfă de prima calitate, iar acea Luana era foarte dragăstoasă cu el. Da, începuse să se gândească la ea, mergea s-o întâlnească aproape în toate zilele, iar când nava lui s-a mutat la Messina i-a trimis chiar și vederi, cine știe dacă-i vor fi ajuns. Își amintea tristețea lui din ziua când vaporul a ridicat ancora de la Taranto, nici nu putuse s-o anunțe din cauza secretului militar, era o dimineață de vară, o ușoară ceață albastră strălucea deasupra radei dincolo de care se albea orașul încă adormit în lumina soarelui. De pe

covertă, în timp ce fâșia albă a caselor se depărta încet-încet, el privea insistent în dreptul cartierului în care se afla bordelul cu o amărăciune sfâșietoare și poetică, ea dormea obosită și cu siguranță nu-l visa pe el, unul din sutele și sutele care o frecventau, și chiar ținea la ea, cu un sentiment curat, ar fi dorit să poată face pentru ea ceva anume, dacă ar fi revăzut-o se gândea să-i dăruiască un inel, o brățară prin care să poată intra într-un fel în viața ei. Însă după câteva zile nici nu se mai gândea deloc, aceleași emoții violente ale războiului îi alungaseră absurdul sentiment. Și n-o mai revăzuse.

După întâlnirea ratată de la doamna Ermelina, Antonio a decis să se lepede de chinuitoarea lui amărăciune. În ziua următoare a plecat la schi, a rămas departe o săptămână, la întoarcere și-a reluat lucrul cu sufletul împăcat.

XII

Nu se mai gândește, trecuseră aproape cincisprezece zile, nu se mai gândea deloc. E în biroul lui, e ora douăsprezece, se grăbește să-și pună la punct lucrarea, pentru că la ora două și jumătate amicul Capra va veni să-l ia ca să plece la Saint-Moritz, îl preocupa mai degrabă vremea, pentru că pare să se pregătească de ploaie, de-acum nici nu se mai gândea la ea, când sună telefonul. Ridică mecanic receptorul.

„Pronto.” Vocea aceea graseiată. Laide îi telefona pentru a două oară. Glasul îi pătrunse înăuntru, îi coborî în piept o senzație de ușurare miraculoasă. De unde oare? Doar renunțase la Laide. Doar nu se mai gândea la ea. De ce bucuria aceasta?

— Cum se face că-mi telefonezi?

— Așa. Nu-ți pare bine? Voiam să te salut.

— Ba nu, îmi face plăcere. Și ce-ai mai făcut între timp?

— Dac-ai ști ce plictiseală! La Modena, pentru lucru.

— Care lucru?

— Păi, cu fotografiile, știi.

Pentru o fracțiune de secundă gândul de-a o lăsa baltă, de-a isprăvi, era de ajuns să spună că pleacă pentru câteva zile, eventual după, o amânare generică. Era de ajuns un fleac. Era de ajuns o nimica toată ca să se salveze.

Dar de la ce să fie salvat? Ce pericol îl amenința? Era ridicol! La urma urmei, chiar dacă făcea uneori amor cu Laide! Doar nu era ciumă! Și după toate astea, ea era cea care-l căuta acum. Era posibil ca Laide să fi spus totuși adevărul, poate fusese plecată în toate aceste zile, iar acum, abia întoarsă, îi telefona.

Poate că Antonio nu-i displăcea. Poate chipul lui îi rămăsese în amintire precum ceva curat și ocrotitor, poate avea nevoie de el, poate era obosită de viața aceea tembelă, poate că era sătulă de indivizi vulgari, de medii dubioase, de prietene infidele, poate că se simțea singură.

— Atunci, spuse el, ne putem vedea?

— Cum să nu? Vrei să ne vedem azi?

— Azi nu pot. Merg la schi. Dar mă-ntorc duminică.

— Ah... Bine, atunci îți telefonez luni.

— La ce oră?

— La prânz.

— De acord. La revedere! Și mulțumesc pentru telefon.

— N-ai pentru ce. La revedere! spuse ea și lui Dorigo i se păru că distinge

în vocea ei o nuanță de dezamăgire, ca și cum Laide ar fi sperat ca el să renunțe la schi numai că s-o revadă imediat.

Mai bine așa, se gândea, satisfăcut, să te faci dorit e cea mai bună tactică. Încă era liniștit. Mai mult. Era foarte mulțumit. Ușor și sigur pe sine. Faptul că telefonul l-a făcut fericit nu i s-a părut demn de îngrijorare. Să se îngrijoreze? El domina situația.

Luni însă, când ceasul de pe peretele din față arăta ora douăsprezece, își dădu seama că e nerăbdător. Ba chiar realizează că așteptase toată dimineața ora aceasta, așteptarea începuse încă din seara în care se întorsese la Milano, așteptarea începuse din vinerea trecută când Laide spusese: „N-ai pentru ce. La revedere!” Vreme de trei zile continuase să aștepte, fără să știe.

Iar acum nu mai contenea să privească ceasul. Trac, făcea mecanismul la fiecare minut, iar minutarul făcea un mic țac înainte. Fiecare țac era o fărâmă de timp care se ducea, o probabilitate mai puțin ca Laide să-și țină promisiunea. De vineri până acum câte lucruri s-ar fi putut întâmpla, câți bărbați or fi dorit-o, îi vor fi făcut curte, mai tineri, mai bogați și mai frumoși decât el, câte ocazii în răstimp de trei zile pentru o fetișcană fără minte azvârlită cu disperare în vârtoarea lumii.

La douăsprezece și zece se ridică, nu mai rezistă, nu mai reușea să se concentreze asupra lucrului, avea de răspuns la o scrisoare, o citea și o recitea fără a izbuti să-i descifreze înțelesul.

Se gândi: dacă nu-mi telefonează în cinci minute înseamnă că n-o să-mi mai dea nici un semn. Poate că acum nici nu e la Milano, poate e încă la Modena sau la Roma, cine știe.

Îl chemă Maronni, venise Blissa, cel de la fabrica de hârtie, ca să discute proiectul parcului sportiv. Dar dacă Laide îl va suna în timp ce el nu se afla în birou?

Ușa biroului său era din cele care se închid singure cu un resort mecanic. O deschise larg, punând un scaun care să mențină canatul deschis, iar ușa camerei celeilalte o lăsă întredeschisă în spatele lui, din fericire aceasta n-avea resort.

Băgă de seamă că Maronni îl privea într-un anume fel.

— Aștept un telefon, spuse. E cineva care-mi telefonează din afară.

Maronni zâmbi:

— Din afară?

— Da, trebuie să mă sune de la Como. Miști destul de bine. De obicei miștitul îl obosea. Și aici era un ceas. Țac la fiecare minut. În orice parte a clădirii erau ceasuri din acelea care la fiecare minut făceau țac. Străinii erau impresionați. Dar după puțin timp se obișnuiau, nu se mai auzea nici un țac, nu mai tresăreau. Și în biroul lui Maronni, foarte frumos, era un ceas. Arăta douăsprezece și șaisprezece, apoi douăsprezece și șaptesprezece. Discuția privea fațada de la stradă. Blissa ar fi vrut ceva reprezentativ, vorbea chiar de coloane. A-l convinge să facă ceva decent pare o acțiune disperată.

Antonio vede cu coada ochiului zvâcnetul minutarului. Douăsprezece și nouăsprezece. Nu-i va mai da vreun semn de viață nu-i va mai telefona va dispărea în ceață cu alți bărbați necunoscuți alți bărbați tineri alți bărbați siguri pe ei. Poate e mai bine un perete gol cu profile verticale, în fond ce-i pasă, unde-o fi acum? O fi vreun telefon acolo unde se află? O fi vreun anuar ca să caute numărul, sigur că ea nu-și amintește numărul. Face un efort cumplit să vorbească despre proiect, izbutește totuși cu pauze lungi. Iată;

douăsprezece și douăzeci. Laide nu va mai telefona. Dar exista Laide? Exista o fată cu un nume atât de caraghios? N-a existat niciodată. A existat dar acum nu mai există. Există departe foarte departe douăsprezece și douăzeci și unu ceasul a făcut țac acum a auzit și el. N-o va mai auzi nicicând.

Îi lăsă pe Maronni și pe Blissa cu un pretext și se închise în birou. Când fu singur, răsufală. Ce chin să se controleze în prezența altora, chiar râzând și glumind! Cel puțin acum nu mai era în primejdie să nu audă soneria telefonului, aprinse o țigară, după două fumuri o aruncă, i se păru că e miezul nopții, un soi de întuneric împrejurii-i, era demential, era ridicol, mai rău încă, era nedemn pentru un bărbat ca el să facă atâta caz pentru o fată de trotuar, în anumite zile nu era deloc frumoasă, în anumite zile era chiar urâțică, da. Da, nu chiar slută, dar destul de ștearsă, el se agăța de gândul acesta consolator, nu era frumoasă ci mediocră, oricum nu merita osteneala.

Era nevoie de altceva. Și nutrița aceea vie și veselă, aceea veselie a trupului, picioarele, se gândea, coapsele lungi și strâmte care, chiar și sub fuste, dovedeau în timpul mersului o tinerețe cutezătoare, nerușinarea aceea splendidă, mai ingenuă și mai castă decât pudoarea disciplinată a fetelor educate la colegiu, Laide care, fără cea mai mică jenă, dacă era cald, se așeza și își ridica fusta descoperindu-și coapsele până la încheietura inghinală, copilăreasca dăruire de sine, ca o copilă pe care-au făcut-o să creadă că totul e un joc și nu-i nimic rău, vârtejul de umbre necunoscute care servesc drept fundal, bărbați și femei cărora le aparține, lumini piezișe în ungherul discotecii la modă, telefoane ambigue, goana nebună pe autostrada cu supermașina băiatului de familie care la o sută șaizeci pe oră îi prinde cu dreapta căpșorul și o sărută lung, în adâncul gurii mici, acel fel de a-și face apariția, cu pași nesiguri și aroganți în același timp, ca războinicul care intră-n peștera balaurului, aceea obrăznicie, acel fel de a spune, profilul ei precum cel din albumele pictorilor din secolul al nouăsprezecelea în care se adună plebea, rasa, sexul, familia și totodată istoria, ochii rotunzi acum ficși, acum speriați, ochi insolenți și necrutători, acum veseli și încrezători, ca de țărăncuță care merge la o sărbătoare, acel mod de a-și vinde trupul de parcă ar fi fost un mic sport la modă printre fetițe, demnitatea ei în pat fără să se lase niciodată pradă furiilor cărnii, abandonul acela complet și totodată discret, prostituarea aceea care era ca un ritual ingenuu de castă, prin care ea, cea sărmană, își oferea celor bogați trupușorul gol ca să se bucure de el, stupida dorință de viață, nebună, conformistă, care e un mod de a fi pentru atâtea tinerele, pronunția ei graseiată, reflux subteran poate al unei aristocrații băjbăind în catacombele mucedale ale palatelor în ruină, printre un du-te-vino de servitori cu torțe.

Telefonul sună. Nu e ea, se sili să-și spună. Nu e ea.

— Pronto, auzi el. Încet, obosit, temător, cu o deplină neîncredere în oameni, de neconceput la o fetișcană de douăzeci de ani.

— Ciao, îi zise.

XIII

Acum nu se mai întâlneau la doamna Ermelina. Laide îi spusese că s-a certat cu doamna Ermelina și l-a dus în casa unei prietene. Dar el a profitat apoi de apartamentul lui Corsini, un prieten care era mai tot timpul plecat din Milano. Era un apartament frumos în spatele străzii Vincenzo Monti,

lângă Târg, un apartament cu o cameră de zi mare și o scară interioară ce ducea deasupra spre dormitoare. Prietenul lui nu era acolo aproape niciodată, oricum la prânz casa era totdeauna liberă. Lui Laide îi plăcea mult, tot ceea ce o implica, oarecum, ca participantă, la opulența și respectabila viață burgheză îi făcea o imensă plăcere. Și deși mobilierul era modern, se deducea imediat că locatarul era o persoană foarte chic și în același timp onorabilă, nu era genul pied-a-terre, genul carbona, de burlac, cum se spune la Milano.

Laide îl cerceta curioasă, foarte mulțumită, ca o fetiță în căutare de cadouri ascunse, inspecta ungherele bucătăriei și frigiderul, se pare că-și făcuse o plăcere din a prelungi la nesfârșit așteptarea lui cu cele mai stupide pretexte. Și nu că Antonio ar fi fost atât de nerăbdător s-o posedă, însă doar în pat, când o strângea goală în brațele lui, doar în acele minute atât de scurte i se domolea cu desăvârșire neliniștea blestemată pe care fetița aceea i-o strecurase în trup. Apoi, în pat, ea era mai veselă și mai plină de viață ca de obicei, nu pentru că actul carnal cu Antonio i-ar fi procurat o mare plăcere, ba chiar se vedea că nu-i păsa deloc, dar poate că patul devenea pentru ea o jucărie mare pe care e atât de amuzant să te rostogolești, să faci ghidușii, să te vâri sub cuverturi și să te ascunzi (cuvertura patului nu înseamnă doar pentru copii o lume misterioasă și fascinantă, o peșteră imensă în care nu știi ce se află și pe care nu cutezi să o explorezi până la capăt de teama de-a nu rămâne prizonier, iar în timp ce înaintezi pe burtă în tunelul negru, tragi cu coada ochiului ca în spate cuvertura să nu ascundă de tot lumina și să rămână o deschizătură, o gaură, o crăpătură de lumină care să-ți garanteze salvarea în cazul unei eventuale primejdii), altminteri patul e mediul cel mai prielnic ca să te cerți nițeluș, să te arăți ofensată, să faci mutre, să se tachineze și să se provoace pe rând, din plăcerea de-a hărțui, atât de importantă pentru plăcerile iubirii. Toate aceste mici și aproape indescriptibile cochetării nu aveau nimic profesional sau calculat, tocmai absoluta lor prospețime și spontaneitate îl ațâța pe Antonio, chiar dacă-l iritau și chiar dacă-l aduceau de-a dreptul la exasperare.

Mai mult decât atât, Laide își pierdea în pat aplombul disprețuitor la care ținea atât când mergea, de pildă, pe stradă, goală părea și mai copilă, mai ales datorită sânilor mici și bazinului prea strâmt, probabil ea își dă seama și se bucură de asta și-atunci se simte stăpână pe situație și, victorioasă, se va preface a nu fi observat că în luptă și-a desfăcut cocul și părul negru s-a revărsat împrejuru-i precum cerneala dintr-o sticlură spartă și atunci se va lăsa în voia lui, zâmbind, făcându-i confidențe orgolioase pline de candoare care o fac și mai copilă. „Știi ce am eu?” îi va spune. „Sunt încă o fetiță, dar sunt grozav de feminină.”

— Odată un băiat mi-a spus – povestește ea – eu eram încă micuță, n-aveam nici doisprezece ani, mi-a spus: Laide, tu ești făcută să înnebunești bărbații.

— Știi ce sunt eu? îi spune, ațâțată brusc de o amintire plăcută, poate una din puținele pe care le are, de parcă ar fi pronunțat o formulă magică menită s-o scoată în mod solemn din noroi. Eu sunt un nor. Eu sunt fulgerul. Eu sunt curcubeul. Eu sunt o fetiță adorabilă.

E goală, ingenuncheată pe pat, deschisă dinainte-i, îl fixează cu ochi impertinenți. Și își umflă cu acel gest al ei buzele mici și subțiri, sfidare și provocare copilărească. În timp ce Antonio o fixează în adorație, intimidat de-

atâta înțelepciune instinctivă, el, cu toată ridicola lui recuzită literară.

XIV

Din întâmplare, își dădu seama de ceea ce poate știa, dar nu voise să creadă. Așa cum cineva care percepe de la o vreme simptomele inconfundabile ale unui morb îngrozitor, dar izbutește cu obstinație să le interpreteze astfel încât să-și poată continua viața ca mai înainte, și sosește momentul în care, dată fiind violența durerii, el se predă, iar atunci îi apare dinainte adevărul limpede și cumplit și totul în viață își schimbă fulgerător sensul și lucrurile cele mai dragi se îndepărtează, devenindu-i străine, goale și respingătoare, și zadarnic omul încearcă să se agațe de ceva din jurul sau ca să spere, e cu desăvârșire dezarmat și singur, nu există nimic în afară de boala care-l devoră, dacă nu cumva unica lui salvare este aceea de a izbuti să se elibereze, ori cel puțin de-a o îndura, de a o ține sub observație, de-a rezista până ce răul și-ar istovi cu timpul violența. Însă din clipa revelației se simte târât în jos, spre o beznă de neimaginat de ceilalți, și din clipă-n clipă alunecă în prăpastie.

Trecu aprilie către orele cinci. Din piazza della Scala vrea să pornească spre via Verdi cu mașina, dar semaforul e pe roșu, aglomerație în jurul mașinilor, pietonii care trec, soarele încă pe cer, o zi splendidă când și-o imaginează pe Laide pe bordura pistei de la Modena unde spunea că merge să pozeze pentru fotografii de modă, e acolo, fericită de-a fi fost admisă în acea lume excepțională despre care jurnalele vorbesc în termeni aproape de basm, e acolo glumind cu doi tineri piloți în salopete albe, acei tipi fascinanți, simboluri înarmate ale virilității moderne, iar unu-i face curte și o întrebă prostește de ce nu face film, un gen ca al ei trebuie să aibă mare succes, celălalt tace în schimb, e un băiat îndesat, negricios, cu fața pătrată și dură, tace și doar zâmbește uneori cu un aer de complicitate, pentru că în curând, îndată după apusul soarelui și după golirea pistei, el o s-o ia pe fetișcana asta în pat în camera lui mobiliată, nici ieri de altminteri nu i-a făcut deloc nazuri, ca și cum ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume, ba chiar a rămas uluit că un model ca ea ar fi atât de disponibil și pe deasupra gratis, semaforul se făcu verde, iar Dorigo tresări din pricina obișnuitului claxonat prostesc din spatele său, sigur că Laide se distrează cu tipi de genul ăsta și merge bucuroasă cu ei fără să ceară o lețcaie și nici nu-i exclus ca ea însăși să-i facă vreun mic cadou tocmai pentru a-i demonstra că e o fată de calitate, sportivă și dezinteresată, punga i-o alimentează domnii în vârstă de la firma Ermelina, dar cu ăștia e altă socoteală, cu ăștia-i vorba de lucru și nicidecum de faptul că ar face ea cine știe ce sacrificiu, în general sunt persoane educate, cu ținută respectabilă și foarte îngrijite, dar desigur dragostea nu are nimic de-a face și e exclusă orice satisfacție carnală, Dumnezeuule, e posibil să nu reușească să se gândească la alteeva? Mintea îi era chiar acolo, la același subiect arzător, iar în dreptul palatului Brera îl apucă spaima, pentru că exact în acest moment a înțeles că este complet nefericit, fără nici o posibilitate de remediu, ceva absurd și idiot, totuși o spaimă atât de intensă și adevărată încât nu-și mai găsea tihna.

Acum își dă seama că, cu cât încearcă să se revolte, cu atât gândul la ea îl persecută, milimetric, în orice moment al zilei, orice lucru persoană situație lectură amintire îl conduce fulgerător la ea prin repere întortocheate și

maligne. Un soi de arsură interioară în zona gurii sau a stomacului, în sus către stern, o tensiune imobilă și dureroasă a întregii ființe, ca atunci când dintr-un moment într-altul se poate petrece un lucru înspăimântător și rămâi încovoiat în spasm, neliniște, teroare, umilință, nevoie disperată, slăbiciune, dorință, boală, amestecate împreună ca să formeze un întreg, o pătimire totală și compactă. Și să înțeleagă că povestea e ridicolă, stupidă și distructivă, că e capcana clasică în care nimeresc mitocanii de provincie, că oricine l-ar fi luat drept imbecil și că de aceea nu poate aștepta de la nimeni nici o consolare, ajutor sau milă, consolare și ajutor pot veni numai și numai de la ea, însă ei nici că-i pasă, nu din răutate sau plăcerea de-a provoca suferință, ci pentru că el nu-i decât un client oarecare pentru ea, de altfel, de unde să știe Laide că Antonio e îndrăgostit? Nici nu-i poate trece prin minte, un bărbat dintr-un mediu atât de diferit, un bărbat de aproape cincizeci de ani. Iar ceilalți? Mama, prietenii. E dezastru dac-ar ști. Și totuși, poți fi copil și la cincizeci de ani, slab, rătăcit și înspăimântat aidoma copilului pierdut în bezna pădurii. Îngrijorarea, setea, frica, năuceala, gelozia, nerăbdarea, disperarea. Dragostea!

Captiv într-o iubire falsă și anapoda, creierul nu-i mai aparține, Laide a intrat înăuntru-i și i-l soarbe în cel mai ascuns meandru al creierului, în orice tainiță și ascunziș subteran în care ar încerca să se pitească în căutarea unei clipe de răgaz, acolo în adânc, o găsea totdeauna pe ea, care nici nu-l privește, nici nu-l bagă-n seamă, care chicotește la brațul unui tinerel, care dansează dansuri impudice măsurându-i toate părțile trupului de partenerul lasciv și viclean care se dezbracă dinaintea contabilului Fumarol cunoscut cu un minut înainte, nenorocire, peste ea, tronând cu sălbăticie în creierul lui, care din creierul lui îi privește pe ceilalți, le telefonează altora, se giugiulește cu alții, face amor cu alții, intră, ieși, pleacă totdeauna într-o agitație frenetică la grămada ei de treburi personale și afaceri misterioase.

Și tot ceea ce nu era ea, care n-o privea pe ea, tot restul lumii, lucrul, arta, familia, prietenii, munții, celelalte femei și mii și mii de alte femei foarte frumoase, ba chiar mult mai frumoase și mai senzuale decât ea, de ele nu-i mai păsa, să se-aleagă praful, acea suferință insuportabilă doar ea, Laide, putea s-o vindece și nu era măcar nevoie să se lase posedată ori să fie deosebit de amabilă, era de-ajuns să fie cu el, alături de el, să-i vorbească și măcar din obligație să țină cont de existența lui fie și pentru câteva minute, doar în aceste foarte scurte pauze petrecute din când în când care durau cât o răsuflare, numai atunci își afla liniștea. Arsura din dreptul sternului contenea, Antonio se regăsea pe sine, interesul lui pentru viață și muncă începeau din nou să aibă un sens, universul poetic căruia îi dedicase viața începea din nou să-și reverse străvechea-i vrajă și o indescriptibilă bucurie se răspândea în întreaga-i ființă. Știa, este adevărat, că peste puțin ea o să plece și aproape îndată îl va măcina din nou nefericirea, știa că după aceea va fi și mai rău, nu contează, senzația de eliberare era totală și atât de minunată încât pentru moment nu se mai gândea la altceva.

Și nu că Laide i-ar fi procurat voluptăți deosebite. Dimpotrivă, prima dată a fost banal. Doar prima dată, fără să treacă la rafinamente, i se dăduse cu adevărat. Acum era mai degrabă pasivă, intuind aproape că nu mai era nevoie, pentru că el oricum ar fi preferat-o totdeauna altor colege. Și într-o zi, când a cutezat să i-o spună „Doamne, dar stai acolo ca un butuc, nu vrei să faci nimic”, îi răspunsese: „Dar bărbatul trebuie să excite femeia și nu

invers".

Auzise povestindu-se adesea despre bărbați mai înaintați în vârstă care deveneau sclavii unei femei pentru că doar acea femeie știa să le procure plăcere și altele nu. Un fel de vrăjitorie sexuală.

La început se întrebese dacă nu i se întâmplă ceva de felul acesta. Din păcate, pricepuse că e un caz cu totul diferit și de departe mult mai grav. Dacă ar fi fost vorba doar de o legătură sexuală n-ar fi existat vreun motiv de îngrijorare. Totul se putea aranja cu o asemenea persoană într-un simplu raport de a da și a primi. Nu. Pe Antonio posesia fizică îl interesa relativ puțin. Dacă, de pildă, o boală ar fi constrâns-o să nu mai facă dragoste, el ar fi fost în fond fericit.

Își închipuia, de pildă, că Laide ar fi căzut sub un tramvai și și-ar fi pierdut un picior. Ce bine ar fi fost! Ea infirmă, alungată pentru totdeauna din lumea prostituatelor, din distracții, din aventuri, nemaiispitită de nimeni. Doar el, Antonio, să o adore mai departe. Ar fi fost singura posibilitate ca Laide, măcar din recunoștință, să înceapă să-l iubească.

Nu. El o iubea pentru ea însăși, pentru ceea ce reprezenta ca femeie, ca aiureli, ca tinerețe, ca prospețime populară, ca viclenie, ca nerușinare, ca sfidare, ca libertate, ca mister. Era simbolul unei lumi plebee, nocturnă, veselă, vicioasă, demențial de activă și sigură pe ea care fremăta de viață nesățioasă în jurul plictiselii și respectabilității burgheze. Era necunoscutul, aventura, floarea străvechii cetăți ivită în curtea unei vechi case rău famate printre amintirile, legendele, păcatele, umbrele și secretele orașului Milano. Și chiar dacă mulți au călcat peste ea, era încă proaspătă, plăcută și parfumată.

I-ar fi de-ajuns – se gândea – ca Laide să devină puțin a lui, să trăiască puțin pentru el, gândul de-a putea intra ca personaj în existența acestei fete și a deveni ceva important pentru ea era obsesia lui. Ar fi fost mai mândru decât dacă o preafrumoasă și atotputernică regină, mai mândru decât dacă Marilyn Monroe i-ar fi căzut la picioare nebună de dragoste, o fată de trotuar, una dintre nenumăratele fetișcane la grămadă, o mică prostituată pe care orcine-ar fi putut-o avea.

Nu era o infatuare carnală, era o vrajă mai adâncă, de parcă un destin nou, la care nu se gândise, îl chemase pe el, Antonio, târându-l progresiv, cu o violență irezistibilă, către un mâine necunoscut și tenebros, iar situația, privită din toate părțile, nu lăsa să se întrevadă vreo cale de ieșire. Nu-l puteau aștepta decât furie, umilințe, gelozie și suferințe fără capăt.

Înțelegea chiar că a o convinge să trăiască împreună cu el, să întemeieze un menaj comun ar fi fost o nebunie. El s-ar fi acoperit de ridicol, iar ea, după nici o săptămână, ar fi început să muște frâiele. Cu obiceiurile acelea! Și aproape treizeci de ani diferență de vârstă!

Nici a încerca s-o elibereze de traiul acela nu avea vreun rost. Pentru Laide nu era o dificultate să se prostitueze, nu era o sclavie, un jug dezonorant. Pentru ea părea mai degrabă un joc excitant și profitabil, care n-o costa cine știe ce osteneală. Dar inevitabilele umilințe când, pentru a nu-și prejudicia proxenetele, era obligată să suporte bărbați odioși sau dezgustători? Când Dorigo accentuase aceasta, ea îi răspunsese cu un gest plin de orgoliu: „De, eu mă pot numi norocoasă. Mie mi s-au nimerit doar bărbați frumoși”. „Hai, recunoaste că uneori a trebuit să mergi cu bătrâni fără dinți.” „Îți spun că nu. Trebuie să-ți spun că-s norocoasă. De altfel, încerc totdeauna să-i văd mai întâi. Dacă nu-mi plac, să fii sigur că nu mă

duc." „Și ai refuzat vreodată?" „Uff! n-a fost niciodată nevoie."

Dar tocmai aici era tristețea. În timp ce el o iubea cu-adevărat, și n-o dorea numai, ei îi era cu neputință să răspundă iubirii lui. Cu siguranță, Laide îl considera un bătrân de-acum. Lui Laide personalitatea lui artistică, fascinația intelectuală care uneori impresiona femeile din lumea lui, îi era cu totul indiferentă. Pentru a se bucura de considerație din partea ei, o frumoasă Maserati ultimul model conta mai mult decât dac-ar fi construit Partenonul.

În același timp, deși posedarea ei fizică trecea pe locul doi, gândul la trupul ei devenea o obsesie pe motivul geloziei. Așa cum infirmul nu rezistă tentației de a-și atinge partea bolnavă și astfel își reinnoiește și ațâță durerea, tot astfel imaginația lui Dorigo nu contenea să născocască scene ipotetice, dar verosimile, cu unicul rezultat de a-și spori durerea: și fără milă perfecționa detaliile cu cea mai obscenă minuție. O vedea intrând în garsoniera noului client amânat, la care a fost expediată de doamna Ermelina, iar după obișnuitele conveniențe și complimente așezându-se pe genunchii lui, după ce și-a ridicat poalele nu ca să nu le șifoneze, ci ca să-și facă mai bine simțite carnea ei, căldura coapselor și surâzându-i cu acea răsfrângere malițioasă a buzelor, fără prea multe preambururi, în timp ce o mână mare s-a strecurat pe sub jupon, iar alta îi pipăie sânul, își așază gura pe a lui într-un elan nerușinat și atunci el, foarte excitat, o duce, aproape pe sus, și ei doi goi în pat, îmbrățișările, contorsiunile, săruturile, poate plăcerea ei de-a dezlănțui în bărbat cea mai exasperată tensiune găsind în asta un motiv de orgoliu pentru propriul ei trup, cu speranța unui mic cadou în plus, iar ea nu știe nici măcar cum se numește și ce meserie practică, se poate să nu-l mai revadă niciodată, dar între timp îl ațâță și-l sărută cu zel în locurile sensibile, distrându-se cu tresăririle spasmodice ale bătrânului ca fetița care înțepă un broscoi răios din plăcerea de a-l vedea sărind. Tot ceea ce reprezintă pentru o fetișcană contaminare, lubricitate, porcărie, umilință abjectă se deapănă în mintea lui Dorigo și atunci el, deși e la masa de lucru, rămâne nemișcat, absent și cumplit de încordat, cu impresia că tortura îi va consuma ani de viață. Poate era o complacere obscură în născocirile acelea dureroase? Conjuncturile perverse nu-i serveau, întâmplător, s-o facă pe Laide tot mai provocatoare, mai străină, de neatins și de aceea mai demnă de dorință și de iubire?

XV

Ea puse un disc. Erau acasă la Corsini, prietenul lui Dorigo, în zilele Târgului de Mostre. Terasa scaldată în soare, jaluzelele lăsate aproape complet, dacă erai atent, răzbătea zarvă de mașini, viață, nerăbdare, proiecte, aviditatea fremătătoare din jur, motoare, voci, pași, bani, prostie, muzică, sudoare, dorințe animalice. Ajungeau până aici, la etajul opt, dar ei nu auzeau. Ea, pentru că n-o interesa nimic, preocupată doar de calculele și capriciile ei obscure, el, deoarece pe lume nu mai exista nimic decât copila aceea cu chipul hotărât și obraznic, cu păr lung negru, cu inima, cu inima ce fel? avea oare? „Ce-i asta?" o întrebă.

„Este cel mai frumos cha-cha-cha din lume. Los carinosos" îi răspunse ea cu siguranța cuiva care pronunță Tristan sau Rigoletto, delectarea binecunoscută a tuturor. Și într-un soi de exaltare copilărească începu să danseze de una singură.

E sigură pe ea. Ritmul alternant o poartă înainte și înapoi ca pe o undă, dar în același timp ea stăpânește și domină impulsul. Dintr-o dată nu va mai fi nimic fals, morocănos, ascuns, josnic, meschin. Cu brațele ținute în sus ca două mici aripi îndoite, cu șoldurile ondulând în țâșnirea săriturii, cu fața concentrată într-un zâmbet nemișcat care nu este al său ci chiar al muzicii, gând naiv al lucrurilor frumoase, mândrie de sine, provocare, dăruire. În mișcarea care o duce înainte și se retrage subit, își lasă capul pe spate într-un gest de abandon de parcă dinaintea ei s-ar afla un altar, un zeu, viața.

Se opri să privească rastelul cu discuri. Urma să urce scara ce ducea deasupra la dormitor. Dar ea, fără chef, se opri să cerceteze discurile.

— Ce faci? o întrebă el. O să ascultăm puțină muzică după aceea.

Ea nu-i răspunse. Micile ei mâini albe și extrem de drăgălașe au scos din anvelopă un disc mare, a deschis capacul pick-up-ului, l-a pus în funcțiune, foarte pricepută, după cum s-ar zice. Atât de pricepută încât pe el îl apucă o bănuială groaznică: Laide o fi fost deja pe aici? S-o cunoască de mai mult timp amicul său și s-o fi adus în pat? Altminteri, cum ar fi putut mânuși cu atâta dezinvoltură aparatul, care e prevăzut cu un complicat sistem automat?

— Cum de te pricepi atât de bine?

— O prietenă de-a mea are unul la fel. Flora. I-am dat drumul de sute de ori.

La momentul potrivit pick-up-ul se lasă automat, cu o mișcare fășăită ca de reptilă. La primul contact muzica țâșni.

— Ce e? o întrebă.

— E cel mai frumos cha-cha-cha din lume. Los carinosos. Acolo jos la Due îl cântau mereu. Dar nu-i ușor să-l găsești pe disc.

— Știi să dansezi cha-cha-cha?

— Sper din toată inima.

Are în glas o mândrie ostentativă, de parcă îndoiala lui ar fi ofensat-o. Dacă știe să danseze cha-cha-cha? Să întrebi pe unul ca Fangio* dacă știe să conducă o mașină?

Începu să danseze singură, în mijlocul camerei uriașe.

Nu – își spune Antonio –, e cu neputință să mai fi fost aici cu Corsini. Corsini are o prietenă permanentă și nu merge cu alte fete. Și-apoi Laide ar fi făcut nazuri aici de prima dată, ca să evite vreo încurcătură. Ea duce viața pe care o duce, dar ține neapărat să nu fie socotită una din alea. Dacă ar descoperi din întâmplare că unul cu care a făcut amor e prietenul meu, cine știe ce dracu' ar inventa ca să evite să aflu eu .

*Pilot celubru la cursele automobilistice în epocă.

Da, povestea cu prietena care are un pick-up identic e destul de plauzibilă. „Cee?”

„E cel mai frumoas cha-cha-cha din lume- Los carinosos.”

A început să danseze. Are o rochie de culoare lila dintr-o stofă cu urzeala groasă bine întinsă pe bust, strânsă în talie de cordon, jupa scurtă și amplă. Acest cha-cha-cha nu-i joc în picioare, ci în bazin și în șira spinării, supunându-i corpul la un fel de unduire languroasă, de moleșeală, de dăruire și refuz, ca un trap convulsiv pe o stradă care revine continuu în același punct, ca o voluptuoasă încăpățănare, ca un joc între un val și următorul, un ritmic act al iubirii care te trage în sus și în jos, frenetic, măsurat, precis, obosit, insașiabil, precum febra spiritului la ceasul amurgului în hățiturile africane când sufletul se pierde în plăsmuiri și aduceri aminte, ca lumina

vânăta a străduței din ale cărei adâncuri o voce cheamă, ca rumenele buze ambigui care s-au deschis pentru o clipă a promisiune mută în reverberația farurilor, ca trista tinerețe care se azvârle răsând și se tăvăleşte fericită în noroiul care o va zdrobi, aspirații, chiar idealuri, vibrație profundă a materiei viscerale, voci ale pământurilor pe care nu le vom vedea niciodată, imitație a triumfului care nu se va împlini nicicând, ciocan blând și crud care lovești din trei în trei cu o scurtă pauză la mijloc, din trei în trei lovești, lovești din trei în trei și te arunci în cataractele lui șaptesprezece aprilie lovind din trei în trei pietrele de moară iar apa înnebunește izbind, devine șarpe, epilepsie, harpă, pierzanie, dar ea deasupra cu pantofii cu toc cui plutește, se joacă și surâde cu ostentația învingătoare a unei copile înțelepte care a regăsit seva irezistibilă și adevărată a vieții.

Există, în motivul popular al muzicii, simplu ca un ram desfrunzit și totuși încărcat de veacuri, ceva care spune cu precizie adio, cu puterea iubirii pentru ceea ce a fost și nu se va mai întoarce și în același timp un presentiment confuz a ceea ce se va întâmpla poate într-o bună zi, pentru că muzica adevărată se află în regretul trecutului și în speranța zilei de mâine, care e deopotrivă dureroasă. Apoi e disperarea zilei de azi, plăsmuită din amândouă. Și în afara lor nu mai există poezie.

„Ce e?” o întrebăse.

„E cel mai frumos cha-cha-cha din lume. Los carinosos.”

El se așază pe divan și o privește, înspăimântat și pierdut. Ca vânătorul care se pregătește să împuște iepurele și vede balaurul. Ca soldățelul încrezător care se trezește pe neașteptate dinaintea unei armate aliniată împotriva-i cu infanteriști, tunuri și călăreți în armură. Precum cel ce-și dă seama că a sfidat pe cineva de o sută de ori mai puternic decât el.

Dansând, ea credea poate că se joacă, nu-și dădea seama de ceea ce se întâmpla. O făcea dintr-un impuls copilăresc, din surplus de energie, din plăcerea de a fi admirată. Știa, asta, da, să danseze cha-cha-cha în mod uimitor, cu o stăpânire absolută, încât, din cochetărie, se prefăcea uneori că se împiedică. Nu-și dă seama însă, dansând, de ceea ce i se petrece în suflet.

Pentru că aici, purtată de o forță misterioasă, fetița cu purtări îngrozitoare, obișnuită să-și închirieze trupușorul cu ora, se eliberează acum, fără știrea ei, de miasmele ungherului muced, oferindu-se luminii.

Ori poate înțelege haotic că prin dans devine o altă făptură? Ghicește poate, în adâncul ei, că acesta e un mod foarte frumos de a se răzbuna? Găsește oare o eliberare o dată cu risipirea în ritm? Și aici, dinaintea bărbatului mult mai bătrân decât ea care o va poseda peste puțin datorită banilor lui, și ieri și azi și mâine se va vinde altor bărbați ca el, care au nevoie de o defulare, iar ea nu suferă prea tare din cauza asta, totuși știe că alte fete ca ea trăiesc și se distrează și voiajează flirts recepții serbări mașini și blănuri de vizon fără să-și scoată sutienul pe piață, știe chiar că alte fete ca ea se scoală la șase dimineața și merg să lucreze opt nouă ore pentru patruzeci cincizeci de mii de lire pe lună, ceea ce ea câștigă adesea în două zile, de aceea există în ea invidia și rușinea, sentimentul inutilității și al ruinei progresive. Și totuși acum, dansând cha-cha-cha, se bucură de minunata senzație a libertății, se bucură că e ușoară și pură, că nu aparține nimănui ci doar ei însăși, ba nici chiar ei, ci cuiva mai frumos, muzicii, dansului, poeziei.

Avea o rochie de culoare lila dintr-o stofă cu urzeală groasă, întinsă pe bust, strânsă în talie de cordon, jupa scurtă și amplă. Surâdea, în extazul

mişcării, buzele subțiri întredeschise și răsfrânte ca niște petale malițioase. El, așezat pe divan, o privea descurajat. Ce adevărată, ce proaspătă, ce frumoasă era! N-ar fi putut ajunge la ea nicicând. Ea era afară, era străină, aparținea unei alte omeniri, de neajuns, era încarnarea a...a...unei...a...a...blestemului a tot ceea ce el n-a avut până acum și a disprețuit ca un idiot, a nebuniei, a noptilor îndrăznețe și osândite, a așa-numitelor aventuri născute din șoapte în unghere interzise, pe coridoarele unui mare hotel, cu uși care se închid silențios, cuvinte șoptite pe marginea patului, acele transparențe sexuale, vijelioasa poveste care-l fascinează, râsul, brațul care încinge talia și ea i se lasă în voie, încet oh, da, da, încet în timp ce afară, deasupra grădinii, în desăvârșită tăcere, apare luna.

Nici de astă dată, se gândi el cu amărăciune. Ea dansa de una singură cha-cha-cha în mijlocul camerei uriașe. Peste puțin va urca scara alături de el, va începe să-și scoată brățara colierul apoi va cere voie să meargă dincolo la baie apoi va reveni pe jumătate goală se va întinde pe pat, lăsându-se complet în voia lui. Dar la ce bun? Nu pe cea care îi va sta întinsă în curând alături o iubește el. De-ar face amor cu el de zece mii de ori în acele condiții n-ar fi devenit mai mult decât e acum, adică nimic. Ci această altă faptură care i-a pătruns în creier, Laide a acestor momente precise, fata care întrevăzând dincolo de șanț lumina norocului s-a cufundat înfiorându-se cu piciorușele în apă ca s-o treacă, însă apa nu e apă, e noroi, argilă lipicioasă, cumplită păcăleală pusă la cale de marele oraș de care ea se simte absorbită încet-încet, în care se scufundă zi de zi, iar lumina aurită de pe malul celălalt se depărtează, se depăr-tează, devine un miraj de neajuns, șanțul e o mlaștină secată, o mare de noroi opacă și moartă;

iar ea continuă încăpățănată să înainteze, i s-a spus că e important să insiste, desigur, fetele care se pierd cu firea e mai bine să nu se bage, altminteri nămolul acela vâscos în care s-a cufundat de-acum până la vintre e mătăsos, călduț, dă o ciudată senzație de plăcere, dar uneori ea se întoarce și vede malul de unde a pornit, și vede bine pentru că a înaintat înspăimântător de puțin, vede lumea, bărbații, femeile, fetele ca ea care nici măcar nu se gândesc să încerce s-o ia pe scurtătura din șanț și trăiesc și muncesc aparent liniștiți și seara încuie ușa casei și casa devine curată și sigură, nu țârâie telefoane ambigui, nu scârțâie balamaua ușii de la intrare la trei noaptea, nu se opresc grăbiți după colț ca să nu fie observați, mașini puternice cu vreun cuadragenar rumen la patru ace la volan, iată viața familiilor cumsecade, așa de ordonată, mediocră și plicticoasă, pe care e așa de ușor s-o disprețuiești și totuși, din când în când, bănuiește că ar fi frumos să trăiești așa, ba chiar pricepe că aceea e adevărata și adâncă ei dorință, portul în care ar fi fericită să ancoreze, o lume diferită și ei refuzată.

Atunci se zbate să iasă din gaură, vrea să le arate și altora, celor care îi zâmbesc de pe mal, dar nu-i știe că nu e o ființă demnă să trăiască așa, și, uitând tot ceea ce s-a întâmplat, se întoarce la copilărie, ca pentru a lua totul de la capăt .Aceasta e Laide care dansând cha-cha-cha în fața singurului bărbat străin pentru ea- se transformă într-un gest de tandrețe , devine un trandafir, un mic nor, o păsăruică nevinovată, departe de urățenie, împlinindu-și astfel clipa de neprihanire!

simțea oare, în sfârșit, mai în largul ei alături de el? Se țesea oare între ei un început de intimitate umană? Un soare îmbelșugat intra pieziș în dormitor lățindu-se pe mocheta verde și luminând cu reflexe blânde întreaga cameră.

Erau deja întinși pe pat, ea încă în combinezon. Pentru Dorigo acestea erau, cu certitudinea că va face dragoste, rarele momente de răgaz și ușurare. Nu mai era îndoiala că ea n-o să-i telefoneze, că o să dispară fără urmă, că va pleca pentru totdeauna din Milano fără a da de știre, nu mai exista chinul în așteptarea fângăduitei întâlniri cu groaznica picurare a minutelor când, odată depășită ora fixată, începeau suspiciunile, ipotezele, speranțele se învălmășeau iute-iute într-un vârtej crescând ce-l preschimba într-un soi de robot idiot. Incredibilul se mai înfăp-tuise o dată. Laide era alături de el, îi vorbea, se dezbrăca, se lăsa mângâiată, sărutată și posedată, pentru o oră, o oră și jumătate va rămâne cu el acolo, în taina unei case confortabile, la totala lor dispoziție. Ce ușor și simplu devenea totul! iar angoasele îndurate îi păreau și lui absurdități. Dar de ce i s-ar refuza Laide? El era un bărbat educat, îngrijit, amabil, îi oferea ospitalitate într-un cadru mai mult decât elegant, unde ar fi putut veni fără rezerve și o prințesă. Era o nebunie ca o fată ca Laide să lase să-i scape așa de ușor două bancnote de zece mii. Situația îi apărea atât de clară și liniștitoare încât excludea posibilitatea unor noi suferințe. Pe neașteptate se simțea puternic și sigur pe el, chiar și senzația de-a se fi vindecat îi restituia o bună dispoziție totală, pe care credea că n-o va mai cunoaște vreodată. Nu, trebuia să isprăvească o dată cu neliniștea, nu putea fi nimic mai stupid. În fond – își spunea, cât se poate de convins că e sincer –, pe el îl interesa numai ca Laide să vină cu el uneori, în rest să-și facă de cap, el n-avea intenția să-și asume întreținerea ei completă, pe deasupra, unde-ar fi găsit banii necesari?

(„Dar ție, ca să trăiești, câți bani ți-ar trebui?” o întrebuse într-o zi, în timp ce se îndreptau cu mașina spre locuința lui Corsini. „Mde”, îi răspunsese ea, „la Scala câștig cincizeci de mii, dacă aș mai avea cincizeci de mii pe deasupra, ar fi în regulă.” Dar era de ajuns să judeci o clipă, ca să-ți dai seama că era o minciună. Altfel, de ce ar fi continuat să ducă viața aceea?)

Se simțea atât de stăpân pe situație încât i se păru că poate să riște. De ce să nu-i mărturisească ceea ce era pentru el, cu o oră în urmă, adevărul arzător? Acum o oră n-ar fi făcut-o, ar fi socotit că este foarte periculos. Dar acum, ce-avea de pierdut? Acum era sigur că n-o pierde. Acum înțelesese. Acum își putea permite luxul acesta.

Sau confesiunea aceasta este o tentativă extremă de-a o impresiona, de-a o face să priceapă că el nu e ca toți ceilalți, el nu o consideră doar o fetișcană bună la pat, ba chiar nici nu-l interesează cine știe ce să facă amor cu ea, că altceva dorește de la ea?

— Ascultă, îi spune, punându-i cu blândețe mâna pe piciorul gol, te-aș ruga să-mi faci o mare plăcere. Ea-l privește bănuitoare:

— Ce anume?

— Ascultă, te rog să-mi dai o mână de ajutor.

— Cum adică?

— Te-aș ruga să mă ajuți. Și poți.

— Cum să te ajut?

În timp ce vorbește, își dă seama că e un mic truc școlăresc, o abordare prea naivă. Dar n-a găsit ceva mai bun. El, care se considera un bărbat

talentat, plin de fantezie excepțională, n-a găsit ceva mai bun.

Și-apoi, ea e destul de ignorantă, bărbații din preajma ei mai degrabă terre a terre, așadar poate că găselnița lui o să meargă, poate o să-i pară chiar spirituală. Cine știe, ei i se întâmpla pentru prima dată.

— E o poveste urâtă, spune el.

— De ce?

— Sunt mort, sunt topit după o fată pe care o cunoști.

— O cunosc eu?

— Da, iar tu, dacă vrei, ai putea să-mi pui o vorbă bună la ea.

— Și tocmai mie îmi ceri asta?

— Te consider doar prietenă, nu?

— Prietenă, dar nu găsesc că e prea frumos să-mi ceri asta tocmai mie.

— Eh, dacă nu vrei...

— Ba nu, spune-mi.

— Atunci e mai bine să renunț.

— Ba nu, spune-mi, te rog. E foarte frumoasă?

— Pentru mine, da.

— Și spui că o cunosc?

Ea zâmbește, curioasă, s-a ridicat în șezut, sâni nu-i mai stau țațoși, ci se lasă puțin, drăgălași ca totdeauna și cu sfârcurile în sus, mici cum sunt. Dar ei nu-i pasă.

— Spui că o cunosc?

— Da.

— O cunosc bine?

— Da.

— Cum se numește?

Atunci el se aruncă pe burtă ca un copil, ascunzându-și fața în pernă. A înțeles Laide? A înțeles gluma? A înțeles din clipa în care el a început discuția? Sau a înțeles de multe zile, de când el a însoțit-o la gară? Sau pentru ea e de-acum ceva vechi, un fapt pe care l-a observat din prima zi, din felul în care el o privea probându-și rochia la doamna Ermelina? Femeile, chiar și cele mai puțin viclene, au o cumplită sensibilitate care le anunță ceea ce se întâmplă cu un bărbat în anumite situații, misterioasa scânteie care aprinde sufletul și-l arde și poate că pe moment bărbatul nici nu-și dă seama și nu bănuiește însă ea da chiar în momentul acela se suie invincibilă pe tron, începându-și deliciosul joc de a-l scoate din minți.

— Cine e? Cum se numește? El se ridică, se apleacă deasupra-i și îi murmură la ureche:

— E un nume care începe cu L.

Ea se întoarce în sfârșit, râzând, fără să răspundă.

— Ai înțeles dinainte? o întreabă el. Ea, surâzând, îi face semn că da.

— Și-mi pui o vorbă bună?

— Dar e nevoie?

Antonio se miră că-i răspunsese la glumă.

— Sigur că e nevoie. Dragostea e o boală urâtă.

— Oh, nu, spuse Laide. Ba e atât de frumoasă!

— O fi frumoasă când e împărtășită. Dar în cazul meu...

— Nu, nu, e frumos să fii îndrăgostit, e ceva foarte frumos.

— Dar tu ai încercat?

— Da.

— Cu cine?

— Cu un mort. Un băiat cu care urma să mă căsătoresc.

— Și el te iubea?

— Sigur. Dacă-ți spun că trebuia să ne căsătorim!

— Ei, atunci e altceva.

— De ce?

— Pentru că eu te iubesc, iar tu nu.

— Bravo, lasă-mi timp, abia te cunosc. El rămâne îndurerat. N-a fost în ea nici cea mai neînsemnată reacție de surpriză sau de satisfacție pentru ceea ce i-a spus el. Ca și cum ar fi fost obișnuită cu asta. Ca și cum el ar fi fost pur și simplu unul dintre cei mulți. De parcă ar fi fost ceva binecunoscut care i se cuvenea de drept. De parcă el ar fi fost un cretin oarecare. Simte nevoia s-o rănească.

— Oricum, îi spune, tu nu mi-ai spus nimic sincer despre tine.

— De ce?

— Mi-ai povestit o grămadă de minciuni.

— Nu-i adevărat. Eu ți-am spus mereu adevărul.

— Chiar și despre numele tău de familie?

— Ce vrei să spui? se aspri, îl fixă cu ochii îngroziți și bănuitori.

— Te numești Anfossi și nu Mazza.

— Cine ți-a spus?

— Las-o baltă. Te cheamă sau nu Anfossi?

— Ce-nseamnă asta? La teatru toate ne luăm alt nume.

— Și la Scala cum te numești?

— Rosanna Mazza. Poți să-l găsești și în program.

— Și trebuia să minți?

— Mai bine spune-mi: cine ți-a spus? Doamna Ermelina, pun pariu.

— Și dac-ar fi așa?

— Jigodia aia! Mai bine că nu mai am de-a face cu ea!

— Te-ai certat?

— Ce te interesează? Când îți spun că e o putoare!

— O avea vreun motiv.

— Motive sunt multe. Dar eu le știu. Dar nu așa, că-mi strici pieptănătura!

— Ce ai astăzi? Ești întoarsă pe dos?

Ea simte nevoia s-o dreagă. Face un bot comic, își ridică privirea spre el, clipește cu cochetărie copilărească.

— Hai, Antonio, vino, că mi-e frig.

Și în clipa în care se îndoaie ca să îmbrățișeze trupușorul gol, își dă seama că marea ei siguranță de sine s-a risipit, nu-i deloc adevărat că Laide va fi mereu la dispoziția lui, nu-i adevărat că va putea conta pe ea, chiar în amabila pasivitate prin care fata, răspunzând îmbrățișării lui, i-a trecut un braț peste umeri, gest formal, fără elan și tresărire, aidoma celui prin care femeile dansează cu străinul care le invită pentru prima dată, e o distanță blestemată, puțin mai devreme când glumeau pe seama dragostei era mult mai apropiată și mai înțelegătoare decât acum când cele două trupuri se contopesc în îmbrățișarea carnală.

Iată, peste puțin timp și dragostea aceasta se va isprăvi, ea va merge dincolo la baie, el va rămâne întins, pe pat, golit și fără bucurie, apoi ea o să apară din nou să-și adune hainele, brățărca de aur, ceasul, va spune: Doamne cât e de târziu, te rog scoală-te, raza de soare nu mai e pe mochetă, poate un nor a acoperit soarele, ea va spune cu un gest de enervare ce

plictiseală, mâine dimineață nu știu cum să fac.

— Ce e mâine dimineață?

— Doar ți-am spus că trebuie să merg la Modena.

— Nu, nu mi-ai spus.

— Tu nu-ți aduci aminte de nimic.

— La Modena, ce să faci acolo?

— Pentru fotografu, ți-am spus de o sută de ori.

— Cel puțin, câștigi bine?

— Nici vorbă! Dar dacă le spun nu, ies din circuit.

— Cât iei?

— Cinci, șapte, uneori chiar zece mii.

— De fotografie?

— Ei, închipuie-ți!

— Și drumul? Și hotelul?

— Ei, e plătit.

— Și câte zile stai acolo?

— Cred că două zile.

— De ce cred?

— Cu lucrul nu se știe niciodată.

— Și seara? Seara ce faci?

— Ce-ai vrea să fac? La Modena, închipuie-ți!

— Spune-mi, apropo, dar la Modena nu e vărul acela al tău?

— Ba da, dar e atât de plicticos!

— E îndrăgostit de tine?

— Oh, la nebunie!

— Și faci dragoste cu el?

— Asta mai lipsea! Nu știu, după tine lumea nu se gândește decât la asta. E un băiat de treabă, mă respectă atât de mult.

— Cum? Nici măcar un pupic?

— Nu îndrăznește nici să m-atingă cu un deget.

— Te crede virgină?

— Cred și eu! Mă consideră o soră.

— Și ce face?

— E inginer. Lucrează la un oleoduct.

— Și vrea să se însoare cu tine, desigur.

— El da. Mie nici prin gând nu-mi trece.

— Și mergeți să vă distrați împreună?

— Uneori.

— Unde? La cinema?

— Da, cel mai des la cinema.

— E un băiat frumos?

— Ei, nu-i urât.

— Ți place?

— Dacă-ți spun că nu-mi pasă de el! E vărul meu. Țin la el.

— Chiar dacă te-ai culca cu el, nu știu ce-ar fi rău în asta.

— Pur și simplu mie nu-mi convine! Apoi, închipuie-ți, într-un loc ca Modena! Ar afla toți.

— El însă ar vrea.

— El? Ar trebui să-l cunoști. E așa de timid! Acasă l-au crescut ca la internat. Închipuie-ți că atunci când e la Milano tatăl lui îi dă cheile casei doar o dată pe săptămână.

— Câți ani are?

— Douăzeci și cinci, douăzeci și șase, cred.

— Și cum îl cheamă?

— Marcello. Și ce mai vrei să știi?

— Te rog. Fă cum îți place, scumpo!

— Ei, acum sunt sătulă de interogatoriul ăsta. Clar?

El tace, otrăvit. Cu câtă plăcere i-ar da o pereche de palme! Oh, dac-ar fi în stare!

Ea și-a dat seama:

— Cum te superi tu numaidecât! Și eu care voiam să te rog ceva!

— Ce să mă rogi?

— Vezi că te-ai enervat? Mai bine să nu-ți spun nimic!

— Fă cum crezi!

— Vezi? E vorba că mâine trebuie să plec la ora șapte și nu știu cum să fac cu taxiul.

— Păi cheamă-l prin telefon, nu?

— La ora aia nu sunt.

— Cum să nu fie la ora șapte?

— Și-apoi nu pot să sun, pentru că sora mea ține telefonul la ea în cameră.

— Nu poți s-o trezești?

— N-o cunoști!

— Vrei să te conduc eu?

— La ora aia! Cum reușești să te trezești?

— Mă trezesc. Simplu.

— Și acasă ce spui?

— O sculare dis-de-dimineată nu dă de bănuit. Și râde.

— Serios că vrei să mă conduci?

— Ce-i nemaipomenit în asta? La ce oră?

— Trenul pleacă la șapte și patruzeci. E bine dacă vii la șapte și zece.

— Unde?

— Acasă la mine, nu?

— Dar știi că habar n-am unde locuiești.

— Via Squarcia 7.

— Unde vine asta?

— Știi unde e Vigorelli? Aproape. Poți să te uiți în ghid.

— Nu mai devreme de șapte și zece?

— Facem o jumătate de oră până la gară, cred, cu mașinuța ta. Și-apoi, la șapte străzile sunt goale.

Sculatul în zori e pentru Antonio moarte civilă. Și-apoi, ar fi așa de ușor să-i dai o mie de lire unui taximetrist ca la șapte să-l găsești sub fereastră. Dar nu-i spune. Gândul de-a o revedea pe Laide fie și pentru puține minute. De-a o avea alături. De-a intra astfel în existența ei privată. Minunata senzație că ea are nevoie de el. Mai ales siguranța că cel puțin astă-seară nu va trăi chinul nesiguranței și al așteptării, că va putea lucra, sau râde, sau discuta cu prietenii ca în vremurile bune. Un răgaz sigur, o amânare, o fărâșă de fericire.

— Și diseară ce faci?

— Diseară e repetiție la teatru.

— Și după aceea mergi la Due?

— Doar nu-s nebună! Cu scularea aia cumplită de mâine!

El pricepe în mod confuz că atâtea lucruri nu se leagă în ceea ce-i povestește ea. Scala, fotografiile, discoteca, familia, vărul, doamna Ermelina, atâtea lucruri pe care e greu să le pui cap la cap. Și totuși, chiar atunci când ea vorbește, orice îndoială dispăre. Atât e de sincer accentul acestei fete. Nu, e cu neputință să spună minciuni. Ar fi măcar o ușoară tremurare în glas, o nesiguranță, o notă falsă, o șovăire, iar el e acolo, crispat, scrutând-o, descifrând-o, iar el e inteligent, el e de o sensibilitate de-a dreptul bolnăvicioasă în perceperea celor mai subtile nuanțe. O fetiță ca Laide să fie așa departe de orice complicație psihologică? Doar să încerce să înscezeze cea mai mică înșelăciune, că el și-ar da seama imediat.

XVII

Între velodromul Vigorelli și terenul unde e situat Târgul se află un spațiu larg cu o insulă de verdeață, închis spre nord de alinierea compactă a noilor clădiri.

Aici se opri Antonio la șapte fără zece în Fiatul său 600. Venise cu un avans de-a dreptul ridicol. Nu voia ca ea să-l vadă așa de grijuliu, ar fi fost o mărturisire prea evidentă.

Era frig și umed. Aprinse o țigară, în ciuda neplăcerii pe care i-o dădea o țigară pe stomacul gol.

Ploua torențial. O apă violentă și furioasă de primăvară ce lovea orașul vânat, pustiu și adormit.

Nu era decât el. Toți ceilalți dormeau, toți ceilalți nu știau.

Sosise ora. Peste câteva minute o va vedea. Dar e adevărat? Nu-i oare o glumă? Oare nu se pot petrece atâtea între timp? De pildă, ca ea să se simtă rău? Cum l-ar fi putut înștiința?

E ora neprietenosă și ingrătă în care nu mai există dorințe. Localurile de distracție și depravare închise și întunecate, amanții ațipiți de oboseala cărnii, luminile stinse, chiar dacă lumina zilei nu-i încă îndestulătoare.

Și mașinile celor mai disperați noctambuli s-au întors în garaje. Nici o fereastră luminată. Toți închiși în toroapeala patului. Doar furgioanele salubrității care trec din când în când.

O lumină care nu e lumină, cenușie, somnolentă, de luminator, de o indiferență absolută.

Vai de cel ce se lasă surprins într-un oraș de ora aceasta nemiloasă, când plouă năpraznic, iar el este singur!

I se părea că-i un copil pedepsit și bătut pe nedrept, de care nimeni nu știe nimic. În clipa aceea dormeau cu toții, frații, mamă, prietenii, cei care aveau nevoie de el și cei de care el avea nevoie. Nu existau. Erau zidiți în somnul zorilor, atât de profund și sănătos atunci când plouă. Era singur. Se simțea singur, ignorat și pierdut cu suferința lui infernală de care oamenii ar fi râs cu atâta plăcere, iar împrejur, sub ploaie, încă nemișcat, marele oraș care se va trezi peste puțin timp începând să gâfâie și să lupte să se răsucescă să galopeze încolo și-ncoace în chip înspăimântător, ca să facă, să desfacă, să vândă, cumpere, să câștige, să se înavuțească, să domine dintr-o mie de patimi și înverșunări misterioase, de lucruri meschine și mărețe, muncă, sacrificii și mâhniri nesfârșite, și elanuri și voință care doboară, mușchi și declicuri mentale, posesiune și dominare, înainte, înainte! iar el țintuit aici, într-o mașină utilitară și roind de apă și de disperare pentru un mic trup alb și tinerel, poate cu un fir de suflet pe dinăuntru, pe nume Laide,

și pe care nimeni nu-l cunoaște! Unghere de case cenușii igrasioase și zăvorâte, ca de vieți care nu-l interesează. Lumea? America și Rusia? Stăpânirea pământului?

Mai degrabă: se va trezi ea la timp? o să-i funcționeze deșteptătorul? o să se îmbrace la timp? Și-a făcut oare valiza? Doamne, fă ca valiza să fie gata, fă ca ea să nu se fi răzgândit! o dormi încă? o fi oare în baie scrutându-și chipul în oglindă, apăsându-și un deget pe colțul exterior al ochiului unde noaptea și-a lăsat pe piele o încrețitură minusculă? Și ce-o să facă la Modena? Cine o așteaptă? Ce-o să facă diseară? o să doarmă singură? Cu cine o să doarmă? Nu. E de-ajuns să vină. E de-ajuns ca de după poarta casei din via Squarcia (pe care el a fost aseară s-o inspecteze din afară) să apară ea cu pasu-i trufaș, iar la vederea ei neliniștea va dispărea. Și în același timp senzația că ploaia aceea îl și târăște, o forță nicicând cunoscută îl târăște îl rupe încet încet de ceea ce-a fost până atunci viața lui, lucruri asemănătoare citise de nenumărate ori în romane și nu le dăduse crezare, povești absurde, iar acum el e înăuntrul unei astfel de povești și acum nici măcar nu mai luptă, seara da, uneori se revoltă în exaltarea-i nocturnă, acum nu, acum ploaia biciuitoare și sălbatică îl târăște departe, iar el nu se ridică din vârtej, nu ridică nici măcar o mână ca să ceară ajutor.

Timpul nu mai trece. Ceasul arată deja șapte și zece, dar Antonio obișnuiește să-l dea totdeauna puțin înainte, să fie abia șapte și două, șapte și trei minute. Altă țigară. Și dacă ea s-a răzgândit, dacă și-a amânat plecarea? Își simți fața ostenită. Se privi în oglinda retrovizoare. Ce chip oribil, gura mai ales! Poate e timpul. A pornit.

Via Squarcia pustie. E o intrare, dinaintea casei ei, iar acolo o curte vastă, în fundul curții un pavilion. A oprit mașina astfel încât să poată urmări intrarea casei. Cabina cu geam a portarului e încă întunecată.

Ceasul lui arată șapte și jumătate, o fi șapte și zece, șapte și unsprezece, ploaia a conținut puțin. Încă o țigară? o să vină?

Acum e deja în întârziere. Încă cinci minute și nu vor ajunge la timp la gară. Ce s-a întâmplat?

Nu stă decât cu ochii pe ceas, ar vrea să nu-l privească, să întârzie cel puțin mai cuviincios. Dar neliniștea! Oh, în fine!

Aude zgomotul unei uși cu geam care se închide. Apoi, în dosul ușii de la intrare, în penumbră, o figură.

Ceva dinlăuntru lui se deschide, eliberând sufocarea interioară, îi îngăduie să trăiască. Este ea! Ea!

Iese o femeie cu șal pe cap. Să tot aibă pe puțin patruzeci de ani. Se aprinde lumina în cabina portarului.

Șapte și douăzeci și trei. Nu s-a trezit. Îl obsedează Modena, nu a înțeles de ce Laide ține atât să meargă acolo. E cu neputință, dacă s-ar fi sculat la timp, să nu fie deja jos.

Coboară din mașină, urcă treptele spre cabina portarului, e un bărbat.

— Vă rog, ați putea-o anunța prin interfon pe domnișoara Anfossi că o așteaptă mașina? Acesta se execută în silă:

— Spune că o să coboare îndată.

Îndată? E șapte și douăzeci și cinci, bine că e puțină lume pe stradă, dar dacă semafoarele au început să și funcționeze nu se ajunge la gară într-un sfert de oră.

Șapte și jumătate. Ce tot face nenorocita aia? Șapte și treizeci și două.

Laide nu va apărea niciodată, nu va mai coborî nicicând, nu-i va mai telefona nicicând, nu-i va mai da niciodată vreun semn de viață. De-acum a pierdut trenul.

Declicul ușii de la intrare. Ea înaintează, dreaptă, cu pasul ei hotărât și indiferent. În dreapta cu o geantă de piele, în stânga cu o valiză mare albă.

Dorigo îi iese în întâmpinare. Ea pare aproape uimită că-l vede acolo.

— Poți să mă ajuți, nu? El îi ia valiza.

— De-acum nu mai ajungem la timp.

— Nu mi-a mers deșteptătorul. Dacă nu mă suna portarul...

— Știi c-a trecut de șapte și jumătate? Nu ajungem la gară în cinci minute.

— De ce cinci minute?

— N-ai spus că pleacă la șapte și patruzeci?

— Mai e unul la opt și cinci.

— Ai fi putut să-mi spui, nu?

— Și de unde voiai să știu că nu-mi sună ceasul? Nu i-a spus nici ciao, nici un zâmbet, nici acum, alături de el în mașină, nu l-a învrednicit măcar cu o privire, e absorbită complet de mecanismul de închidere al genții care nu funcționează bine.

Nu s-a spălat, nu s-a machiat, are un impermeabil tip trench-coat, e ștearsă, e urâțică. Totuși, Antonio răsuflă, e aici, alături de el, în mașina lui, pentru câteva minute îi aparține, îi îngăduie prezența ei fizică, pentru câteva minute el știe ce face ea, pentru câteva minute nu e cu alții, impermeabilul e scurt, țâșnesc din el doi genunchi rotunzi și netezi, ciorapii stau pe ei bine întinși.

— La ce hotel mergi la Modena?

— Nu știu încă.

— El te așteaptă?

— Care el?

— Vărul tău, verișorul tău.

— Și de unde să știu?

— Câte zile stai acolo?

— Nu știu, depinde de lucru.

— Fotografii, adică?

— Da' ți-am spus-o de vreo sută de ori! Pare plictisită, pare să înțeleagă că el o bănuiește.

— Și-mi telefonezi când te-ntorci?

— Sigur că-ți telefonez.

— Și îmi telefonezi și de acolo?

— Poate că da, dacă pot.

Privea strada din față, erau pe via Procaceini, mai ploua puțin, ea avea o expresie îngrijorată și crispată, de mică jivină hăituită, ca în ziua în care plecase la Roma. Dar el n-avea nici o legătură, nu avea nici un amestec în îngrijorarea ei, e o partidă, un duel, un joc, o intrigă, un complot, cine știe ce-o fi, între ea și alte ființe necunoscute din lumea ei, iar el era exclus. El era burghezul înstărit care plătește.

XVIII

La birou găsi un bilet din partea centralistei:

„A telefonat de la Modena nepoata dumneavoastră Laide, care vă roagă

să mergeți mâine devreme să o luați de la hotelul Moderno".

Modena? Câți kilometri? Nici o clipă nu-i trecuse prin minte să nu se ducă. Apoi își aminti de foarte modestu-i automobil, un 600 destul de prăpădit.

Începu să-și pună la cale escapada. Nu era greu să plece devreme, o trezire neobișnuită nu putea naște bănuieli acasă, greu era doar să scape până seara. Totul stătea în putința de-a se întoarce la orele cinci, cinci și jumătate, pentru o obligație de lucru. Desigur, una plictisitoare.

Însă în seara aceea se nimeri la o cină cu Menotti, vechiul său prieten. Menotti avea o mașină sport, decapotabilă. În timpul cinei, convins că acesta îi va spune nu, îl întrebă dacă nu ar vrea să-i împrumute spyder-ul pentru ziua următoare. Menotti nu dădu faptului nici o importanță. Da, desigur. Numai că Dorigo trebuia să fie seara înapoi.

Gândul de a merge s-o ia pe Laide într-o mașină decapotabilă îl însufleți pe Antonio. În fond, viața noastră e alcătuită din asemenea iluzii stupide.

Întorcându-se de la restaurantul din Corsico, străbătând Naviglio în seara parfumată de mai, la volanul unei mașini frumoase, cu vântul suflându-i insistent în ceafă, cu o femeie frumoasă alături, căreia nu-i cunoștea nici măcar numele și de care nu-i păsa absolut deloc, cu luminile felinarelor care alergau cu repeziciune, urmărit de privirile curioase ori încărcate de invidie ale trecătorilor, cu gândul că o va revedea a doua zi, cu minunata conștiință că Laide îl chemase pentru prima oară, cu plutirea pe care i-o imprima cerul albastru al nopții, cu acea senzație îmbătătoare de goliciune pe care i-o dădea mașina deschisă ca pe vremea când, copil fiind, lăsa în primele zile de iunie pantalonii knickerboker ca să-și pună pantalonii scurți, iar gambela dezgolite îi dădeau o nelămurită senzație de voluptate, de dezlănțuire fizică, de cutezanță carnală.

Trezirea la ora șase, foarte neplăcută în sine, a fost un fel de voluptate la ideea că ea îl aștepta, la gândul mașinii cu care mergea să o ia. Cu mașina aceea va sosi un bărbat inteligent, sportiv, dezinvolt, modern, tânăr, ca atleții din filmele la modă. O să-i facă o impresie extraordinară. Văzându-l sosind într-un spyder sport, Laide nu va mai putea să-l considere un intelectual amărât, un biet burghez. Mașina aceea îi va permite să intre în sfârșit în lumea ei, cu drepturi depline de cetățenie, în lumea bărbaților bogați și dezinvolți care manevrau copilele sărace de parc-ar fi fost automobile, ba chiar cu mai multă indiferență, iar ele îi priveau intimidat lăsându-se folosite cu pasivitate.

A pornit la șase și jumătate. A găsit străzile goale. Ce păcat că era un cer cenușiu!

De câte ori apăsa pe accelerator, micșora depărtarea de ea. El, prudent de obicei până la exagerare, zbură de-a lungul orașului. Case adormite încă și vineții, stopurile clipeau somnoroase pe galben, orașul luat prin surprindere.

A luat-o pe autostrada Soarelui, deasupra căreia astrul zilei nu izbutise să spargă ceața. Era pustie.

Nu încercase nicicând să conducă cu o sută douăzeci, o sută treizeci la oră. Accelerând, unghiul dungilor albe se îngusta în mod îngrijorător. Desigur, ea dormea la ora asta. Singură. Era acolo în adâncul depărtării, dincolo de zare, încă departe-departe.

În jur, nici case, nici firme, nici stâlpi de benzină ca pe străzile obișnuite. Șesul pustiu. Câmpuri fumegând cețos, iar în fund, în grupuri de câte cinci,

lunga aliniere a plopilor înalți care se pierdeau în depărtări. Pe măsură ce alerga, copacii se roteau de o parte și de alta, adunându-se în grup către extremitatea rectilinie, înșiruindu-se apoi lateral, în timp ce alții mai depărtați îi alergau înainte, ca să se adune iarăși spre orizont; de parcă două platforme uriașe s-ar fi rotit în sens opus, una la stânga, alta la dreapta.

Nu era încă soare, dar se deslușea că dincolo de valurile umede și cețoase se afla soarele. Câmpia nesfârșită îl aștepta, înfrigurată. Și, pe măsură ce acul vitezometrului sărea cu oscilații nervoase, aerul rece îi făcea vârtejuri pe ceafă.

I se păru apoi că în mișcarea lor în sens invers înaintării mașinii defilarea plopilor hotărâse să-i destăinuie ceva. Da, fuga arborilor – împietire fluidă și amestecată de perspective într-o rotire dublă a câmpiei până hăt departe – dobândise intensitatea specială a expresiei unui om care vrea să vorbească.

El alerga, zbura chiar în direcția iubirii și chiar arborii care alunecau la marginea câmpurilor erau duși departe de ceva mai presus de puterile lor. Fiecare avea propria lui fizionomie, un profil diferit. Și erau atâția, mii și mii. Și totuși, o forță comună îi târa în vârtej. Toți plopii nesfârșitei câmpii fugeau aidoma lui, rotindu-se în două vaste aripi curbate.

Era un spectacol, în dimineața solitară, cu drumul gol dinaintea-i, câmpurile pustii; nu se zărea țipenie, parcă în afara lui toți uitaseră de existența aceluia petec de lume, iar ea era acolo departe, în dosul ultimului pâlci de copaci, ba chiar mult mai departe, probabil doarme cu capul îngropat în pernă, între dungile jaluzelei, culoarea zilei noi pătrunde în cameră luminând masa nemișcată a părului ei negru. Era singură?

Atunci, el pricepu pe neașteptate sensul acelei vrăji firești. Într-adevăr, ce altceva îi spunea defilarea plopilor la orizont, plopii care se duc, se tot duc în cortegiu și par să fugă de el și în același timp să-i vină în întâmpinare ca să se îndepărteze în spatele lui în ceață, obosiți, în timp ce noi șiruri apar dinaintea prăvălindu-se asupra-i?

Dintr-o dată pricepu ceea ce spuneau, înțelese semnificația lumii vizibile; atunci când ea ne lasă cu răsuflarea tăiată spunem „ce frumos”, iar în suflet ne pătrunde ceva măreț. Toată viața trăise fără a bănuși pricina acestui lucru. De atâtea ori rămăsese în admirație dinaintea unui peisaj, a unui monument, a unor piețe, a unui crâmpei de stradă, a unei grădini, a unui interior de biserică, a unei stânci, a unei străduțe, a unui deșert. Abia acum, în sfârșit, îi pricepea taina.

O taină foarte simplă: dragostea. Tot ceea ce ne fascinează în lumea neînsuflețită, pădurile, șesurile, râurile, munții, mările, văile, stepele, mai mult, și orașele, palatele, pietrele, mai mult, noaptea, stelele, vântul, toate acestea, indiferente în sine și goale de sens, se umplu de înțeles omenesc, fără ca noi să o bănuim, conțin presimțirea dragostei.

Cât îl uimea faptul că nu-și dăduse seama până atunci! Ce interes ar fi putut trezi o stâncă, o pădure, o ruină, dacă în ele n-ar fi fost implicată o așteptare? Și a cui așteptare, dacă nu a ei, a făpturii care ne-ar putea face fericiți? Ce sens ar avea valea romantică, numai stânci și priveliști misterioase, dacă gândul nu ar putea-o conduce pe ea într-o plimbare în amurg printre abia auzitele chemări de păsări? Ce rost ar avea mormintele vechilor faraoni, dacă în umbra criptei nu ne putem imagina o întâlnire? iar colțul burgului flamand prin ce ne-ar atrage atenția ori un cafe de pe un

boulevard sau un suk din Damasc, dacă nu s-ar presupune că va trece și ea pe aici, într-o zi, prinzându-ți în mrejele ei un crâmpel de viață? iar pălăriuța solitară din răscrucea cu felinar de ce-ar fi atât de patetică, dacă n-ar ascunde o aluzie? Și la ce ar face aluzie, dacă nu la ea, la făptura care ne-ar putea face fericiți?

Se gândi la fereastra solitară luminată în seara de iarnă, la plaja de sub stâncile albe scăldate în gloria soarelui, la ulicioara periculoasă și întortocheată din inima orașului vechi, la fânețele din lumina lunii, la pistele de zăpadă în miezul zilei de aprilie, la dâra lăsată de transatlanticul alb aprins de luminile serbării, la cimitirele din locuri muntoase, la biblioteci, la flăcările din cămin, la scenele teatrelor goale, la Crăciun, la penumbra zorilor. Oriunde era gândul nemărturisit la ea, chiar dacă nu-i cunoșteam identitatea.

Ce meschină ar fi, dinaintea spectacolului naturii, exaltarea noastră spirituală, dacă ne-ar privi doar pe noi și nu s-ar putea răsfrânge și asupra altei ființe!

Chiar și munții pe care-i iubise atât de mult, golașele stânci abrupte neospitaliere, în contradicție cu tot ceea ce privea iubirea, își asumau acum o altă semnificație. Provocare adresată naturii sălbatice? Depășire a eului? Orgoliul piscului? Ce cumplită negliobie ar fi, dacă ar consta doar în asta! Greutăți și pericole gratuite la modul ridicol! Meditase îndelung la această problemă fără a-i găsi rezolvarea. Acum, iată! În dragostea pentru munte se cuibărea clandestin un alt impuls sufletesc.

Dacă i s-ar fi spus asta în copilărie, iar el ar fi putut pricepe, ar fi spus nu cu toate acestea, că nu este adevărat, dintr-un soi de pudoare. Tot așa alții ar spune nu, că este o tâmpenie, că e retorică, romantism din alt timp. Și totuși, întrebați fiind, nu vor putea altminteri să mărturisească de ce îi emoționează ceața de deasupra mării sau arcul ruinat al Cezarilor sau felinarul clătinat în ulicioara periferiei. Nu vor mărturisi nicicând că în acele scene sălășluiește și pentru ei chemarea unui vis de iubire, în ciuda dezgustului pe care îl poate inspira o asemenea formulă.

De la dunga ultimă a orizontului, în timp ce cerul se și topește în azur, iar soarele își împrăștie lumina, pâlcurile de copaci continuă să se desfacă înșirându-se în ambele părți, încet și în alunecare progresivă alunecă pe lături, într-o fluidă încălecare de perspective, rapide șirurile apropiate, leneșe cele din depărtare, într-o rotație dublă a câmpiei cât vezi cu ochii. Iar când el apăsa pedala, mișcarea copacilor se accelera și părea că toată câmpia îi dădea ascultare.

Îi vin în minte chiar și caravanele americane cu pocitanii miorlăite, coborând din autocare dinaintea muzeelor și catedralelor. Poate că și aceste nefericite, în hoinăreala lor dintr-o țară în alta, urmăresc presimțirea dragostei? Chiar așa, compătimiți-le! Chiar în acele ruine standard, plesnind de sănătate, rezistă încă, fără știrea lor, chemarea; au șaizeci, șaptezeci, optzeci de ani, sunt femei serioase și onorabile, ar înnebuni de rușine dac-ar putea afla ce le târăște de colo-colo prin lume. Iar dacă în călătorie n-ar exista misterul romanesc și neverosimil, nicicând nu s-ar mai urni de-acasă. Hoinăreala de la o frontieră la alta, din hotel în hotel ar deveni un chin iar fenomenul universal al poeziei? Cum de sunt atâtea priveliști, păduri, grădini, plaje, fluvii, copaci, amurguri în versurile dedicate femeii iubite? Pentru că în natură, poezii, mai mult decât ceilalți, recunosc punctele de reper fatale.

Turnurile vechi, norii, cataractele, mormintele misterioase, hohotul undeii lovite de stâncă, crengile îndoite sub furtună, singurătatea așternuturilor în amieze, toate sunt o indicație privitoare la ea, la femeia care ne va pârjoli sufletul. Fiecare lucru din lume uneltește împreună cu celelalte într-un complot foarte înțelept care încurajează perpetuarea speciei.

Era o intuiție atât de frumoasă și genială care, în alte circumstanțe, nu l-ar fi satisfăcut. Dar, tocmai pentru exactitatea ei, lui îi provoca acum numai durere. Imaginea arborilor în goana lor corespundea într-adevar condiției iubirii sale, care era nesăbuită și disperată. El alerga acum spre ea chiar știind că acolo, departe, îl așteaptă noi mâhniri, umilințe și lacrimi. Dar el tot alerga cu sufletul la gură, cu piciorul apăsător pe toată puterea pe pedala acceleratorului, de frică să nu piardă un minut.

Plopii câmpiei, în procesiunea lor fugară, cu spinarea curbată, păreau a-i spune: oprește-te, omule, fă cale-ntoarsă, nu te mai gândi la ea și urmează-ne, nu alerga spre propria ta ruină! Noi te vom conduce în străvechiul paradis al copacilor, unde este doar tihnă, cânt de păsări și împăcare sufletească. Nu te încăpățâna!

Era atât de convingător discursul lor, încât dintr-o dată fu cuprins de o tulburare lăuntrică, trase pe dreapta și opri. Dar în același timp se opri la rându-i întreg peisajul, cât vedeai cu ochii, și dinaintea lui, în adâncimea pistei pustii de asfalt, desenul arborilor rămâne compact și fix, nu se mai descompune, împrăștiindu-se de o parte și de alta, plopii nu mai fug, nu-i mai spun oprește-te, nu mai îndrăznesc să-i spună nimic, întrucât pricep că nu mai e nimic de făcut, arborii-i spun da, e adevărat, acolo-n depărtare, la sud, unde contenește drumul, te așteaptă ea, ca să-ți pricinuiască răul, dar nu face nimic, cu atât mai bine!

Cu atât mai bine, soarele e deja în slăvi, iar noi nu te putem salva.

XIX

Ea n-o mai fi acolo, o fi plecat, centralista a înțeles greșit, e cu neputință să fie ea, e cu neputință să-l fi chemat ea.

Întrebă unde se află hotelul Moderno. Acolo în depărtare, imediat după piața aceea, reîncepu blestemata neliniște, opri mașina, intră cu inima bătând, un hotel de provincie ca atâtea, la dreapta cabina portarului. Domnișoara Anfossi? Cine-i spun că o caută? Nouă fără un sfert. O fi îmbrăcată? Spune s-o așteptați că peste cinci minute coboară. Luați loc pe un fotoliu, printr-o ușă de sticlă se vede o sală mare, cu câteva măsuțe pe margini, oare seara se dansa? Ea cu cine-o fi dansat?

Apăru pe neașteptate, nerujată și nefardată.

— Cum de-ai venit așa de repede?

— Așa mi-a spus centralista. Măine devreme scia pe bilet.

— Dar eu mai trebuie să mă-mbrac, am de făcut bagajele, apoi trebuie să salut o familie care a fost așa drăguță cu mine.

— Și-atunci la ce oră vrei să pleci?

— Nu știu. Dar tu te grăbești? Putem pleca după douăsprezece.

— Și mâncăm aici, la Modena?

— Știi ce, acum ia-ți o cafea, iar eu între timp urc să mă pregătesc.

Saluta chelnerii confidențial, glumea cu fata de la bar, părea la ea acasă, sigură pe sine, cu acel aer totdeauna cam nerușinat, era palidă, cu nasul mai impertinent ca oricând. Era aidoma fetițelor brunete abia coborâte din pat, cu

fața încă nedefinită, cu acea transparență puțin vânătă a pielii, de culoarea marmurei, cu umbra nopții aninată încă pe chip, pe gură, acel soi de virginitate care se reînnoiește în fiecare zi a anului, acea dezarmată sinceritate a trupului luat prin surprindere, care le face pe bătrâne să arate și mai urâte și chiar celor tinere le răpește din frumusețe, dar, în comparație, cele tinere devin atunci mai goale, puternice, murdare, sălbatic, excitante, tainice, frumosul și urâtul alternează astfel încât în Laide se vădea pulsația vulgului, dezordinea, gura mică se deschidea și se închidea, cele două buze mici și pline, îndeosebi buza inferioară, îndoindu-se în afară ca niște petale năzuroase și impertinente.

Antonio o privea cu nesperata ușurare de-a o găsi urâtă, erau, la urma urmei, mii de fetișcane mai chipeșe, așa că nu s-ar fi putut spune că toți masculii din lume sunt pe urmele ei, iar lui însuși, în fond, nu-i păsa cine știe ce, pentru o clipă nădăjdui că se va putea elibera de obsesie, însă a fost o clipă foarte scurtă, Laide, care se așezase să bea o cafea cu lapte, strânse cu dreapta antebrațul chelnerului care o privea și spuse: „Giacomo, te rog adu-mi o brișă de-aia, știi tu de care”, iar Antonio observă că era un băiat de douăzeci și unu de ani, cu nasul lung și mare și bărbia mică, urât s-ar fi putut spune, însă era în el o uluitoare tensiune virilă, iar Antonio se întrebă dacă. Era absurd, era cumplit, era de o extremă simplitate: poate chiar în noaptea aceea, gândi, numai din simplu capriciu, Laide îl chemase la ea în cameră.

Giacomo apăru surâzător cu brișă pe o farfuriuță, ea o luă:

— Mă duc să închid geamantanul, zise, și plecă.

Antonio o însoți până la scară, întrebă:

— Nu pot să urc? Ea spuse:

— Ești nebun?

El rămase să aștepte într-un fotoliu de vinilin așezat într-un unghi din care putea observa scara.

De la tejgheaua lui din fund, portarul îl putea vedea. Antonio se simțea stingherit și ridicol. La vârsta lui să se arate purtat în lanț de-o fetișcană! Unchiul! Imaginați-vă situația dacă portarul n-a înghițit momeala! Situația clasică, bătrânul care plătește și puștoaica care se distrează cu sportivii. I se păru că ghicește ironia în privirea unei chelner în trecere.

Pași pe scări. Nu, erau pași de bărbat. Apăru un tinerel în pulover cu o scurtă de piele întoarsă pe braț. Un tip sportiv. Poate unul dintre piloții care se antrenează pentru circuit, un delegat. Din întâmplare – se întrebă Antonio –, din cauza acestuia i-o fi interzis Laide să urce în camera ei? În timp ce Laide își lua cafeaua cu lapte împreună cu el, Antonio, nu cumva, din întâmplare, tinerelul se bărbiera în camera ei?

Antonio l-a scrutat, dar acela trecu mai departe spre ieșire fără să-l observe măcar. Se liniști. Dacă tinerelul era în cameră cu ea, Laide o fi găsit ea un pretext ca să coboare, i-o fi spus că a sosit unchiul ei. În acest caz, dacă nu măcar din curiozitate, și tot i-ar fi aruncat tinerelul o privire lui, lui Antonio!

De altfel, era o ipoteză absurdă. Laide, atât de grijulie când era vorba de salvarea aparențelor (grijă ridicolă, întrucât era sigur că toți, de la portar până la ultimul client al hotelului, ar fi catalogat-o drept o târfuliță în deplasare, uitați-o pe una care spune că face pe fotomodelul), Laide nu putea avea o relație stabilă cu un tinerel. După ce-ar fi făcut dragoste, l-ar fi

alungat din camera ei. O revoltă interioară. Se prostise? La ce bun aceste chinuitoare cazne ale geloziei? Îi aparținea Laide lui? Ce obligații avea față de el? Poate pentru cele cincizeci de mii de lire împrumutate (povestea cu datoria făcută pentru boala mamei, pentru care se angajase să-i plătească rate, iar una din rate își avea scadența chiar în ziua următoare), iar el fusese fericit să i-i dea, dată fiind senzația că, în fine, înnoadă cu ea o legătură personală? Nu, nu putea să gândească onest că cele cincizeci de mii de lire i-ar fi impus cea mai vagă obligație de fidelitate. Așadar? Nu era stăpână să meargă unde naiba voia și să se zbânțuiască chiar cu cine-i place? Ce putea el să obiecteze?

Privi ceasul: trecuseră douăzeci de minute, acolo în sala mare cu uși de sticlă năvălea soarele, se ridică, ieși să lase capota mașinii, ținea ca Laide să găsească mașina descoperită, femeilor le plac mașinile fără capotă, dau o notă sportivă, modernă, de bogăție, el însuși în mașina aceea, chiar dacă nu era de lux, se simțea altfel, mai tânăr, mai sigur pe sine, invidiat, pentru prima dată o conducea, dar își dădea seama că toți îl priveau pe stradă, toate femeile o priveau, îndeosebi cele tinere.

În timp ce lăsa jos capota și o strângea în lăcașu-i special, manevră destul de complicată, observă că doi tineri angajați ai hotelului se iviseră în prag și-l urmăreau cu interesul tipic al tinerilor pentru orice automobil ieșit din comun.

Încercă să termine cât mai repede cu putință, îngrijorat ca Laide să nu fi coborât între timp. Când reveni în hotel, portarul îi spuse surâzând:

— Nu, nepoata dumneavoastră n-a coborât încă. Nepoata lui? Treaba asta nu-i plăcea nicidecum; poate că ea ținuse să precizeze foarte bine lucrurile: doar nu v-o trece prin minte că cincantenuarul acesta este amantul meu? Poate că s-ar simți umilită să recunoască public o relație cu un bărbat care i-ar putea fi ușor tată. De acord, faptul că Laide îl invita în calitate de unchi demonstra că nu-i era rușine cu el. Chiar dimpotrivă, ținea poate la această rudenie, dând de crezut că e dintr-o familie așa distinsă, nepoțica preferată a unui bărbat celebru și stimat. Mai mult, asta crea între ei o legătură, fie și falsă, mult mai solidă decât cea într-un totu inconsistentă dintre o fată de moravuri și un client. Și tocmai asta-l măgulea, Antonio simțea o plăcere imensă pentru orice îi îngăduia, într-un fel sau altu, să intre în viața lui Laide, complicata lume ambiguă interlopă și îngrozitor de milaneză.

Pricepea totuși cât îi venea lui Laide de comod să-i atribuie rolul unchiului. Un alibi care-i permitea să facă amor cu unul și cu altu și în același timp să fie transportată de Antonio fără a scandaliza. Tare ar fi vrut să-i răspundă ceva portarului când acesta i-a pomenit de nepoată: „Nepoata? N-a fost niciodată nepoata mea.” Apoi s-a oprit la timp: ar fi făcut poate figura bătrânului încornorat și dus de nas. Fără să mai punem la socoteală că ea, Laide, dacă ar fi fost informată întâmplător, s-ar fi purtat ca o bestie, în stare cel puțin să-l trimită dracului în prezența tuturor.

Rumega la toate acestea când ea coborî. Era pusă la punct, bine machiată și pieptănată, îmbrăcată cu o rochie plisată și ducea în brațe un minuscul cățel maltez. În spate venea hamalul cu un geamantan, două valize mici, o beauty case și un pardesiu de piele întoarsă.

— Asta ți-e faimosul cățeluș?

— Să punem toate lucrurile în mașină? întrebă ea imediat, fără să-i răspundă, iar el observă că aruncă o privire în jur, să vadă dacă nu cumva și

alții, cu excepția hamalului, ar fi auzit întrebarea lui Antonio. Întrucât era foarte ciudat că un unchi nu mai văzuse până atunci cățelușul nepoatei.

Își dădu chiar seama că Laide se oțărâse: grăbi pasul pentru a se depărta de hamal și îi spuse:

— Dacă urăsc ceva e să vorbesc despre lucrurile noastre în prezența străinilor!

— Ce lucruri? Ce-am spus?

— Nimic, nimic, spuse ea încet, pentru că hamalul se apropia, în anumite privințe voi, bărbații, sunteți niște cretini perfecți.

Se însenină din fericire când zări dinaintea hotelului spyder-ul roșu care aștepta, inflăcărat în soarele de mai.

— E a ta?

— Nu. Mi-a împrumutat-o un prieten.

— Era de așteptat. Oare când ai să te hotărăști să-ți schimbi rabla aia veche?

Așezară valizele în portbagaj, apoi ea spuse:

— Auzi, fă-mi, te rog, o plăcere.

— Anume?

— Aici, la hotel, mi-a rămas ceva de plată.

— Cum s-ar spune, reglarea contului.

— Vezi cum ești? Imediat te gândești la ceva urât. Contul e deja achitat. Crezi că te-am adus de la Milano ca să-mi plătești hotelul? Să mă respecti puțin, știi! E nota portarului, or fi cam cinci mii de lire.

În realitate, erau cinci mii și două sute. Plăți. Se întoarse afară. Și pentru că nu era încă douăsprezece, el propuse să plece imediat, trebuia să fie după-masă la birou. În loc să mănânce aici la Modena, puteau foarte bine să se oprească la Parma, și la Parma erau restaurante bune.

— De ce? spuse Laide. Cine ne obligă să plecăm așa de repede? Putem să facem după ce mâncăm, pe autostradă ajungi foarte repede. Și-apoi, aș vrea să-l salut pe Marcello.

— Și cine-ar fi Marcello?

— Vărul meu. Ți-am spus-o de zece ori.

— Nu l-ai văzut destul zilele astea?

— Doar o dată l-am văzut! Are atâta de lucru la el pe șantier. Așteaptă să mă duc să văd dacă pot da de el.

Îl lăsă pe Antonio și se înfățișă la tezgheaua portarului. Ca să nu pară insistent, nu se urni din loc. Prin ușa de sticlă o văzu vorbind la telefon. Părea foarte satisfăcută. Râdea. El abia așteptă să termine. Aprinse o țigară. Văzu că își continuă telefoanele, o văzu râzând mai departe.

Laide a lăsat receptorul în furcă și revine la el pe trotuar, la umbra copertinei. Are o expresie fericită.

— Ei bine?

— Ei bine, nu știu dacă ți-am spus, trebuie neapărat să merg să salut o familie, au fost așa de drăguți cu mine, dac-ai ști, nu pot să plec fără să-mi iau rămas-bun.

— Atunci cine știe la ce oră ajungem să mâncăm!

— O, mie nu-mi pasă de mâncare! Putem face așa. În câteva minute sosește Marcello și mă conduce la acești prieteni. Tu poți să mergi între timp să mănânci. Apoi la două, două jumătate, ne găsim și plecăm imediat. Așa nu te fac să pierzi timpul.

— Vin special de la Milano să te iau și tu mă plantezi ca pe un câine.

— Hai, nu te supăra acum! Cum să fac eu atunci cu prietenii aceia?

— Și apoi, chestia aia cu Marcello nu-mi place deloc! E clar că ți-e văr așa cum îți sunt eu unchi! Ochii lui Laide s-au dilatat. De uimire și furie.

— Așa-i, pentru tine toate sunt târfe! Nu poți să ții la cineva fără să te întinzi cu el? Nici nu l-aș mai privi în ochi dacă nu m-ar respecta!

— N-oi vrea să spui că nu te-a sărutat niciodată!

— Porcul dracului, zice ea ieșindu-și din minți, păi, îmi închipuiam eu că o să-mi trântești una ca asta! Voi, bărbații, toți sunteți la fel! iar noi toate suntem obligatoriu niște putori! Nu, dacă vrei chiar s-o știi, Marcello nu m-a sărutat niciodată! E ca și cum am fi frați. Clar?

— Nu mi se pare că e cazul să te superi. La urma urmelor, ești liberă să faci dracului ce vrei!

— A, nu trebuie să mă supăr? Mă faci târfă și n-ar trebui să mă supăr?

— Și cine ți-a zis târfă?

— Tu, dacă tu crezi că vin cu tine și-apoi merg și cu el! El da, s-ar putea supăra dac-ar ști că noi doi...

Antonio e copleșit. Antonio o crede, e de necrezut, dar Antonio o crede, are o asemenea sinceritate și orgoliu rănit Laide asta! Ca să poți minți așa trebuie să fii un monstru, nu-i cu puțință ca unei fetițe ca ea să-i reușească o ficțiune așa desăvârșită, ar trebui să aibă o inteligență și o fantezie de Shakespeare.

— Mda, face Antonio împlânzit, iar lui Marcello cine i-ai spus că sunt?

— Unchiul meu.

— Un unchi care-a țâșnit dintr-o dată? Iar el te-a crezut?

— De ce nu m-ar fi crezut? Nu sunt toți ca tine. Dar stai... mi se pare că-i el.

XX

O privi cu un soi de frică. Nu. Marcello nu e un tip care să sperie pe nimeni, nici măcar pe Antonio cincantenarul.

Sosi pe un scooter, era îmbrăcat cu un prost gust discret, o cravată vărgată în galben și verde, o haină în dungii. Dar fața? Fața conta.

Fața corespundea descrierilor lui Laide. Era un tânăr mai degrabă înalt, mai înalt decât Antonio, însă ușor gheboșat. Dar fața? Fața conta.

Fața îi semăna, îi semăna până în cele mai ascunse detalii. Urât? Nu era urât. Mai rău. Inexpresiv, lipsit de viață, obtuz. Totuși, nu urât. Ochii, ochii mai ales. Fără zvâcnire, fără scânteie, nici măcar intenții ori subînțelesuri. Cumsecade, vag mocofan. Da, corespundea perfect.

Prezentările. Stânjeneală minimă.

— Auzi, zise Laide, știi unde e piazza? De-aici drept înainte să fie vreo două sute de metri până la panta în scări. Tu mergi la masă și apoi ne vedem în piazza.

— La ce oră?

— Acum cât e?

— Douăsprezece și douăzeci.

— Să fie la două și un sfert.

— Așa mult?

— Prietenii mei, știi, nu stau în centru.

— La două și un sfert? Te rog, însă, nu întârzia!

— La două și-un sfert. Ești atent?

— Da, da. De ce?

— Ți se vorbește și tu te gândești la altceva. Auzi, îmi faci un serviciu?

Antonio îl privi pe Marcello. Marcello părea absent, complet dus și apatic.

— Ce anume?

— Mi-l tii pe Pichei?

— Cățelul?

— Cum să-l duc pe motoretă? De altfel, e un înger, ai să vezi.

— Trebuie să-i dau de mâncare.

— Ei, nu contează, o să mănânce la Milano. Eventual, o păpică din puțin orez și carne. Dar, te rog, carne crudă și puțină, știi? E mititel Pichei al meu.

Laide se cuibări pe micul scaun al motoretei cu un salt grațios, ce dovedea o veche obișnuință. Marcello ambală. Ea îi făcu lui Antonio un gest de salut. Apoi se răsuci în față, păru că se sprijină de spatele lui, nu se întoarse să mai salute. El rămase țeapăn, în soare, cu cățelul în brațe.

Ceva dinăuntru lui parcă îi spunea: fii atent că nu-i în regulă, gândește-te, la vârsta ta, ea se duce pe motoretă cu un june de douăzeci și doi, douăzeci și cinci de ani și te plantează aici ca pe-un imbecil.

Și-ți lasă și cățelul. Înțelegi ridicolul? Înțelegi ce figură faci?

Stă dinaintea ușii hotelului ținând cățelul în brațe, în pragul hotelului sunt doi tineri angajați, în uniformă, cei de dinainte, și-l privesc. Nici uimire, nici batjocură, nici ironie. Totuși, se uită la el.

Intră în primul restaurant, unul destul de faimos, era cald, se așeză într-o săliță laterală unde nu era nimeni. Lăsă jos cățelul care, în ciuda micimii, era de o cumplită vioiciune.

Comandă șuncă, nu avea poftă de mâncare, mâncarea îl îngrețoșa. E singur. În sala mică, la două mese depărtare, se așeză un cuplu, păreau a fi străini. Ea, o blondă searbădă, deveni imediat interesată de cățeluș, chemându-l cu alinturi vesele. Cățelul nu-i dădu atenție.

Nu reușește să înghită, mestecă degeaba, în clipa asta ea unde-o fi? Era prea mult pentru el, ce-i mai păsa? Era prea mult la vârsta lui. Își închipui că ar fi intrat un cunoscut, l-ar fi întrebat cum așa, și cățelul ăla al cui era? Era prea mult, la vârsta lui. Comandă vițel la grătar. Poate grătarul va izbuti să-l înghită. Străina cea blondă nu mai dădea atenție cățelului.

Mersul de unul singur la restaurant îi fusese totdeauna nesuferit. Ca să nu meargă singur prefera aproape de fiecare dată să sară peste mâncare. I se aduse un grătar. Aduseră și papa pentru cățel. Era cald, lume multă, mâncau cu poftă, erau veseli, nenorociții. Unu și jumătate, era cald, încă trei sferturi de oră de așteptare. Era un restaurant de clasă, chelnerii umblau de colo-colo, lui Pichei nu-i plăcea papa.

O banană, ca desert, era lucrul cel mai simplu, banana era acră, o lăasă la mai puțin de jumătate. O cafea. Chelnerul, enervat de un asemenea client, îi aduse nota. Unu și trei sferturi. Încă o jumătate de oră. Și nu avea nici măcar un jurnal de citit. Așteptă restul îndelung, însă chelnerul nu mai venea, cățelul începu să-și frece lăbuțele de manșeta pantalonilor, voia să-i sară pe genunchi, îl luă pe genunchi, prinse să-l mângâie, se pricepea la câini. Și dacă ar fi pus capăt? Dacă ar fi descărcat valizele și câinele la hotel și-ar fi plecat? Înțelegea vag că un bărbat nu ar fi făcut altceva, un bărbat decent. Dar el nu mai era un bărbat, era un nenorocit, era un copil, mai rău decât un copil, era un vierme, o ființă jalnică, până și acest lucru îl pricepea

cu greu.

Cu un soi de rânjat interior își imagina scena. Ea, însoțită de verișor, sosește la locul de întâlnire și nu-l găsește. Dau o raită pe străzile din apropiere. Nimic, e deja două și patruzeci. Și dacă-i încă la restaurant? Se duc la restaurant. Nici aici. Și dacă s-a întors la hotel? De-abia intră Laide în hotel, că portarul îi adresează un surâs care poate exprima o mulțime de lucruri diferite. „Uitați, domnișoară, unchiul dumneavoastră a comunicat că trebuia să plece, își cere scuze că nu a mai putut aștepta...” „Și bagajele mele?” „Sunt aici, domnișoară.” „Și cățelul?” „E aici, domnișoară.” Și atunci ea se albește de furie și se stăpânește cu greu să salveze aparențele față de portar (ea crede că e nevoie de asta, ah, ah). Dar are chef să răbufnească cu toate înjurăturile și să i le scuipe în față javrei ăleia de unchi. Și acum? Fără o lețeai. Să vedem acum dacă Marcello!... Ea, care-i da lui Marcello din când în când, cu titlu de împrumut. Și furia. Și umilința. Și realizează că și portarul a înțeles tot și o privește cu o morgă și o superioritate pe care nu le arătase înainte. Căci e foarte limpede că ea este una din alea, iar povestea cu lucrul și fotografiile nu-i decât un alibi pueril. Imediat, când ea îl anunță că în seara aceea va mai rămâne la hotel, portarul îi spune că deja camera ei a fost ocupată și că altele nu mai sunt libere, iar când ea se înfurie și-l roagă pe portar cu un mic surâs cam prea explicit, îi spune: „Nu știu, domnișoară, doar ca să vă dau un ajutor personal, dacă vă mulțumiți pentru o noapte... vă putem aranja un pat la ultimul etaj.... Chiar alături de camera mea e o odăiță goală...” Ce lecție, ce sfântă lecție! Nu-i nicidecum un neghiob, cum s-ar fi crezut, unchiul Antonio, o fi îndrăgostit de o târfuliță, dar nu se lasă călcat în picioare de ea.

Antonio migălea cu voluptate această glorioasă fantezie, chiar dându-și seama că niciodată n-ar fi fost în stare de așa ceva. Și era ca atunci când cineva-și imaginează cele mai oribile lucruri, o catastrofă, un cutremur, un război, o boală cumplită, un dezastru total.

De ce la gândul de-a nu o mai putea vedea pune stăpânire pe el o cumplită angoasă? Ce s-ar fi făcut fără ea? Cum ar fi putut rezista? Laide era însăși lumea, viața, sângele, lumina soarelui, gloria, avuția, împlinirea viselor. Doar faptul că-i simțea pe genunchi cățelușul – din fericire adormise – îl consola. Căci jivina era proprietatea lui Laide și a o avea asupra-i era garanția că o revede pe Laide, fie numai și pentru un minut, nenorocit de cățeluș obraznic și încăpățânat, adorabil, păstrător al unei miraculoase investiții.

Chelnerul a adus restul, era două fără zece, să ne închipuim că între timp s-a dezumflat un cauciuc. Se ridică grăbit. Își zări într-o oglindă chipul urât, ostenit. Ce păcat. Cauciucul nu era la pământ. La două și cinci se afla în piață. Duse mașina în parcare. Dar nu putea să reziste așezat în ea, în așa hal ardea soarele. Coborî cu cățelul.

În mijlocul acelei piazza se găsea un dreptunghi de iarbă. Lăsă jivina să se plimbe în lesă, puțină lume în preajmă, totuși cineva se opri să privească, era un câine așa mic și delicat. Două și douăsprezece, și treisprezece. În fine! Peste două minute va apărea, va pleca împreună cu el, alături de el, în soare, doar ei singuri pe autostradă, pentru prima dată un fel de excursie împreună, și nimeni nu putea să-i supere, iar el va vorbi, se va hotărî să vorbească, nu mai putea continua așa, fie ce-o fi, nu putea să mai reziste cu acest du-te-vino, cu întâlniri din când în când, cu interdicția de a-i telefona, cu prețaluirea dragostei la douăzeci de mii rația, odată ajunși în mașină n-ar fi

fost nimeni să-i plictisească, nici acel dubios văr Marcello, nici rudele ei, nici zdrăhonii de la Due cu care dansa seara, nici codoașele. Ei singuri, în imensitatea câmpiei, iar el nu fusese niciodată în stare să vorbească unei fete spunându-i ceea ce inima ar fi vrut să-i spună, niciodată, niciodată, a fost tot timpul un nenorocit, dar acum ceva dădea peste margini, acum da, ar fi vrut să vorbească chiar dac-ar fi crăpat vorbind, era o chestiune de viață și de moarte, așa nu mai putea rezista.

Era atât de insuportabilă căldura la soare încât luă cățelul în brațe și porni spre trotuar, acolo unde își proiecta umbra casa din față. Două și șaptesprezece. Dintr-un moment într-altul. La vârsta lui, cu acel cățel ridicol în brațe, așteptând o fată de moravuri ușoare care, în timp ce el mânca la restaurant, era în pat cu iubitul, iar cu iubitul răsese mult și bine de el, imbecilul, care-ar fi înghițit toate gogoșile pe care era-n stare să le născocoască ea, și chiar în acest timp râdea, rășchirată pe bideu, în timp ce el își ștergea sudoarea călăritului. Și de ce nu? Ba bine că nu! În fond, totul putea fi adevărat, ba chiar este imposibil să nu fie adevărat, nicicând o fetiță ca ea n-ar fi avut un asemenea tupeu. Era adevărat. Dar de ce să-l faci să te aștepte așa, în mijlocul străzii, cu un cățel în brațe? Atât de puțină considerație avea Laide pentru el? De ce să-l umilească în felul ăsta? Dacă ar fi știut colegii lui, dacă prietenii lui l-ar fi văzut! Tocmai acest cățel mizerabil făcea situația ridicolă la culme. Două și douăzeci și cinci, zece minute întârziere. De ce? Era un bărbat de aproape cincizeci de ani, serios, stimat, reputat, un bărbat aproape important. Era un copil, era singur, era chinuit, era înjosit, nimeni nu-i știa durerea, nimănui pe lume, chiar dac-ar fi știut, nu i-ar fi fost milă de el. Cățelul tresăltă, se plictisise de stat în brațe, voia să se plimbe. Nimănui pe lume nu i-ar fi fost milă de josnica-i, de stupida-i durere, ba chiar l-ar fi luat în răs, până și vechii prieteni ar fi hohotit îndelung.

Chiar într-unul din acele momente când așteptarea chinuită cedează din oboseală fizică, iar ochii oboșiți nu mai privesc în jur, apăru motoreta lui Marcello cu Laide pe locul din spate.

— E trei fără douăzeci, spuse Antonio.

— Ei, acum iată-mă, răspunse ea, sigură pe sine, fără să clipească.

XXI

Marcello îi însoți pe motoretă până la poarta orașului, Antonio apăsă pe accelerator cu grija de-a scăpa de el și într-un anumit punct, unde nu mai era trafic, Marcello rămase în urmă.

Atunci Laide se așeză în genunchi pe scaun ca să poată privi înapoi și să-și agite brațul în semn de rămas-bun. Dacă ar fi plecat în China nu s-ar fi agitat atâta. Chiar dacă nu l-ar mai fi văzut de-acum înainte și n-ar fi fost mai apucată.

Înțelegea oare că pentru el, Antonio, acestea erau tot atâtea palme? Cum mai era posibil să creadă în verișorul timid, respectuos și cast?

În fine, Laide se așeză, dar o bucată bună de timp continuă să se răsucească înapoi, cu brațul drept ridicat a rămas-bun.

— Ei bine, acum ai terminat?

— Ce anume?

— Să-ți iei rămas-bun de la drăguț.

— Drăguț pe dracu! De câte ori să-ți repet că n-a fost nimic cu el? Știi că încep să mă satur!

— Ei, nu te supăra!

— Nu, pentru că de-acum te cunosc, când îți vări în cap o chestie, asta e și basta. Ca să-ți intre bine în cap, eu minciuni nu ți-am spus niciodată.

— Și-atunci, aia cu numele?

— Care nume?

— Că te numești Mazza în loc de Anfossi.

— Nu-i o minciună. La Scala mă cheamă Mazza. El tace. Asigurările lui Laide, că nu era nimic rău în ceea ce făcea, că la doamna Ermelina nu se mai ducea, că în subsol la Due era o atmosferă de familie, că Marcello n-ar fi îndrăznit s-o atingă, că la Modena mergea pentru „lucru”, că în viața ei totul era cum se cuvine și respectabil, toate alibiurile ei exacte până la zecimea de milimetru aveau extraordinarul efect de a-l calma, iar el rămânea convins, de parcă ar fi băut un filtru, în pofida continuelor și decisivelor obiecții ale bunului-simț.

Dar între timp era speriat să-i propună lui Laide pactul îndelung cugetat. Acest pact era pentru Antonio de importanță fundamentală, putea să însemne pentru el salvarea.

De unde veneau de fapt suferința, îngrijorarea, neliniștea, neputința de-a lucra, de-a mânca, de-a dormi? De ce Antonio nu mai era el, ci o ființă înrobătă și tremurândă, neputincioasă să reacționeze?

Dar motivul era prea limpede. Pentru că, desigur, ca să poată trai, avea nevoie de Laide, însă Laide nu-i aparținea în nici un fel, Laide pleca și venea, îi telefona și nu-i telefona, până acum, la drept vorbind, își ținuse cuvântul, dar dacă ar fi început să nu-i mai telefoneze? Ori să-i spună că-i va telefona, iar apoi să nu-i telefoneze? Pe scurt, era ceva bun, dar nesigur, pe care el nu putea conta. Și chiar din atâta nesiguranță îi veneau suferința și neliniștea.

O luă pe ramificația pentru autostradă și peste puțin începea marea curbă aeriană a intersecției, era un soare splendid, era ora trei și un sfert, să conduci o mașină decapotată de culoare roșie cu o fetișcană ispititoare și grațioasă, modernă, la curent cu tot ceea ce poartă fetișcanele foarte moderne, și nu numai atât: să ai alături ființa iubită, ea în persoană, femeia cea mai dorită dintre toate femeile din lume, ea obsesie coșmar fatalitate mister viciu taină modă viață interlopă metropolă perdiție dragoste, ea alături de el cu un batic albastru cu picouri albe înnodat sub bărbie, provocatoare și obraznică țărăncuță să meargă așa în mașină era superb păcat că acolo nu era lume, nimeni care să poată prețui minunatul său privilegiu de-a călători într-o amiază de mai într-un spyder roșu cu o astfel de fetișcană alături, fetiță și deloc fetiță, copilă și femeie, floricică și păcat și toate astea se vedeau dintr-o singură privire, oh să poți continua așa și să nu trebuiască să fii la muncă, și soarele să nu apună și strada să nu se isprăvească iar ea să nu se întoarcă la Milano pentru că desigur nu se grăbea, însă diseară i-a spus că trebuie să meargă să cineze la o mătușă iar el nu a insistat, dar se știe ce înseamnă mătușile pentru fetișcanele curajoase și fără prejudecăți lacome de bani, el nu a întrebat-o în mod sigur, ar fi fost ca o palmă supărăcioasă cum era, însă ar fi jurat că pentru seara aceea și-a plănuit o întâlnire, poate doamna Ermelina i-a telefonat special de la Milano era o ocazie nemaipomenită un domn de la Biella plin de lovele până în gât chiar așa cum îi trebuie ei discret unu' din ăia care pică la țanc bibicului care-i place nu se uită la zece mii în plus ori în minus și cine știe dacă nu te pomenești procopsită ca lumea, el ar putea să pice de la Biella de două ori pe

săptămână și-n rest ar fi fost liberă ca o zi de sărbătoare, de asta i-a telefonat lui Laide și nu alteia, pentru că Laide dacă voia știa cum să se poarte cu un client, mai ales că-i vorba de o persoană cuviincioasă și educată, i-ar plăcea și lui anume giumbușlucuri, dar la urma urmelor ce-i rău în asta? Ea, Laide, era o fată inteligentă și înțelegea din zbor cum stă chestia și nu făcea atâtea nazuri ca de-o pildă curvulița aia de Nietta care face pe delicata ieri a supărat o floare de industriaș cu atâtea Mercedesuri și șoferi, pe deasupra bărbat frumos care pe ea, pe Ermelina, n-o s-o mai caute niciodată, garantează asta, nu, nu, gata, își impuse Antonio, muncit de acele fantezii ale geloziei construite pe nimic, dar de ce nu? Laide a recurs la el ca s-o ducă la Milano cu arme și bagaje și câine la timp ca să fie acasă după-amiază și astfel să fie gata pentru seară, spălată, parfumată și cu lenjeria intimă schimbată ca să poată să-i sucească gâtul noului client, nu, nu, gata, între timp cățelul țășnise pe genunchii lui incomodându-l la volan, începea marele drum drept, ea, toropită de soare, se încolăcise cu capul rezemat de marginea superioară a geamului și părea gata să-i tragă un somn, poate – se gândi el – se resimțea după languroasa și delicioasa oboseală a amorului pe care-l făcuse ceva mai devreme cu Marcello, în timp ce el, Antonio, era la restaurant și se știe doar cât sunt de impetuoase și frenetice aceste îmbrățișări de adio înaintea unei lungi despărțiri. Dar dacă ea adormea acum, poate că lui îi trecea încărcătura de curaj frenetic ca să-i facă propunerea. De aceea, cu un năpraznic efort de voință, îi zise:

— Laide!

— Ce?

— Ascultă, aș vrea să-ți spun ceva!

— Spune-mi.

— Am nevoie de tine, îți mărturisesc, am nevoie să te văd.

— Păi nu ne vedem?

— Ba da, dar... eu aș vrea în alt fel... Mă rog, îți fac o propunere. Tu ascuți și te gândești... Apoi mâine, poimâine, când vrei, îmi răspunzi...

Ea tăcu.

— Ascultă. Eu îți dau cincizeci de mii de lire pe săptămână și ne întâlnim de două, trei ori săptămânal, în rest, nu te teme, te las liberă, nu vreau nici măcar să știu ce faci, iar dacă tu într-o zi nu poți îmi spui și dacă trebuie să pleci câteva zile de la Milano îmi spui, dar așa, vezi, eu știu că ne vedem în mod sigur și nu trebuie să facem dragoste de fiecare dată, e frumos să mergem și la cinema, la teatru, să luăm masa împreună... În rest te las liberă... Se înțelege că dacă tu ai termina-o cu doamna Ermelina și toate escapadele de genul ăsta aș prefera să înțelegi și tu, ți-am spus că te iubesc cu adevărat...Mă rog... acum tu gândește-te la asta și să vorbim de altceva, ori dacă vrei trage un pui de somn.

Deodată ea, cu un gest sigur și hotărât, întoarse capul să-l privească:

— Nu-i nevoie să mă gândesc, spuse. Sigur că accept.

Un flux nou de viață, o eliberare, neliniștea dispăru într-o străfulgerare, lumea își înfățișa vechile-i necazuri, renăștea dragostea de muncă, arta, natura, lucruri frumoase, ușurarea fu atât de impetuoasă și răscolitoare încât Antonio însuși rămase uluit. Infernul său se datorase unui fleac atât de mărunț?

Da, situația se răsturnase brusc. Acum ea se afla dedesubt, el era cel care domina. Nu se întrebă dacă nu fusese josnic să iasă victorios din duelul de dragoste numai pe temeiul banilor. Consolarea, fericirea erau atât de mari,

încât modalitatea de-a le dobândi nu mai avea importanță.

XXII

Dar chiar în momentul în care o lăsă dinaintea casei din Milano cu valize, genți, trusă de farduri și cățel și ea dispăru îndărătul ușii de la intrare, iar el, socotindu-se eliberat de neliniște, își îndreptă gândul spre restul vieții, munca, familia, mama, prietenii, orașul cu toate distracțiile lui cotidiene și se aștepta să simtă din nou gustul zilelor de altădată, poate atotcuprinzătoarea tihnă banală, siguranța de zi cu zi, de mulțumire burgheză, pe calea liniștită de-acum care-l purta spre satisfacții progresive în carieră, își dădu seama deodată că e singur.

Singur, și nu era nimeni în măsură să-l ajute și nici să-l înțeleagă, poate nici să-l compătimizească. Și munca, familia, prietenii, serile în anturaj nu-i mai spuneau nimic, împrejurul lui totul era gol și lipsit de sens. Nu se eliberase, iată problema, nu se eliberase deloc. Gândul la ea – chin, îngrijorare, neliniște, nefericire totală – îl stăpânea ca înainte.

Mai rău ca înainte, pentru că pactul cu Laide – chiar dacă el încerca să-l nege – îi dădea acum un vag drept asupra ei, din după-amiaza aceea el nu mai era amicul ocazional sau clientul afectuos, era ceva mai mult, un soi de amant oficial sau protector (la urma urmelor, dac-ar fi fost sincer, ar fi mărturisit că i-a oferit un stipendiu tocmai în scopul de a-i aparține cel puțin parțial, că depinde de o continuitate pe care înainte nu o putea pretinde, da, acel gen de drept pe care-l au gentilomii petrecăreți* asupra întreținutelor, degeaba își spunea că situația lui e diferită, că el îi lasă deplină libertate, că îi cere doar să se întâlnească ceva mai des cu el cu certitudinea că n-o pierde de la o zi la alta cum era posibil până acum, da, Antonio Dorigo, artistul fără preju-decăți, s-a făcut și el un gentilom petrecăreț, și-a asumat mizerabilul rol care întotdeauna îi păruse sinonim cu mediocritatea și impotența.

*În original commendatore, folosit cu accepția consacrată de persoană petrecăreață, iubitoare de plăceri.

Mai rău ca înainte, pentru că acum embrionul acela de supremație făcea și mai greu de suportat libertatea lui Laide, îl făcea și mai gelos. În fond, până astăzi, întâlnirile cu fata erau niște concesii minunate, un privilegiu, până astăzi el fusese în afara lumii lui Laide, exista un fel de zid care-i ascundea viața cu relativ mister, iar el nu prevedea că le va putea cunoaște, familia lui, primele iubiri, logodnicii, „turele” cu proxenetetele, serile la Due, dubiosul angajament de la Scala, numai că din când în când ea ieșea ca să-l întâlnească pe el. Afară, Antonio aștepta neliniștit, de fiecare dată când Laide apărea era o nebănuită ușurare. Apoi ea intra din nou în lumea ei, el nu mai știa nimic despre ea și renunța s-o aștepte.

Dar acum în zid se deschisese o mică ușă, el intrase, abia câțiva pași, iar acolo era o beznă de nu se vedea nimic, mai întuneric decât atunci când se afla în afara zidului. Totuși intrase, poate puțin, puțin de tot se impusese în viața ei și e fericit de asta ca de un pas înainte, ca de o cucerire, totuși e mai rău ca înainte, acum el nu mai e un străin, într-un anumit sens ar avea dreptul să știe și nu știe, nu poate nici chiar să întrebe ori să cerceteze de teamă să nu strice totul aoleu dacă Laide ar bănuși că pentru cele cincizeci de mii de lire mizerabile pe săptămână el s-ar socoti îndreptățit să facă pe

stăpânul, nu i-a spus chiar el însuși că o lasă liberă? Așa că și mai mult decât înainte se îmbulzesc și se răsucesc puținele lucruri povestite de Laide despre ea însăși, lucruri cumplite care-l ardeau pe dinăuntru într-un mod greu de explicat în care se adunau laolaltă milă, gelozie, mânie, destrăbălare și care îi ațâțau dragostea. Crâmpeie scârboase și ambigui, adevărate și false, poate chiar inventate de ea cu o subtilă maliție instinctivă, pentru a-l excita, pentru a părea mai interesantă, pentru a se dovedi sigură pe ea, dincolo de bine și de rău, amestec de nerușinare provocatoare, sete obscură de viață, dorința de-a se răzbuna pe soarta umilă, orgoliu popular, candoare de fetiță. De pildă:

Povestește că a intrat la Scala foarte mică, când avea abia patru ani. Nu mai era nici una atât de mică. Mama voise aceasta, iar la școala de dans toți o chemau „iuțilă”*. Erna Allasio, care era directoare pe vremea aceea, o îndrăgise. Și încet-încet devenise foarte bună. Absolvisc cu succes și făcuse uneori chiar și câte un solo, ca primele balerine. Însă dansul o obosea îngrozitor. Uneori se simțea rău și reușea cu greu să se stăpânească, până când într-o seară – se prezenta Vechiul Milano – s-a prăbușit dintr-o dată, au trebuit s-o ducă pe brațe, a venit medicul care a diagnosticat boala de inimă. Ea voise totuși să continue, cu eforturi tot mai cumplite, iar acum avea o inimă distrusă, de pildă, la munte nu mai putea merge, o mie două sute de metri îi erau de ajuns ca să se simtă rău. De aceea s-a hotărât să renunțe. Dar când Antonio îi puna întrebări pe tema asta era evazivă. Nu se înțelegea dacă plecase de la Scala definitiv sau conti-nua să lucreze acolo. Câteodată: „În dimineața asta am fost la repetiție” sau „Diseară e repetiția generală” sau „Diseară lucrez”. El verifica în program, dar aproape niciodată nu corespundea. Dacă el insista, o apucau nervii. Pe scurt, toată viața ei de balerină era învăluită într-o ceață.

*Rattin, în original, derivat de la ratto, „repede, iute” cu sensul de mișcare rapidă, agilitate.

Și era neîndoielnic că fusese balerină, știa prea multe lucruri despre Scala, cunoștea prea multe nume, obiceiuri, furnizori de maiouri-ciorap și poante. Dar pe Dorigo îl apucase îndoiala și credea că de o bună bucată de vreme Laide nu mai era la Scala, iar gândul că Laide nu mai era balerină nu-i plăcea, e chiar păcat, calitatea de balerină a teatrului Scala ar onora-o, i-ar da mai mult prestigiu, ar scoate-o din nenorocita turmă a fetelor de trotuar, ar face din ea o artistă în loc de o curviștină fără nici o patalama, ar situa-o într-o lume mai bună în panorama orașului Milano a cărui încarnare Laide părea a fi, un steguleț grațios și obraznic fluturând deasupra împrăștiatului fundal cu acoperișuri și turla de biserici și coșuri de fabrici, deasupra curților ascunse, a vechilor grădini, a poveștilor, superstițiilor, mizeriilor, sunetelor, delictelor, sărbătorilor. Și totuși, sunt prea multe contradicții și lacune. E cu putință, printre altele, ca în corpul de balet al Scalei, faimos în toată lumea, să fie angajată cineva care seară de seară face un număr într-un night club mai mult sau mai puțin deocheat? Acum Antonio se îndoiește până și de faptul că a văzut-o cu adevărat pe scenă la repetiția generală de la Steaua serii. Pe moment nu se îndoiește. Dar nu putea să fi fost o autosugestie? E atât de ușor să încurci fetele între ele, ajunge ca pieptănătura, machiajul, îmbrăcămintea să fie altele, iar acolo, la repetiție, toate aveau pieptănături

ciudate. Și apoi, cum să poți explica faptul – de neexplicat – că Laide, dacă era ea într-adevăr, nu-l învrednicise nici măcar cu o privire, de parcă el nici n-ar fi fost de față? Ce explicație să dea când colega, apropiindu-se de ea, i s-a adresat cu Mazza, pe când ea se numește Anfossi? Cum să explici faptul, dacă doamna Ermelina spusese adevărul, că Laide fusese la patru la Ermelina chiar în ziua repetiției, chiar atunci când el crezuse că o vede pe scenă dansând hora spiridușilor? Și altă amintire: după reprezentație, ceruse de la fotografii Scalei fotografia celor nouă spiriduși în costume, dar nu izbutise s-o recunoască pe Laide; sigur, cu machiajul acela, cu costumul nu era ușor să te dumirești. Pe puțin două din ele puteau fi Laide. Frumos era că el, după câțva timp, când îi arătase fotografia lui Laide, întrebându-o: dar mi-ai putea spune care ești tu?, ea făcu o mutră ofensată și zise: „Asta-i binele pe care mi-l dorești? Nici măcar nu mă recunoști!”

Aceste ciudățenii pe care Laide le justificase de îndată fără urmă de jenă, dar cu relatări destul de absurde, dovedeau, ca și alte lucruri, că fata nu mai era la Scala. O singură enigmă nerezolvată: cum oare, după premiera baletului, la telefonul lui Antonio care dorea s-o întâlnească pe Laide, Ermelina i-a zis în glumă: „Bravo, Laide mi-a spus că v-a văzut în avanscenă, chiar deasupra scenei, mi-a spus că erați singur-singurel”, iar asta era adevărat, directorul administrativ îi dăduse permisiunea să stea în loja lui în care nu se mai afla nimeni. Pe de altă parte, era exclus ca Laide să fi asistat la spectacol de la galerie sau din altă lojă; unde mai pui că el, timid ca totdeauna, stătuse puțin retras, din care cauză doar de pe scenă sau din lojile de vizavi putea fi văzut. Ori să fi avut Laide o amicică printre balerine, care o ținea la curent cu toate? Ca să-și astâmpere curiozitatea, Antonio ar fi putut cere informații direct de la școala de balet, cu siguranță nu l-ar fi refuzat. Dar acum, odată terminate pregătirile baletului, nu mai avea nici un alt motiv să frecventeze scena și școala de balet. Ar fi părut destul de ciudat să meargă acolo, în inima lui știa deja răspunsul: i-ar fi răspuns că Anfossi Adelaide nu era. Poate că ar fi adăugat: fiți atent cu individa asta, a fost dată afară acum trei ani pe motive pe care e mai bine să le trecem sub tăcere. Da, garantat, i-ar fi spus ceva de genul ăsta, iar pentru el, Dorigo, ar fi fost mai rău. Nu, e mai bine să nu cerceteze, mai bine să-și liniștească sufletul. Cu atât mai mult cu cât Laide ar fi născocit vreo nouă balivernă, cu Laide n-o scoteai niciodată la capăt.

Povestea că a fost cu Scala în turnee în Germania, Anglia, Africa de Sud, Egipt, Mexic, New York, unde luase parte la o filmare. Însă, dacă-i ceri amănunte, nu-și mai amintește nimic, dac-o întrebi unde a fost cazată nu-și amintește nimic. În schimb, știe o grămadă de lucruri despre marile hoteluri din Italia, în fiecare oraș a frecventat doar hoteluri de lux. Cum așa? Scala vă caza așa de bine? „A, nu, sigur, dar eu mergeam pe cont propriu și plăteam diferența.” Cunoaște și hotelurile de pe Riviera, spune că la Bristol de la Santa Margarita sau un alt loc identic sunt niște camere așa de simpatice, toate cu baie, desigur. Din două în două, comunică între ele. El, firește, n-o întreabă cu cine a stat. Ar răspunde, ca totdeauna, că a fost în vilegiatură cu mama sau cu bunicul sau cu alte rude vârstnice și cumsecade. Antonio se gândește însă la week-ends picante cu fii de miliardari sau cu industriași bătrâni cam greoi din cauza anilor și a muncii, care se îmbracă la Caraceni, foarte soignes, la zi cu electrocardiogramele săptămânale, dar cu mâini mai degrabă grase, păroase și asudate, care gâfâie, în timpul acuplării, storc cu

lăcomie țâțișoarele ei de copilă.

Imediat după ce Laide s-a certat cu doamna Ermelina, au mers la o amică a lui Laide, o anume Flora care avea un mic apartament prin piazza Napoli. Antonio o cunoștea pe Flora, se culcaseră de două sau de trei ori, era o fată mlădioasă, păcat că avea o față cam prea lungă, corpul însă era superb, spunea că e studentă la Drept. Când Antonio și Laide au fost să facă amor acasă la ea, Flora nu era acolo. Au început să vorbească despre ea. Laide știa foarte bine că Antonio o cunoaște, dar nu-i păsa deloc. Povestea că Flora avea pe unul care o întreținea la hotelul Gallia și-i strecura o jumătate de milion pe lună; și totuși, ea se făcuse „de rahat” cu o tâmpenie, dintr-un capriciu a dus totul de râpă și s-a umplut de bălăcăreli. „Ah, dacă mi s-ar întâmpla o situație la fel, eu l-aș ține bine, eu nu-l las să-mi scape.” „De ce? S-a lăsat surprinsă cu altul în pat?” „Nici măcar. Trebuie să fi fost un capriciu, nu-mi aduc-aminte acum.” „Și cine era? Un bătrân?” Ea râde: „Păi, n-o fi avut douăzeci de ani, dacă-i dădea jumătatea aia de milion!” „Și dacă ți-ți-ar oferi cineva tot atât, ai accepta?” „Ei, și tu, acum gata... sper că nu mă pui alături de târfa aia... n-am mai văzut pe nimeni ca ea să se târguiască.” Între timp îndepărta cuvertura de pe pat, împăturind-o cu grijă, se vedea că ține să facă lucrurile ca lumea ca să rămână în bune relații cu Flora, ba chiar făcea ordine, așezând la loc în rastel discurile îngră-mădite pe un scaun, agățând un capot alunecat pe jos, golind scrumierele. Antonio: „Dar mi-a spus că e la universitate,” „Da, la universitatea de regulat... E așa de ordinară. Îi plac și femeile.” „De ce? A încercat și cu tine?” „Ei, eu credeam că joacă teatru, voi bărbații vă excitați la anumite scene, numai că...” „Ați fost amândouă cu un bărbat?” „Singura dată, și-o jur, doamna Ermelina insistase atâta.” „Și cine era el?” „El? Nu-mi aduc aminte.” „Iar Flora o făcea la modul serios?” „Dac-ai fi văzut cum s-a pus să mă sărute, părea înnebunită de plăcere.” „Și tu, ai acceptat?” „Nici vorbă, mie-mi făcea scârbă!” Purta discuția pe un ton glumeț, însă la fiecare propoziție un nod uriaș în inima lui Antonio, profanare, rușine, gelozie cu atât mai amare, dată fiind candoarea deșucheată cu care Laide povestea destrăbălările. „Și cât o fi câștigând Flora?” „Bani face, cu siguranță. Dar trebuie să vadă de familie, o sug din toate părțile. Așa că e mereu lefteră, până și la mine e datoare cu cincisprezece mii de lire.” „Cum așa? Ți-a procurat pe cineva? Acum face și pe codoașa?” „O treabă veche. Noi doi nici măcar nu ne cunoșteam. De altfel, nimic rău. A fost pentru o excursie.” „O excursie care s-o fi terminat în pat, așa-i?” „Tu, gata! Nici vorbă! Pur și simplu o excursie! Ea avea o obligație și n-a putut să vină, așa că m-a rugat pe mine.” „Ei, dacă era unul care plătea, cred că n-ai făcut-o gratis!” „Nu ești deloc politicos, ia vezi... tu, când e să jignesti...” „Dar scuză-mă, mi se pare că nu trebuie să fii rău intenționat ca să-ți închipui...” „Să-ți închipui o laie !Crezi că toți sunt ca tine? Furio Sebasti, de pildă...” „Cine-i acest Sebasti?” „N-ai auzit de el? Cel cu fabrica de robinete.” „Bogat?” „Să ai tu averea lui! Are un yacht la Portofino în care încap treizeci de invitați.” „Și tu, ai fost la bord?” „Eu nu. Dar el îmi telefonează uneori, mă duce la restaurant și pe urmă poate la teatru, și de fiecare dată îmi dă douăzeci de mii.” „Pur și simplu? Numai că te-a scos la distracție?” „Păi eu pierd o seară, nu?” „Și îți dai telefon des?” „Să tot fie două luni de când nu-l văd. E mereu plecat în lume.” „Și cum, el îți poate telefona, iar eu nu?” „El e prieten cu fratele meu. Dar mă plictisesti de moarte cu întrebările astea! Ce mai vrei să știi?”

El tace. Cine știe ce excursie! Prezentările când ea apare la întâlnire.

Desigur doi bărbați și două femei, „A, ești prietenă cu Flora? Arați bine. Bravo." Urcă în mașină. „Ei, știi că sunt mulțumit că Flora n-a putut să vină? Ești chiar genul de păpușă care-mi place. Eu nu pot să sufăr țâțoasele. Pe când tu... nu te superi, sper... Ei, la dracu', stai o clipă... doar nu ne vede nimeni...așa, cuminte... și acum, în timp ce conduc, îți pui mânuța aici." O mânie, o turbată neputință la Antonio în timp ce reconstituie scena în imaginație. Dar Laide îl scutură: „Poți să-mi spui de ce faci mutra aia? La ce te gândești?"

Prima dată când Antonio o dusesese în casa lui Corsini, Laide îi arătase vânătăi pe brațe și pe coapse. „Cum ți le-ai făcut?" „La numărul de la Due", a răspuns ea cu un strop de orgoliu. „El, balerinul, îmi dă un brânci la un moment dat, iar eu mă rostogolesc pe jos. Încasezi ceva vânătăi când faci blues." „Și aseară ai fost?" „Da, de ce? Stai, ar trebui să-mi faci un serviciu. Când ieșim, condu-mă la Târgul de Mostre, oricum, e la doi pași." „Pentru ce?" „E un prieten, unul din cei care vin mereu jos la Due, care m-a condus ieri seară acasă și mi-am uitat în mașina lui brățara și ceasul" „Cum așa?" „Dădeam zor să mă îmbrac și să ies. Le-am luat în mână și le-am pus pe scaun." „Mi se pare cam ciudat." „Tu imediat cu gânduri de-alea! E doar un bun prieten și când spun prieten înseamnă că nu-i nimic altceva," El nu insistă, nu mai vorbesc despre asta, dar când ies el nu rezistă dorinței de-a rămâne încă puțin cu ea, chiar dacă întârzie la birou. Nu-l reține nici rușinea de-a o conduce la un bărbat care poate cu o seară înainte, pe întuneric, în mașină... (Nu, scumpule, nu aici, nu în seara asta... nu-mi place în mașină... Fii atent că-mi strici fusta... Ei, atunci așteaptă să-mi scot brățara...) îl găesc așezat la un stand de electrocasnice, se ridică, le iese înaintea, e un ins spre treizeci de ani destul de șters. „Dar mi-am lăsat mașina pe via Domodossola, e cam departe." Laide lui Antonio: „Atunci, vii și tu?" „Nu, e târziu, e mai bine să plec." „Atunci ciao, poate trec pe la birou să te salut. Ciao, ciao. Și mulțumesc." Bărbatul și Laide se îndepărtează. El pleacă singur, deja mâhnirea și exasperarea revin cu putere, ca apa dintr-un recipient închis dintr-o dată, dar acum nu mai e capac, iar presiunea din adânc se dezlănțuie. De ce îl expune Laide unor situații atât de umilitoare? O face dinadins? Se amuză chinându-l? Ori o face cu inocență fiindcă-i pare că nu-i nimic rău în asta? Între timp, el se simte alunecând tot mai jos, își amintește de profesorul Unrath din îngerul albastru*. Oh, ce poveste adevărată! Când a văzut filmul, în vremea risipitoareii lui tinereți, i s-a părut neverosimil. Un respectat profesor de gimnaziu să se degradeze într-atât! Acum înțelege. Dragostea? E un blestem care cade pe capul tău și e cu neputință să rezisti.

* Film inspirat de nuvela lui Thomas Mann, Profesorul Unrath, ecranizată de Sternberg sub titlul amintit.

Îi povestea că mama n-a iubit-o niciodată. Când era mică, îi făcea rochițe foarte frumoase, îi dăruia jucării minunate, dar numai ca să facă figură frumoasă în ochii vecinilor. Dar n-o iubea. Din orice motiv o izbea în cap cu încheieturile degetelor, făcând-o să sufere cumplit, iar de atunci Laide a suferit mereu de dureri groaznice de cap. Mama n-o iubea, dimpotrivă, o ura. Și-l ura și pe un băiat care era logodnicul ei, un copil tare bun, iar în ziua în care băiatul acesta a murit într-un accident de motocicletă, mama a aflat cea dintâi și i-a telefonat imediat lui Laide care era la Scala. „O veste bună", i-a

spus, „cu voia lui Dumnezeu iubitul tău s-a făcut praf cu motocicleta. Pe loc. Sunt chiar mulțumită." Atunci ea s-a dus la toaletă și și-a tăiat venele de la încheieturi cu un briceag, apoi, ca să nu observe ceilalți, și le-a bandajat și a ieșit în fugă. Dar sângele ieșea în valuri și a căzut leșinată la Galleria. Au dus-o atunci la spital și a rămas la spital luni întregi. „E posibil?" zicea el. „De ce să te urască așa? Nu făcea niciodată un gest de bunătate?" „Știi când era drăguță? Când aduceam bani acasă." „Și nu te întreba cum i-ai câștigat?" „A, păi ea nu se uita la fleacuri! Că veneau dintr-o parte sau din alta pentru ea era la fel, era de-ajuns să fie bani. Atunci era drăgăstoasă. Laidina-n sus, Laidina-n jos. Ce javră!" „Și nu bănuia ce viață duci?" „Știa mai bine decât mine. Dar ce-i păsa ei de mine? De vreme ce intrau lovele în casă."

Povestea că, întrucât sora ei așteaptă un copil, trebuie să-și caute casă pe contul ei. Și firească, fără să i-o spună, conta pe el, Antonio. Antonio întrebuse cunoscuții, iar un coleg îi oferise un mic apartament, tip garsonieră, la care urma să renunțe luna viitoare. Antonio și Laide au fost ca să-l vadă, dar ea a luat-o la fugă imediat. „Te rog, nici să nu te gândești! Știi cine stă la etajul de deasupra? Matilde."

„Și cine-i Matilde asta?" „Păi cum, că doar ți-am spus (de fapt, nu era adevărat)! O casă de-aia." „Și ai fost acolo de multe ori?" „Aia avea un anumit specific. Clienții veneau cu toții de dimineață, la zece, la unsprezece." „Cum așa? Negustori care veneau din provincie?" „Nu nu, erau niște domni adevărați, tipi subțiri. Mi-amintesc că era unu', un tinerel deloc urât, care făcuse un fix pentru mine. În fiecare dimineață, pricepi? Zece zile la rând. Apoi m-am săturat." E chiar o candidă vanitate în cuvintele lui Laide, e ca o fetiță care se laudă cu succesele școlare. „Și închi-puie-ți", adaugă, „ultima dată am ieșit cu o jumătate de oră înainte de sosirea poliției. Închipuie-ți, minoră cum eram!" „Și ce s-a întâmplat?" „Mie, nimic. Ea, Matilde, a stat la răcoare șase, șapte luni, s-a scris despre asta în toate jurnalele." „Și locuiește tot aici?" „Nu știu precis, pentru că nu am mai avut relații cu ea, dar cred că da. Ce-ar mai fi să și stau în aceeași casă!"

Într-o zi, când erau în mașină, Laide i-a cerut să oprească la un chioșc de ziare ca să cumpere o revistă de modă. Cum are revista în mână, îi arată coperta: două fete în costume de baie pe o plajă, una în picioare și alta lungită pe nisip. „Păi cum? Nu mă recunoști?" „Care? Cea în picioare?" „Sigur, nu vezi că sunt eu?" Antonio rămâne perplex: tipa îi seamănă, nu-i nici o îndoială, însă Laide are nasul mai pronunțat și gura mai subțire. „Nu vezi ce buze rotunde? Nu sunt deloc ale tale." „Bravo, da' tu nu știi cum ne machiază înainte de-a face poza! Apoi e nevoie să ții gura într-un anumit fel. E de-nțeleș că e greu să mă recunoști." „O fi." „Cum o fi? Cine-oi vrea să fie dacă nu eu?" Mai târziu, când se despart dinaintea casei ei, Laide adună revista de pe scaunul din spate, îi arată din nou coperta, exclamă radioasă: „Doamne, ce șoricel frumos ai!" El ar putea să jure că nu-i ea frumoasa în costum de baie, privind mai bine a observat că și forma urechilor e diferită, dar nu îndrăznește să insiste. Dimpotrivă, crede și el. Nu, nu e cu puțință să fie o minciună, dacă ar fi o minciună Laide ar fi avut un alt ton al vocii, n-ar putea fi atât de fermă și categorică. Sau Laide însăși, fără a fi pozat pentru fotografie, va fi sfârșit prin a se convinge că frumoasa de pe plaja e chiar ea însăși?

Într-o zi i-a povestit că Fabrizio Asnenghi, cel mai tânăr dintre conții Asnenghi, avea o slăbiciune pentru ea. Foarte bogat, spune, are un mic

apartament încântător pe lângă via XX Settembre. Un tip foarte distins, foarte politicos, pe deasupra un bărbat frumos, sigur, puțin cam plicticos. Când se duce la el, înainte de-a trece la treabă, trebuie să stea acolo mai bine de-o oră și să asculte discuri în timp ce el își fumează pipa și bea whisky. Și apoi, de fiecare dată, o conduce acasă cu o Flaminia Sport și-i pune în gentuță un cec de cincizeci. Uneori Fabrizio dă niște petreceri cu o grămadă de lume, toți piliți, se întâmplă fel și fel de chestii. „Ah, te duci și la orgii?” zice Antonio, căruia i se taie respirația. „Ei, aiurea!” „Fetele sunt toate goale, îmi închipui.” „A, da, sunt și din alea care fac streaptease, fete din lumea bună, de-ai vedea! Dar eu nu, știi? Știi ce fac eu? Mă așez la bar și prepar băuturile. Mă așez la bar și nimeni nu mă urnește de-acolo, chiar dacă se distrează pe seama mea.”

Erau crâmpiele risipite ale unui portret pe care Antonio nu reușea să-l descifreze. Lucruri triste, mizerabile, abjecte poate. Cugetând la ele, nu-i ieșea decât o figură suptă, jalnică, agățată cu lăcomie de iluziile ieftine ale revistelor de proastă calitate. Era bună? Era generoasă? Răspândeă vreo lumină? Nu. Cu cât Antonio își ostenea mintea gândindu-se, cu atât mai mult Laide îi apărea drept un caz disperat. Ore în șir, lungit pe pat, Antonio fixa pe tavan două crăpături ale tencuiei în formă de 7, ciudat de identice. În aceste crăpături de formă neregulată se concentrau obsesia și pătimirea lui. Cuvintele, gesturile, imaginile ei i se întorceau dinainte în timp ce el contempla două crăpături subțiri de deasupra, batjocoritoare, rele, pline de filosofie. Își repeta, cuvânt cu cuvânt, tot ceea ce ea îi spusese, exclamații, lucruri stupide și banale, anecdote, amintiri din copilărie. Totul se aduna parcă într-o conjurație pentru a o defini drept o fată nefericită, pierdută în fluxul puternic al cetății care, pe zi ce trece, târăște bărbați și femei și îi devoră. Doamne, de ce o iubea așa? De ce nu se putea lipsi de ea? Ce-i putea ea oferi? Totul părea să răspundă nu, că Laide nu putea fi pentru el nimic altceva decât umilință și mânie, că prin ea i se deschidea larg prăpastia.

Și totuși, în fetișcana aceea nerușinată și abilă strălucea o frumusețe pe care el nu izbutea s-o definească, atât era de diferită de toate celelalte fete de vârsta ei, gata să răspundă la telefon. În comparație cu ea, celelalte erau moarte. În ea, în Laide, trăia minunat cetatea, dură, hotărâtă, arogantă, nerușinată, orgolioasă, insolentă. În degradarea sufletelor și lucrurilor, printre sunete și lumini pline de echivoc, în umbra amenințătoare a scârilor de bloc, între pereții de ciment și de ipsos, în dezolarea frenetică, se ivește o floare.

XXIII

Amiază în apartamentul lui Corsini. Laide, complet goală, stă pe marginea patului și, privindu-se într-o oglindă așezată de ea pe o măsuță, își aranjează sprâncenele cu o pensetă. Despuierea și colindatul goală pușcă prin casă nu o stânjenesc deloc. Nerușinarea ei e așa de categorică încât își pierde orice maliție. Și Antonio e gol. Ghemuit pe pat la spatele ei, îi urmărește treaba, nerăbdător. De cel puțin o jumătate de oră a început să se dichisească. Pornind din mijlocul frunții până la tâmpile, își smulge firele de păr unul câte unul, ca sprâncenele să păstreze bine distanța; iar apoi le rectifică și conturul, subțindu-le. Cine a învățat-o? Sigur, așa, fruntea pare mai largă.

Ea e concentrată asupra operațiunii, nu-i pasă de Antonio care suferă.

Nu că ar fi obsedat de voluptate, indiferența ei îl exasperează.

— Laide, mai ai mult?

— Doamne, ce apucat, dacă abia am început! Ce se-ntâmplă? Azi plesnești să faci dragoste?

El stă ghemuit la spatele ei, îi privește fascinat chipul din oglindă, precizia mâinilor, mișcările buzelor și ale limbii în strădania concentrării. Deși Laide își ține spinarea puțin îndoită, țățișoarele îi stau în sus drepte și tari, iar pântecul nu-i face cute.

Ca să reziste, Antonio trebuie să se stăpânească. Nu-i dorință, e mânie. Se gândește: dacă o face dinadins? o distrează să mă ațâțe și să mă umilească? Ori pur și simplu nici că-i pasă de mine? Ori amândouă la un loc? Ar fi așa de normal ca în poziția asta eu s-o cuprind pe la spate, prinzându-i sânii în mână. Mai bine nu. Ce-ar mai ieși! Și eu, care stau ca un cretin s-o privesc! Să mă duc de-aici, să încep să citesc o carte, dacă nu s-ar mai simți atât de interesantă ar veni poate să mă caute. Dar nu sunt în stare.

— Una aproape am terminat-o, spune ea.

— O ce?

— O sprânceană. Sper că ești mulțumit, iar pe dreapta o fac mai repede.

— De ce mai repede?

— Nu știu, pe partea asta lucrez mai bine. El se gândește: ce rău am făcut de mi se-ntâmplă una ca asta? În toată viața lui nu s-a aflat într-o asemenea situație. Nu s-a mai aflat gol pe un pat cu ochii holbați la o fetișcană cu treizeci de ani mai tânără, o curviștină impertinentă care n-are pentru el nici urmă de sentiment. Nu a mai suspinat pentru o copilă pe care o doare în cot de el, care nici măcar n-are nevoie de el pentru că poate găsi cu zecile de-alde el, care vine cu el pentru că deocamdată treaba e rentabilă. El, intelectualul rafinat, să se piardă în dosul unei ființe de asemenea speță! Și totuși, nu-i așa ușor. Și totuși, impertinența are ceva ce n-a găsit la nici una. N-a izbutit încă să priceapă. În copila nerușinată e ceva curat, sănătos și frumos. Ce anume? Nu e totul o fantezie literară? Tristul și purul adevăr n-o fi acela că el e pe punctul de-a deveni bătrân și se agață de Laide ca de ultima ocazie posibilă a tinereții pierdute? Acest ceva frumos, sănătos și curat nu înseamnă poate doar cei douăzeci de ani ai ei, părul lung și negru, sânii de copilă, șoldurile strâmte a la Degas, coapsele lungi de balerină? Nu se mințea pe el însuși?

Nenorocire, cineva mi-a povestit într-o zi că-și pierduse capul pentru o fată care se amuza bătându-și joc de el, iar el înnebunise, până când, într-o dimineață, s-a trezit și și-a dat seama că e cu desăvârșire și definitiv vindecat. Oh, dacă mi s-ar întâmpla și mie! iar ea mi-ar telefona, iar eu i-aș spune scuză-mă, dar azi nu pot, iar în ziua următoare la fel și așa mai departe. Ce s-ar mai înfuria, tinerica! Aș vrea să văd dacă atunci ar sta ore la rând să-și smulgă firele de păr în timp ce eu sunt nerăbdător să fac dragoste.

— Ia uite. Gata. Îți plac? zice Laide întorcându-se cu fața spre el. Apoi se ridică, puse la loc dulăpiorul, agăță la locul ei din baie oglinda, își puse penseta în geantă. Pentru că avea mania ordinii. Apoi, în loc să se-ntoarcă în pat (Antonio se lungise, așteptând s-o primească în brațele-i deschise), mută telefonul, îl puse în priză, merse din nou dincolo, se întoarse cu un Corriere în mână, îl deschise la pagina anunțurilor economice, îl împături cu grijă, începu să consulte ofertele de locuințe.

— Și-acum se poate ști ce faci?

— Nimic. E nevoie să mă agit, dacă vreau să-mi găsesc casă. Sunt aici

două, trei adrese. Lasă-mă să încerc.

— Și nu poți s-o faci după?

— Nu, după e prea târziu și nu mai răspunde nimeni.

— Hai, e deja o oră de când aștept.

— Pentru numele lui Dumnezeu, n-o să se sfârșească lumea dacă sosești la birou cu o jumătate de oră întârziere!

— Nu de asta.

— Dar atunci de ce?

— Tu măcar...

— Tu măcar ești o cretină vrei să spui și bine, sunt o cretină, sigur că eu n-am inteligența ta. Dar la ora asta, în loc să stau la discuții, aș fi dat deja două telefoane.

De ce era așa de jigodie? O clipă îi trecu prin minte să se ridice, să se îmbrace și să plece fără un cuvânt, ar fi fost o lecție minunată și binevenită. Dar a fost doar umbra unui gând. N-ar fi avut niciodată putere. Rămase acolo întins pe pat, cu un braț împrejurul mijlocului ei: iar ea, ce generoasă, îi dădea voie, în timp ce-și începea ancheta telefonică: "Pronto? Da, am telefonat pentru anunțul acela... ah, da? ...foarte amabil... Și unde se află?... La etajul trei, spuneți?... Da, aș putea veni peste puțin... vă găsesc la birou, domnule avocat?" Își compunea o voce educată și amabilă, cu un substrat de provocare și cochetărie. „Pronto? Da, telefonez pentru anunțul acela din ziar, aș dori să știu... Cum?... da... da sunteți domnul contabil Tamburini?.. Nu, mie mi-ar trebui pentru iulie... trei camere și dependențe?... poate pentru mine, știți, domnule contabil, ar fi un pic cam prea mare. Nu, nu, nu se știe niciodată... vin să-l văd cu plăcere... Nu, eu lucrez la Scala... da, la teatru... balerină... oh, vă rog...”- un hohot lung de râs – „...da, aș veni mâine dimineață... de acord, domnule contabil, și mii de mulțumiri.” El, cretinul:

— Și ce-ți spunea atât de amuzant?

— Nimic, știi cât de idioți sunt bărbații – dacă aud că e vorba de o balerină își închipuie imediat... Să creadă ăla că mă vede mâine!

— De ce? Nu te duci?

— Eu am mândrie. Tipii ăștia curtenitori nu-mi plac. Și pe urmă e un mocofan. Avea totuși o voce frumoasă, trebuie să recunosc.

Antonio o privi implorator.

— Hai, gata acum, Laide, nu-i cald astăzi. Eu gol aici mă îmbolnăvesc.

— Da' așteaptă! făcu ea disprețuitoare. Și formă un al treilea număr.

Telefonă la o a treia adresă, la o a patra, la o a cincea, glăsciorul era cu inflexiuni de flaut, cu r-ul și mai pronunțat ca de obicei; iar la celălalt capăt al firului părea că sunt numai bărbați tineri, spirituali, galanți, că dăduseră anunț la ziar în scopul unic de-a agăța frumoasele fete naive fără acoperiș și fără apărare. Era de-acum evident că-i dădea înainte din plăcerea de a-și bate joc de Antonio, de a-l tachina, de a-l face gelos cu acele absurde maimuțări telefonice.

La un moment dat, nu-și dădu nici el seama bine, furia îl dădu peste cap. Îi smulse mânia lui Laide jurnalul, sfâșiindu-l, și-l azvârli pe jos.

— Dar mai termină odată!

Laide reacționează ca o biată fetiță jignită și persecutată. Se ridică în picioare. Se îndreaptă în grabă spre scaunul unde-și lăsase hainele și lenjeria, apucă sutienul și începu să-l încheie:

— Ei bine, strigă plângând aproape. Eu plec. Și nu mă mai vezi. Nu-i nimic. Înseamnă că o să merg să dorm sub poduri! Izbuti să-și prindă pe

spinare panglica sutienului. Își luă portjartierul de pe scaun. „Plec plec plec pricepi?”

Antonio rămase blocat. Teama că ea va pleca într-adevăr și poate pentru totdeauna depăși orice vagă amintire a demnității. Se ridică din pat, ajunse lângă ea, o îmbrățișă strâns, începu s-o roage, vocea-i tremura:

— Te rog, nu face una ca asta, Laide, ascultă-mă, te implor nu face una ca asta!

Ea se lăsă rugată încă puțin, apoi, distrusă, se așeză din nou pe marginea patului, ridică din nou receptorul și își reluă convorbirile. Antonio a fost, desigur, cel care a ridicat jurnalul azvârlit pe jos.

XXIV

— Și-atunci, ne vedem diseară?

— Da, dar o să-ntârzii, în seara asta se-ntoarce sora mea de la sanatoriu și trebuie să fac curățenie, vreau să găsească totul în ordine.

— Bine, dar ai toată după-amiaza!

— Scuză-mă, dar eu treaba o fac ca lumea, și-apoi în după-amiaza asta trebuie să ies, am program la pedichiurist.

— Corect, la ce oră? La opt și jumătate, opt și trei sferturi?

— Fă cum vrei, dar fii atent că mai devreme de nouă și jumătate...

— Bine, o să vin la nouă și jumătate.

La nouă și jumătate strada e de-acum aproape goală, puține mașini parcate, cele mai multe de mic cilindraj. El se oprește ca să poată ține sub observație, de pe scaunul șoferului, ferestrele ei. Sunt două uși-fereastră care dau într-un balcon mare. E o clădire modernă, cu cinci etaje. Ea locuiește la etajul patru.

Deși e relativ târziu, sunt destui care intră și ies pe ușa de la intrare. În interior, clădirea se desfășoară ca un fel de cazarmă uriașă, probabil că sunt acolo mai multe zeci de familii.

Antonio se oprește, privește în sus, una dintre cele două ferestre are jaluzelele trase, alta e luminată, e cald. După cinci minute coboară din mașină, se plimbă fumând în sus și în jos pe trotuar. Aici întâlnești puțină lume. Trotuarul se întinde de-a lungul unei intrări lungi, iar dincolo de ea e o curte mare cu barăci. Trebuie să fie depozitul sau magazinele unei firme. În fundul curții, la dreapta, e o pompă privată de benzină și, alături, o copertină cu un felinar albastru precum cele de pe vremea războiului. Sub copertină e o bancă. Pe bancă e așezat un om, s-ar zice că-i adormit. Nu-i nici un alt suflet viu.

Nouă și patruzeci. Antonio simte că îl apucă obișnuita tensiune. Este o neliniște care-i pătrunde în orice parte a trupului, o suferință ce urcă, urcă. Ori de câte ori se repetă această nefericire insuportabilă, deși își spune: Laide a venit totdeauna, Laide s-a ținut mereu de cuvânt, Laide a venit chiar și după douăzeci de minute, dar a venit totdeauna. I-ar ajunge siguranța că vine, ar fi prea dispus să aștepte ore întregi, dacă ar fi absolut sigur, așteptarea ar fi chiar un deliciu. Dar nu există siguranță. Precedentele nu-i sunt de ajuns. De fiecare dată, după ce au trecut zece minute, îl persecută o obsesie: Laide nu vine astă-seară Laide nu va veni Laide nu va veni și nu va mai telefona niciodată Laide nu va veni pentru c-a plecat din Milano Laide a găsit unul mai bun decât tine mai tânăr mai amuzant și mai bogat și a plecat pentru totdeauna. Sau: au trecut douăsprezece minute ultima dată a fost o

întârziere de zece minute, cel mai mult a fost o întârziere de șaisprezece minute, așadar e încă o marjă disponibilă, să facem așa: doar după douăzeci de minute mă voi informa dacă ea nu vine astă-seară de altfel a spus că are de făcut curățenie poate că n-a calculat bine timpul necesar ea este așa de meticuloasă în privința curățeniei în stare să lustruiască și să răslustruiască un pahar de șase șapte ori poate astă-seară mă va face să aștept chiar mai mult de douăzeci de minute dar pentru mine e cumplit nu-i cu rea intenție o face-o poate fără să-și dea seama dar pentru mine este cumplit de fiecare dată e așa recunosc că e vina mea recunosc că eu sunt un maniac că e un fel de formă mentală dar eu nu mai pot. Nu așa nu-i cu puțință să continuu nu mai trăiesc nu mai muncesc nu mai mănânc nu mai dorm oamenii îmi vorbesc iar eu nu-i ascult stau aici ca un robot nu mai sunt eu însumi eu mă distrug trebuia s-o las hai hai omule scoate-ți dintele ăsta blestemat pleacă pentru câteva luni caută-ți altă iubită ia-ți altele două alte trei azvârle banii ăia puțini pe care-i ai deoparte nu vor fi bani mai bine cheltuiți gata eu nu mai pot.

Ajunge, ajunge, să-și facă odată curaj și să plece măcar! Dacă nu e în stare de mai mult, să mai aștepte cincisprezece minute și apoi să plece, cine știe dacă ea o să rămână uluită, dar toți prietenii cărora le-am făcut confidențe, de-acum sunt mulți eu dacă stau cu cineva mai mult de un sfert de oră nu rezist și încep să-i povestesc absolut tot iar ei mă ascultă ei mă ascultă pentru că trebuie să fie amuzant să constate ca unul s-a prostit în asemenea hal necazurile mele trebuie să fie o mare satisfacție pentru oricine mă ascultă doar pentru asta stau să asculte ba chiar par atât de interesați, bine toți prietenii într-un singur glas îmi dau mereu același sfat să simulez nepă-sarea să arăt că nu dau importanță la întâlniri să nu aștept mai mult de zece minute și apoi să plec e o tactică infailibilă așa a fost totdeauna ca să ieși victorios cu femeile trebuie să te arăți indiferent păi da păi da vă grăbiți s-o spuneți dacă eu plec iar ea nu-mi mai dă nici un semn dacă nu-mi mai telefonează deloc nu e o mielușea Laide e o tipă dură are un orgoliu încât vezi să nu alerge după mine nu e mai bine să aștept dar au trecut astea șaisprezece minute eu explodez și e una la parter care mă pândește și pândește pândește și cine știe cum se distrează pe seama mea și nu-i deloc greu să mai cheme și pe alții să vadă și chicotesc împreună un bărbat de cincizeci de ani trecuți care o așteaptă pe aia, pe care aia? Mă rog mai bine să nu discutăm de aia mă rog aia de la etajul patru care la douăzeci de ani a făcut mai multe decât Bertoldo în Franța la cincizeci de ani? La urma urmelor dacă mă compar cu cei de vârsta mea pot să mă consolez măcar eu nu am burtă apoi sunt sprinten sigur fața nenorocita de față în anumite zile are unele riduri dar nu sunt atât ridurile cât această scofâlcire totală este o față slabă și totuși în anumite zile reușește să se scofâlcească nu neapărat doar fețele grase nu se scofâlcesc totuși mai mult de patruzeci și cinci patruzeci și șase nu mi se dă și-apoi la dracu' sunt în stare să fecundez ori nu? Și atunci? Dacă sunt în stare să fecundez nimeni nu poate avea nimic de zis nici dacă aș merge în pat cu una de paisprezece ani câtă ipocrizie câtă ipocrizie scârboasă drace e deja zece fără zece, douăzeci de minute încep să fie deja cam mult și dacă aș merge la portar și l-aș ruga să o sune la interfon? da ar părea cam curios, el desigur ar face pe prostul cui îi pasă ca și cum n-ar ști că Laide se distrează cu bărbații? Oricum, să mai așteptăm cinci minute însă nu mai mult de cinci minute altminteri ăla încuie intrarea măcar aflu dacă ea

este într-adevăr acasă s-ar putea foarte bine ca toată povestea cu sora care se-ntoarce de la sanatoriu să fie o poveste ca să justifice eventual escrocheria ei dar poate că în realitate ea e în oraș la cină cu altul poate cu acel conte care dracu' să-l ia, ăla care-i pune discuri de Bach înainte s-o reguleze da drăcia dracului zece fără cinci dacă nu mă hotărâsc pe urmă închide ăla ușa de la intrare.

Scoate un bilet de cinci sute, cinci sute bacșiș e cam exagerat, dar e mai bine să lărgești calea, nu se știe niciodată, așadar intră, urcă cele patru trepte care conduc la ghereta portarului, ciocănește în geam pentru că înăuntru nu se vede nimeni, apare un bărbat de vreo cincizeci de ani: „Mă scuzați, aș putea să o sun la interfon pe domnișoara Anfossi?” și îi întinde cele cinci sute. El se codește puțin și apoi îi ia și îndată stabilește comunicarea iată e ea aude imediat vocea ei acel „pronto” târăgânt nepăsător și plin de mister. „Vii sau nu?” Ea se răzoieste: „Mda, eu n-am terminat, mă rog.” „Și cât mai durează? Ai putea să-mi spui cât timp îți mai trebuie.” „Nu știu nu pot să știu.” „Dar, în fine, eu trebuie să aștept sau trebuie să plec?” „Tu fă ce vrei dacă vrei să aștepti așteaptă” și pune jos microfonul.

El iese, din nou ture în sus și-n jos pe trotuarul opus, ciudat tipul ăla de sub copertină tot adormit dar e chiar adormit? Privind mai bine Antonio constată că nu e un bărbat e un scăunel o chestie de lemn o umbră întunecată care avea formă de om dar nu era om, curtea e complet pustie și strada e pustie și fereastra aceleia care stătea la pândă și-a tras jaluzelele în casa din față au rămas aprinse doar două ferestre la primul și la al patrulea, fereastra ei. Aprinde o țigară și-apoi alta e deja zece și zece însă Laide o fi înăuntru ca să facă curat sau o fi cu alt bărbat? Se prea poate ca sora să fie plecată dar se mai poate ca ea să fi profitat de asta ca să-și aducă în casă vreun haidamac cine știe ba chiar se distrează gândindu-se la el care așteaptă pe stradă poate cei doi sunt îndărătul jaluzelelor și-l spionează, goi, el o lipește de corpul lui și ea îi povestește poate că ăla care stă în stradă și-a pierdut capul pentru ea și ea merge cu el pentru că scoate lovele frumoase, cu toate astea ea nu-i dă nimic pentru că lui nu i se scoală și se mulțumește s-o ducă în oraș la cină și la cinema dar pot să existe tăntălăi mai mari ca ăsta? iată au reînceput mizerile ficțiunii ale creierului care-i otrăvesc viața îi fac viața un iad da da bine-i mai stă lui intelectualul care se miră cum de vorbeau romancierii numai de amor și tot așa cântecele și toate celelalte, el ipocritul se mira spunea că nu e adevărat în lume sunt atâtea lucruri mai importante decât femeile, nu-i așa? Ipocrit că nu era altceva nu că n-ar fi putut să priceapă pricepea desigur dar nu avea curajul s-o recunoască, el prefăcut ca toți ceilalți și acum își dă seama ce lucru important e femeia pentru un bărbat își dă seama că o fată frumoasă poate fi dorită de bărbați acum se gândește și tot gândește la cât de falși sunt oamenii care se prefac că nu există dorințe carnale și nu vorbesc despre ele în timp ce în realitate fiecare bărbat să fim cinstiți dacă întâlnește o fată fie și pe stradă o fată necunoscută imediat se gândește la un singur lucru: e dezirabilă? mi-ar plăcea să merg în pat cu ea? Ba chiar își pune două întrebări pentru că a doua întrebare nelipsită este: s-ar putea să fac eventual dragoste cu ea? Și imediat, chiar și în cea mai înaltă societate, și în biserică, când un bărbat vede o femeie tânără și drăguță, garantat că și preoții sunt la fel, se gândesc îndată la cum o arăta pe sub haine dacă țâțele-i stau în sus în mod natural dacă talia e subțire el Antonio de pildă se întreabă imediat dacă e depilată

sau nu una din chestiile care-l excită cel mai tare sunt tocmai subsuorile fără păr mai ales dacă sunt foarte tinere cărnose și pline fata care ridică brațele oferă cu subsuorile larg desfăcute perspectiva cea mai ispititoare a trupului ei și-apoi normal toți se întreabă care-i alcătuirea coapselor și a dosului sunt dintre aceia care mai presus de orice preferă posteriorul și toți toți când văd o fată sau chiar o fetiță se gândesc imediat la același lucru dar nimeni nu o spune nimeni nu are curajul s-o spună nimeni nu îndrăznește să o admită pentru că toți sunt o masă de ipocriți de-ți vine să verși și toți trăiesc și vorbesc și se comportă de parcă deasupra oricărui lucru le-ar plăcea câștigul poziția socială copiii propria casă și când te gândești că totul, toate strădaniile toate gândurile tainice se concentrează asupra acelui lucru dar e ceva tabu și nimeni nu îndrăznește să vorbească despre asta și astfel când cineva face un cadou unui prieten chiar generos îi dăruiește poate un obiect de artă un automobil un yacht dar nu-i oferă niciodată ocazia de-a posedea o târfă splendidă nu-i așa darul care ar fi cel mai plăcut de toți nu se oferă niciodată și chiar miliardarii care-și invită prietenii în palatele lor și în vilele lor oferă mâncăruri foarte fine lichioruri șampanie pe veresie cheltuiesc sute de mii de lire pentru a-i înveseli dar nu se gândesc să le trimită în cameră o gagică frumoasă gata la ordin totuși aceea e dorința supremă a tuturor mai ales când se lasă seara toți se gândesc la chestia asta dar nimeni nu trebuie să afle te naști crești și îmbătrânești și mori de parcă amorul fizic ar fi da o chestie plăcută dar nu prea importantă dimpotrivă, e de fapt cea mai importantă dintre toate iar el idiotul și ipocritul n-a recunoscut asta până acum da își dă seama pentru că s-a fript pentru că vede cum o fetișcană ca Laide e privită pe stradă și cum se fluieră în spatele ei, într-o zi a venit la biroul lui cu o rochiță de nimfetă cu jupa foarte scurtă cu buline își pieptănase în sus părul negru într-o singură coadă compactă și cu nutrița ei impertinentă de năzdrăvană putea să pară de cincisprezece șaisprezece ani cel mult și ei doi au ieșit iar ucenicii zidari care se așezaseră pe jos să mănânce pe trotuarul de vizavi fluierau prelung iar ea necheza destul de nerușinat cu desăvârșire amuzată și lui treaba i-a făcut plăcere măi să fii la cincizeci de ani să dispui de o asemenea fetiță ce-i pasă dacă pentru bani sau nu faptul că ea se suie-n pat cu el și alții crapă de invidie. Îl invidiază îl invidiază iar acum el trebuie să ispășească această plăcere pentru că în acest caz invidia e numai dorința de-a o posedea pe Laide, și altora le place și de ce nu le-ar plăcea dimpotrivă e un gen extrem de provocator nu genul senzual să fie clar, provocator înseamnă altceva, normal continuă să privească la ceas e deja zece și douăzeci ,de cincizeci de minute așteaptă dar nici în studenție n-a așteptat atâta dacă ar pleca acum ea nu ar putea protesta dimpotrivă ar fi elementara mea obligație din decență, dacă o aștept încă e absolut josnic acum garantat ea nici nu-și mai dă seama e convinsă că eu am plecat oricât de orbește ar fi îndrăgostit cineva nu depășește anumite limite dar dacă ea ar veni?

Patima-i era atât de mare încât i se părea că i-a supt ani și ani de viață. Era de-acum un robot, un robot îndobitocit, deodată ea ieși impertinentă cu pasul ei decis năvalnic la zece și trei sferturi.

— Știi că m-ai făcut să aștept o oră și-un sfert?

— Ei, dacă vrei să știi, spuse ea zâmbind, odată Marcello m-a așteptat în piața San Babila o oră și trei sferturi și să fi văzut cum ploua.

Din păcate, pe el nu-l puteau distra aceste cuvinte, era îndrăgostit și de

aceea îi lipsea simțul umorului, își dădea seama, dar era ceva mai puternic decât el.

— Atunci, recunoaște că ai făcut-o dinadins.

— Dinadins? Mai am încă de făcut tot vestibulul!

— Și-atunci de ce-ai stat să te uiți la televizor?

— Eu, la televizor?

— Da, de-aici am văzut foarte bine. S-a stins lumina în cameră și-apoi imediat s-a aprins mai jos o mică lumina albastră care era reflexul ecranului.

— Visezi. Mă vezi pe mine că stau la tribuna politică?

— Și de unde-ai aflat că era tribuna politică?

— Pentru c-au anunțat-o încă de ieri. Trebuia să fie il Musichiere, dar l-au amânat pentru zece și trei sferturi.

— Atunci nici un Musichiere în seara asta.

— De ce?

— Unde găsești un restaurant cu televizor?

— Nu-mi pasă, hai aici alături. E o lăptărie. Am mai fost și altă dată.

— Lăptărie?

— Da, de ce? Ți-e rușine cumva?

— Și masa?

— Ei, mergem să mâncăm după.

XXV

— Auzi, zise ea; erau în mașină, treceau pe lângă bastioanele de la porta Venezia, îndreptându-se spre casa lui Corsini. Era o zi însorită, dar ternă și apăsătoare cum sunt cele mai multe veri milaneze; auzi, trebuie să-ți cer un serviciu ți-l cer din inimă nu se face să-mi spui nu.

— Dacă pot, cu plăcere.

— Sigur că poți, chiar țin foarte mult, știi că acum merg puțin în vacanță chiar am nevoie, aerul de la Milano mi-a făcut totdeauna rău.

— Pe lângă Sassuolo parcă ziceai, nu?

— Da, la Rocea di Fonterana.

— Ai mai fost acolo?

— Vreo patru ani la rând m-a dus mama acolo.

— Și care-i serviciul ăsta?

— Știi, ar trebui să mă însoțești dacă nu cum să fac cu valizele și toate celelalte și cățelul.

— Iar acolo o să fie, desigur, Marcello, iubitul tău.

— Și mai las-o baltă cu iubitul tău știi mai bine decât mine că mi-e ca un frate și pe urmă de-acolo de la șantier la zece kilometri de Modena e mult dacă o să vină să mă caute de două trei ori în cincisprezece zile.

— Mda, recunosc că treaba e cam ciudată, un tinerel de vreo douăzeci și cinci de ani stă la picioarele tale nu ca să-ți citească poezii, îmi închipui că n-o fi impotent.

— Ciudat pe mă-sa, dacă nu vrei să crezi las-o baltă nu merită să fiu cinstită cu tine de când ne întâlnim dacă vrei chiar să știi eu cu Ermelina nu mai am de-a face și până și-alaltăieri mi-a dat telefon era un domn neamț care vrea de luni întregi să vină cu mine și ea mi-a dat întâlnire pentru ieri seară iar eu nici nu m-am dus măcar.

— Întâlnire unde?

— Trebuia să fiu la Contibar.

— Și nici măcar n-ai anunțat?

— Păi cui îi pasă, dacă nu vrei să mă conduci, las-o baltă cel puțin o săptămână să gădesc pe cineva mai amabil decât tine.

— Păi cine ți-a zis că nu? Bine, o să te conduc.

— Nu fiindcă tu cu povestea asta cu Marcello mă umpli de draci, ar trebui în schimb să-mi fii recunoscător că mă întâlnesc cu cineva cu care nu fac nimic rău.

— Si când vrei să pleci?

— Luni.

— Și de ce tocmai luni? N-ar fi mai comod duminică?

— Nu, duminica e prea hărmalaie acolo.

— Unde mergi, la hotel?

— Da, e un hotel nou, mi s-a spus că te simți bine și cheltuiești puțin.

Luni dimineața erau nori cenușii iar lui Laide îi venea să vomite spunea că n-a închis ochii și până la Lodi a fost pe jumătate adormită la Lodi a cerut să oprească la un bar să ia o cafea cu trei briose spre răsărit se lumina cerul.

Iar după ce-au trecut de Parma Laide a început deodată să cânte, soarele se ridicase-n slăvi iar ea își pusese o băsmăluță care-o făcea să semene cu o țărăncuță, începu să cânte dar nu cânta cântece la modă atacă repertoriul cântărilor ivite din foarte îndepărtatele adâncuri populare grosiere și vulgare poate deloc nostalgice și languroase, povești de cazarmă și han pline de dublu sens, neaoșe însă și autentice.

Cânta deloc nerușinată ci liberă deloc malițioasă ci șireată mica haimana care deodată regăsea înlăuntru-i aerul străzilor și al curților de când era copil și se bătea cu tovarășii de joacă de mama focului de când mușca în joacă pulpele groase ale bătrânelor așezate-n grădini de când cobora-n pivniță să-i caute pe prietenii șobolani și odată a adus unul în casă să fi tot cântărit vreo jumate de chil care-i stătea-n brațe mulțumit-foc și o lingea pe mânuțe.

Antonio își aminti că la Milano, într-o noapte, să fi fost înspre două, a fost trezit de un cântecel ritmat și obraznic, trebuie să fi fost o ceată de băieți pe biciclete care se plimbau pe bulevard cântând neîncetat, iar la început Antonio nu pricepuse despre ce-i vorba, apoi recunoscuse vechiul cântec al coșarului, îl auzise de o sută de ori, chiar și țărani îl cântau la țară unde mergea în copilărie, el însuși îl cântase la munte și-i păruse totdeauna vulgar, dar în noaptea aceea băieții necunoscuți îl transformau în ceva foarte frumos și puternic, o baladă plină de mânie și jale care țâșnea din măruntaiele orașului Milano nu erau desigur coriști cu școală erau băieți din popor care întârziaseră și cine știe poate că erau și beți dar nu se simțea atât era de mare precizia măsura așa desăvârșit acel insolent abandon. Da, cântat astfel, vechiul argou trivial devenea un imn un jurământ secret o tainică sfidare.

Cu uluire Antonio descoperi că Laide îl cânta exact în același mod, același imn violent, cu același avânt în care se concentra tot ceea ce era mai bun în sineși: simțul natural al vieții.

Tot întorcându-se ca s-o privească n-o văzuse niciodată mai frumoasă o puritate emoționantă o bucurie de-a fi pe lume iar Antonio fu mândru prostește de asta nu era una dintre acele fetișcane apucate și nerușinate aceasta era o ființă umană în înțelesul deplin al cuvântului era ceva important.

— Te rog, mai cântă-l.

Ea răsese și-o luă de la capăt iar apoi fără pauză trecu la cântece porcoase de răcani ori de bordel însă și pe-acestea le transforma ea știe cum în ceva nobil și cu ecouri străvechi din paginile lui Manzoni despre bivuacurile de oșteni lefegii.

Apoi deodată încetă, cuprinsă iarăși de acea tensiune anxioasă de gânganie amenințată, iar când el o rugă să continue „vai de mine” zise „da” știi că ești tare plicticos”. Într-o clipă părea a fi devenit alta.

Dar între timp ieșiseră de pe autostrada Soarelui, iar șoseaua în serpentină continua pe lângă dealuri printre câmpuri și copaci frumoși și cam singuratici.

— Nu-i deloc urât pe-aici, spuse el, ca să spună ceva cu stinghereala stupidă pe care o încerca ori de câte ori era singur cu o femeie abia cunoscută.

— Tu n-ai mai fost pe-aici?

— E pentru primă oară, zise el, și probabil și ultima.

— De ce? întrebă ea, îndată, cu o intuiție fulgerătoare, răsucindu-se să-l privească.

— Pentru că, dragă Laide, înțeleg foarte bine, tu ești o fată foarte frumoasă, iar eu te iubesc mult, dar povestea noastră e nefericită, înțeleg tot mai bine, în afara ajutorului pe care ți-l dau, ce altceva pot însemna eu pentru tine? La un moment dat trebuie să ai curajul de-a privi lucrurile în față. Tu te gândești la diferența de vârstă?

Unde găsisese puterea de a-i spune aceste lucruri pe care de o sută de ori hotărâse să i le spună, dar nu avusese curajul? Și unde voia s-o sfârșească? La ce fel de sfârșit voia să ajungă? N-ar fi putut s-o spună el însuși, nici nu terminase de rostit toate acestea că deja se căia, dacă era un pas greșit, dacă ea chiar o lua de bună? Dacă ea ar fi spus că da, dacă-i dădea dreptate, dacă înțelegea că-i mai bine să se despartă? La gândul acesta simți ceva cumplit, ca un spasm răsucit în dreptul stomacului.

Însă Laide nu răspunse că da. Continuând să privească șoseaua, spuse calmă:

— Nu știi, fără mine nu ești în stare să trăiești.

În momentul acela Antonio înțelese că totul era zadarnic și că totul era pierdut. Ea privea înainte strada care șerpuia plăcut printre câmpuri nu se uita la mine care-i stăteam alături și conduceam mașina, un amărât de Fiat 600, o biată mașină nepotrivită cu ea care era prost îmbrăcată, nerujată și prost pieptănată, însă în momentul acela pentru ea era nevoie de Ferrari și Daimler cu bare de argint și de aur așa de bine lustruite ca să se vadă strălucind de departe, de la o colină la alta. Cu siguranța ei de femeie, uluitoare pentru vârsta ei, îi spusesc: „Nu, fără mine nu ești în stare să trăiești”. iar eu n-am reușit să-i răspund nimic i-aș fi putut replica cu o sută de propoziții trufașe persiflatoare ori spirituale în schimb n-am răspuns nimic eram învins încă o dată, ea mă biruise, fetișcana mă ținea în mâinile-i mici delicate drăgălașe cumplite mâini dar nu strângea, o strângere slabă cât să mă facă să pricep, dacă ar fi strâns m-ar fi despicat în două dar nu a strâns nici nu zâmbea era așa de siniplu și de firesc pentru ea, nu era nici un joc o polemică, pentru ea era cel mai firesc lucru din lumea asta un moment oarecare din viața ei care se înscăuna pe tron cu irezistibilă putere a femeii.

Era desigur o dimineață frumoasă și o blândă zi însorită, câmpia verde și veselă și pe deasupra singuratică norii frumoși de asemenea ar fi fost atât de

ușor alături de ea să fim fericiți dar ea a spus: Nu fără mine nu ești în stare să trăiești și era adevărul sfântul și crudul adevăr. Din cauza asta a tăcut. Da eram bătrân un bătrânel limitat, cu tot universul meu nemăsurat, în caldul și fragedul căuș al uneia dintre mâinile ei destul de grațioase și îngrijite și cu toate acestea o mare energie mă susținea chiar bătrân fiind, bătrân la ani da, dar cu sufletul tânăr probabil ba chiar mai mult decât al ei, această energie deloc rea deloc impură care dacă pentru a o explica se folosea de bani, era ceva stupid dezinteresat și nebunesc care cine știe cum țâșnea dintr-un burghez scârbos ca mine era un sunet lung de trompetă era o antenă de lumină era poate zborul șuierător și sălbatic al pietrei care cade cu putere din pisc în abis iar acolo în fund se zdrobește însă între timp trăiește îndurarea lui Dumnezeu era dragoste.

Dar ajunseră la hotel, era un hotel nou și destul de cochet, puțin gen bungalow colonial. Antonio a ajutat-o să-și ducă bagajele, îi dăduseră o cameră pe colț cu două paturi.

— Eu iau totdeauna o cameră cu două paturi uneori simți nevoia să schimbi și-apoi de-acum e un obicei.

— Poate fi și o comoditate, spuse el, știind bine că ea se va revolta, dar nu putu să se abțină.

— Comoditate pentru ce? Acum o iei iar de la capăt? Oricum, să știi că niciodată eu n-am dormit cu un bărbat, din cauza asta nu-mi convine să mă mărit.

Înțelese, în timp ce ea își aranja lucrurile în dulap, că Laide ar fi preferat ca el s-o aștepte jos, nu era nicidecum dispusă să-i recunoască rolul de amant, însă își dădea seama ea însăși că însemna să-i pretindă prea mult. Atunci, pentru a demonstra personalului că între ea și unchi nu era nimic, lăsă ușa larg deschisă. Rochii, lenjerie, pantofi erau așezate în valize cu o precizie geometrică, fiecare în pungă de celofan. Scoase din beauty case o baterie de borcânele și sticlute mai ceva decât a unei dive. Le alinie meticulos pe două rânduri semicirculare. Apoi aranjă covorașul pentru câine, farfuriuța pentru apă și un alt recipient pentru papa.

Părea că-i face plăcere să lungească operațiunea, nu mai isprăvea cu netezitul și împăturitul lenjeriei, cu mutarea ei dintr-un sertar într-altul, s-ar fi zis că urma să stea ani de zile în hotelul acela. El se uita la ceas, ar fi vrut să fie la Milano înainte de cinci.

Laide se ducea mereu în balcon să privească afară, poate aștepta sosirea lui Marcello. Dar Marcello nu se zărea. În sfârșit, la unu și jumătate fu gata, coborâră, spuse că preferă să mănânce la Modena, Antonio se gândi: are aerul că aici la hotel vrea să se afișeze cu mine cât mai puțin posibil. De ce? Îi e rușine de diferența de vârstă? Pe când, dacă mă face să trec drept unchi! Sau vrea să păstreze, ca să zic așa, terenul virgin pentru apariția lui Marcello? iar Marcello ce rol oficial va trebui să susțină? Al vărului? Al logodnicului? Povestea cu unchiul era pentru Antonio o sursă continuă de dezgust și umilință, însă nu ar fi avut curajul să se revolte. Ar fi fost de-ajuns să-i spună: „Te anunț că dacă-mi spui unchi în prezența străinilor, oricine-ar fi, eu spun cu voce tare că n-am fost niciodată unchiul tău”. Da, poate că s-ar fi conformat, dar cine știe cu câtă furie! Și merita s-o contrariezi așa, să răstorni ingenua sa diplomație de copilă singură care vrea cu tot dinadinsul să-și salveze reputația?

Se duseră la Modena să mănânce, în puține cuvinte, a fost o masă

dezolantă. Acum, că se apropia despărțirea, Antonio simțea iarăși țâșnindu-i neliniștea și sporindu-i bănuielile geloziei.

Era aproape trei când ieșiră din restaurant, era cald.

— Eu atunci aș cam pleca, spuse Antonio.

— Condu-mă până la un cinema prin apropiere, zise ea.

— La ora asta la cinema?

— Da, așa trag de timp până la cinci. La cinci și jumătate mă întâlnesc cu Marcello în piazza.

Urcară în mașină. Antonio clocotea, cățelul i se cuibărise pe genunchi și i ronțăia nasturii hainei.

La jumătatea drumului Laide se răzgândi, ori nu se răzgândi, ci se gândise și nu îndrăznise să i-o ceară de la început.

— Auzi, fă-mi o plăcere, mergi în jos pe strada asta la stânga.

— Ce să fac?

— Acum oprește aici, la colț.

— Vrei să cobori?

— Nu, auzi, fii drăguț, prima sau a doua la dreapta e via Cipressi, la numărul 6 e pensiunea unde stă Marcello. Nu pățești nimic dacă mergi să întrebi dacă din întâmplare e acasă. Știi, e în pensiune la o doamnă, prefer să nu fiu văzută.

— Și trebuie să merg chiar eu?

— Ce-i rău în asta? Nu sunt nici cincizeci de metri. Iată prilejul de-a arăta că ești bărbat și nu o marionetă, gândi Antonio, revoltă-te, spune-i să-ți ceară orice, dar nu să-i faci pe codoșul. Însă Laide era îngrijorată, dacă i-ar fi făcut necazuri ar fi fost în stare să-l planteze și să plece pentru totdeauna. Coborî din mașină și ajunse pe via Cipressi. La numărul 6 întrebă de Marcello. Apăru un tinerel, spuse că Marcello e pe șantier.

— Cine l-a căutat?

— E afară dumnișoara Anfossi.

— Laide?

— Da.

— Atunci vin.

Tinerelul ieși cu Antonio, veni la mașină, schimbă cu Laide saluturi vesele, se tutuiau. Apoi Laide făcu prezentările:

— Peppino, scuză-mă, dar nu-mi amintesc numele de familie... unchiul meu.

Își strânsură mâinile. Apoi Peppino se întoarse în casă.

De-acolo la cinematograful drumul era scurt. Antonio nu izbuti să se stăpânească, i se părea că-a avut prea multă răbdare.

— Auzi, Laide, nu reușesc să pricep cum de nu-ți dai seama de anumite lucruri care, puțin zis, sunt de cel mai prost gust, ca să nu spun că...

— Ca să nu spui ce?

— Ca să nu le spun mitocăniilor, dacă vrei să știi. Chiar trebuia să mă trimiți să-ți caut în casă...

— Pe cine să-mi cauți?

— Mda, s-o lăsăm baltă.

— S-o lăsăm baltă pe dracu', începu ea să urle, e posibil să mă consideri tot timpul o curvă? Acum s-a umplut sacul; și cu brațul drept îndoit făcu un gest retezat ca pentru a-și tăia barba.

— E ceva de groază, ăla care nici măcar nu mă atinge și tu care faci dragoste cu mine de câte ori vrei și tot tu ești gelos! Ți-am spus de-atâtea ori,

cu toate manierele tale de persoană educată ești bun doar să mă jighești!...Tu vrei să murdărești sentimentele cele mai alese, tu nu admiți că unul și una pot să se simtă bine și fără să se reguleze, în chestia asta ești meschin, știi, chiar se vede că n-ai mai întâlnit o fată ca lumea, n-ai avut de-a face decât cu târfele, se vede, și pentru tine toate sunt târfe și nu există altceva decât târfe.

Oprise într-un spațiu larg. Două femei în trecere, auzind vocea de viperă, se întoarseră să privească.

— Vorbește mai încet, vrei să te audă toți?

— N-au decât să mă audă, mi se rupe, dacă vrei să știi, sunt sătulă de povestea asta!

Antonio tăcu, învins din nou. Termină și ea. După câteva momente, încercând să pară dur, îi spuse:

— Mda, acum plec, e deja târziu.

— La revedere, o să-ți telefonez, probabil poimâine trebuie să vin la Milano, te pot găsi la birou.

— Faci cum vrei, îi spuse el și demară, plin de venin.

XXVI

Cincisprezece zile de îndepărtare. Timp de cincisprezece zile a continuat să rumege încontinuu boala care-l stăpânea. Sigur că era un fel de ușurare faptul că nu trebuia să palpate zilnic așteptând telefonul lui Laide. În schimb, distanța amplifică născocirile funeste. Seara, lungit pe pat, cu ochii ațintiți pe cele două crăpături în formă de 7 de pe tavan, colinda și răscolinda neostenit în jurul propriei dureri. Ea îi telefona din două în două zile, era mereu punctuală, la drept vorbind, asta era o consolare mărunță, însă era nevoie de altceva.

Se ruga la Dumnezeu să-i ia de pe umeri această grozăvie. Cine știe, poate într-o dimineață s-ar fi trezit cu desăvârșire alt om, liber, ușor, ce lucru minunat! E aproape două noaptea, mâine dimineață ea ar trebui să-l sune la birou. O va face? Ce chin îngrozitor! Focul din stomac îi arde gura. Cu cine-o fi acum? O fi singură? O fi undeva la dans? Dar asta n-are importanță. De luni până astăzi vineri e posibil să se fi întâmplat atâtea, să existe în viața ei un alt interes. Poate că de mine își aduce aminte numai când vin banii. Mi-e foarte rău. Tranchilizantele sunt apă de ploaie. Nu reușesc să stau așezat, nu reușesc să stau întins în pat. Unde e? Cumplit e că nu poate fi nici o speranță, chiar dacă-mi telefonează, nici dacă o să vină cu mine. Dar de ce n-ar veni cu mine încă o dată? Am hotărât să-i spun tot. Ca măcar să știe. Să nu fie neînțelegeri. Apoi să facă ce-o vrea. Am hotărât să-i scriu tot. Mai bine un nu definitiv cu sfâșiere, cu durere, mai degrabă o melancolie îndelungată decât acest orgasm insuportabil. Să dormi, să dormi, iată singura certitudine.

Dar la trezire, o dată cu risipirea ultimelor rămășițe zdrențuite ale somnului, ce senzație de panică, de osândă! Minteă caută imediat în juru-i: de ce? de ce? Ea! Și-atunci inima începe să bată, creierul se umple de gândul acesta obsesiv, fix, adânc, care invadează întreaga conștiință și-o cuprinde fără scăpare. La orice te gândești, ori, mai exact, încerci să te gândești se interpune mereu ea, îi barează drumul. El își spune: e absurd, nu merită, nu merită, da, da, numai argumente perfecte. Dar în ziua în care ar renunța, în care nu l-ar mai interesa, când neliniștea s-ar preface în durere arzătoare, în ziua aceea ce i-ar mai rămâne? Golul, singurătatea, perspectiva unui viitor tot mai tern și lipsit de viață. Doamne, ajută-mi!

Se gândi să-i trimită o scrisoare, un tratat de pace n-a costat nicicând un efort mai mare. Să fie simplu să se exprime printr-un limbaj terre a terre, altfel ea nu pricepe, s-o facă să înțeleagă că el e hotărât, dar să nu exagereze prea tare, să-i spună lucrurile dure ce urmau a fi spuse fără s-o ofenseze, fără să-i atingă acea stranie demnitate la care ținea atât, să se arate în același timp înțelegător și afectuos. O zi după aceea isprăvi scrisoarea următoare:

„Dragă Laide, nu te speria de scrisoarea aceasta. Citește-o cu tot calmul, chiar lungită la soare ori astă-seară înainte de-a adormi, nu-i nici o grabă. Dar sunt lucruri care te privesc și pe care simt că am datoria să ți le spun. Tihna vacantei îți va permite să te gândești bine la ele. Iată despre ce este vorba. Nu știi dacă ți-ai dat seama, dar eu, chiar dacă țin tot mai mult la tine, nu sunt nicidecum mulțumit. Nu-i nevoie să-ți spun ce merge și ce nu merge între noi. Tu ești destul de femeie și destul de inteligentă ca să înțelegi cum anumite răceli și anumite asprimi pot să doară mai mult decât o trădare.

Mi se pare că tu mi-ai cerut mult, și nu vorbesc de bani. Să lăsăm deoparte dificultățile de a-ți telefona, de-a te găsi, de-a te vedea, de-a sta împreună câteva ore și numai Dumnezeu știe cât am suferit cândva din cauza aceasta. Eu mă refer la atâtea lucruri pe care le știi foarte bine, precum rolul penibil pe care mă obligi să-l joc de față cu Marcello, și nu aduc în discuție de ce natură sunt raporturile tale cu el. Mi se pare că uneori exagerezi. După trei luni în care ai avut tot timpul să-ți dai seama ce mult țin la tine și de sacrificiile pe care le fac ca să ți-o demonstrez, tu îmi răspunzi cu atitudini aproape totdeauna de răceală, de plictis, de oboseală. Mi-ai spus mai mult decât o dată că între un bărbat și o femeie este nevoie totdeauna de o perioadă de rodaj. Dar acesta mi se pare a fi un rodaj de o sută de mii de kilometri. Da, esti corectă în micile tale obligații zilnice, telefonezi, vii la întâlniri etc., totuși, niciodată un elan, niciodată o tresărire de afecțiune sau de blândețe! Cel mai grav este că dacă vei continua pe calea aceasta voi sfârși prin a mă afla într-o stare de umilință jalnică pe care n-aș putea-o suporta. N-aș vrea, dragă Laide, ca tu să-mi răspunzi la dragoste dintr-o nemărginită slăbiciune. La un moment dat un bărbat trebuie să știe să deschidă ochii, chiar îndrăgostit fiind, și să înfrunte realitatea, oricât l-ar costa.

Eu îmi doresc să nu ajung aici. Dar pentru aceasta, amândoi trebuie s-o dorim, iată, dragă Laide, de ce-ți scriu. Pentru ca tu să-ți dai seama că situația noastră nu mai poate continua așa.

Tu mă vei întreba ce vreau. Vreau pur și simplu să mă respecti ca bărbat și să nu mă mai pui să joc rolul exclusiv al unchiului care achită nota, al unei foarte comode specii de unchi-la-comandă. Și ca să te porți cu mine așa cum se poartă orice femeie cu persoana de care este atașată, prin sentiment sau prin interes. În fond, nu-ți cer prea mult, după tot ceea ce am făcut și fac pentru tine. Și tot ceea ce aș vrea să fac în viitor. Dar aceasta va depinde numai de tine.

Acum continuă-ți liniștită vacanța. Însă vezi dacă reușești să te gândești puțin la această poveste a noastră, începută ca un lucru ușor și devenită încet-încet ceva dureros pentru mine.

Eu nu știu cum se va sfârși această poveste. Vezi tu dacă se poate ajunge la un sfârșit bun. Dragostea, afecțiunea sau numai obiceiul a două ființe de-a se frecventa, chiar dacă nu-i la mijloc pasiunea, se cuvine să însemne măcar o trăire omenească de bunătate și duiosie.

Să nu te surprindă această neprevăzută scrisoare a mea. Am vrut să-ți spun tot ceea ce este înlăuntrul meu. Chiar și pentru ca tu să nu ai motive, într-un viitor apropiat, să te miri de nimic.

Dar acum ajunge, distrează-te, bronzază-te frumos și amintește-ți să dai semne de viață. Te îmbrățișez mult."

Aceasta era a treia versiune după alte două încercări. O scrisoare cu un pix, o retranscrise la mașină, apoi se gândi c-ar fi fost mai politicos și chiar mai eficient s-o scrie de mână și o copie caligrafic cu stiloul. O citi, o reciti, o puse în plic, scrisoarea adresa. Apoi se mai gândi la conținut, deschise iarăși plicul, reciti din nou și își dădu seama că era o scrisoare în mare odioasă, plină de slugărnicie, de ipocrizie, de lașitate, mai rău încă: ceva ridicol. Să cerșești un strop de blândețe și de bunătate pentru că-i strecura o hârtie de cincizeci pe săptămână! Altfel decât un cavaler, un cavaler ar fi procedat mai bine. Hotărî așadar să nu expedieze scrisoarea, lucrurile acelea urmând să i le spună prin viu grai când se va întoarce de la Fonterana. Da, prin viu grai multe lucruri se pot atenua și se pot aranja încet-încet după dispoziția și reacțiile ei.

Dar când, după cincisprezece zile, porni să o ia de la Fonterana, nu putu să-i vorbească cum dorea pentru că era și Marcello.

Ea îl aștepta în fața hotelului, îi ieși de îndată în întâmpinare:

— Uff, zise imediat, o să te superi, dar nu e vina mea! Pisălogul ăsta! începe să devină o pacoste!

— Cine, Marcello?

— Păi cine altcineva vrei să fie? A știut că plec și a venit să mă salute, iar acum nu știu cum să-i dau papucii.

— Cum adică? O să vină să mănânce cu noi?

— Habar n-am! Pe de altă parte, nu pot fi rea. A fost tot timpul drăguț cu mine. Ei, acum urcă o clipă, că poate ai nevoie să te răcorești puțin, cu căldura asta.

Evident, el, Antonio, avea probabil o față uluită.

Cu acel „urcă” Laide voia să-l îmbuneze: o demonstrație de intimitate chiar sub privirile lui Marcello, care aștepta în hol. O amabilitate fără precedent.

Antonio nu avea nici un chef să se răcorească, dar o urmă în cameră. Bagajele erau deja gata. Totul era în perfectă ordine.

— Mda, recunosc că povestea cu Marcello e destul de nesuferită.

— Că a venit cu noi, crezi?

— Mde, chiar așa așa zice.

— Ți-am spus-o eu mai întâi, nu? Asta e... dacă între mine și el ar fi ceva, așa înțelege.

— Și l-ai văzut zilnic?

— Păi cum zilnic, i-auzi, în două săptămâni ne-am văzut de trei ori, el are de lucru o grămadă... Ah, vrei să știi una bună? Dar dacă ți-o zic să nu te-nfurii, doar să-ți spun cât de bîrfitoare e lumea... Știi cine se spune că ești tu aici, la hotel? Doar pentru că te-au văzut puțin în ziua aceea...Cred că ești tatăl lui.

— Sunt tatăl cui?

— Tatăl lui Marcello!

— Ah, foarte bine! Și Marcello cine cred ei că este? Soțul tău?

— Glumești! La puținii căroră l-am prezentat le-am spus că e vărul meu. Antonio privi cele două paturi unite, deși fiecare avea cearșafuri și

cuvertură. Unul dintre cele două era intact ca și cum nimeni n-ar fi stat pe el. În același timp își aminti cum Laide, înainte ca el s-o aducă la Fonterana, îl rugase să-i scrie precizând pe plic doamna în loc de domnișoara. „Dacă știi că o femeie e căsătorită sunt mai respectuoși într-un hotel. Mai mult, eu port totdeauna verigheta bieteii mele mame.” Nu dăduse atenție pe moment: un capriciu stupid de copilă. Dar dacă fusese o viclenie? Astfel Marcello putea să vină să doarmă cu ea în hotel fără ca cineva să obiecteze. Dacă lucrurile stau așa – se gândi – înnoptarea lui trebuie totuși să fie trecută în cont și fără îndoială contul l-o fi achitat ea deja. Chiar vreau să văd. (Dar contul nu fusese plătit încă, iar el îl achită și nu găsi nimic suspect. Ceea ce-l liniști oarecum. Era exclus ca în hotel să se închidă ochii la o asemenea treabă. Ori în pensiunea ei era cuprinsă, întâmplător, disponibilitatea ambelor paturi?)

Coborâră. Marcello îl salută pe Antonio cu un respect moale, cu cât îl privea mai bine cu atât Antonio își domolea suspiciunile, era un băiat bine făcut, dar cu un chip anost, obtuz aproape, lipsit de expresie, spunea lucruri banale, lipsite de spirit. Când se hotărî plecarea – urma să meargă să ia masa la Modena – el nu ceru nici o lămurire. De parcă între el și ea totul ar fi fost aranjat dinainte.

Marcello porni pe motoretă înaintea lor. Antonio și Laide îl urmau în mașină. La intrarea în oraș îl afluă pe Marcello pe marginea drumului, i se spărsese un cauciuc. Lăsă motoreta într-un garaj și urcă la rându-i în mașină, aranjându-se cât putu mai bine pe locul din spate printre mulțimea bagajelor.

Stânjeneala acelei mese în trei. El voia să pară spiritual, cu prețul de-a juca rolul soțului încornorat fericit. Însă nu era ușor să găsească motive plauzibile.

La un moment dat, Laide, probabil pentru a juca o comedie în măsură să-i ațipească lui Antonio bănuielile, începu să-l tachineze pe Marcello.

— Și ieri seară, c-a fost sâmbătă, ce-ai făcut? Oi fi fost la dame, ca de obicei.

— Ei, normal, răspunse Marcello pe ton de glumă.

— Spune-mi, cine era? Blonda aia cu care te-am văzut atunci?

— Nici vorbă de blondă.

— Atunci bruneta? Cine era? Vrei să vezi că ghicesc?

— Și cine-ar fi?

— Îmi dai o mie de lire dacă ghicesc?

— Îți dau.

— Vânzătoarea de la magazinul de genți de sub portic?

— Apă chioară.

— Atunci înseamnă că ai fost cu Sabina. Mi-ai spus că nu cunoști altele.

— Pentru Dumnezeu, pe șosețica aia n-o mai văd cam de-o lună!

— Atunci cin' să fie, o nouă cucerire?

— Mde, s-ar putea.

— Drăguță?

— Nu ca tine, și zâmbi obraznic, dar destul de drăguță.

— Doar n-o fi o cu...

Marcello, prompt, îi puse o mână la gură.

— Stop. Cenzură; și privi împrejur, de parcă ar fi auzit-o cineva de la mesele din jur. Dar nimeni nu se-ntoarse.

Antonio asista cu o indispoziție crescândă. Abia aștepta să se termine masa aceea nenorocită.

Însă, după-masă, Laide le impuse unul din capriciile ei. Înainte de-a porni spre Milano, voia să meargă la un film al unui anume comic american. Îl văzuse deja la Milano o dată, dar era grozav. Când un film era frumos ea era în stare să-l vadă și de zece, douăsprezece ori.

Din păcate, era duminică. Nu era nevoie să fie la cinci la Milano. Și normal, Marcello era liber.

Urcară din nou în mașină, îndreptându-se spre cinematograful indicat de Laide. Pe drum, într-o piazza, ea văzu afixele unui alt cinematograf.

— Stai, stai, zise, acolo ce film se dă?

— Nu, zise Marcello, ăla-e un cinema infect, o să fie ticsit de golani.

Antonio porni mașina.

— Dar ce rulează?

— Nu știu, zise Marcello, mi se pare c-am văzut cuvântul sărut.

— Ce fel de sărut?

— Ei, îmi închipui că pe gură, și cu un zâmbet nesuferit, ai fi preferat în alte locuri?

— Las-o baltă, zise Laide cu asprime, știi că glumele astea mă enervează.

Sosiră la cinematograful căutat. Lăsară mașina la umbră ca să nu-i fie prea cald cățelului și intrară. Nu era mai nimeni. Se așezară la galerie, cu Laide la mijloc. Era un film color, de o idioțenie insuportabilă pentru Antonio. Însă chiar și o capodoperă l-ar fi otrăvit tot atâta.

Laide, în schimb, era fericită. Râdea exagerat de orice cu hohote isterice parcă. La un moment dat, Antonio își dădu seama că Laide luase în mână stângă palma dreaptă a lui Marcello și i-o strângea, așa cum fac îndrăgostiții. Putea să-și închipuie că Antonio n-ar fi băgat de seamă? Între timp privea ecranul cu hohote de nestăvilit. Era povestea unui tinerel care se vede nevoit să vadă de trei țânți scârboși care nu erau ai lui și să facă pe doica, un repertoriu de tâmpenii de balamuc. Cele două mâini împreunate se aflau acum pe pântecul ei. Mai mult: Laide se muta încet, astfel încât să se sprijine de umărul lui Marcello.

Lipsa de pudoare a manevrei era atât de mare, încât Antonio rămase paralizat. Ar fi fost atât de simplu: să spună distracție plăcută, să iasă, să-i descarce bagajele și să plece pentru totdeauna. Înțelegea că în locul lui orice alt bărbat nu ar fi făcut altceva. El nu, cu cât mai cumplită era umilința, cu atât mai de neîndurat era gândul de-a o pierde pe Laide.

Acum o fixa mai departe, cu capul întors ostentativ spre ea. S-ar fi zis că Laide nu-și dădea seama, până când, la un moment dat, fără să privească, îndepărtă dreapta lui Marcello, căutând una din mâinile lui Antonio. El îi șopti la ureche:

— Nu te-ai săturat?

— Oh, nu, răspunse Laide, prefăcându-se a nu fi priceput, eu mă distrez la nebunie, mi se pare așa de spiritual.

XXVII

Da, într-o dimineață sosi, în sfârșit, marea clipă. Se petrecu astfel: de-abia trezit, începu îndată, ca de obicei, să se gândească la ea, la Laide, și observă că nu-l mai doare, încercă încă de două, trei ori să se gândească la Laide, se gândi la ea cu hotărâre și chiar cu sfidare, însă angoasa nu-l mai apuca. A fost o senzație greu de redat în cuvinte. Miracolul. Aveau dreptate cei care-i spusese că.... Coborî din pat și prinse a sări prin cameră, țopăia

pur și simplu de bucurie de parcă-ar fi înnebunit. Dat fiind temperamentul său totdeauna anxios, stătea totuși la pândă. Și se spală și se-mbracă cu urechile ciulite dacă nu cumva inamicul său o ștersese în mod misterios în timpul nopții. Se gândea la Laide, își imagina că exact în același moment ar fi în pat cu un ins oarecare făcând chestiile alea, își imagina că făcea încă și mai rău și se gândi cu perfidie la toate detaliile posibile. Dar angoasa nu sosea. Atunci ieși din casă mergând ca un bărbat liber și civilizată, înainte mergea ca un, nu, nu mergea, era mai corect să spui că-și târa picioarele că fugea că se grăbea mereu cu același tremur interior. Atunci îi veni chef să facă ceva ce nu mai făcea de multe luni nu mai făcea un lucru absolut cretin care însemna totuși vindecare, se gândi să traverseze spațiul verde pe jos deși era foarte cald, trecuse de-acum o oră de la sculare de-acum putea fi sigur era nerăbdător să ajungă la birou gusta dinainte satisfacția de-a privi telefonul indiferent și disprețuitor să sune o să-l lase să sune să sune cât vrea el și să sune de șapte-opt ori înainte de-a ridica receptorul și poate nici nu-l va ridica și nu l-ar fi costat nici o supărare avea să vorbească despre asta cu colegii avea chef să râdă ah ce lucru minunat e viața.

Însă, pe când traversa la ora aceea zona în care se afla pista, în timp ce mărșăluia cu pași mândri, luminat în plin de soare, simți lucrul care prevedea că o să-i urce dinlăuntru. Nu, își spusese el, e un ultim ecou al bolii, inevitabil, o alarmă falsă, ceva fără importanță. Garantez că acum mă gândesc din nou, la Laide, lungită goală-n pat îmbrățișând un musculos și ținându-și toată limba în adâncul gurii lui, și la alte lucruri și mai rele sunt în stare să mă gândesc și va fi ca și cum m-aș gândi la formularul de bursă și la problemele de parcare.

Dar nu apucă să reconstituie în minte scabroasa scenă pentru că acel damf pestilențial în loc să se-mprăstie i se umflă înăuntrul viscerelor și, dintr-o dată, fără nici un motiv anume, Antonio fu total nefericit. Căută, căută de două-trei ori să se întoarcă înapoi cu mintea și să se raporteze la starea avută cu câteva minute înainte, sublima senzație de libertate se risipise, era un miraj incredibil din cele care se citesc în anumite cărți, dar nu pot fi reale. Ba chiar saltul acela brutal, de la libertate la galeră, îl făcu să simtă și mai mult durerea bolii ce-l stăpânea. Nu mai mergea, așadar, înainta din nou anevoie, cu tremurul obișnuit, prin ziua care sta să se nască. Jugul îi fusese pus și mai adânc în carne. Atunci avu pentru prima dată o senzație de frică. El devenea tot mai meschin și josnic, uneori de-a dreptul abject, un fel de iepure înfricoșat, acea muncă puțină pe care reușea încă s-o execute îl costa un efort uriaș și reușea numai pentru că, dacă s-ar fi prăbușit munca, n-ar mai fi putut avea bani pentru Laide.

De-atâtea ori auzise vorbindu-se despre bărbați ruinați, personaje de roman, ființe incredibile pentru el, burghezul temeinic. Își amintea de contele Muffat prăbușit în mocirlă și mizerie din pricina Nanei*. Povești.

* Aluzie la personaje ale romanului Nana de Emile Zola.

Invenții ușoare ale scriitorilor ,cazuri de neghiobie absurdă, dar în lumea lui bine protejată asemenea prăbușiri nu se puteau petrece nicicând. Așa gândea. Și totuși, Antonio se întreba dacă pentru el nu începuse cumva acea faimoasă ruină. Și întrevedea un viitor jalnic. Un bătrân delabre care se târa prin locurile de întâlnire și prin localurile intelectualilor sperând la cele cinci mii de lire de la un coleg plictisit, redus la spațiul unei camere mobllate, ținut la

distanță, singur ca un câine, în timp ce Laide, întreținută de un mare industriaș, va trece pe lângă el într-un Jaguar, grasă, acoperită de briliante, într-o uriașă blană de vizon.

Cum putea să scape? Bani îi trebuiau tot mai mulți. Acum Laide închiriasse un mic apartament deloc urât într-o clădire modernă pe via Schiasseri, prin zona campusului universitar. Urmaseră lungi discuții, pentru că ea nu voia să-i încredințeze cheile casei, și pentru a câștiga disputa Antonio amenințase, într-o criză de furie, că nu-i va mai da nici un semn de viață. Ea firește că nu crezuse, dar în fond ce avea de pierdut? Chiar și-atunci când el ar fi avut cheile, Laide tot se putea închide înăuntru, iar dacă el suna, se putea preface a nu fi auzit soneria sau că nu-i acasă. Chiar și Antonio înțelegea confuz că, pe măsură ce evoluau și deveneau mai intime raporturile lui cu Laide, cu atât mai multe ar fi fost prilejurile de îngrijorare și bănuială, cu-atât mai adânc era târât spre un destin pe care nu izbutea să și-l închipuie. Până și prietenii față de care simțise nevoia disperată de a se confesa renunțaseră să-l mai tempereze, dacă se țicnise să se distrugă atunci cu mâna lui.

De pildă, seara, când se-ntorceau de la cinema sau de la teatru, în loc să o lase dinaintea casei, Antonio ar fi însoțit-o cu plăcere sus, chiar fără să facă nimic altceva, doar pentru plăcerea de-a o vedea dezbrăcându-se și urcându-se în pat. Dar ea nimic, în privința asta era de neclintit. Noaptea îi ținea companie o prietenă, o anume Fausta, un soi de mică haimana meridională, pe care într-o zi i-o prezentase pe stradă. Într-adevăr, se vedeau luminile aprinse.

Devenise greu și să facă amor cu ea – iar Antonio nu avea, desigur, pretenții mari. Era limpede că Laide nu avea chef. De fiecare dată încerca să amâne. Ori avea ciclul, ori o durea gâtul sau capul. Și de puținele ori când accepta o făcea atât de respingător, încât se ducea toată plăcerea.

De petrecut noaptea cu ea nici vorbă. „Eu n-am dormit niciodată cu un bărbat, dacă nu-s singură, nu pot să dorm” era refrenul. Numai că după insistențe incredibile Antonio izbuti să-i smulgă promisiunea de-a dormi cu el de Sfânta Maria. Când sosi ziua, Laide își ținu promisiunea, dar înainte de-a intra în casă îl avertiză că în noaptea aceea nu voia să fie atinsă, chiar nu avea chef. Și dormi toată noaptea în partea opusă a patului, întorcându-i spatele. Și asta era iubire? De zidul acesta de indiferență se izbea vraja visurilor, focul divin!

Din când în când Antonio se mira de el însuși. Cum era posibil să tolereze atât? Cândva i s-ar fi părut inacceptabil. Din fericire, te adaptezi și la palme. Din fericire sau din păcate? Nu era semnul unei degradări? Dar îi era cu neputință să se revolte. Gândul de-a o pierde pe Laide făcea să se prăbușească asupra-i panica lui străveche.

Bărbatul, orgoliosul bărbat, inteligent, realizat și de-acum sigur pe sine, târât în noroi de o copilă infernală fără răutate așa, fără voia ei, numai pentru că el și-a pierdut capul, iar lungimea acestei povești o plictisește nemaipomenit. Ori numai din vina că nu se pricepe, că s-a imbecilizat și face o greșală după alta? Sau cel puțin resemnarea? De-acum e singur, trebuie să se descurce singur, nu-l mai poate ajuta nimeni, încet-încet a isprăvit cu descărcarea mărturisirilor față de prieteni, trebuia oare să mărturisească asemenea rușinoase mizerii pe care prietenii ar refuza să le creadă, iar el nu mai are curajul să le mărturisească.

Iată. Într-o duminică au stabilit să se întâlnească, urmau să facă împreună o plimbare cu mașina, el mergea la birou tocmai pentru a-i telefona în libertate deplină. „Ah, îmi pare rău, știi chiar îmi pare rău dar astăzi nu ne putem vedea știi vine Marcello să mă viziteze, sărăcuțul, ai lui sunt încă la țară și el e singur cum să-l dau afară?” „Nu aranjaseși cu mine?” „Dar noi ne vedem în fiecare zi, nu fi egoist, e singurul meu prieten și-apoi e un băiat așa de bun, ți-am spus că e ca un frate pentru mine.” „Bine, faci cum vrei.” (Îi revine în minte propoziția aceea de la cinematograful din Modena: „Un sărut pe gură, cred. Ori tu vrei în alte locuri?” Din păcate, e o situație acceptată de-acum. Într-un anumit sens, dacă el s-ar irita, ea ar avea motiv să protesteze.)

Dar la unu și jumătate Laide îi telefonează:

— Ascultă, dragule, ieși acum?

— Eu nu, pentru ce?

— Va trebui să-mi faci un serviciu. Am rămas fără carne pentru Picehi. Ar trebui să mergi până la un restaurant și să-i convingi să-ți dea două sute de grame de carne tocată, azi e duminică și magazinele sunt închise.

E oribil, e degradant, totuși numai ideea de-a o putea vedea pentru câteva minute îl liniștește. Nu e încă ora două când Antonio sună la ușa lui Laide cu cartonul de carne în mână. Înainte ca ușa să se deschidă, aude dinăuntru o voce de bărbat. Ea își face apariția îngrijorată:

— Scuză-mă, știi, îmi pare rău, dar nu credeam că vii așa repede.

Trebuie să intre. Marcello, așezat pe-o canapea în bucătărie, se ridică și salută respectuos, are același aer molău și insipid, în fond posibilitatea de-a fi numai un prieten bun pentru Laide nu-i chiar absurdă.

— Mda, acum trebuie să plec, spune Antonio.

— Chiar nu vrei să rămâi un moment?

— Nu, nu, sunt așteptat. Și tu ce mai faci?

— Ei, acum ieșim, după ce papă cățelul. Mergem la cinema. Laide îl conduce la ascensor.

— Cel puțin la cină sper să vii cu mine.

— Da, la cină poate.

— De ce poate?

— Auzi, tu mergi astăzi la birou?

— Azi e duminică, dar, dacă vrei....

— Da, facem așa, te sun eu la birou la șase și jumătate.

Se depărtează cu o ciudată senzație de murdărie, de nedreptate. Ei doi singuri în casă. Vor vorbi de una de alta, se vor juca cu cățelul, vor râde în modul cel mai nevinovat, ce altceva ar putea să facă o copilă de douăzeci de ani și un vlăjgan de douăzeci și cinci? Și totuși asta crede el cu sinceritate. Dacă n-ar crede n-ar suporta. Această încredere a lui îl salvează. Sigur, ceilalți, obișnuiți, care mai înțeleg anumite lucruri, s-ar prăpădi de răs.

La șase fix ea îi dă telefon.

— Uite, te rog să nu te superi, dar chiar nu știu cum să fac, sărăcuțu' acum pleacă în Franța.

— Dar ți-am spus!

— Ah, nu începe, te rog, știi bine că nu-i nimic rău! Și-apoi, îți repet, el pleacă în străinătate.

Străinătate, străinătate, o vâlvătaie de mânie care-l prostește, ca un automat la cină cu prietenii care de-acum nu se vor mai mira de nimic și-apoi coșmarul nopții solitare cu privirile țintite pe cele două crăpături de pe tavan

iar afară mașinile care trec vocile prostituatelor unde sunt cei doi? El va fi plecat într-adevăr sau în patul aflat la două piețe de via Schiasseri se înfăptuiește un supliment al amorului crepuscular?

La opt nu adormise încă. Se ridică lunatic, se îmbracă, se precipită spre garaj.

De data aceasta, la primul țărăit al soneriei, Laide deschide imediat.

— Ce e?

— M-am săturat să fiu luat de prost pe față. Nu-ți dai seama că...

— Gata, gata, nu e cazul să-mi ții predici, ar trebui să-mi fii recunoscător.

— Recunoscător?

— Da, pentru că aseară l-am lichidat. L-am trimis frumos să-și dăruiască inima în altă parte.

— Pe iubitul tău?

— Ce iubit, iubitul lui pește, un porc ca toți ălalți, uite ce e, iar eu cretina care-l credeam un băiat la locu' lui!

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat pur și simplu că după-masă m-a condus acasă, l-am întrebat dacă voia să urce un moment și când a fost sus mi-a cerut să merg în pat cu el.

— De ce? Te-a îmbrățișat, te-a sărutat?

— Pe naiba! La început am crezut că glumește, apoi când a pus mâna pe mine i-am lipit o palmă da' una din alea pe care să și le-aducă aminte toată viața! Și-apoi l-am pus să ia viteză, iar tu, în loc să fii mulțumit, vii aici să faci un șoc. Dar o să te convingi vreodată, pentru numele lui Dumnezeu, că nu te mint?

XXVIII

Încă e acolo, cu receptorul în mână, nehotărât dacă, cu fața suptă și crispată, cu fața îmbătrânită, au trecut patru luni, astăzi e prima zi a anului dar este încă acolo cu receptorul în mână nehotărât dacă să telefoneze sau nu, fluviul îl târăște cu aceeași sălbăcie, nu izbutește să se agațe de mal dimpotrivă se află tot în mijloc unde viteza e maximă și stânci tot mai mari țâșnesc din adânc iar el se izbește de ele cu lovituri cumplite care-l devastează interior și ar vrea să ajungă la mal însă îi e teamă pentru că dacă ar ajunge la mal fluviul nu l-ar mai târi iar în fluviu, cu puțin înaintea-i, aleargă Laide însă ea alunecă ușoară pe ape și ea nu se izbește între stânci, ea le zărește la timp ori măcar e ca și cum le-ar zări și ar luneca pe deasupra într-adins până când Antonio care o urmează să se izbească rău de ele însă poate că ea nici nu se gândește la asta ea nu e rea numai că e ca un arici cu țepii totdeauna afară, într-adevăr, într-o zi când se certau întrucât el îi pune din nou dinainte toate umilințele îndurate Laide a spus ar trebui să mă înțelegi nimeni nu m-a iubit cu adevărat eu am impresia că toți sunt dușmani care vor să mă tragă pe sfoară și să profite de mine nu-i vina mea dacă m-a învățat să-mi fie teamă de toți da eu sunt mereu în stare de alarmă eu sunt numai spini eu încerc să mă apăr și astfel se poate că n-am fost cu tine mai draguță dar ar trebui să mă înțelegi nu e doar vina mea.

Copil fiind, a alunecat odată pe o mică porțiune înzăpezită din Dolomiți, încercând o senzație ciudată. Suprafața nu era netedă ci, poate din pricina dezghețului, era toată cu mici scobituri. Alunecând cu o viteză tot mai mare,

Antonio se izbea de marginile șanțurilor și era tăvălit zdravăn: de parcă – își amintea prea bine – un gigant l-ar fi luat la scărmanat cu mâinile-i nesfârșite, iar el nu putea să reacționeze ori să se apere, doar speranța că alunecarea se va termina într-o adâncitură sau pe un platou, cum de fapt se și petrecuse din fericire, altminteri risca să se zdrobească de stâncăria morenei aflate în adâncuri. Pe scurt, senzația de a se afla sub dominația unei forțe sălbatice infinit mai puternice decât el și din cauza căreia el redevenea un copil firav și fără apărare. Ei bine, aceeași senzație i-o dădea aventura cu Laide, numai că de data asta nu era un uriaș invizibil ivit din munte, ci o fetișcană în carne și oase care, trăgându-l după ea, îl izbea de colo-colo de ziduri, iar ea alerga cu neliniștita frenezie a celor douăzeci de ani și nici măcar nu-și dădea seama și nici nu-i păsa dacă omul agățat de coada lungului ei păr negru nu se mânjise tot târșindu-și mutra cu gura căscată de durere pe pietre, în praf sau în scârnavii, era oare vina ei că el se ținea agățat cu atâta îndărjire? O supăra poate insuportabil greutatea aceluia bărbat înalt și gras cu părul cărunt agățat dinapoia-i, cine știe, dacă el ar fi slăbit strânsoarea, poate că ea s-ar fi oprit, s-ar fi răsucit înapoi și ar fi venit să-l ajute, dar cât timp el o ținea așa era cu neputință.

Trecuseră patru luni, dar în aceste luni ea nu se schimbase, mereu punctuală, da, cu telefoanele și cu întâlnirile, chiar drăguță și chiar și grijulie, în felul ei, totuși pe același fond de indiferență totală. Marcello, da, dispăruse de la orizont și nu erau motive să presupună că Laide și-ar fi continuat viața de altădată. Ba chiar fusese un fel de lung intermezzo, pentru că ea se îmbolnăvisese de o infecție intestinală cu complicații la inimă și a trebuit să stea în clinică aproape două luni. Sigur, în aceste condiții nu mai era acea neliniște absolut irațională de parcă Laide s-ar fi putut împrăștia dintr-o clipă-n alta și n-ar fi fost de găsit. Dar și în clinică fetișcana știuse să-l țină pe spini și să-l umilească, când cu incidentul odios de a-l numi unchi în prezența medicilor și infirmierelor, apoi cochetațiile ei cu medicii, mai ales în zilele de criză, el, de pildă, stătea în picioare la capul ei, ea, apucată de dureri, strângea mâinile unui medic drăguț de parcă numai de la el ar fi putut obține ajutor și afecțiune, iar într-o seară când pornise să-i aducă un capot – firește, plecase să-i cumpere unul în cel mai bun magazin din Milano – iar camera era în penumbră, înainte să plece – infirmiera citea într-un colț la lumina unei lămpi mici –, se înclinase ca s-o sărute, iar Laide îl respinsese cu un acces înfuriat de parc-ar fi vrut s-o violeze și de parcă nimeni din clinica aceea n-ar fi priceput ce fel de unchi era el.

În plus, fusese misterioasa ei încăpățănare de a-și prelungi la maximum internarea. Chiar și când deja se simțea bine iar medicii vorbeau s-o externeze peste două zile, de fiecare dată se întâmpla o nouă criză cardiacă cu o asemenea punctualitate încât Antonio se convinsese că și-o provoca ea însăși: cu anumite pastile excitante pe care i le cumpăraseră el, Laide îi spusese că îi erau necesare prietenei ei Fausta care n-avea bani, iar el nu știa ce fel de doctorii erau, însă tocmai în ziua următoare avusese primul atac violent, iar Fausta, pe care el o luase la întrebări, căzuse parcă din cer n-o rugase nicicând pe Laide să-i cumpere pastilele alea, nici nu știa măcar ce erau. Astfel, între îngrijorări neîntrerupte, trecuseră alte săptămâni și până la urmă ea ieșise de la clinică, dar acum, de frica unor noi crize, chema în fiecare noapte o infirmieră.

Chiar în prezența infirmierei Laide și Antonio își petrecuseră ultima

noapte a anului, o poveste foarte tristă, Laide în capot cu durere de cap, infirmiera apatică și mută, senzația de ceva forțat la care Laide se supunea cu neplăcere, el adusese prăjiturile de la unul dintre cei mai buni băcani și două sticle de șampanie, dar seara trecuse în fața televizorului, iar când a sunat miezul nopții Laide a continuat să privească televizorul care transmitea o serbare dintr-un mare hotel și de-abia a gustat din șampanie, spunea că n-are chef, ea care, în privința șampaniei, se lăuda cu o competență specială și-i povestea că în casa lui cutare sau cutare, prieteni de familie, se sărbătorea totdeauna cu Dom Perignon sau Monopole.

Dar stai, ieri seară, ieri seară Laide nu se simțea bine, speranța lui Antonio – se încapățâna totuși să stea cu ea cu toată superficiala și deșarta bucurie – era că urma să iasă astăzi la cină, fiind Anul Nou. Aseară îi spusese că da și ținând seama de această promisiune Antonio a petrecut o dimineață liniștită, nu-l mai preocupă sfârșitul acestei povești, mâine și poimâine erau termenele sale cele mai lungi, nu era cazul să se gândească mai departe de poimâine, Laide se putea răzgândi în ultimul moment.

S-a răzgândit într-adevăr și astăzi, la două i-a telefonat, regreta foarte mult, ieri seară era cu mintea aiurea din pricina durerii de cap, nu-și amintise că astăzi era prima zi a anului și în prima zi a anului ea totdeauna luase masa în familie, în afară de sora și cumnatul ei vor fi mătușile și unchii, pe scurt, era cu neputință să lipsească.

El ce putea să-i răspundă? În fond, a fost aproape mulțumit pentru că în seara asta o știa în familie, adică într-o companie sigură, și era sigur că a doua zi, dată fiind amânarea, va ieși la masă cu el.

Dar apoi mintea a început să lucreze, nu-i straniu că Laide, totdeauna atât de precisă în ceea ce privea obligațiile, cu o memorie surprinzătoare cel puțin privind măruntele detalii ale existenței, să nu-și fi amintit ieri seară că astăzi era întâi ianuarie? Nu era oare o scuză ca să iasă cu altcineva?

Ori de câte ori îi veneau bănuiele de soiul acesta, ideea de-a trece la fapte și de-a cerceta îi provoca un fel de greață. I se părea ceva josnic, necinstit, murdar.

Adevăratul motiv pentru care nu acționează e probabil frica, frica de-a o prinde pe picior greșit, de-a constata minciuna și trădarea, de-a se vedea nevoit să-i dea papucii. La cât se simte de decăzut, această ultimă certitudine îl apără: dacă ar avea dovada că Laide îi pune coarne, cu siguranță ar rupe-o cu ea pentru totdeauna.

Dar de fapt de data asta e simplu. E de-ajuns să telefoneze cu un pretext oarecare la sora ei spre ora mesei. Sora sau cumnatul, cu siguranță nefiind puși în temă, îi vor spune fără îndoială dacă o așteaptă sau nu pe Laide la cină.

I-a trebuit timp să ia hotărârea aceasta. Toată după-amiaza a rumegat la birou toate ipotezele posibile, riscurile, posibilitatea unor complicații. Nu, nu e chiar nici o primejdie. În jur de șase, ca aproape totdeauna, ea l-a căutat la telefon, rugându-l din nou să o ierte, promițându-i că va ieși cu el mâine, spunea că se simte mai bine, părea veselă, afectuoasă chiar, „Ciao, iubire”, i-a spus ca rămas-bun, „te rog să nu faci în seara asta pe fluturașul”.

Dar ce greu trece o amiază! Înainte de opt și un sfert, opt și jumătate, nu era decent să dea telefon, iar ceasurile nu mai trec, privește în continuu la ceas și nu e încetineala plictiselii, e o încetineală clocotind de furie, de parcă acea precipitare frenetică a întâmplărilor lui din ultimele luni ar fi făcut

drum-întors, iar sub minutele care nu mai trec s-ar fi aflat un huruit compact de roți care merg în sens invers prinzând din zbor limpul care lenevea, pentru ca el să-și piardă mințile.

E deja nervos când ceasul de la birou își declanșează acel clic astenizant arătând opt fără zece. Își dă seama că trebuie să aibă o față năucă. Iese în goană. N-o găsi oare un cauciuc dezumflat din întâmplare? Nu, cauciucurile sunt în ordine. Repede acasă la mama. Ajunge la opt și cinci. Doamne, încă zece minute de așteptare. Cina e gata, dar cui îi arde de mâncare? Ca să nu observe ceilalți, se străduiește să înghită câteva linguri de minestra. Fără o vorbă. Mama îl privește cu o tristețe care de-acum s-a transformat în obișnuință. Tot cu ochii pe ceas. Opt și zece.

— Cum de nu mănânci cotlet? Cotletul milanez era pe vremuri mâncarea ta preferată.

— Mda, iau o bucătică, nu știu de ce, dar în seara asta n-am poftă.

Opt și treisprezece.

Are puterea să aștepte până la opt și șaptesprezece. De fapt, chiar dacă ar suna la nouă, n-ar fi același lucru? Ba chiar mai bine. Poate că Laide întârzie. Dar să reziste mai mult nu poate.

— Îmi cer scuze, am uitat, trebuie să dau un telefon.

Merge dincolo, formează numărul, din fericire postul nu e ocupat. Dar nu răspunde nimeni. E posibil să nu fie nimeni. Într-o zi Laide îi spusese că telefonul se află în dormitorul sorei ei. Și dacă din bucătărie nu se aude? Cine știe, poate că-i mai bine așa, dacă nu răspunde nimeni nu-i rămâne altceva de făcut. O amânare, nimic altceva. Exclue posibilitatea de-a lua hotărârea fatală în seara asta.

Nu, cineva răspunde. O voce de bărbat, trebuie să fie cumnatul.

— Mă scuzați, sunt Dorigo, ați putea, vă rog, să o chemați pe Laide la telefon pentru un moment?

— Dar Laide nu e aici.

— Ah, nu cinează la dumneavoastră?

— Nu, n-o așteptăm în seara asta.

— Atunci vă rog să mă scuzați, bună seara.

— Nu face nimic.

Acel ceva infernal înăuntrul pieptului, palpitație durere devastare lopeți încinse care sapă. Avea, pentru Dumnezeu, motive să bănuiască. Și dacă ar încerca s-o sune pe Laide? Dacă e acasă încă? Ce-l costă dacă încearcă?

Acel pronto cu r-ul graseiat, acea voce parcă obosită, temătoare, impasibilă, care-i place atât de mult.

— Pronto, eu sunt. Mi-ai spus că mergi să iei masa cu sora ta, dar nu-i adevărat.

— Cum nu-i adevărat? În clipa asta ieșeam din casă.

— Am telefonat la sora ta și mi-a spus că nu te așteaptă.

— Pentru că m-am răzgândit.

— Și unde mergi atunci?

— Merg să mănânc de una singură. Dar acum te rog să mă lași pentru că mă așteaptă taxiul.

— Atunci mergi cu mine.

— Nu. Un nu dur și hotărât.

— Și de ce nu?

— Pentru că nu vreau. Și pe urmă n-am chef să stau la discuții, taxiul nu stă după mofturile mele.

— Îți spun să ieși cu mine.

— Și eu îți spun că nu.

— Atunci merg să te aștept acasă.

— Nu, nu vreau. O umbră de neliniște. Și pune receptorul în furcă.

A înnebunit? Niciodată n-a făcut și n-a vorbit așa. Trebuie să fie ceva nou. De data asta trebuia să fie un altul. Și pentru acest altul e gata chiar să riște ruptura. E dispusă să piardă, între el și celălalt, aproape o jumătate de milion pe lună.

Mai bine așa, își spune Antonio prosteste, oricum, una sau alta trebuia să se întâmple. Dar e ciudat. Ea totdeauna atât de precisă și interesată de bani. Probabil i s-au aprins călcâiele. Ori e vorba de unul mai bogat decât el?

Îngrijorarea și nervozitatea din primul moment s-au transformat într-un curios sentiment necunoscut, tumultuos, dinamic, hotărât.

Precum cel care pentru prima oară, după ce a reflectat îndelung, se îndepărtează de balconul unde e agățată o frânghie dublă și se aruncă în gol. Ca atunci când începi bătălia și reușești să nu te gândești la altceva, iar în înfierbântarea ei dispare și frica morții. Ce se va întâmpla după aceea? Nu are importanță, orice se va întâmpla, nu se poate face altfel. După atâtea manevre, diplomație și minciuni, în sfârșit jocul cu cărțile pe față.

Deocamdată, Antonio se simte, oricum, aproape ușurat.

Sosește acasă la Laide către zece fără zece. Sună la ușă.

— Cine e? – vocea infirmierei.

— Sunt Antonio.

Ușa se deschide. Cu atât mai bine. Tereza, infirmiera, nu pare mirată, e fată de la munte de vreo treizeci de ani, care pare mai degrabă indiferentă la orice.

— Auziți, domnule, spune, vă rog să nu-mi faceți necazuri. Doamna Laide mi-a ordonat să nu răspund la telefon și să nu deschid ușa la nimeni. Dumneavoastră rămâneți acum?

— Eu o aștept.

— Nu vă supărați dacă mă uit la televizor?

— Nici vorbă!

Merge în bucătărie, se așază pe canapea și încearcă să citească un număr dintr-un Topolino* găsit pe etajeră. Sunt o grămadă. Dar îi trebuie altceva decât Paperon dei Paperoni. Astea sunt orele cumplite. Faptul că o fetișcană a ieșit la masă cu un bărbat într-unul dintre multele restaurante din Milano în prima seară a noului an nu are nici o importanță pentru omenire, dar pentru el, Antonio, ar putea să fie sfârșitul lumii. Cine știe cum, îi trece prin minte să sune la mama.

— Te rog, mama, a telefonat cineva?

— Da, adineauri, trebuie să fi fost... mă rog, ai înțeles.

*Renunită revistă cu benzi desenate, fumetti, pentru copii.

— Ah, bine, nu contează. Ciao, mama. A dat telefon. Speră că poate nu voi veni la ea acasă. Evident, e îngrijorată. Peste puțin, în mod sigur, o să telefoneze aici ca să afle.

Într-adevăr, după nici zece minute telefonează. Două apeluri, apoi liniște. Convenția prin care se anunță. Tereza vine să răspundă în capot. El îi șușotește: nu-i spuneți că eu sunt aici. Într-adevăr, Tereza spune: nu, doamnă, până acum nu, nu a telefonat nimeni. Deși în casă e liniște, Antonio

nu poate auzi cuvintele din receptor.

— Ce-a spus?

— Nimic, a întrebat dacă ați venit.

— Și nimic altceva?

— Nu, mi-a repetat să nu deschid nimănui.

Ah, jigodia, acum vrea să-l dea afară pe ușă? După tot ce a făcut pentru ea! Da, da, asta-i ultima dată! Dar cel puțin să-i spună câteva în față după cum merită, dacă e nevoie o va aștepta chiar până mâine dimineață.

E ultima oară. Deșteptătorul de pe etajeră arată unsprezece fără cinci. Așezat pe canapeaua din bucătărie. Lumina aprinsă. Pe etajeră marele gânsac de pluș pe care Antonio i-l cumpăraseră când era internată în spital. Liniște. Mașini în trecere. Alături, la televizor, se dă Cafeneaua lui Goldoni, Tereza se uită indiferentă. Minutele trec încet. Fiecare minut înseamnă o palmă în plus. Acum frigiderul începe să toarcă. Unsprezece și cinci. Antonio privește cu insistență mobilele, păpușile, aceste lucruri mărunte de fetiță pe care nu le va mai vedea. Pe masă e o lumânărică de Crăciun așezată pe conuri de brad și cu panglici. Și ea nu vine. Pe frigider e un coșuleț de pai închis la culoare cu un cățeluș înăuntru pe care el i l-a dus la spital. Toată această iubire azvârlită degeaba. Ea glumește. Ea n-a înțeles nimic. Deasupra ușii un vâsc aurit de la Crăciun. La ce oră s-o întoarce?

Telefonul. De data asta fără apelul convențional. Tereza răspunde, pare-se că nu-i ea.

— Nu, doamna e în oraș. Nu, nu cred că mâine are nevoie.

— Cine e?

— E cineva de la telefoane, cel de la serviciul de deșteptare, întreabă dacă mâine trebuie să o trezească pe doamna.

— Păi cum așa?

— Păi, eu nu știu. Cred că e cineva pe care-l cunoaște doamna.

Până și cu cei de la Stipel face grații, s-o fi încurcat și cu acela. Se întoarce în bucătărie, ia din nou Topolino. Aude cum Tereza stinge televizorul dincolo.

— Domnule, zice fără să-și facă apariția, atunci eu aș merge să mă culc.

Douăsprezece noaptea, douăsprezece și trei sferturi. Unde-o fi? S-a dus la cinema, cum îi e obiceiul, la ora asta ar trebui să fie înapoi. Naivul! Cu totul altceva decât cinema! Poate că rămâne în oraș toată noaptea. N-are importanță, chiar de-ar crăpa, el stă aici până când se întoarce târfa aia. O, Laide, o, dragostea mea, de ce mi-ai făcut una ca asta? Dar la unu și un sfert sună iar telefonul. E ea.

— Nu, doamnă, zice Tereza, care în mod ciudat nu s-a dezbrăcat pentru noapte, ...ei asta-i, da' ce puteam să fac?...Bine, noapte bună, doamnă.

Imediat el:

— Ce-a spus?

— A spus că a venit acasă, dar v-a văzut mașina aici.

— Și atunci nu vine?

— Nu, a spus că merge să doarmă la hotel. Ce imbecil! Nu putea să-i treacă prin minte? Coboară imediat, merge să parcheze mașina pe o stradă laterală, apoi se întoarce în apartament. Va aștepta. Jură că va aștepta. Dar la ce bun să aștepte dacă ea s-a dus la hotel? E atât de sătulă de el încât merge să doarmă la hotel fără o bucată de săpun doar ca să-l evite pe el? Ori e numai frică?

Tereza privește, apatică.

— Dar dumneata, Tereza, scuză-mă, nu ai înțeles după atâta vreme, cine sunt?

— Cum?

— Da, zic, doamna ți-a spus cine sunt eu?

— Totdeauna mi-a spus că sunteți unchiul dânzei.

— Unchi pe naiba! Puțin îți trebuia să-nțelegi, vezi bine.

Disperarea. Cine e această Tereza? Ce-i poate spune această Tereza?

Nimic. Dar el trebuie să-și verse amarul.

— Și eu... și eu... tot ceea ce am făcut pentru ea... vezi dumneata ce nefericit sunt?... Să-mi pierd capul pentru o ...o...

E un copil, un copil bătut pe nedrept. Se azvârle pe pat cu fața în jos, scuturat de hohote.

— Ei, domnule, linișteți-vă...

Se ridică. Măsoară penibilul scenei.

— Mă scuzi, știi, dar uneori...

— Oh, domnule, oricui i se poate întâmpla.

— Hai, du-te la culcare.

— Și dumneavoastră așteptați mai departe?

— Nu, dar vreau să-i scriu două rânduri. În bucătărie găsește o foaie de hârtie de scrisori,

merge să scrie în salon, unde e o măsuță cu tăblia de sticlă.

„Laide”, scrie, „după ceea ce s-a întâmplat, este mai mult decât limpede că între noi totul s-a sfârșit. Cred că față de tine m-am dovedit totdeauna bun și răbdător. Dar dincolo de o anumită limită nu se poate trece.

Îți doresc să-l găsești pe acela ca...”

În acest moment sună telefonul. E unu și jumătate. Ca o fiară îi smulge Terezei receptorul.

— Pronto, eu sunt.

Îi răspunde un declic. Laide a întrerupt convorbirea. Dacă telefonează, înseamnă că e încă nesigură. Nu știe ce să facă. Poate că nu are nici bani de hotel.

Approape imediat telefonul sună din nou. Răspunde Tereza, dar Antonio îi smulge telefonul din mână. La celălalt capăt o voce veselă aproape.

— Ei, acu' mă-ntorc acas'!

— Bine, atunci te aștept.

Două, două și un sfert. Tereza e la culcare, mașinile trec din ce în ce mai rar. Antonio nu a terminat scrisoarea, nici nu mai e nevoie, o să-i spună totul prin viu grai. Da, își dă seama, ar fi mult mai eficient dacă ar pleca acum, fără să-i lase nici măcar un rând. Să fie în stare de asta. El trebuie s-o vadă, fie și pentru o jumătate de minut, s-o vadă încă o dată!

La trei fără zece o mașină oprește dedesubt. Apoi, în casa adormită, zgomotul ușii de la intrare, pocnetul ușii de la ascensor, gâfâitul ascensorului.

El se află în picioare dinaintea ușii. Știe ce trebuie să facă. Două palme. Cel puțin.

Dar dacă asta face o scenă și face o criză de inimă, dacă trebuie să cheme un medic?

Ea intră, palidă, cu ochii rotunzi larg deschiși, cu expresia de jivină speriată și hăituită.

— Ciao, îi spune.

Și iată-l copleșit de o oboseală mortală. Ceva i-a fost strivit înăuntru, o

sfârșeală, o disperată indiferență.

— Cu cine-ai fost?

— Cu o prietenă de-a mea.

— Și unde-ai stat până la ora asta?

— Acasă la prietena mea.

— Iar eu trebuie să fiu cretin ca să te cred.

— Faci cum crezi. Tereza unde e?

— De unde să știu eu? Îmi închipui că doarme.

Neputința de-a găsi cuvintele potrivite, cele mai elementare cuvinte ca să-și salveze demnitatea. Un gol, o surprare, resemnarea înfrângerii.

Ea intră în salon, vede imediat foaia scrisă pe jumătate, o apucă fără un cuvânt și face din ea un cocoloș pe care îl aruncă în bucătărie.

— Citește, citește, ai face bine să citești.

Fără să-i răspundă, ea intră în toaletă lăsând ușa deschisă și se-așază să facă pipi.

Ce mai așteaptă Antonio? Ca eventual să-i dea ea lui o pereche de palme? Ca și cum nu i-ar fi dat deja destule! Ori așteaptă din partea ei o rugămintă de iertare? Ce iertare? A fost în oraș cu o prietenă, nu a făcut nimic rău. Mai degrabă el. Ce femeie ar rezista cu un tip așa de plicticos? A spus adio în loc de ciao. Vezi să-i pese lui Laide de-asta! Lui Laide îi e somn, iar mâine dimineată la nouă are programare la coafor.

XXIX

A așteptat o zi, sigur că Laide o să dea un semn nici dacă moare jură n-o să-i dea un telefon ar fi ultima degradare ar fi ca și cum i-ar spune sunt aici scui-pă-mă de altfel ea a citit cu siguranță scrisoarea începută de el și lăsată pe masă, în prezența lui Laide a aruncat-o la gunoi fără s-o citească da' nici vorbă că de îndată ce el a ieșit a dat fuga s-o citească nu c-ar interesa-o pe ea scrisorile lui Antonio dar de data asta trebuie să se fi speriat oarecum la urma urmelor și-o fi dat seama că a sărit cam mult peste cal.

A așteptat două zile, ea o face desigur pe ofensata de parcă Antonio ducându-se să o aștepte acasă ar fi tratat-o fără respect și-apoi, se știe, când ești vinovat tactica cea mai bună e să faci tu pe ofensatul. Se înțelege, faptul că Laide nu i-a telefonat încă îl îngrijorează. E clar că e vorba doar de un tertip, în conștiința lui gândul că aceasta ar fi o ruptură adevărată n-a încolțit nici măcar ca ipoteză, iar dacă ea ar lua în serios scrisoarea lui Antonio, dacă ar recunoaște că a întins prea mult coarda, dac-ar fi convinsă că Antonio, oricât ar fi de slab, oricât ar fi de îndrăgostit, nu poate face altceva decât să-i dea papucii? Și de unde știe, la urma urmei, că Laide se teme? Poate că de-acum nici nu-i mai pasă de el. Aiurea, de unde să găsească o jumătate de milion pe lună?

A așteptat trei zile, începe să-i fie rău, e mai departe sigur că ea o să apară așa că o să-i ceară iertare și o să se arate spășită o să reapară cu aerul ei de mică haimana, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, sigur o să apară, ca să fii căutat de femei nu-i nimic mai bine decât să pui picioru-n prag ori să te arăți indiferent, totuși e ciudat chiar dacă acum are destui bani în urma unei moșteniri de o jumătate de milion de la lichidarea firmei unde lucra mama, sumă care i-a revenit zilele trecute.

A așteptat patru zile de-acum țârâitul telefonului la birou îl străpunge de

fiecare dată ca o frigare electrică la jumătatea coloanei și un șoc se propagă tăindu-i respirația. Da, crede el, cu toate paralele de care dispune acum o să se ambiționeze mult timp, cât timp e sigură că-l are mai departe sub papuc, ea râde desigur gândindu-se la suferința lui, la orice oră din noapte se trezește își zice uite la ăla chiar în clipa asta se gândește la mine, ce satisfacție o fi pe capul ei. Cine știe cum își freacă mâinile și poate chicotește cu amicele ei ,nu asta nu, prietenă n-o are decât pe Fausta și ea știe bine ce fată tembelă și aiurită e Fausta și are încredere-n ea până la un punct dar frecându-și mâinile da spunând: ăla vrea să facă pe jignitul, zău? Acum îi arat eu: nu-i telefonez cel puțin o lună cât am bani și așa la sfârșitul lunii îl găsesc cuminte ca un cățel la picioarele mele mai ceva ca la-nceput. Țsta-i tratamentul care i se potrivește: el crede că pentru alea câteva lire trebuie să stau noapte și zi în adorație? Da' eu am douăzeci de ani, eu trebuie să respir, am nevoie de-o anume libertate, nu-i intră asta-n cap? și atunci îl înnebunesc de gelozie, știu ce-și închipuie, unchiulețul meu își închipuie că trec în continuare de la un mascul la altul și se-ngâlbeneste și își aprinde țigară după țigară și poate de supărare merge după fete sperând să-i placă și s-o poată uita pe Laide măcar pentru câteva ore iar pentru el o să fie încă și mai rău oh oh oh oh de ce sunt puține ca Laide pe lumea asta și-apoi chiar admitând că găsesc una mai frumoasă ca Laide dar e greu, chiar frumusețea ei, chipul gura pulpele țâțicile, n-o să facă altceva decât să-mi amintească chipul gura pulpele țâțicile lui Laide care nu că sunt mult prea frumoase dar sunt unice pe lumea asta și tocmai de chipul acela, de gura aceea, de pulpele acelea are el nevoie și toate celelalte chiar dacă tot atât de frumoase însă e greu îi întorc pur și simplu stomacul pe dos. Așa reconstituie Antonio gândurile lui Laide și o urăște pentru că știe că totul este adevărat, ba chiar e și mai rău, pentru că în calculele lui strategice Laide pune mare preț pe propriile resurse fizice și nu evaluează ce înseamnă pentru Antonio modul ei de a se mișca, de a merge, de a vorbi, de a-și mișca gura, de a râde, de a se strâmba, de a săruta, delicioasa ei pronunție atât de milaneză cu acel straniu r aristocratic.

A așteptat cinci zile și ea nimic, e limpede de-acum că Laide a hotărât să joace tare că tot nu are nimic de pierdut, chiar dacă va da semne de viață peste o lună tot nu va fi în postura de înfrântă ci dimpotrivă, va fi regina înduplecată care până la urmă acordă îndelung așteptata îndurare redându-i viața și lumina sclavului neobrăzat. Dar dacă peste o lună, când ea va telefona, el i-ar trânti receptorul? Dacă peste o lună boala-i va trece? Dacă peste o lună Laide nu va mai fi pentru el decât o amintire penibilă? Dacă peste o lună el își va găsi o fată la fel de drăguță dar mai amabilă, mai blândă, mai atentă și măcar mai pricepută la jocurile amoroase? Vis preafrumos, Antonio știe că este o utopie, un miracol de necrezut, pentru el nu poate fi decât Laide, doar Laide îi poate aduce pacea și la anul și peste doi ani.

A așteptat șase zile. În dimineața asta n-a mai rezistat, e prea mare nevoia de-a afla cel puțin dacă Laide e la Milano sau nu-i în vreo călătorie cu cineva. A rugat atunci un coleg să formeze numărul lui Laide și să întrebe de avocatul Romani. A răspuns o voce de femeie. „Și cum era vocea?” „Era o voce de femeie.” „Tânără?” „Așa părea.” „Pronunța cu r?” „A, da, chiar mi s-a părut că vorbea cu r.” „Și cum era? o voce veselă sau amărâtă?” „Nu, nu mi-a părut prea veselă.” „Dar ce-a spus exact?” „Nimic. Vedeți c-ați greșit numărul. Ce

voiai să-mi mai spună?" Așa se purta, acoperindu-se tot mai mult de ridicol, de parcă n-ar fi ajuns deja de basm printre toți cunoscuții cu povestea asta. Și-apoi părea cretin. Păi cum să nu fi ghicit imediat Laide că era un telefon pus la cale de el ca să testeze terenul? Ce triumf pe capul ei! Să știe că Antonio nu mai rezistă de-acum și nu îndrăznește să-i telefoneze direct, dar nu mai poate, furia, neliniștea și gelozia l-au făcut groggy, încă două, trei zile și-apoi se va arunca la picioarele ei salivând de poftă și cerându-i iertare. Ce idiot! Acum se simte chiar mai sigură, nu se va grăbi să dea semne, poate că va amâna telefonul cine știe pentru când.

A așteptat șapte zile. În speranța de-a afla ceva a mers la doamna Ermelina încercând să pară indiferent, a întrebat-o dacă avea cumva să-i prezinte vreo fată ca lumea. Dar aceea a intuit imediat, imediat i-a cerut noutăți despre Laide.

— Ah, păi n-o văd de mai multă vreme. Dar dumneavoastră?

— Nimic. N-am mai văzut-o din aprilie. I-am telefonat o dată, pe-atunci încă, vă jur, nu știam că era cu dumneavoastră, voiam să-i prezint un domn bine și ea mi-a dat întâlnire, dar n-a apărut, iar după aceea n-am mai insistat, între timp mi s-a spus că dumneavoastră vă interesați de ea, știți, în cazuri din astea eu mă retrag.

— Cine v-a spus?

— Nu-mi aduc aminte, lucrurile astea se află repede, știți, amicele... nu mai știu dacă a fost Flora sau Titti. Dar cum, dumneavoastră n-o mai vedeți?

— Deloc. Făcea cam prea multe mofturi.

— Ca de obicei. Dumneavoastră veți fi răsfățat-o iar ei i s-o fi urcat la cap. Sunt niște fetișcane proaste, când dă norocul peste ele nu fac altceva decât să-i dea drumul. Un bărbat ca dumneavoastră! Nu ca să vă fac un compliment, dar orice fată, mai frumoasă chiar decât Laide, ar fi ținut cât mai strâns un asemenea bărbat. Nu c-ar fi rea, știți... În ce mă privește, trebuie să spun că e o fată de treabă, dar știți cum se-ntâmplă? Poate c-o avea o prietenă invidioasă care-i dă sfaturi rele...sigură pe ea asta da, cam prea sigură pe sine...cu dumneavoastră domnule...dac-ați ști...

— Ce anume?

— Mde, nu fac nici un rău dacă vă povestesc... Într-o zi, când avea o întâlnire cu dumneavoastră, vedeți o fi fost a treia sau a patra oară nu mai mult, după ce ați plecat a început o discuție... prostii... pentru un tailleur pe care-l luase de la mine, abia acum mi-aduc aminte, era o rochie princesse tricotată de culoare cenușie.

— Da, mi-aduc aminte.

— Oh, așa, vedeți că nu vorbesc aiurea?... Pe scurt, eu trebuia să mai primesc cincisprezece mii de lire... iar Laide pretindea... mda, dar asta nu are nici o importanță, nu-i așa? ...era de față și cumnata mea, mi-amintesc foarte bine, dumneavoastră o cunoașteți, ei, și la un moment dat, ca să i-o retez scurt, îi spun cumnatei mele: „Înseamnă că atunci când telefonează dottor Dorigo o să-i căutăm pe altcineva, mai ales că-i cunoaștem de-acum gusturile..." Ei, vă vine să credeți? Laide și-a ridicat uite-așa pumnul și-a spus: "Dottor Dorigo? Mă faceți să râd. Pe dottore eu îl țin de-acum înaintea uite-așa, eu cu dottore fac tot ce vreau!" Așa că noi am rămas... Înțelegeți? De-abia vă văzuse de trei, patru ori și deja i se urcase la cap!

— Dar în aceste ultime zile dumneavoastră v-a dat vreun semn?

— Din câte știu, nu... dacă n-o fi telefonat când nu era nimeni acasă... Dar stați liniștit. De asta n-o să scăpați ușor... o știu eu... se crede cine știe

ce și pe urmă, când are nevoie... Dumneavoastră trebuie să fiți tare, înțelegeți? Să nu vă treacă prin minte să-i telefonați! Țineți-vă tare! Veți vedea dacă n-o să se-ntoarcă la picioarele dumneavoastră, târându-se ca un vierme.

A așteptat opt zile. O fărâmă de speranță. Azi dimineață a sunat telefonul la birou, el a răspuns, dar de la celălalt capăt nu vorbea nimeni, se auzea totuși că asculta cineva, apoi a pus receptorul jos. Atunci a întrebat-o pe centralistă dacă era un bărbat sau o femeie: era o femeie, Ea, probabil. Credea poate că el va ceda, sondajul telefonic de ieri o făcuse să creadă că are victoria în palmă. Dar au trecut alte două zile, începe și ea să fie îngrijorată.

A așteptat nouă zile. Deocamdată nimic. Fără puțință de întrerupere, gândul îi este fixat asupra lui Laide, cu cât timpul trece, cu-atât umilința e mai cumplită. După toată dragostea pe care i-am dovedit-o! Și-i sporește furia de-a nu se fi purtat ca un bărbat. De ce în noaptea de Anul Nou, când s-a întors cu puțin înainte de trei dimineața, n-a avut curajul să-i tragă o pereche de palme? Dar nu două palmuțe, trebuia chiar să-i turtească mutra cu două scatoalce, s-o pună jos, oricâte scene i-ar fi făcut după aceea. S-ar fi simțit alt bărbat dacă i-ar fi dat o lecție. Chiar cu prețul de-a nu o mai vedea. Pe când acum el este cel învins, iar dacă ea nu revine, Antonio își va roade ficații ani în șir, ea va avea tot dreptul să-l disprețuiască, să-l acopere de ridicol în fața tuturor, să-i prefere mocofani robuști siguri pe ei din cei care, la o adică, știu să umfle mutrele fetițelor putori cu un plescăit de scatoalce.

A așteptat zece zile. Și-a fixat o întâlnire cu doamna Ermelina pentru după-amiază. Doamna Ermelina i-a promis, foarte satisfăcută, că-i va prezenta o brunetică „care pare sora lui Laide”. În realitate, Antonio merge acolo în speranța că va afla ceva. Prin rețeaua ei de fete, Ermelina are mereu o grămadă de informații. „Sora lui Laide”, o anume Luisella, era oarecum genul firav și umil, dar destul de drăguță și mai degrabă insipidă la pat. Când Antonio și-a făcut din nou apariția în salon, Ermelina i-a spus:

— Am aflat că alaltăieri seară Laide era jos la Due. Mi s-a spus că era foarte drăguță. Avea o rochie roșie. A dansat toată seara. E adevărat că are o rochie roșie?

— Da, a cumpărat-o acum o lună. Și despre celălalt nu ați aflat nimic?

— Nici un celălalt...Ah, stați o clipă. Luisella!

— Vin imediat, răspunde fata din baie, și reapare puțin după aceea îmbrăcată.

— Auzi, Luisella. Tu n-ai cunoscut din întâmplare pe o anume Laide?

— Laide? o brunetă, nu? Cu părul lung?

— Da, chiar așa. Ești prietenă cu ea?

— Vă rog frumos. Am cunoscut-o la Iris.

— Aia din via Moscova? Pe care-au băgat-o pe urmă la răcoare?

— Da, chiar aceea.

— Dar cum se poate, Luisella, o fată ca tine să meargă la Iris? Aia nu-i o casă onorabilă! Mi-au spus... Mi se spunea că acolo era un bordel în toată legea... cred și eu că au băgat-o la zdup.

— A, păi eu am fost doar de două ori, apoi am înțeles cum mergea treaba, ce-a fost a fost. Dumneavoastră aveți dreptate, doamnă, acolo era mai ceva ca la bordel. Unul intra, altul ieșea, o vânzoleală continuă.

— Și acolo era și acea Laide?

— Acea era cu program permanent, de la unu la prânz până seara.

— Și ia zi: câți făcea?

— Ce știi eu? Dacă te luai după câți veneau, pe puțin nouă, zece pe zi. Și-apoi era băiatul lui Iris, mi-amintesc că-și făcea mendrele și-n fiecare zi înainte să vină clienții trebuia s-o faci și cu el, în loc de aperitiv. Ah, trăgea tare, aceea... Dar de ce mă-ntrebați?

Și Luisella îl privi pe Antonio. Antonio era palid, pentru el erau informații îngrozitoare.

— Și de unde era Laide asta? întrebă cu o speranță firavă.

— Nu știu dacă din Napoli sau din Calabria, spune Luisella, îi ziceau Terroncina*.

* De la terrone, peiorativ prin care italienii din Nord îi desemnează pe cei din regiunile sudice.

— Ei, cu-atât mai bine, spune Antonio, mi se părea imposibil să...

— Nu, nu putea să fie ea, spune și doamna Ermelina, care ține la calitatea mărfii sale, am înțeles imediat că nu-i ea... Altfel aș fi aflat. Laide nu-i genul care se aruncă așa.

A așteptat unsprezece zile. La urma urmei, a dovedit destul că știe să se țină tare, acum n-are decât să-i și telefoneze, n-o să-i cadă fața: așa e Antonio tentat să creadă. Apoi pricepe că e tot mai rău. Și-apoi orele și zilele trec, tot mai gravă și catastrofică îi pare capitularea lui, dacă el ar ceda primul. De ce să arunce așa rodul unor cazne atât de lungi? până și doamna Ermelina, care se pricepe la treburi de-astea, îl sfătuiește să se țină tare. Dar e cumplit. Telefonul e aici, la mai puțin de o jumătate de metru. Ar trebui să ridice receptorul. Să rotească discul cu numere. Ar răspunde vocea ei. "Pronto." I se pare că aude din nou cuvântul rostit de ea cu acel amestec de teamă, de nepăsare, de plictis, de nerușinare, voce scumpă, sunet minunat, îl va mai putea auzi din nou?

A așteptat douăsprezece zile. Acum ar fi trebuit să dea un semn, pentru bani, nu pentru altceva. Acum nu mai e nici o îndoială. Laide și-a găsit pe altcineva care-i dă poate mai multe parale și care locuiește poate în afara orașului și vine s-o întâlnească o dată sau de două ori pe săptămână, în rest îi lasă o libertate absolută. Altfel nu se explică. Într-una din zilele astea o va întâlni foarte elegantă, poate la volanul unei Giulietta Sprint, îl va privi, nici nu-l va saluta măcar.

A așteptat treisprezece zile și tot nimic. S-a întors la doamna Ermelina care pare a fi mai aproape de frontul ostilităților și poate avea noutăți de la sursă. I-a găsit o fată de la țară splendidă și admirabil școlită în ale amorului, dar pare un animal, atât e de grosolană și incultă. Odată isprăvită ceremonia, a găsit în salon o altă fată, o tânără doamnă căsătorită de curând. „Așa-i că seamănă puțin cu Laide?” El răspunde da din complezență, dar nu-i adevărat. Ghemuită pe divan cu un aer melancolic și plictisit, fata își arată frumoasele pulpe robuste, disproportionale de restul corpului, și îl privește cu indiferență: oricum, domnul acela nu-i astăzi pentru ea. Apoi cele două fete pleacă.

— Spuneți-mi, doamnă, ați aflat ceva?

— De Laide?

— Exact.

— Nu, nu am aflat nimic.

— Ei, doamnă, aș vrea să-mi promiteți ceva.

— Dacă pot, cu plăcere.

— Uite, dacă întâmplător vă telefonează, că mă anunțați imediat.

— Nici vorbă, vă anunț imediat, dar veți vedea că n-o va face.

— N-ar fi rău deloc să aranjăm o întâlnire ca și cum eu aș fi o nouă cunoștință a dumneavoastră. Și s-o gădesc deja dezbrăcată în pat, vă-nchipuiți ce-ar mai sări în sus?

— Nu, asta nu, înțelegeți! Dacă Laide mă sună, eu vă anunț, dar atât. Dumneavoastră sunteți un prieten. După ce s-a întâmplat, eu n-o mai accept pe Laide în casa mea.

— Totuși, era una din cele cu clientelă, nu? Antonio are plăcerea perversă de-a se răni, de a-și răsuci degetul în rană.

— Nu pot să zic ba. Cu ea, cu Flora și Cristina am avut anul trecut un sezon bun.

— Și spuneți-mi, ultima dată când a venit a fost cu mine?

— Precis.

— În ziua aceea când a plecat la Roma?

— Ce bine vă amintiți! Exact în ziua aceea! Dar Dumnezeu știe dac-a plecat la Roma.

— Eu am condus-o la gară.

— Și vreți să știți unde-a plecat după aceea?

— De ce, n-a luat trenul?

— A dus valizele la biroul de bagaje și-a alergat imediat la Ersilia, prietena mea, o cunoașteți, nu? La iuțeală un client.

— Dar de unde ați aflat?

— Păi doar mi-a spus Ersilia! Dar partea frumoasă nu-i doar atât. Să fi fost patru, patru și jumătate, și-mi telefonează: cum, nu trebuia să plec? îi spun. Da, plec în seara asta, zice, dar acum aș avea nevoie să vin la dumneavoastră, sunt cu cineva. Păi vino, zic, în ziua aceea nu așteptam pe nimeni. Bun, după nici măcar zece minute o văd venind cu un ins ceva de speriat, să-i zicem o pocitanie bătrână, să fi avut pe puțin șaiszeci de ani, uite-așa o burtă, o gură fără dinți, Dumnezeu știe unde l-o fi pescuit, poate la piazza Fontana unde se ține târg. Mi-a produs o asemenea jale că am tras-o deoparte. Da' ce faci, Laide? Da, știu, zice ea, e ceva de-ți face scârbă, dar ce vreți, eu am nevoie de bani! Pe scurt, v-o jur, dottor Tonino, dacă mi-ar fi spus uite-aici un milion dacă mergi în pat cu ăsta vă jur că aș fi spus nu. Și aceea pentru cinci, zece mii poate...

A așteptat paisprezece zile. Ororile aflate de la Ermelina nu sunt de ajuns ca să-l demoralizeze, sunt doar povești îndepărtate când el nu era pentru Laide decât un client oarecare, ba chiar faptul că de-atunci nu a mai căutat-o pe Ermelina demonstrează că a fost cinstită cu el. Cine știe câte altele, având chiar un prieten bogat care le întreține, frecventează case de rendez-vous, iar dacă au mașină seara pornesc la bătălie. Și-apoi, cine știe dacă poveștile astea sunt adevărate, femeile se pricep de minune la inventat mârșăvii! Și-apoi, fie și povești adevărate, numai că nu au nici o legătură cu Laide, e așa de ușor să transfere mizeria de la una la alta, și doamna Ermelina are tot interesul, în fond, să-l îndepărteze de Laide, cu aerul acela cumsecade face probabil orice ca să-l descurajeze, n-a făcut-o Laide să-și piardă un client foarte bun? iar el cretin să înghită acele infamii. Dar au trecut deja paisprezece zile, el nu mai poate lupta, în anumite clipe i se pare că trăiește într-un vis cumplit, confuzie, delir încețoșat, în anumite momente Laide nu mai există, nu a existat niciodată, n-o va mai vedea nicicând, și totuși el are nevoie de ea, fără ea nu poate trăi, fără ea lumea e goală, nu are

sens, ca un robot pornește la birou, doar Dumnezeu știe dacă va mai putea lucra, într-o zi sau alta își va da seama că e un om terminat, deschide ușa, în mod ciudat e aprinsă lumina, o vede așezată la masa lui de lucru pe ea care-l așteaptă și îl privește cu ochii rotunzi larg deschiși. E palidă, hăituită, prost pieptănată.

— Sunt aici, zice.

— Și ce mai faceți? spune el cu puținul suflu pe care-l mai are.

— Ce-ai vrea să fac? Rău.

XXX

Începură din nou să se vadă ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ea, încăpățânată, nu-și recunoștea vina din seara Anului Nou. Fusesse într-adevăr cu o prietenă, repeta, iar dacă nu a vrut să iasă cu Antonio era numai pentru că Antonio nu avea încredere în ea, asta nu putea suporta. Nu-i intrase-n cap lui Antonio că ea nu spune minciuni?

Începură să se vadă ca mai înainte, ba chiar mai des, dar în privința ei Antonio nu reușea să facă lumină. Dimpotrivă, din zi în zi, o dată cu neliniștea obișnuită, creștea un sentiment obscur ca și cum un final, o concluzie, o catastrofă s-ar fi apropiat. Înțelegea mai mult ca niciodată că un gest de forță, o renunțare completă și definitivă ar fi fost salvatoare. Nu se simțea în stare de asta. Gândul lui era concentrat mereu, cu dureroasă obsesie, asupra ei, ce făcea, unde era, cu cine, ce mai punea la cale.

Și ca omul de pe plută care nu distinge, din mijlocul fluviului uriaș, conturul malurilor în întuneric și își dă seama că vârtejul crește târându-l spre un abis necunoscut, tot așa Antonio, fără să poată explica motivul, simțea apropiindu-se scadența inevitabilă pe care continuase s-o amâne cu nechibzuită încăpățănare. Acel soi de bulboană în care se lăsase prins cu aproape un an în urmă își strângea progresiv ritmul, coborârea se prefăcea în prăpastie. În anumite momente i se părea chiar că Laide îl privea cu un fel de neliniște, de parcă ar fi gândit: tu, Antonio, ești de fapt un om de treabă, regret ceea ce se întâmplă, regret să pierd ajutorul tău, dar ce să fac, nu-i vina mea!

Acum intervenise o nouă complicație. O mătușă a lui Laide, unica persoană din familie care o iubea, spunea ea, fusese internată în spital, bolnavă de cancer. Și cum se simțea foarte rău, iar la spital asistenta de noapte lipsea, trebuia ca rudele cele mai apropiate să meargă s-o supravegheze. La trei sau patru nopți îi venea rândul lui Laide. Spitalul era departe, în împrejurimile dinspre Porta Nova, mai mult decât spital propriu-zis era un mic azil pentru bătrâne doamne bolnave. Mătușa era instalată într-o cămăruță, dar nu exista alt pat. Așa că trebuia să se mulțumească cu un fotoliu de vinilin. Uneori, dacă mătușa se liniștea, Laide venea acasă la unu, unu și jumătate. Alteori trebuia să-i rămână alături până în zori.

Putea Antonio să se opună? Îl atinse bănuiala că toată povestea putea fi o minciună. De fapt, i-ar fi fost ușor să controleze. Iar Laide îi relata despre mătușă detalii așa de precise, simptome, necesitatea operației imediate, dorințele ei privind funeraliile și mormântul. Numai după una din aceste nopți de veghe trecuse pe la biroul lui Antonio și arăta chiar ca cineva care a petrecut o noapte albă; înțolită în două, trei pulovere vechi, slabă, palidă, cu

pungi sub ochi.

Dar se petrecu un episod curios. Într-o seară, când ieșiră împreună la masă, Laide propuse, contrar obiceiului, să meargă acasă la ea. Infirmiera era plecată de o săptămână, nu era nimeni, ar fi putut face dragoste. Apoi, spre unsprezece și jumătate, trebuia să treacă să-și ia sora ca să meargă împreună la spitalul mătușii. Totuși, spera să se poată întoarce acasă către unu sau două.

Laide era mai degrabă deprimată, însă în seara aceea se dovedi afectuoasă în pat, cum nu mai fusese de luni întregi. Chiar dacă nu băuse la cină, părea chiar excitată. Până la urmă, o seară simpatcă și veselă.

La unsprezece și un sfert se pregăti de ieșire.

— Cum de-ți pui rochia nouă? Ca să petreci o noapte în spital?

— Știi, voiam s-o arăt mătușii mele, e încă atât de curioasă, vrea să știe totul despre mine, până și ce am mâncat la prânz și la cină. Și-apoi, ți-am spus, astă-seară sper chiar să pot să i-o retez și să mă întorc să dorm acasă. Nu-ți pot spune ce înseamnă să-ți petreci o noapte întreagă pe fotoliul ăla nenorocit!

— Atunci, te conduc la sora ta?

— O nu, Antonio, tu va trebui să rămâi aici.

— Ce să fac eu aici?

— Știi, prietena mea din Veneția trebuie să vină la Milano și mi-a dat întâlnire telefonică la miezul nopții. Poate și să nu telefoneze, pentru că eu i-am scris între timp. Dar dacă telefonează și nu găsește pe nimeni?

— Ei, și ce pot eu să fac?

— Tu, în caz că telefonează, ar trebui să-i spui că mătușa mea e la spital și zilele astea sunt foarte ocupată. Oricum, dacă vrea să vină, să-ți spună dacă trebuie să-i rezerv o cameră la hotel.

— Scuză-mă, dar n-ai putea aștepta până la miezul nopții?

— Nu, pentru că dacă ajungem la spital prea târziu, deja pun o grămadă de întrebări dacă venim după zece.

Ea pleacă, el rămâne singur să constate ciudățenia acestei povești. Pentru ce în noaptea aceasta Laide trebuie să meargă la spital cu sora ei? Și de ce trebuie să meargă s-o ia? Și de ce a evitat ca el s-o însoțească? Nu-i cusută cu ață albă povestea cu apelul telefonic?

Într-adevăr, nu telefonează nimeni. La douăsprezece și un sfert se întoarce acasă. La unu îl sună Laide, vrea să știe dacă prietena a telefonat, îi spune că a coborât pentru o clipă într-un bar la colț, a ajuns la timp, căci se pregăteau să închidă, că acum se întoarce la mătușa, că în noaptea asta mătușa e liniștită și că ea speră să se poată întoarce acasă ca să doarmă. „O să-ți telefonez mâine dimineață la birou. Ciao.”

Și de ce Laide i-a dat telefon acasă? Chiar era nevoie? Curios: e ca și cum ar fi dorit să se asigure că Antonio s-a întors la el acasă.

Îndoiala. Cu cât Antonio se gândește mai mult, cu atât relatarea lui Laide i se pare mai puțin convingătoare. Prea multe complicații, prea multe pretexte ca să meargă singură, prea multe telefoane. Să vedem puțin: dacă a vrut să fie liberă ca să se întâlnească cu cineva și-apoi să se întorcă acasă cu acesta, ce-ar fi putut să pună la cale? Exact ceea ce a făcut astă-seară. Să-l liniștească pe Antonio cu un neobișnuit elan carnal, ca să plece și să doarmă în pace, să invoce vizita la mătușă ca să poată pleca înainte de miezul nopții, să inventeze telefonul de la Veneția ca să evite compama lui, să

telefoneze la Antonio spre ora unu ca să fie sigură că el e deja acasă.

Antonio e lungit pe pat, cu lampadarul alături, țeapăn în angoasa care-i sporește, fixează la nesfârșit cele două crăpături în formă de 7 de pe tavan, care-i par de-acum o muștrare enigmatică, simbolul grafic al înseși mâhnirii sale. E trecut de trei când, pe neașteptate, urzeala bănuitei înșelătorii i se revelă cu o limpezime fulgerătoare. Să-ncerce să-i telefonez.? Nu-i poate folosi la nimic, i-ar răspunde că s-a întors puțin mai devreme. Să meargă direct la ea acasă? Dar nu-i mai bine să aștepte până mâine dimineață? Dacă-i cineva la ea, mâine dimineață la opt și jumătate tot în pat îl găsește, garantat, după o noapte de amor, iar vizita lui va părea mai puțin ciudată. Va născoci un pretext. De exemplu, îi va spune că din motive de muncă trebuie să ajungă în orașelul universitar și că a urcat în trecere să o salute. În fond, un gând amabil.

Ce noapte înspăimântătoare cu orele care nu mai trec și somnul care nu vine! La șapte și jumătate e deja în picioare, la opt deja în stradă. Deși pare cu neputință, totul continuă ca de obicei, un soare flasc iese fără voie din ceață, lumea intră și iese din case, din magazine, din cafenele, bărbați și femei merg cu obișnuitele lor fețe crispate la lucru și la îndeletnicirile zilnice, la colț doi ucenici zidari glumesc între ei, automobile și camioane trec vijelios, nu se observă în jur nici un semn premonitoriu, desigur nimeni nu se gândește la Laide, nimeni nu-și imaginează că peste puține minute lumea se va scufunda poate.

E opt și un sfert când mașina se oprește dinaintea casei lui Laide. Privește în sus. Jaluzelele sunt trase. Intră. Din cabina ei, portăreasa îl vede și-i face un apatic semn de salut. Iese din ascensor la etajul trei. Rămâne câteva clipe pe palier, dacă nu cumva dincolo de ușă se aud voci. Dar e liniște.

În sfârșit, apasă pe butonul soneriei. Ar putea deschide ușa cu cheia, dar nu i se pare corect. Nu-i răspunde nimeni. În timp ce infernul i se ridică în piept, iar inima-i izbește cu lovituri de ciocan, sună îndelung a doua oară. Nimic. Apasă atunci butonul cât poate, ceilalți locatari n-au decât să protesteze. Soneria nechează obraznic, de parcă toată clădirea intră în vibrație.

Când, în sfârșit, recurge la cheie, știe că e inutil, Laide și-a lăsat cheia în broască. A lui Antonio se răsucesce abia pe jumătate.

Sună pentru a patra oară. I se pare că din apartamentul vecin răzbat voci de protest.

Coboară ca un nebun, nu-i pune portăresei nici o întrebare, cuprins de o durere bestială aleargă la un bar din preajmă și cere o fisă de telefon.

Își putea imagina: linia e liberă, dar nu răspunde nimeni. Dacă Laide ar răspunde, ar fi obligată să și deschidă, iar Antonio e prea aproape de casă; bărbatul care e cu ea n-ar avea timp să iasă, probabil că-i încă în pat, gol.

Ce poate să facă? înfrânt încă o dată? Laide va găsi explicația cea mai nevinovată. În această clipă, în timp ce el iese din bar, ea poate că-l spionează, victorioasă, printr-o crăpătură a jaluzelelor. (iar din pat, o voce somnoroasă: „Ei, s-a cărat moșneagul? Hai, fii cuminte, întoarce-te-n pat la căldurică!”) Ușor de prevăzut. Când Antonio îi telefonează de la birou după o jumătate de oră, Laide îi răspunde în sfârșit.

— Dar pot ști de ce n-ai venit să deschizi? Am sunat cel puțin zece minute.

— A, da, mi s-a părut că aud ceva, dar mi-era tare somn. Pe urmă, ușa de

la cameră era închisă și am crezut că a sunat cineva la vecinii de-alături.

— E imposibil să nu fi auzit!

— Dacă-ăș fi auzit, aș fi venit să deschid ușa, nu? Am un cap cât o minge. Nici nu știu cum de-am auzit telefonul. M-am îndopat cu gardenal. Mă durea capul în așa hal, când m-am întors azi-noapte. Am luat trei pastile dintr-o dată. Da' cum de-ai venit?

— Și pe urmă ce-nseamnă să te-ncui înăuntru cu cheia? Atunci la ce mai sunt bune cheile pe care mi le-ai dat?

— Ascultă, scumpule, ai răbdare! De când nu mai e infirmiera, mi-e frică să stau singură noaptea.

Sunt explicații mulțumitoare? Nu. Și totuși, la fiecare cuvânt al ei parcă un balsam miraculos i-ar stinge panica. Vocea are un ton atât de sincer și autentic, cu neputință să fie minciuni. Nici măcar un demon n-ar reuși să mintă atât de bine.

Și-apoi, e așa de plăcut să-i dai crezare! Adorabilă josnicie. Poate da, poate nu, Antonio va fi obligat într-o bună zi să n-o mai creadă, să ia o hotărâre cumplită. Dar deocamdată nu, totul e încă, formal, în ordine, totul poate continua ca mai înainte.

XXXI

Nu, simți nevoia să afle. Un prieten îi prezentă pe un anume Imbriani, fost locotenent de carabinieri, detectiv particular în prezent. Imbriani veni la biroul său, e un bărbat de vreo treizeci și cinci de ani, aparent deschis și simpatic.

— Un fel de azil pentru doamne în vârstă? Întreabă la sfârșit. Știți numele exact?

— Azilul Elena, mi-a spus. Pe via Sormani, trebuie să fie o clădire modestă.

— Via Sormani...via Sormani... nu-mi amintesc.

— Trebuie să fie prin zona Porta Nova, cel puțin așa mi-a spus ea.

Imbriani își lasă blocnotesul.

— Mda, zice, pe cât s-ar părea, treaba nu-i grea. Dimpotrivă, foarte ușoară, aș spune. Dacă nu se ivesc ceva piedici. Dar vă spun pe loc, eu am destulă experiență în treburi de genul ăsta... vă spun pe loc că după toate probabilitățile cercetarea va fi inutilă...

— De ce inutilă?

— Nu vom găsi nimic. Îmi închipui că totul e așa cum spune domnișoara.

— Cum de știți asta?

— Dragă domnule, în acest caz e prea ușor un control. Dacă-ar fi ceva de ascuns, pare-se, domnișoara ar fi găsit un alibi, să-i spunem așa, mai sigur, nu trebuie mult, și-o spun împotriva interesului meu, ca să afli dacă într-o casă de sănătate e un anume bolnav și cine vine să-l vadă, noaptea mai ales.

— Și când credeți că-mi veți putea spune ceva?

— Până mâine, poimâine cel târziu, sper, numai să nu apară dificultăți.

— Dificultăți de ce gen?

— Nu-mi pot închipui. Dar e totuși bine, cel puțin în meseria mea, să prevezi toate piedicile posibile.

Locotenentul Imbriani plecă. Antonio rămâne singur. E târziu. În birou e

o liniște neplăcută. Locotenentul Imbriani are dreptate: pare imposibil ca Laide, ca să-și mascheze întâlnirile nocturne, să fi inventat o poveste atât de naivă. Și totuși, Antonio o cunoaște. Știe cât se-ncrede fetișcana în naivitatea lui. În momentul în care locotenentul Imbriani a ieșit din birou, Antonio a înțeles c-a deschis, în fine, poarta interzisă. Nu știe cu precizie ce se află îndărătul ei, însă e sigur că se vor ivi de-aici noi angoase și umilințe, că va ieși ultima minciună, el se va afla de față, nu va putea să se prefacă a nu vedea chiar dacă va privi într-altă parte și va bate ceasul de care el se teme ca de o iremediabilă condamnare.

Punctuală cu promisiunea făcută, Laide îi telefonă peste cinci minute, asigurându-l cu informații precise ca o soțioară grijulie și nevinovată. Și totuși, el simte că Laide se îndepărtează de el, această mică ființă proaspătă, cutezătoare, impertinentă, autentică se transformă de-acum într-o amintire neverosimilă, într-un soi de poveste, de personaj inventat. Pentru o clipă ieșise din lumea ei populară, împrăștiată și misterioasă, el se înșelase că o poate aduce în propria-i viață, burgheză, onestă și respectabilă, viață pe care o disprețuiește în fond, dar care-i aparține prin legături de sânge. Nu, n-a fost de ajuns iubirea. Banii, respectul, grijile, devotamentul n-au fost de ajuns. Încet-încet, ea se desparte acum de el, iese din casa și din viața lui, iat-o cu pasu-i neînfricat spre enigmatică inimă a orașului sau pe care de obicei n-o vede nimeni printre scene monotone și intense, printre netedele curți fumegoase și roind de ploaie, printre ecourile luxului, în vestibulul marilor palate, coborând pe nesfârșite coridoare de linoleum, în ungherele catacombelor viciului, printre șuieratul poștei penumactice, rotație de polizoare, urlate, plânsuri și râsete, furnicar de oameni neobosiți și secătuiți, săruturi grăbite, umbre de aventurieri în contre-jour, cămăși verzi de chirurgi, pânze telefonice, o nebunească amestecătură de dorințe, eforturi și iluzii care arde mocnit în mulțimea ce sosește pleacă din nou se amestecă se desprinde și dispare în timp ce altă mulțime aidoma se avântă și cufundă în vârtej.

De aici din clădirile care înconjoară biroul lui, el îl simțea retrăgându-se în sine, acest tainic Milano străin cronicilor și Bsedeker-urilor. Și casele lui și acoperișurile solzoase, străzile prea repede traversate se închideau încet între golfuri de întuneric și reflexele vinete ale păcatului îndepărtându-se de el, Antonio, și ducând-o pentru totdeauna departe pe Laide a lui.

Iarăși sentimentul acela de-a fi pătruns într-un vis aiurea și nepotrivit sieși pe când o forță cu mult peste voința și convingerile sale îl târăște departe de parcă el ar fi fost un biet nenorocit oarecare și nu un bărbat de cincizeci de ani cu respectata lui poziție în lume. Precum trufașul prinț care, din ordinul regelui, e despuiat și biciuit în public și pus în lanțuri la vâsla unei galere; iar regele nu-i explică și el nu știe motivul și totuși pricepe confuz că trebuie să existe un motiv bine întemeiat.

XXXII

Caută în ghid via Sormani. „Corso Garibaldi a treia la dreapta”, citește, „prin vicolo del Fosetto”, ciudat, chiar străduța unde cu doi ani în urmă o văzuse dispărând în seara aceea pe tipa nemaipomenită cu aspect spaniol. Care a crezut apoi că ar fi fost Laide. Însă Laide îl asigurase că n-a călcat niciodată pe-acolo.

E unsprezece și un sfert, iar Laide i-a spus că în seara asta merge spre ora zece să-și viziteze mătușa. Nevoia de-a ști, de-a vedea. Poate a băut mai mult, nu-l mai înspăimântă ceea ce cu câteva ore înainte l-ar fi tulburat, ideea de-a se prezenta el însuși la azil și de-a întreba de ea, riscul de-a se pomeni într-o situație exagerat de stânjenitoare sau de-a o face pe Laide să turbeze, o știe, sunt chiar lucrurile care-o rănesc mai tare, dorința de a-și băga nasul în treburile ei personale, de-a cerceta, demonstrația de neîncredere totală.

A hotărât să meargă, toată furia acumulată în atâtea luni de îngrijorare și așteptări da, probabil că-i beat, până și strada pe care locuiește i se pare oarecum deformată, cu lucruri pe care nu le-a văzut în atâția ani, și mașina se mișcă cu o curioasă souplesse, pare să anticipeze, la frâne și la curbe, dorințele lui.

Lasă mașina în piazza San Simpliciano și o pornește pe jos, lume puțină, își dă seama că merge cu o grabă absurdă. Încetinește, aprinde o țigaretă, iată-l la colț. Întineric, străduța veche se înfige între case vechi cu crăpături mari de cărămizi care privesc din năpârlirea tencuielii. Există un felinar acolo unde ulicioara se lărgește într-o minusculă piațetă.

Un bărbat e preocupat să închidă un oblon cu lacătul. Un altul stă nemișcat și fumează, proptit de colțul unei case.

Dintr-o parte iese o femeie îmbrăcată în negru cu o mașină sport, el îi iese înainte:

— Scuzați, doamnă, știți întâmplător unde e azilul Elena?

Femeia se oprește să-l privească, scoate capul.

— Pensiunea Elena? Știți ceva? Nu mă-ntrebați pe mine. Nu mă-ntrebați așa ceva pe mine!

Și demarează înfuriată.

Ce semnificație au cuvintele femeii? Ce sens are comportamentul ei? Antonio privește în jur, din fericire alcoolul îl menține în acea excitație convulsivă. Trebuie să fie aceea la dreapta via Sormani. Există o tăbliță, dar nu poate citi în penumbră.

— Scuzați, îl întreabă pe bărbatul nemișcat care fumează, știți unde este via Sormani?

Bărbatul e un tinerel, curios, mai adineauri îi părea un bărbat de cincizeci, cincizeci și cinci de ani, dar e un tinerel cu un chip ironic și cumsecade.

— Căutați pe cineva? e răspunsul, de parcă acolo ar fi fost feuda lui, iar el avea dreptul să știe.

— Via Sormani, repetă Antonio, azilul Elena.

— Ah, azilul Elena, surâde și azvârle o gură de fum, pensiunea Elena!

— Pe-aici, pe-aici, zice tinerelul, făcând un semn cu degetul mare în direcția străduței, o casă galbenă, nu vă puteți înșela, e un felinar la intrare.

— Mulțumesc foarte mult.

— N-aveți de ce, și surâde din nou.

Străduța e prost luminată, o pisică, un sunet îndepărtat de pian, dar e pian sau radio? La stânga, un gang umbrește o curte, Antonio s-a întors, tinerelul e tot la colț nemișcat și-l privește.

La lumina răspândită de felinarele rare și chioare înaintează pentru vreo cincizeci de metri, însă casa galbenă cu felinar la intrare nu e, Antonio observă că dinaintea unei porți masive stă o prostituată în așteptare fumând,

are părul negru adunat în coc, îl privește cu un surâs dulceag, atunci Antonio o întreabă:

— Scuzați, domnișoară, îmi puteți spune unde-i azilul Elena?

Buzele roșii se întredeschid, lucește un dinte de aur.

— Pe mine mă întrebi, frumosule, pe mine? Și râde fulgerător. Dar, scumpule, e casa aia galbenă.

Face un semn. Antonio se întoarce, pentru că femeia i-a făcut semn spre strada de unde vine el, acum o vede puțin mai departe, casa galbenă are o mică ușă la intrare și chiar deasupra ei un mic felinar de fier forjat cu geamuri roșii translucide, curios, trecuse chiar pe dinaintea ei fără s-o vadă, lucru de-a dreptul de neînțeles.

— Mulțumesc, zice Antonio și se apropie de casa galbenă.

Ușa e închisă. Antonio privește în sus. E o casă cu două etaje, destul de conservată, dar veche, persienele sunt trase toate, dar două dintre ele filtrează lumina.

Ce azil ciudat, se gândește, nici măcar o tăbliță, apoi se hotărăște să sune.

Zgomotul unui zăvor, dinapoia ușii, pași repezi ca pe sandale cu toc. Ușa se deschide. E o femeie spre treizeci de ani, cu ochii și buzele pline de fard, intens vulgară e gura, atât de lungă și subțire.

— Ce dorește domnul? întreabă cu surâs tâmp. Nu are treizeci de ani, e o bătrână, are vreo șazeci ca mimică.

— Aici e azilul Elena?

— Cu siguranță. Ce doriți?

— o căutam....o căutam pe domnișoara Laide Anfossi.

— Ah, Laide, zice bătrâna, și aprobă de multe ori din cap, ca și cum ar fi fost la curent cu totul. Atunci mergeți deasupra, la primul etaj. Sunați și-o veți găsi pe Laide.

O rampă cu o oribilă balustradă roșie, o ușă cu trei canaturi și geamuri translucide, o plăcuță de alamă: „Elena Pistoni.” Tentația de-a o lua la goană, dar a apăsat deja pe sonerie.

Lumina care se aprinde, pași, o umbră, cea care deschide e o doamnă slabă, îmbrăcată în negru, destul de distinsă.

— Domnul? întreabă ea, se vede că e suspicioasă.

— Aici este azilul Elena? Doamna râde:

— Mde, să-i zicem așa! Dumneavoastră, scuzați... cine v-a trimis?

— Îmi cer scuze, spune Antonio, o căutam pe domnișoara Anfossi, Laide Anfossi...mi-a spus că astă-seară vine să-i țină companie mătușii bolnave...

— Oh, și o uimire complezentă luminează chipul plăcut, așa deci? Bine, bine, intrați... Însă Laide, pardon, domnișoara Anfossi, cred că e ocupată un moment.

— Ați putea-o chema?

— O, da, desigur, trebuie să aveți însă puțină răbdare, luați loc, vă rog.

Îl introduce într-un salonaș, mobile moderne de un gust oribil, un covoraș fals, televizor, serviciu de ceai de porțelan argintat, pe pereți trei copii grosolane după Millet.

— Luați loc, luați loc... Mă veți scuza... dacă doriți să fumați, acolo, în cutia aceea...Cinci minute, nu mai mult... Cum e gata, v-o trimit.

— Ce-nseamnă gata? se întreabă Antonio, calculând acum imprudența de-a fi venit.

— E acolo, la mătușa? întreabă, cu o rămășiță de speranță.

Doamna îl privește pentru o clipă, neîncrezătoare. Apoi:

— Sigur, și accentuează cu un da din cap la fiecare cuvânt, de parcă ar repeta o formulă. – Firește. Mătușica nu-i prea bine în seara asta! Dispare cu un rnic hohot de râs.

Antonio rămâne singur, se așază pe un mic fotoliu stil o mie nouă sute cu profil aurit, e singur, doamna a lăsat un parfum greșos de mosc, de dincolo liniște, uneori crâmpene de voci, un hohot de râs.

În strâmtul spațiu rămas între ușori și perdele se profilează în tăcere un chip. Cineva care pândește salonul.

Indispoziție, dorința disperată de-a o lua la fugă. Antonio se ridică în picioare. Draperia e înlăturată încet și apare o fată fără fard în capot, brunetă, foarte frumoasă, cu fața obosită și apatică.

— Dumneavoastră, domnule, zice, cu surprinzătoare încetineală, dumneavoastră, domnule, o așteptați pe Laide?

— Da.

— Dar cine sunteți... dumneavoastră?

— Eu...eu sunt un prieten.

Fata îl observă în tăcere. Apoi, cu voce joasă:

— Dac-aș fi în locul dumneavoastră.... Și cu dreapta face un gest ca pentru a-l invita să plece.

— De ce? E bolnavă astă-seară mătușă?

— Cum?

— Mătușă lui Laide, zic. E internată aici, nu?

— Exact, zice fata cu o expresie identică cu a doamnei de adineauri, mătușă...mătușă.

Tace iarăși, îl privește din nou ca și cum ar vrea să descifreze ceva. În sfârșit:

— Se simte rău, spuneți...

— Mătușica...din fericire Laide e cu ea... biata mătușă...veniți, veniți...hai, veniți să v-o arăt...n-o să bage nimeni de seamă.

Îl ia de mânecă, îl pofteste să iasă.

— Dar eu...

— Veniți, vă spun...Nu vreți s-o vedeti pe Laide? Ocupată cu fapte de binefacere?...veniți atunci... Dar nu faceți zgomot cu pantofii...

Atunci Antonio își dă seama că fata e în picioarele goale. Din vestibul fata îl introduce într-un culoar strâmt întunecos, deschide o ușă, intră într-o cameră la fel de întunecoasă. Dar la stânga, de la o ușă cu geamuri translucide și acoperite cu o perdeluță, e filtrată lumina unei odăi vecine.

— Veniți aici... și stați nemișcat...o auziți?

În camera de alături o voce de bărbat, apoi o voce de femeie cu accent milanez, cu un r caracteristic. Nu, nu, la ce bun tot acest supliciu? Antonio dă se se retragă, însă fata îl ține.

— Iat-o pe Laide... nu e interesant?...biata mătușă bolnavă? îi șoptește.

Acum el ascultă. Prin ușa cu geam vocile distincte, ca și cum ar fi fost acolo.

El:

— Deloc rele, bravo. Mici, da' drăguțe...lasă-mă să pun mâna...

— Hai...mai degrabă dezbracă-te.

— Un pupic mai întâi.

Liniște.

Apoi bărbatul:

— Auzi ceva, frumoaso...Cum trăiești tu?
— Cum adică?
— Zic. Tu trăiești doar din astea...din ghidușiile astea?
— EU...EU am un amic.
— Ah? Și-i darnic?
— Mda, nu pot să mă plâng...
— Bătrân?
— Bătrân nu, dar nu-i nici un flăcăiaș.
— Și-ți place de el?
— Auzi vorbă...
— Și te lasă liberă?
— Pe naiba! Un ăla gelos!
— Și-atunci cum faci? Ca să vii aici, de pildă, cum faci?
— Dacă-i vorba d-asta! îi spun că am o mătușă bolnavă și că trebuie să o veghez noaptea.

— O mătușă bolnavă! Nemaipomenit! Și el a înghițit-o?
— A, el înghite orice!
— Atunci satisfă-mi o curiozitate.
— Ce anume? Dacă te dezbraci între timp...
— Dacă-ți dă bani destui, cum de mai vii aici?
— Banii nu-s niciodată destui, spunea bunicul. Un hohot de râs.
— Da' n-ai terminat cu dezbrăcatul? Hai repede, te rog, că mi-e frig.
Antonio o aude pe fată murmurând:
— Acum vrei să vezi?
El face semn din cap că nu.
— Hai, că merită...Uite acolo sus e o găurică în lemnul ușii...așteaptă
că-ți aduc un scăunel. Vocea bărbatului:

— Ia zi, frumoaso, cine-i aici în camera de-alături?
— Nu-i nimeni. Nu vezi că-i întuneric? Hai, că doamna m-a zorit.
— De ce? După mine... E altă mătușică de îngrijit?
— Nu, nu așa, îmi tai răsuflarea...Maică, da' greu mai ești...
— E, lasă... nu te-oi teme că te spargi...

Antonio se ridică prudent pe scăunel, ajutat de fata necunoscută. Într-adevăr, acolo e o gaură de unde se poate vedea.

Scena oribilă, de-atâtea ori imaginată, infernală, chiar distrugerea vieții sale, iat-o aici.

Un trup alb și musculos de tânăr îngenuncheat pe pat, călare pe ea, întinsă. Însă chipul ei nu se vede. El vede doar picioarele goale desfăcute. Se sărută?

Pe neașteptate el se ridică, de parcă ea l-ar fi respins. Iat-o pe ea care se ridică la rându-i în capul oaselor, rezemată de perne. Iată-i fața.

Dar nu este ea. Este chipul Florei, este chipul sceretarei de la biroul său, e fața plină de suliman a bătrânei care i-a deschis adineauri ușa, dar nu este ea. Este o femeie monstruoasă. E o față lată și umflată de bulldog. Cu buze scârboase întredeschise fixează ochiul lui Antonio prin minuscula gaură din ușă și râde, râde, se desface toată într-un râs sălbatic.

Antonio tresare, surprins de-a fi adormit în fotoliul din dormitorul său.
Doamne, ce vis!

Așadar nu era adevărat, așadar realitatea e cu totul alta?

Dar umbra oribilă a coșmarului e înăuntrul lui, umple camera,

putrezește în juru-i deasupra lumii.

XXXIII

Apoi totul s-a petrecut vijelios și fără vreun șoc. Așa cum o nenorocire îndelung temută se înfățișează omului pe neașteptate într-o formă diminuată, cu formalități banale și sufletul ostenit s-o accepte.

Locotenentul Imbriani i-a telefonat dimineața la birou. E parcă puțin mâhnit din cauza previziunilor dezmințite de realitate.

Azilul există, mătușa există, dar infirmierul șef neagă în mod hotărât veghea nocturnă a rudelor. O fată ce corespunde semnalmentelor a venit în vizită de două ori cu o doamnă, după-amiaza, la orele permise. Nimic mai mult. „Să continuu cercetările?” „Nu, mulțumesc. Acum știu ce-mi rămâne de făcut.”

Nu se petrecu înăuntrul lui prăbușirea. Dimpotrivă, o tensiune exaltată îl susține. Descătușarea aproape de necrezut pe care ți-o dă dragostea și mai ales dragostea nefericită e atât de intensă, încât îi îngăduie din prima clipă să țină piept nenorocirii cu un soi de furie. E aproape o eliberare. Antonio își aduce aminte că un lucru identic se petrecuse în timpul războiului, când dezlănțuirea focului rupea enervanta așteptare, iar frica se transforma într-o energie rece și tensionată.

Laide îi telefonă la unsprezece. Și-a petrecut noaptea la mătușa, zice, e foarte obosită, acum încearcă să se odihnească vreo două ore. Pentru masa de prânz merge la sora ei.

— Și nici azi nu ne vedem?

— Nu știu. Ai putea veni să mă iei din via Squarcia?

— La ce oră?

— La două și jumătate.

— Te rog, însă, să nu mă faci să aștept ca de obicei.

Acea blestemată via Squarcia, acel chinuitor du-te-vino de pe trotuarul de vizavi și-l va reaminti câte zile o mai avea.

Deocamdată nu-i spune nimic. Antonio de-abia așteaptă s-o întâlnească, să-i arunce în față ceea ce știe, s-o vadă, în fine, demascată. O urăște, ar vrea s-o vadă moartă, ar strânge-o de gât cu plăcere, cei doi policari cufundați în albeața netedă a gâtului, căscatul larg al gurii mici, cu dințișorii ei drăgălași.

Dar după o oră Laide telefonează din nou. Din păcate, nu se pot vedea la două și jumătate. Trebuie să dea iar fuga la spital, mătușii îi e și mai rău. Antonio trebuie să aibă răbdare; în fond, pentru ea, Laide, e cel mai rău, mie mi-e dat să duc zi și noapte o asemenea viață.

— Mde, totuși mi se pare că acum cam exagerezi.

— Cum exagerez? Aș vrea să te văd pe tine singur ca un câine într-un spital.

— Nu, spun că exagerezi în privința mea. De-acum mi se pare...

— Oh, Antonio, nu-mi spune așa! Deja sunt obosită și am o durere de cap care mă distruge, dacă și tu începi să-mi faci necazuri...

— Pe scurt, am înțeles prea bine că azi nu ne vedem.

— Nu, ascultă, hai fă-mi un serviciu. N-ai putea să treci pe la mine spre trei și jumătate? E Pichei care n-a mâncat de ieri. În frigider găsești carne tocată. Mă aștepți acolo. La patru ori sosesc, ori îți telefonez.

— Măcar de-ai veni!

— Dacă reușesc, îți promit că vin... De parc-ar depinde de mine!

La trei și jumătate acasă la Laide. Cățelul mănâncă. E una dintre primele zile blânde, nu se poate spune primăvară pentru că la Milano primăvara nu există, și chiar dac-ar fi cea mai radioasă primăvară, pentru Antonio nu ar exista. Însă iarna s-a isprăvit.

Colindă prin apartament privind mulțimea de lucruri drăguțe care-i amintesc zilele pierdute pentru totdeauna, păpușele, statuetele, sticlele de parfum, rochia galbenă cu portocaliu, rochia verde cu flori, rochia roșie.

A deschis dulapul, ridică mâneca rochiei galbene cu portocaliu, o atinge, o adulmecă, o sărută, bine că nu-l vede nimeni. Da, asta-i chiar ultima oară, nu poate să nu fie ultima oară.

Atunci îi trece prin minte că jos, în stânga dulapului, Laide ține fotografiile și scrisorile. Indiscret? Acest scrupul, în situația lui, ar fi culmea imbecilității.

Găsește cutia de carton cu toate amintirile acelea. Se așază pe marginea patului, începe să cerceteze și să citească.

E o ciudată scrisoare a ei, lăsată fără dată, adresată unui anume Stefano Doglia. S-ar spune, o tentativă de a reînoda o veche relație. „Da”, scrie, „tu mă duceai la masă și în excursii, dar de fiecare dată era același lucru. Tu continuai să vorbești despre munca ta cu prietenii, mie nu-mi adresai nici măcar un cuvânt dar era jale dacă eu vorbeam cu vreunul, tu știi că eram îndrăgostită de tine dar neîncetata și absurdă ta gelozie era pentru mine o mare durere.”

„Între doi oameni care se iubesc”, continuă cu o neașteptată schimbare de ton, „încrederea reciprocă e elementul de bază. Tu în schimb mă tratai totdeauna așa cum te porți cu târfele, se vede chiar că eu pentru tine eram numai...” Aici scrisoarea se întrerupea.

Deschise o alta semnată de un anume Tani. E din vremea când Laide era la clinică. Răspunde la o scrisoare a lui Laide la care, evident, se referea. „Scrisoarea ta, dragostea mea, mi-a provocat o pasiune nemaîncercată până acum. Oh, dacă aș fi știut de la început că tu continui să mă iubești! Da, fermecătoare Laide, de îndată ce obligațiile profesionale mi-o vor permite, și sper să fie în curând, voi zbura imediat la Milano la tine. Îți dau între timp toate sărutările mele, tot trupul meu, toată dragostea mea!”

Iar apoi găsi scrisorile lui Marcello, să tot fie o duzină. Dar lui Antonio una singură îi este de ajuns.

Marcello îi scrie de la Modena, anunțând-o că a reținut o cameră cu două paturi la hotelul de la Fonterana. „Fii atentă, totuși, că acum la șantier facem ture prelungite și pentru asta îmi va fi imposibil să dorm cu tine în toate nopțile...” Apoi trece la registrul romantic: „Nu pot să-ți spun, steluțo, cu câtă nerăbdare și dorință mă gândesc la mângâierile tale pătimășe, la fluviul negru al părului tău parfumat, la palpitația pieptului tău tânăr, la fiorul nesfârșitelor tale sărutări; la îmbrățișările tale nesfârșite...”

Telefonul.

— Ciao, de când ești în casă?

— Să fie o jumătate de oră.

— I-ai dat lui Picehi să mănânce?

— Da. Tu unde ești?

— Sunt aici la aceeași cafenea de lângă spital.

— Și nu vii?

— Din păcate, nu pot astăzi. Mătușa mea a avut o criză.

— Atunci ascultă: tu mă aștepti acolo la bar, iar eu ajung acolo într-un sfert de oră.

— Nu, regret. Trebuie să mă-ntorc imediat.

— Un sfert de oră, nu mai mult.

— Nu, îți spun. Eu trebuie să plec.

— Atunci fă-mi măcar o plăcere care nu te costă nimic. Spune-mi numărul telefonului unde te afli.

— Dar ăsta e un telefon public.

— Nu-i nimic. Doar are un număr, nu? Citește cartonașul.

— Nu vreau. Ce-nseamnă asta?

— Înseamnă că nu ești unde spui că ești. Înseamnă că sunt sătul de poveștile astea, înseamnă că s-a umplut paharul, că mă duci de nas ca pe ultimul imbecil.

— Dacă ești sătul, nu știu ce să fac... Laide pune receptorul în furcă. Vocea îi tremură puțin. Impertinentă ca de obicei și sigură, însă terenul de sub ea de-acum alunecă. De zile în șir nu mai stăpânește situația, s-ar spune că o târăște ceva, nu mai are timp să-și organizeze apărarea, nu mai are chef, încearcă în grabă să acopere faliile care se cască ici-colo, dar nici ea însăși nu crede, pricepe că pentru ea aceasta e o mică sau mare ruină, dar nu știe ce să facă, nu mai e minuțioasă și trufașă Laide care mergea falnic cu pasu-i cutezător, astăzi e o prăpădită și infometată fată care se zbate fără vlagă să rămână la suprafață, dar nu mai crede nici ea. Dar ce anume a schimbat-o atât? Dacă e îndrăgostită? Ori lumea ei, din care a încercat să evadeze, o recheamă în mod imperios?

Antonio e furie, turbare, ură, încrâncenare-n toiul luptei. Un vânt disperat și dramatic îl poartă. Este viața, el nu-și dă seama și totuși nicicând nu a trăit atâta în niște clipe atât de puține. Înfrânt, umilit, înșelat, trădat, și totuși viu, idiot, naiv, jalnic, josnic da, dar viu. Se zbate precipitat, este pentru prima dată când începe să lupte în felul acesta.

Iese, se duce la birou, lucrează cu entuziasm, iese la masă cu prietenii, de multe luni n-a mai fost așa de vesel și sigur pe el, la unsprezece și jumătate îi salută, merge la casa lui Laide, dar ea nu e acolo, nu sunt nici semne, nici mesaje.

Merge prin casă, lasă pe pat scrisorile deschise ale lui Marcello și ale celuilalt. Aducă un bilet: „Tu alegi: nu mai dormi în altă parte, îmi permiți să vin când doresc, la orice oră din zi și din noapte, iar seara nu ieși decât cu mine. Altminteri, prieteni ca înainte.”

În noaptea aceea doarme, o fi pentru că a luat o dușcă de whisky, dar pentru prima oară doarme. Iar dimineața se trezește cu o greutate misterioasă, nu-i pasă e furios și abrutizat o să-i arate el putorii ăleia a înțeles el în sfârșit cum trebuie să te porți cu femeile, scârba, nenorocita, lipsită de milă creștină, vrea s-o vadă pe trotuar în ploaie, obosită, urâtă și bolnavă, mergând ore-n șir în sus și-n jos, în bășcălia obscenă a tinerilor beți, lihnită după o ocazie de cinci mii de lire. Aleargă acasă la Laide, privește-n jur, nu-i trebuie mult. Un semn. Dar semnul nu este. N-a venit, nu a dat nici un semn, cele două scrisori lăsate deschise pe pat sunt neatînse.

Rupe biletul cu furie, scrie altul: „Acum totul s-a sfârșit cu adevărat între noi. Trebuie poate să-ți explic motivul? Las cheile la portăreasă. Mult noroc.

Adio."

Revede în dormitor cele două scrisori lăsate deschise. De ce? Se rușinează. Le împătorește. Deschide dulapul și le pune la loc în cutie.

Însă iarăși, între hârtiile acelea, dorința de-a ști. Poate aici e ascuns secretul. Nu, e mai bine să nu privească. Ceea ce a citit îi ajunge. Dar degetele sunt neliniștite. O pungă de celofan plină cu fotografii. Ea. Cum era? Unde a fost? Cu cine?

Scoate o fotografie format carte poștală. Se vede o fetiță de șapte, opt ani înfășurată într-o rochie de lână cu pretenții de eleganță. Ce straniu! E o copilă. Este ea?

Este o fotografie făcută pe strada unui oraș, în fundal se observă o bucată de trotuar și temelia casei, iar în acest perete, la nivelul solului, este o deschizătură pentru aerisirea pivniței, însă deschizătura a fost proaspăt zidită și se observă acele semne albe caracteristice care marcau în timpul războiului ieșirea de siguranță a refugiuilor antiseriene. Așadar o fotografie cu mulți ani înainte, e de-acum ceva timp de când din Milano au dispărut ultimele urme ale războiului.

Fotografia a fost luată de foarte aproape, iar fetița privește în sus spre obiectivul fotografului. Copila e îmbrăcată într-o rochie grea de lână care o face oarecum lălâie, însă cu pretenții de eleganță, între mâini ține nu se vede bine ce, un ursuleț sau o păpușă, părul lung și negru, adunat sus în codiță cu o panglică de mătase deschisă la culoare, îi cade dezordonat pe-o parte a fețișoarei rotunde și puțin umflate și în timp ce privește în sus obiectivul cu un mic surâs dezarmat și deopotrivă șmecher ca pentru a spune. Pentru a spune ce? Antonio încearcă să descifreze, este un sentiment precis, blând, pur și foarte frumos, totuși imponderabil în patosul ei misterios.

Da, iată, copila, mica Laide care încă nu știe nimic despre viață, privește de parcă în momentul acela i-ar fi adus cineva un pachet mare cu daruri și nu vrea să-l desfacă imediat ca s-o facă puțin să ofteze, dar ea știe că pachetul este plin de cadouri, nu știe încă ce daruri sunt, dar se gândește că sunt daruri foarte frumoase, chiar ceea ce-și dorea mai mult. El continuă să stea acolo cu pachetul închis, fetița știe însă că totul e un joc și de aceea zâmbește în felul acela special. Cât e de fericită, de liniștită și de încrezătoare, ce moment extraordinar, de neuitat!

Viața însăși a adus pachetul cel mare cu cadouri pentru ea și ei nu-i rămâne decât să taie șnururile colorate și să desfacă ambalajul ca să afle. Desigur, pentru o fetiță așa drăguță și nevinovată trebuie să fie daruri minunate, cine știe, o tinerețe fără griji, eleganță, distracții, dragoste, poate celebritate, bogăție și o casă înecată-n verdeață, scaldată-n soare, un soț frumos bun și îndrăgostit, un șir nesfârșit de anotimpuri fericite, acolo, acolo, până la orizontul mult prea îndepărtat, invizibil de la o asemenea depărtare. Darurile vieții.

Iată-le, darurile vieții, în dormitorul de la etajul al treilea de pe via Schiasseri, acele mobile banale, acea plictiseală zilnică în căutarea a nu se știe ce, acele scrisori mizerabile, acele borcănase de creme și parfumuri, acele rochii și acei pantofi din dulap, acele amintiri cu o sută de bărbați necunoscuți, acea zbatere nesăbuită, acele curse în taxi de la un cap la altul al orașului, acele telefoane, acele alibiuri minciuni întâlniri dezbrăcatul îmbrăcatul acea tinerețe scurtă care peste puțin va atinge declinul acela neprevăzut din treaptă în treaptă acea nebagare de seamă a faptului că ești

singură în vreme ce ești înspăimântător de singură, în jurul ei îndărătul atâtor surâsuri nu e decât dorința de trupul ei, plăcerea de-a se mândri cu trupul ei furia de-a stoarce bani din trupul ei și disprețul care urcă și se ascunde acum sub complimente pentru că fetișcana e încă tânără și frumoasă dar mâine odată prăbușită prospețimea cărnii se va ascunde mai puțin acest dispreț și într-o zi va fi dezvăluit și absolut și unul singur o iubește sincer dar acest cineva e inutil pentru că ea nu-l poate suferi, pentru ea e un coșmar pe care nu-l mai poate îndura, de-aici plăcerea de a-l trăda și umili, știe și ea că într-o zi minciuna nu va mai putea rezista dar e ceva mai puternic decât ea însăși și astfel merge grăbită între miile de lumini și râsete și sunete dimprejur, care cu voluptuoase șfichiuiuri o-ndeamnă să se arunce, în jur orașul negru rece fumegând și ostil.

Într-o zi îndepărtată fetița a privit în sus cu un mic surâs timid și totuși viclean: pachetul e închis – voia să spună – dar eu sunt șmecheră, eu știu ce e înăuntru, eu știu toate lucrurile frumoase care sunt înăuntru. Și de aceea surâdea. Ah, dacă ar fi putut ști! Acum fetița nu mai există de-o bună bucată de vreme iar în locu-i e o fetiță aparentă care nu-i fetiță pentru că se pricepe foarte bine la amor, o femeie cu față obosită care privește-n juru-i ca o jivină hăituită și cu toate-acestea aleargă obstinat drept către ruină.

Acum Antonio este din nou acasă la el, furia, vai, s-a stins, a venit noaptea, oamenii au lucrat, luminile caselor se sting una câte una și nimeni nu știe ce s-a petrecut. La opt seara Laide a apărut la biroul lui, nu văzuse biletul lui, spunea. Dar era limpede că era ultima minciună.

— Există cineva, nu? Există cineva în dosul acestor lucruri?

Ea a încuviințat din cap. El era așezat la masa de lucru, ea s-a apropiat, își atinge de-a dreptul picioarele de el.

„Ascultă, n-o să mai ies, o să fac tot ce vrei tu, dacă vrei o să rămân mereu închisă-n casă.”

Întins pe pat, cu privirile fixe pe crăpăturile urâte de pe tavan, el o vede încă, fețișoara aceea palidă și înspăimântată. Altarul orașului, mirajul copilăriei, constelație de intime lumini și dezmierdări, se-mprășteie-n cioburi și se scufundă.

Nu, i-a spus Antonio, totul ar fi inutil, o să mă mai gândesc la tine încă două luni, mâine îți trimit cecul, dar pricepi că m-ai făcut să sufăr? Ea a făcut semn că da. Departe, în haloul roșiatic care survolează imensul conglomerat al caselor, zboară-n noapte fumul leneș de păcură, ca niște drapele răvășite și destrămate, și un ritm de muzică bubuitoare le târăște încet spre cavernele miazănoptii.

Pleacă acum, te rog, i-a spus el, trebuie să fac o lucrare urgentă. Se dominase cu decență, nu a făcut scene. Lasă-mă, te rog, altminteri nu termin la timp. De parcă munca aceea stupidă ar fi fost mai importantă decât ea, de parcă acel adio ar fi fost un salut dintre cele obișnuite și ar fi urmat să se revadă a doua zi, dar nu o va mai revedea, negrul Milano vechi și tenebros e gata s-o reprimească și s-o înghită, ea va dispărea în labirint, pentru o clipă zâmbetul ei de mică haimana va luci oglindit în ușa cu geam, apoi în mulțimea spasmodică care se-nghesuie în gang conturul cefeii sale va dispărea într-un îndepărtat crâmpei de rock, între el și Laide se va naște o distanță nesfârșită, câmpuri întinse și munți și zidul de tăcere și întuneric. Nu-i lucru care să nu-i amintească de ea: aceleași crăpături din tavan, fascicolul din Topolino, fotoliul, sticluța de lavandă, conturul caselor din

spatele ferestrei, totul pe lume se referă la ea, fără ea nu mai are sens viața lucrul vorbitul mâncatul îmbrăcatul, totul este absurd și idiot fără ea și astfel se deschide de-aici până aici o cumplită falie înlăuntrul lui, iar din falie iese un năvalnic fluviu de lacrimi.

Da, sigur, în mare o poveste ridicolă, o întâmplare ca atâtea, banală, aiurea, comică, meschină. Era atât de simplu s-o înțelegi, nu putea sfârși decât așa, haide, curaj, noapte bună, pe mâine, sper că nu va face o tragedie din asta, mai degrabă aranjează-ți nodul de la cravată. Un hohot obligatoriu de răs. Noapte bună.

Și totuși, pentru el este ora hotărătoare a vieții, și este un infern. Dacă ar fi fost bolnav, dacă i s-ar întâmpla o nenorocire, dacă ar fi întemnițat, rude și prieteni i-ar veni în ajutor. Nu în cazul acesta. E interzis. Chiar dacă e cumplit de grav. Azvârlit la pământ, călcat în picioare, devastat pe dinăuntru și pe dinafară, părăsit în noroi, alungat cu șuturi din sală. Cu toate acestea, nu există pentru el nici o îndurare.

Ai vrut să-ți uiți vârsta? Ai sfidat numai cu puterile tale răutatea unei fetișcane care dădea asaltul vieții? Te-ai încăpățânat într-un joc necunoscut care nu era pentru tine? Ai crezut că poți să redevii copil? Pentru asta îți trebuia altă față. Partida s-a încheiat, se-nvârte roata. Ușile care se închid, singurătatea, golul, deșertul, hohotele mute pe care nimeni nu le va auzi. Iată-te în port, bărbat neghiob care te credeai cine știe ce.

Neliniștea și un val negru care-l saltă și-l cufundă în hohote, unde e ea acum? Dedesubt trec automobile. Telefonul stă alături de pat, el, care-a ascultat atâtea. N-a fost niciodată atât de negru, de nemișcat, de inutil, de tăcut, de mort.

XXXIV

Însă el, Antonio, nu e unul dintre bărbații care atunci când soarta i-a zdrobit păstrează totul înăuntru, iar când te uiți la ei nici n-ai zice după rămas-bun a urmat desigur o nouă criză de furie, de mânie, de forță, un prieten îi spusese într-o zi o să vezi că actul practic e mult mai puțin rău decât se crede și eu o iubeam ca un nebun pe femeia aia pe care-o știi și-mi pierdeam zilele și nopțile și cu cât îi stăteam mai mult la picioare și i le sărutam, cu-atât ea îmi făcea cele mai ordinare chestii iar eu înnebuneam, așa i-a povestit prietenul dar deloc nu eram în stare să mă plictisesc doar că într-o zi mi-am spus sau acum sau niciodată nu fiindcă ea mi-ar fi făcut ceva mai rău ca de obicei dimpotrivă în ziua aceea era așa drăguță însă eu mi-am zis hai prietene căci altminteri amâi detaliile și-atunci dintr-o dată am zis basta fără multe explicații și ea normal a insistat zile la rând, a făcut și două-trei scene cu lacrimi dar eu spuseseam basta și de-abia ce hotărâsem să rup mă gândeam c-o să mă tâmpesc ori o să ajung nebun însă chiar în clipa când am hotărât să rup vraja dar să ne-nțelegem hotărâsem pe bune nu era un gând pe jumătate ca să zic așa, în clipa aceea m-am simțit altul și se-nțelege că nu-mi făcea plăcere dar în mod suportabil exact ca atunci când scoți un dinte care te doare al dracului, vezi nu sunt cuvinte aiurea vorbesc din experiență crede-mă Dorigo fă și tu la fel și după o să te pui pe răs gândindu-te la cât venin ai înghițit pentru nimic, așa-i povestise prietenul.

Dar Antonio nu se simte deloc altul după despărțire nu se pune pe răs dimpotrivă e mai rău cel puțin înainte exista speranța și aceleași bătălii

cotidiene așteptările palpitațiile telefoanele umpleau existența era o luptă pe scurt o manifestare de energie și de viață acum nu mai e nimic de făcut nu-i rămâne decât să rumege în cap mereu aceleași lucruri nenorocite chestii care nu-i dau pace pentru că nici măcar pentru o clipă gândul nu i se desparte de ea, hai, cum era cum vorbea cum mergea cum râdea orice detaliu mărunț al extraordinarei fetișcane care l-a distrus. În atât de neagra-i nefericire bărbatul Antonio se eliberează încercând să se agațe de toate firele posibile și de pildă îi vine-n minte s-o caute pe Piera o prietenă de-a lui Laide care fusese s-o viziteze la clinică într-o zi când era și el acolo și-atunci îi păruse o fată frumoasă și spirituală. Laide îi spusese apoi că Piera avusese ani la rând un amic bătrân dar foarte bogat dar ea-l pierduse prosteste lăsându-se surprinsă în pat cu altul. Cine știe dacă Piera asta nu-l poate ajuta cumva, dacă ar accepta, dacă lui i-ar plăcea, dacă s-ar dovedi mai amuzantă mai șic decât Laide, dacă l-ar ajuta să uite puțin, să-i dea puțința unui răgaz! Cu câteva luni înainte Piera îi telefonase ca să-i ofere spre vânzare o blană de vizon și-i dăduse numărul de telefon.

Stabiliră să iasă la masă, însă cum o revăzu, înțelese imediat că e absurd să se gândească la o substituție, ba chiar îl apucă o disperare și mai mare. Iat-o așezată dinaintea lui într-un restaurant la modă, în mijlocul unui vălmășag de oameni, privindu-l amuzată.

— Să vedem așadar, l-a tutuit imediat. Se poate ști de ce m-ai căutat?

— Nu știu, zice el dezumflat acum, probabil ești genul care-mi place.

— Ori nu cumva ca să afli?

— Ce anume să afli?

— Să afli ceva despre Laide a ta. Nu ți-e de-ajuns că mai mult de-un an ai făcut pe fraierul în fața întregului Milano?

— Crezi?

— De ce? Ai vreo îndoială? și râde. Fraiere, da, fraiere, aș avea chef s-o repet ore-n șir, fraiere, fraiere... Hai, nu face mutra asta... știi că ești un tip grozav... Marele creier!... Când te-am văzut la clinică în cameră și-n cameră era prietenul ei, ăla cu fața de oaie, cum îl cheamă?

— Marcello?

— Da. Marcello ăsta, iar tu erai acolo și-o priveai tâmpit și ea-ți spunea unchiule, ce naiba, mi-am zis, e cu puțință să nu-și dea seama, e cu puțință să fie așa de imbecil?

— Mde...îți jur că...

— Că ai crezut pe bune? Știi bine că ai crezut-o. Tocmai pentru asta ești un mare fraier... și ești așa de fraier că nici acum nu te-ai convins încă și m-ai căutat sperând că o să-ți spun că nu, nu-i nimic adevărat, că Laide te iubea mult, că-ți era credincioasă... Uite, tu ești un bărbat bun, știu asta, dar nimeni n-ar crede o asemenea naivitate ca a ta...

El tace, doborât de această tortură.

— Laide a ta. Mi-amintesc când am văzut-o prima oară, coborâsem la Due cu un prieten al meu, cu peștele meu, căci eu sunt o târfă, știi asta, nu, și aveam un pește ca toate târfele și eu îl întrețineam... așa, și văd o fetiță care dansa rock-and-roll cu părul negru pe spate și picioare superbe ah, dacăș fi avut și eu asemenea picioare, coapsele alea lungi frumoase și avea o rochiță cu buline și nimic pe dedesubt și când se-nvârtea și o făcea înadins rochia i se ridica până aici și se vedea tot și de fiecare dată era un urlet în sală... era și vagaboanda aia de Fausta și Fausta mi-a prezentat-o și a venit

să se așeze la masa noastră bine dacă vrei să știi peștele meu și-a dus-o-n pat în noaptea aia și nu-ți zic ce porcărie i-a făcut... dar tu suferi sincer, fraiere... tu mori, vād, când auzi chestiile astea...vrei să termin?

— Nu, nu, poate-i mai bine. Continuă.

— Așa am ajuns prietene din simpatie, trebuie să recunoști că e simpatică. Pe vremea aia avea un bătrân, urât ca dracu', unu' care avea o agenție din alea, știi, de vânzări-cumpărări imobiliare dar o ținea pe sec, îi mai scāpa când și când alea cinci zece mii și să fi văzut cum nu sufla-n fața lui, în fiecare seară la opt și jumătate trebuia să treacă pe la biroul lui și-acolo pe-o canapea...mi-amintesc că noi îi ziceam da' cum mergi cu un tip ca āsta da' nu-ți face scārbă și ea nu știi că e un adevărat domn și e așa de drăguț când face dragoste...dar normal că nu-i ajungea numai el... nu știi cum de avea totdeauna datorii în toate părțile... și așa făcea și ea trotuarul... mi-amintesc că într-o seară mi-a zis știi Piera că în după-masa asta am cheltuit șase mii de lire pe taxi... Șase mii, zic eu, și cum ai făcut? Știi, zice, mi s-au întâmplat într-o după-masă patru ocazii și ca să nu le pierd trebuia să mă grābesc, locuiau într-o parte și alta a orașului...

— Da' câștiga bine pe-atunci!

— Pāi cum! Odată mi-a zis că într-o lună a spānzurat treizeci de mii de lire, da' cine știe dacă-i așa. E o trăznită Laide, o aiurită. În stare să se arunce pentru nimic. O dată a mers cu tramvaiul până la Lambrate și-napoi pentru un serviciu de două mii cinci sute de lire. La Lambrate. Cine știe la cine. Eu nu voiam să cred. Și ea a început să rādă: știi, zice, orice merită...Și într-o seară, atunci eram de față și eu, în casa unui amic de-al meu și era o grāmadă de lume băieți și fete, era unul care i-a promis o priză de coca dacă face o penitență.

— Ce penitență?

— Aici suntem șapte bărbați, a spus porcul āla, tu trebuie să ne distrezi pe toți șapte unul după altul. În seara aceea Laide era bātută. Pe scurt, s-au așezat în cerc și dac-ai fi văzut-o în genunchi... dorești o descriere amānunțită?

— Mare jigodie ești!

— Curaj, inteligentule! Ceva de gradul trei ți-ar prinde bine.

— Și despre mine ce spunea?

— Tocmai asta! De tine spunea că ești plicticos, că n-o lași să rāsufle, că trebuie să-ți telefoneze de douăzeci de ori pe zi ca să te-astāmpere, că-i vine să moară când trebuie să facă dragoste cu tine, că în casa ei nu te lasă să pui piciorul noaptea...

— E adevărat.

— Așa că noaptea e liberă să facă ce dracu' vrea. Chiar ai de ce să fii mândru. Știai că acolo a dormit o vreme Fausta cu iubitul ei?

— Da, mi-a spus.

— Și ți-a mai spus că dormeau toți trei în același pat, el la mijloc cu câte-o fată de-o parte și de alta? Crezi că vorbeau chestii de filosofie?... Da' ce ai? Tu nu știi...ești palid ca...E vina mea...hai, să plecām, vino la mine să bei un whisky și pe urmă te trimit la nani.

Piera locuiește într-un bloc nou, are un apartament cu terasă, mobile de bun gust aproape, un dulap mare plin cu rochii. Dar Antonio nu-i curios să privească, toată lumea i se învārtește înăuntru.

— Hai, așază-te, ai o mutră... simței că mori când îți vorbeam de

dragostea ta? Da, eu sunt rea, știi că sunt rea?

— Tu n-ai față de femeie rea.

— Dar cu tine trebuie să fie cineva rău, acum înțeleg atâtea chestii, în locul lui Laide ți-aș fi făcut încă și mai rău.

— De ce?

— Pentru că, cu toată inteligența ta, ești bărbatul cel mai prost pe care l-am întâlnit vreodată. Și cum credeai în toate poveștile lui Laide crezi acum în tot ce-ți povestesc eu...

— Atunci nu sunt adevărate?

— Ce știu eu! Vreuna o fi, alta mai puțin, tu în seara asta aveai nevoie de un duș scoțian. Și râse din inimă.

— Sigur că sunt lucruri înspăimântătoare, înțelegi că pentru mine...

— Păi dă-ți seama că dacă n-aș înțelege nu ți le-aș fi povestit anume.

Dar acum, după ce-am vorbit de Laide, de ce nu mai vorbim puțin și despre tine?

— În ce sens?

— Zi-mi de pildă: tu o urăști acum, o disprețuiești, cine știe câte injurături îi trimiți, ai strânge-o de gât, nu-i așa?

— Recunosc că s-a purtat cu mine ca o ...

— Ca o curvă, vrei să zici? Dar crezi că ești mai bun decât ea?

— Eu o iubeam, eu am fost totdeauna cinstit cu ea.

— Fii sincer: te-ai fi însurat cu ea?

— Ce vorbă! E destul să te gândești la diferența de vârstă, ea însăși ar fi spus nu.

— Diferența de vârstă, nu mă face să râd! Nu erai îndrăgostit de ea?

— Din păcate.

— Și-atunci: ai fi luat-o de nevastă?

— Dar gândește-te numai la trecutul ei!

— Aici voiam să te-aduc, scumpul meu domn de familie bună. Ești un burghez, asta-i problema, un burghez scârbos, cu capul plin de prejudecăți burgheze, mândru de respectabilitatea ta burgheză. Ce voiai să faci Laide cu respectabilitatea ta burgheză? Iar tu ce însemnai pentru ea?

— Eu am iubit-o cu-adevărat.

— Iubit-o cu adevărat? Pur și simplu erai bolnav din cauza ei, aveai nevoie de ea, ai fi făcut orice s-o ai, în mod bestial dar ai fi făcut. Însă o socoteai o nenorocire, e sau nu e adevărat că o considerai o nenorocire?

— Era o nenorocire.

— Și numești asta iubire? Dar ai făcut-o să intre în viața ta? Ai primit-o în casa ta? I-ai prezentat familia ta?

— Astea sunt absurdități.

— Absurdități, știu. Și eu m-am izbit de zidul ăsta nenorocit. Dacă vrei să știi, eu aveam un prieten, un inginer, băiat frumos. Ar fi vrut să ne căsătorim. Și el burghez, dar ceva mai puțin decât tine. Când a aflat mama lui, a fost sfârșitul lumii, dac-o iei pe aia, i-a spus, te consider mort. O femeie cu principii rigide, vai ce-mi mai plac mie principiile rigide!

— Și te-a lăsat?

— Nu. Ne vedem încă. Însă eu târfă, pricepi, totdeauna o să fiu pentru el o târfă. Ne socotiți de o rasă inferioară voi, burghezii, chiar dacă aveți nevoie de noi, chiar și atunci când ne călcați în picioare, iar tu numești asta iubire? Poziția socială, stima lumii, demnitatea, prestigiul familial, frumoasă treabă, cine ne-a făcut ceea ce suntem? Eu scuipe pe chestia asta, pe demnitatea

voastră.

— Păi sunt mii de fete care muncesc.

— M-așteptam la asta, de-o jumătate de oră m-așteptam s-o spui.

Nelipsita întrebare: dar de ce nu vă duceți să munciți? Vrei să știi de ce? Pentru că voi, burghezii, cu banii voștri murdari, ați împiedicat-o și pe Laide să muncească.

— Marxistă, din întâmplare?

— Marxistă pe naiba! Eu sunt fascistă. Ce-are a face marxismul?

Eventual milă creștină. Te-ai întrebat vreodată unde s-a născut Laide, în ce mediu a crescut, între ce oameni a trăit, ce educație a avut, cine-a iubit-o cu adevărat pe vremea când era o fetiță? Ți-am povestit chestii oribile despre ea, dar știi ceva? Laide e mai puțin curvă decât mine. Ea nu are nerușinarea mea, ea ține la buna ei reputație, nu are curajul meu și poate pentru că – scuză-mă – e mai puțin inteligentă. Ea, eu poate nu, ea dacă s-ar fi născut într-o familie ca a ta crezi că s-ar fi făcut femeie de stradă? Ar fi ieșit o femeie cu principii rigide, parcă o și văd, necruțătoare cu fetele de moravuri ușoare. Leită soacra pe care am ratat-o, dracu' s-o ia.

— Dar de ce-mi ții o predica? Mă crezi un moralist idiot? La urma urmelor, cred că-s destul de lipsit de prejudecăți.

– Halal tupeu! Doar când îți convine. Lipsa ta de prejudecăți o lași la portar când ajungi acasă.

— Mde. Ea ce-a făcut ca să mă înțeleagă pe mine?

Piera tace, îl privește cu un surâs bun și melancolic.

— Zi-mi o chestie, inteligentule! Ai încercat vreodată să te pui în locul ei? Storce-ți puțin meningele. Tu ești o fetișcană care trage la jug ca să-și ducă viața cu încasări de târfuliță. Tu întâlnești un bărbat bătrân deja care spune că s-a îndrăgostit de tine, un celibatar deloc bogat dar care câștigă bine, iar bărbatul ăsta nu-ți propune căsătoria pentru că asta nu se face nici în cer, nici pe pământ. El îți propune să-i fii amantă și-ți oferă un salariu. Pretinde să te cumpere, în câteva cuvinte. Tu îți faci socoteala, vezi că merită și accepți. El te plătește și pentru că te plătește trebuie să mergi la distracții cu el, să mergi în pat cu el. Pentru că te plătește. Cel puțin e îndrăgostit cu adevărat, așadar e gelos, bănuitor, plicticos. Dar tu nu ești soția lui, ești doar prietena clandestină, micuța întreținută. Nu ești acceptată în casa lui, nu frecventezi casele prietenilor lui, el duce altă viață, cea adevărată, tu nu ai nas pentru asta. E clar? Și-acum știi să-mi spui tu, fată, îl poți iubi cu adevărat?

— Pentru ea tot e mai bine decât înainte.

— Ești sigur de asta? Mai bine pentru siguranța paralelor, dar libertatea unde-o pui? Vândută celui mai bun ofertant cu obligația exclusivității.

— Libertatea nu i-am refuzat-o niciodată.

— Ai un tupeu, tu ăsta! Chiar dacă ai fi știut că se culcă în mod regulat cu fața aia de oaie, cum îl cheamă?

— Marcello?

— Uite, dac-ai fi știut că se culcă cu Marcello, ce i-ai fi spus?

— Mi se pare că nu i-aș fi pretins prea mult.

— Și-atunci ce soi de libertate era? Las-o mai încet cu whisky, prietene, chiar dacă inima sângerează. Nu c-aș fi zgărcită. Dar, dacă nu greșesc, e al patrulea și trebuie să conduci până acasă.

— Încă o picătură. A fost o seară cumplită.

— Arde adevărul? Așa-i că arde, inteligentule?
— Dar atunci, după tine, eu am greșit peste tot?
— Uite ce, nici nu puteai greși mai mult!
— Și ce-ar fi trebuit să fac atunci?
— Nimic. Nu era nimic de făcut. Din păcate, lumea așa-i făcută.
— Vei fi de acord că, dacă ar fi avut un alt temperament...
— Dacă ar fi avut un alt temperament, tu nu te-ai fi îndrăgostit de ea, clar?
— Nimeni n-o împiedica să fie mai loială cu mine.
— Chiar tu o-mpiedicai! Tu o cumpărai în rate lunare. Ea îți vindea trupul, iar tu îi pretindeai și sufletul. Pricepi că nu poate fi ceva mai rău pentru o fată? Să fi fost și os de sfântă, tot îi venea chef să-ți pună coarne, iar dacă nu pricepi asta înseamnă chiar că ai în față o iesle cu fân.
— După toate astea, trebuie s-o iert?
— S-o ierți? Nici prin gând să nu-ți treacă! Vrei să te ruinezi de tot? Uit-o, nu-i altceva de făcut, ca și cum n-ar fi existat niciodată! Și nici noi doi, poate, nu e bine să ne mai vedem. Mai bine pentru tine, să ne-nțelegem! Ai fost un fraier de necrezut, dar ești un bărbat foarte simpatic, un tip foarte distins, nimic de zis, ți-am spus-o vreodată? și râse zdravăn. Mi-ești foarte simpatic, dacă vrei să știi. Mă faci să mă simt tandră. Îmi pari o păsăruică înspăimântată, cu o aripă ruptă.
— Poți să spui asta.
— Dar poate e mai bine să nu ne întâlnim. Sunt luni de când nu mă mai văd cu Laide, mi-au spus că e supărată pe mine, iar motivul nu-l cunosc. Dar am fost prietena ei, iar dacă mă revezi, oricând, înțelegi?... pentru tine va fi mai greu să te vindecii...în rest, dacă-ți face plăcere...
— În fond, Piera, tu ești o fată tare bună...
— Oh, eu....sunt și eu o nenorocită, uite ce sunt... eu sunt o curvă, o curvă...Doamne!
S-a lăsat să cadă pe sofa, cu fața în mâini, umerii i se scutură în hohote liniștite.

XXXV

O urzeală lentă de vise, o osteneală molatică, o tăcere, un vag freamăt de viață în depărtare, fuga gândurilor părăsite înlăuntru prin tainițele trecutului în noaptea caldă de iunie. Antonio iese încet dintr-o vale nenumită populată de piscuri în formă de copaci, se regăsește în patu-i, încet-încet își aminteste, deschide ochii ca să vadă. De la ferestrele larg deschise reverberația lămpilor de neon care se lungesc în fâșii pe tavan, intersectându-se, iar din pricina asta se pot distinge contururile lucrurilor.

Ea doarme alături. Complet goală, zace pe spate, cu brațele încrucișate pe piept ca o prințesă a faraonilor, de o parte și de alta mâinile delicate urmează în abandonul lor total ușoara curbă a pieptului și ușoara palpitație a respirației. E un somn total, fără rețineri, aidoma somnului micilor jivine, dar perfecțiunea poziției și expresia senină a feței pure îi dau o vagă voluptate al cărei motiv nu-l poate pricepe, există înăuntru inocența, tinerețea, fatalitatea, păcatul, timpul care trece și devoră.

Câte luni au trecut? Antonio o contemplă. Corpușorul acela poate

adăposti infernul? Nu, poate e un lucru mai simplu, poate el îl transformase într-o tragedie. Acum nu se mai zbate în dubii și scrupule. Am făcut rău sau bine rechemând-o? Sunt josnic? Sunt abject? Nu mai contează de-acum.

Într-o seară, după două luni și jumătate de luptă, nu rezistase, își amintește foarte bine, era la Roma împreună cu Silvia, o fată bună și inteligentă, văzându-l așa chinuit Silvia i-a spus dar la urma urmei de ce nu-i telefonezi? Ce-o să se întâmple? Vrei să-ți ruinezi sănătatea? Ce rezolvi cu demnitatea? Mare lucru! Și Antonio a încercat să-i telefoneze din hotel de la Roma, era aproape opt seara, o oră nepotrivită, când ea nu era acasă de obicei. Și totuși! Iar la început nu a înțeles că este el, era o voce nesigură. „Și eu voiam să-ți telefonez zilele astea ca să aflu ceva despre chirie.” „Vorbim despre asta la Milano”, a spus el, „Îți telefonez când mă-ntorc.”

Și n-a simțit remușcare și rușine, pur și simplu a început iarăși să trăiască.

Apoi Antonio a mers la ea cu mașina, ea a coborât în stradă și s-a așezat în automobilul descoperit, iar cu mâna dreaptă mișca maneta de siguranță de la bord. Era palidă și ostenită. Era umbra clasicei Laide, până și nasul îi părea mai mare, însă el simțea în continuare dragoste.

Atunci ea l-a întrebat dacă i-ar putea plăti chiria pentru alte câteva luni. „Pentru ce-ar trebui să-ți plătesc chiria?” i-a răspuns. „Ce obligație am? Tu ce-mi dai în schimb?” și spunea așa ca să nu se lase învins de la prima lovitură, dar știa foarte bine cum se va termina.

„Eu n-am nimic să-ți dau”, i-a răspuns Laide, „singurul lucru pe care ți-l pot da e ființa mea, dacă nu te scârbește.” A spus ființa și nu corpul, poate fără a-și da seama alesese cuvântul potrivit. Și n-au mai fost discuții, nici gelozie, nici tertipuri, nici minciuni, povestea a reînceput încet, nici el nici ea nu mai vorbeau despre ce-a fost, și apoi nu i-ar fi povestit adevărul, minciunile, trucurile, intrigile, depravarea, era ca și cum minciunile ar fi fost stindardul ei disperat pe care nu l-ar fi renegat nici cu prețul vieții, era singurul lucru care nu i se putea cere, ciudata-i pudoare stătea acolo, în secretele ei impudice. Și totuși, în nopți, totul pare a fi devenit până la urmă ușor, curat, drept și uman.

S-a așezat pe pat, pe stradă treceau rar mașinile, trebuie să fi fost două, trei, peste puțin noaptea va deveni palidă și în cameră începu să pătrundă un val de aer proaspăt. O observa mai departe, cine știe ce visa, minuscule vibrații nervoase mișcă uneori degetele mâinilor perfect unite ca ale statuilor medievale. Fericit? Pentru prima oară după un timp ce pare sfârșit a conținut acest drug de fier roșu plantat ceva mai jos de stomac, așa ca în acea dimineață când se amăgise la trezire că s-a vindecat, însă, la mai puțin de o oră, în timp ce străbătea spațiile verzi, infernul se dezlănțuise dintr-o dată. Oare și-acum se va repeta dezamăgirea? Nu, din somnul ei atât de adânc și încrezător vine spre el o senzație de milă și pace, un fel de mângâiere nevăzută. Laide, tot întinsă liniștită pe spate, are un freamăt scurt, murmură un vaiet abia auzit, crâmpeie de glasuri neînțelese, așa cum scot cățeei care visează. Antonio îi trece o mână pe fruntea scaldată-n sudoare. Atunci Laide deschide ochii.

— Ce e? Ce zici? băiguie cu gura încleiată de somn.

— Nimic. Te priveam.

Vocea ei, atât de liniștită și reflexivă, cu r-ul mai puternic marcat, sună curios în noapte.

— Auzi, Antonio, trebuie să-ți spun ceva.

Tace o clipă. Niciodată, i se pare, n-a fost casa așa de adormită și de tăcută.

— Luna asta, spune Laide, nu mi-a venit chestia aia.

— Și?

— Și nimic. Vreau să am o fetiță.

Surâde. În penumbră surâsul e o mică mansardă albă, aproape fosforescentă. Înlăuntrul lui, o senzație nouă. Chiar dacă ar ști cum, nu are timp să răspundă. Surâsul lui Laide se strânge încet. Și pleoapele. Absorbite de somn.

Dar, chiar dacă este puțină lumină, Antonio vede că din surâsul acela a rămas un crâmpei minuscul în colțul buzelor și le dă lumină: „Atunci nimic atunci eu vreau o fetiță”. Ecoul cuvintelor e încă în aerul camerei n-a ajuns pe fundalul liniștii și dinlăuntrul lui vibrează de trei patru cinci ori, iată dar, fetița îngrozitoare și fără suflet care trebuia să-l ducă la ruină. Ce i s-a întâmplat? Cine-a schimbat-o? Ce-a făcut să se nască acea dorință așa deosebită de la nights și de amorurile plătite?

Nimeni n-a schimbat-o, a fost totdeauna așa, sordidele mituri spre care pornise mărșăluind – junglă ambiguă și crudă – nu-i aparțineau. Transmise pe căi obscure prin străvechi vine de sânge, în ea sălășluiau bucuriile simple și veșnice, domestice, tihnite, banale poate, care sunt sarea pământului.

Pe neașteptate, lumea secretă și depravată și scelerată care se afla în urma lui Laide, din care ea părea eliberată, nu există, n-a existat niciodată? Se destramă lubricele și fascinantele opreliști? Primejdioasele fantasme se convertesc în oameni cumsecade de rând, ori dispar în hoarda învinsă acolo-n adânc resorbite de ulițele umede și negre ale vechiului oraș? Pierde astfel haloul de roman, pierde enigma, nu mai e de neajuns? Ori era mai mult mister în fata singură și pierdută care pe propriu-i risc și pericol, după ce va fi cugetat îndelung, hotărăște să aducă pe lume o ființă, deși viața-i promite în schimb doar dispreț, măscari și dezonoare?

În timp ce zorii milanezi încărcăți de funingine înaintează anevoie, împăcată, cu năsucul obraznic în sus, mica haimana doarme.

A câștigat sau a pierdut micul său război purtat zi de zi cu viciul, tinerețea și minciuna? Dar putea proceda altminteri? Antonio însuși – cum susținea Pira – n-a constrâns-o să se apere și să-l mintă? iar ea nu avea motive să fie josnică? Ca Antonio să priceapă de-abia acum cine este Laide și că mizeriile trăite nu i-au venit de la ea, ci ea a fost constrânsă la ele zi de zi de către oraș, de oameni și de el, Antonio, și nu era vinovăție nici răutate nici motiv de dispreț sau de pedeapsă?

Și va dura această pace, acest armistițiu? Va fi de-ajuns maternitatea ca să stingă în această făptură de neînțeles cumplita aplecare către ficțiune și impostură? Din straniul ei suflet deopotrivă împietrit și înfricoșat nu vor țâșni afară, împotriva lui, spini încolăciți, de neatins? Cum va face ca să renunțe la lumea ei cu secrete de nemărturisit, la platoșa de minciuni fantastice dinăuntrul căreia doar ea putea trăi? I se pregătesc lui Antonio noi și chinuitoare neliniști?

Nu, acum Antonio nu mai vrea nici măcar să-și pună întrebarea. Așa cum într-o luptă, care se știe lungă și dureroasă, omul, obosit, se abandonează suavei toropeli a morfinei, amăgindu-se aproape la gândul unei vindecări definitive.

Un prelung și turbat scrâșnet de frâne jos, pe bulevard, urmat de vocile mânioase ale altercației. Apoi deodată injuriile conținesc, mașina accelerează violent și se îndepărtează.

Acum orașul doarme într-adevar, somnul asudă din o sută de mii de camere și se scurge prin ziduri și se desfășoară ca un giulgiu nevăzut pe străzile pustii, intră în mașinile oboșite care zac inerte în rânduri nesfârșite de-a lungul trotuarelor, marea dospind încet de la un capăt la altul al orașului Milano amestecând într-un suflu unic respirația bogatului și a cerșetorului, a prostituatei și a călugăriței, a atletului și a bolnavului de cancer. Dar el, Antonio, este uluitor de treaz și savurează acea fărâmă de tihnă sufletească. Așa cum zdrențele sfâșiate ale norilor după furtuna se risipesc alungate spre nord, tot așa trecutul recent se îndepărtează în goană de el, îi pare aproape o poveste absurdă și anapoda. La o foarte mare depărtare dispar surâsul dulceag al doamnei Ermelina (atenție că e o femeiușcă aprinsă îi place să fie mușcată îi place s-o maltratezi v-o spun ca să știți cum să procedați), sordidele întâlniri din timpul amiezilor veninoasele insinuări ale amicilor (știi care-i specialitatea ei? Să facă dragoste nu? Nu e mai bine să nu știi dac-ai știți-ar trece chefuri și-ar face și mai poftă sunteți așa de porci voi bărbații), mărturisirile crâncene, devastatoarele așteptări din via Squarcia, îndoielile, telefoanele care nu vin, acel burghiu țintuit aici, nopțile albe nefericirea în diminețile când, trezit, gândul se zbate să regăsească un sprijin, oricare, nefericirea care-l invadează cu sălbatică repeziciune în orice parte a viscerelor, imagini chipuri lumini scene de stradă camere scări coridoare voci muzici murmure și toată lumea însemna numai ea da chiar acum în timp ce Laide îi doarme alături chiar și în noaptea asta lumea însemna doar ea dar mai înainte era un vârtej continuu un delir fix o mușcătură fără istov iar acest infern i se părea isprăvit.

După atâta vreme, ah! Armistițiul. Chiar dacă este înfrânt. Dar și armata înfrântă respiră la sfârșitul bătăliei. Tăcere, inima nu mai explodează, doar fufioare de fum ici-colo.

O privește. Se întreabă: încă ar mai putea să înnebunească? I se pare că nu. Dacă ar dispărea pentru două-trei zile aș înnebuni? I se pare că nu.

Vai mie, vindecă, iar infernul nu mai există. Ea se află aici, adormită. Dar atunci ar trebui să fie fericit, sunt fericit? Nu. Oboseală, gol, melancolie, una dintre acele uriașe melancolii, care-l năpădeau copil fiind la căderea serii, doar că atunci în melancolie era tănuțit gândul timpului viitor, al numeroșilor ani care se pierd în depărtare, în timp ce acum nu mai e gândul anilor care vor veni, acum se poate întrezări deja, acolo în fund, poarta ferecată care se va deschide spre întuneric. Iată explicația, gata cu mâhnirea gelozia disperarea însă tot așa-i domolită și furtuna. Furie tulburare frenezie galop înflăcărare viața era, era și tinerețe, iar acum chiar în noaptea aceasta exact în momentul când ea a vorbit, când a ieșit o clipă din somn ca să vorbească exact în acel moment tinerețea s-a isprăvit ultima zdreanță ultima fâșie de tinerețe prelungită fără voie până la cincizeci de ani. Flacăra ce și-a conținut pârjolul, nor care-a zămislit ploaie, iar norul nu mai e acum, muzică ajunsă la ultima notă, iar după ea alte note n-or să mai vină, osteneală gol singurătate.

Și femeile, acest lucru căruia timp de mulți ani Antonio nu i-a dat atenție decât din nevoie fizică? Ce-a fost Laide dacă nu concentrarea într-o singură ființă a dorințelor maturate și fermentate atâția ani și niciodată

satisfăcute? N-a avut niciodată puterea. Le întâlnea, i se păreau făpturi de neajuns, era în van să cugeți la ele, tot nu l-ar fi observat. Dar ceilalți. Celorlalți, prietenilor lui, aceste ființe de neajuns le surâdeau, le vorbeau, le spuneau da. Amicii îi povesteau fără a da importanță că uluitoarea typesă de la bar, un manechin, îi povesteau că le-au agățat, le-au dus la distracție, la masă, în pat ca și cum ar fi fost lucrul cel mai ușor din lume. Și el le-a văzut, le cunoaște, le-a dorit, dar de fiecare dată și-a spus ce idei absurde, niciodată n-o să-i meargă cu aceea. Așa a trecut pe lângă ele fără să îndrăznească, țeapăn în dureroasa-i demnitate, iar acum s-a făcut prea târziu.

Ceva așa de simplu, o glumă, până și fete superbe se întorc să privească defilarea caselor. E destul să știi s-o faci. El n-a știut niciodată. Numai cât le adresează un cuvânt și ele par plictisite, privirile lui le enervează, la privirea lui insistentă ele întorc imediat capul. Mai ales cele care-i plăceau mai tare. Poate altele erau drăguțe, se arătau dispuse. Niciodată femeile care-i plăceau lui. Niciodată fetișcanele arogante cu nutrișoare turtite, târfulițele cu tupeu, cutezătoarele băiețandre de periferie, perfidele și somnoroasele fetișcane cu priviri ipocrite și aluzive. Le vedea cu alții, la brațul altora, la masa altora, cu alții în automobile, iar dacă el le fixa, întorceau totdeauna capul în altă parte plictisite. Și cu ce fel de bărbați erau? Miliardari, staruri de cinema, cu niște Apollo? Nu. Poate că erau niște prăpădiți oarecare fără nici un Dumnezeu, sau cu burtă, sau analfabeți în stare să vorbească numai despre fotbal, vulgari, urâți dar găseau desigur tonul potrivit știau două trei gugumăni care le plac femeilor și gândindu-se la asta îl apuca o furie un dezgust o jale lipsită acum de venin, barem! De-acum e târziu să mai știi cum să procedezi.

Privind bărbații de aceeași vârstă cu el – își dă seama de asta abia acum – îi venea mereu în minte întrebarea: cu cine or face dragoste? Din aluziile din siguranța de sine din implicitul dispreț pentru fetele ușoare s-ar fi zis că au o mulțime de ocazii magnifice. Îl impresiona îndeosebi că majoritatea, abia ce au făcut cunoștință cu o femeie ispititoare, o socoteau de îndată o pradă, nu o ființă egală cu ei cu un univers de interese de dorințe și de preocupări importante ca și al lor, ci o considerau doar ca pe un obiect de plăcere și considerau aproape o datorie din parte-i să fie disponibilă și îi mira opoziția ei ca un neîngăduit capriciu. Tocmai această convingere le dădea o putere foarte mare și datorită ei reușeau cu o dezinvoltură impresionantă. Și îl uimea poate și mai mult, pe el care toată viața întâlnise de regulă indiferență și în puținele rânduri când îndrăznise se izbise totdeauna de un zid disprețuitor, îl uimea cum, cu alții, aceleași femei acceptau acest soi de inferioritate de castă, fiind adică socotite obiecte carnale și abandonându-se plăcerilor pentru o oră, două, ca și cum ar fi fost satisfăcute și mândre de-a se ști curtate chiar știind foarte bine că scopul bărbatului era unul singur, după care urma să le azvârle ca pe niște zdrențe, chiar știind foarte bine cum, cu josnica atotputernicie încurajată de-o străveche tradiție, bărbatul le-ar fi disprețuit și categorisit drept târfe, odată pofta saturată. Nu reușea să priceapă – iar aici resentimentul său se confunda cu invidia – de ce femeile admiteau în mod tacit să aparțină unei specii inferioare, de ce trebuia să se îngăduie a fi tratate ca niște sclave. În compensație, acum înțelegea că femeia, dacă întâmplarea răsturna ordinea normală a termenilor, iar el se îndrăgostea, prin aceasta ea dominând situația, era logic și inevitabil ca ea să se răzbune și să-l facă să îndure în scurt timp toate umilințele la care a fost constrânsă timp de ani de către alți bărbați. Dar nu era ciudat și comic că acești gărgăuni îi veniseră la

frageda vârstă de cincizeci de ani? Da, da, știa, marea majoritate a congenerilor săi erau de-acum dincolo de asta, nu se mai gândeau, iar dacă continuau să facă amor nu făceau din asta o problemă. În timp ce el n-o luase niciodată prea în scrios, precum cineva care trece pe dinaintea unei minunate vitrine fără a-i da atenție, iar când deja e departe realizează câte lucruri frumoase erau acolo și se întoarce în goană, dar când sosește se sting luminile și se trag obloanele. Nu a luat-o niciodată prea în serios și acum, cu regret, cu invidie, cu amărăciune că de-acum înainte nu mai are timp, plătește amar cu singurătatea.

În armistițiul acela tensiunea se prăbușise, în timp ce, întinsă cu mâinile încrucișate pe piept, își continua somnul curat, iar el, așezat alături, abia atinge cu pielea-i coapsa ei de balerină dezlănțuită în rock-and-roll, gamba delicată plină de aroganță care s-a încrucișat cu cine știe câte coapse de masculi, însă acum nici una din mizerii nu mai exista, dacă erau cu adevărat mizerii, pentru că încă nu a înțeles bine, iată că se întoarce vechiul gând pe care boala i-l ștersese din minte atâtea luni.

Pentru că el fusese ca o piatră legată de-o frânghie și rotită mai repede tot mai repede tot mai repede! Ceea ce-o antrenase în rotire era vântul, era vijelia toamnei, era disperarea, era dragostea. Și așa, în nebuneasca rotire, nu se mai deosebea ce formă avea, devenise un fel de inel fluid și vibrant.

El era un cal de tiribombă și la un moment dat călușei au început să se învârtescă nebunește repede tot mai repede iar ceea ce făcea tiribomba să se rotească era ea, era Laide, era toamnă, era disperarea, era iubirea. Și rotindu-se așa de repede calul pierduse forma de cal nu mai era decât un cerc alb vibrând, o perdea tremurândă de culoare albă cu franjuri aurite, nu mai era el, era o ființă pe care nimeni înainte n-o cunoscuse și cu care era cu neputință să comunici pentru că el nu știa să asculte pe nimeni, nu putea asculta, el se asculta doar pe sine silabisind în vânt, pentru el nu exista nimic altceva decât ea, Laide, acea înspăimântătoare participare, iar în vârtej el nu putea nici măcar să vadă lumea din jur, toată viața rămasă încetase chiar să existe, nu mai exista, nu existase nicicând, gândul lui Antonio era cu desăvârșire supt de ea, de acea prăvălire și era o ispășire era ceva cumplit, nicicând nu se rotise atât de impetuos, niciodată nu fusese așa de viu.

Dar iată tiribomba se oprește se oprește piatra legată de frânghie calul a înțepenit în formă de cal iar piatra legată de funie spânzură acum nemișcată și poate fi văzută acum, e o piatră. Antonio nu se mai rotește târât de furtună, Antonio e nemișcat și s-a întors ca să fie Antonio și reîncepe să vadă lumea ca înainte.

Privește împrejurul său în noapte. Doamne Doamne ce e acel turn negru care se-nalță deasupra tuturor? Vechiul turn care-i rămăsese totdeauna scufundat în suflet din vremea copilăriei. În vârtej, uitase cu desăvârșire cumplitul turn, viteza căderea îl făcuseră să uite existența neînduplecatului turn negru. Cum de putuse uita ceva atât de important, cel mai important dintre toate? Acum era iarăși acolo se înalța cumplit și misterios ca totdeauna, ba chiar părea oarecum mai mare și mai aproape. Da, dragostea îl făcuse să uite cu desăvârșire că moartea există. Timp de aproape doi ani nu se gândise la ea nici măcar o dată, părea o poveste, tocmai el, care-i purtase mereu obsesia în sânge. Atât de mare era puterea dragostei. Și-acum pe neașteptate i se arătase iarăși înainte, îl domina pe el casa cartierul orașul lumea cu umbra sa în lenta-i înaintare.

Însă ea, purtată de somn departe, neștiutoare de răul făcut și cel pe care-l va face, zbură peste acoperișurile mansardele streșinile și terasele din Milano, e ceva tânăr, mic și gol, o fragedă și albă grăunță o pulbere plutitoare de carne, ori de suflet, purtând înlăuntru un vis adorat și imposibil. Prin straturile de funingine reverberația roz a lampioanelor aprinse o luminează încă blând dându-i o strălucire de bunătate și mister. E ora ei, fără ca ea s-o știe a sosit pentru Laide marea oră a vieții iar mâine va fi totul ca înainte și va reîncepe ticăloșiile și minciuna, însă ea stă deocamdată pentru o clipă deasupra tuturor, e lucrul cel mai frumos, prețios și important de pe pământ. Însă cetatea doarme, străzile erau pustii, nimeni nici chiar el nu-și va ridica ochii s-o privească.

Dino Buzzati (1906-1972), fiul unui profesor de drept internațional și al unei descendente din nobilimea venețiană, s-a născut la Belluno, în apropierea Alpilor Dolomiți. Poate nu întâmplător muntele va rămâne, în geografia lăuntrică a scriitorului, un spațiu privilegiat, un topic în care misterul romantic, conectat la fluxul cosmic, potențează tensiunile interioare și se obiectivează literar. După studii de drept la Milano, devine redactor la *Corriere della Sera*, unde va lucra până la sfârșitul vieții. Prin cronicile și reportajele sale (în 1939 este trimisul special al ziarului în Etiopia, iar între 1940 și 1942 îl găsim corespondent de război în marina militară), Buzzati a fondat o nouă școală de jurnalism. Romantismul de factură germană atribuit primelor sale romane, *Barnabo, omul munților* (1933) și *Secretul Pădurii Bătrâne* (1935), este înlocuit în *Deșertul tătarilor* (1940) cu un existențialism de percepție abisală, „nevrotică”, a lumii înconjurătoare, unde descifrarea realității se realizează în codul semanticii kafkiene. De sorginte kafkiană sunt și multe dintre textele reunite în *Șaizeci de povestiri* (1958), volum care i-a adus premiul Strega. Autor de librete muzicale și numeroase piese de teatru (*Un caz clinic* este pusă în scenă de Giorgio Strehler la Piceolo Teatro din Milano, apoi la teatrul parizian La Bruyere, în traducerea lui Camus), Buzzati îmbogățește substanțial peisajul literar italian al celui de-al șaptelea deceniu cu romanele *Marele portret* (1960) și *O dragoste* (1963). Proza scurtă a aceluiași deceniu e reunită, în 1966, în volumul *Monstrul Colombrino* și alte cincizeci de povestiri. Se căsătorește, în 1966, cu Almerina Antoniazzi. Moare la 28 ianuarie 1972, în clinica La Madunnina din Milano. Considerat, la o lectură superficială, povestea unei pasiuni scandaloase, "O dragoste" analizează, de fapt, progresia obsesională a percepției senectuții și falimentului biologic cu care se confrunta protagonistul. Romanul a fost ecranizat, în 1965, de Gianni Vernucci.